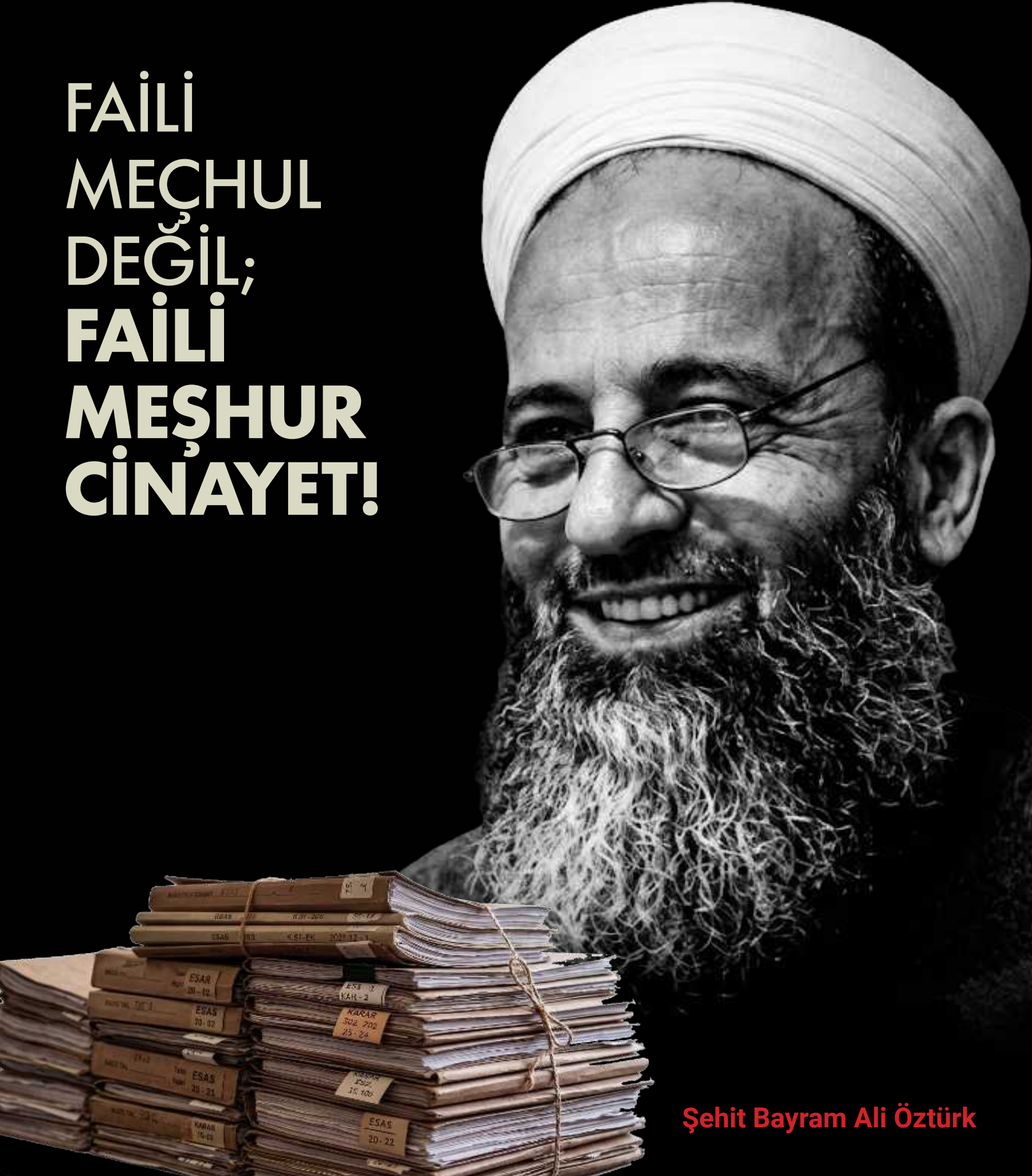


aylıkbaran

AĞUSTOS 2026 - İKİNCİ DEVRE - SAYI: 54 FİYAT: 80₺

fikir ve aksiyon gazetesi

FAİLİ
MEÇHUL
DEĞİL;
FAİLİ
MEŞHUR
CİNAYET!



Şehit Bayram Ali Öztürk

İÇİNDEKİLER

4

BİR ÂLİMİN PORTRESİ
KERİM KULU

6

ŞEHİT BAYRAM ALİ ÖZTÜRK
HOCA KİMDİR?

14

BAYRAM ALİ HOCA'NIN
SOHBETLERİNDEN...

16

CUMALİ HİSAR:
BAYRAM ALİ ÖZTÜRK HOCA'NIN
DOSYASINI GÜNDEMDE DÜŞÜRMEYECEĞİZ

22

DEVLET 101
YAVUZ ARSLAN

31

MİM KEMAL ÖKE MÜLAKATININ ARDINDAN
BİZDE KALANLAR...
HANDAN ÖZDUYGU

32

SEKÜLER LAİK KESİMİN NASİPSİZLİĞİ
VE AHBAP OLAYI
MURAT AKDEMİR

34

ÖMER FARUK ALTAY:
İSLÂM VE HİLAFET MERKEZLİ OSMANLI
DÜZENİNİN TASFİYESİNDE SABATAYCI
ÇEVRELER ÖNEMLİ ROL OYNADI

45

KUMAR ESARETİ VE AÇGÖZLÜLÜK
TAHA İNCİ

46

İSKİLİPLİ ATIF HOCA
ANIT MEZARI VE KÜLLİYESİ
MEHMET OSMANOĞLU

50

EŞ-ŞİRAZÎ'NİN DÜSTÛRÜ'L-VÜZERÂ
EŞERİNE DAİR
ÖMER FARUK SAKİN



8

AV. HAMZA UÇAN:
BAYRAM HOCA CİNAYETİNİN
ARKASINDA HÜCRE TİPİ
BİR YAPI BULUNUYOR



13

AV. KERAMİ ÖZDEMİR:
KAYP DELİLLER, İNCELENMEYEN
HTS KAYITLARI...
BU DOSYA YENİDEN AÇILSIN



13

MEHMET METİNER:
BAYRAM HOCA
SORUŞTURMASI YENİDEN
AÇILMALI

TAKDİM

Bazı cinayetler yalnızca bir insanı hedef almaz; bir fikri, bir istikameti ve bir ümidi susturmayı amaçlar. Aradan geçen yıllar, hakikatin üzerini örtemediği gibi vicdanların yükünü de hafifletmez. Bilakis zaman, cevabını bekleyen soruları daha da büyütür. Türkiye'nin yakın tarihindeki en karanlık hadiselerden biri olan Bayram Ali Öztürk Hoca'nın hunharca katledilmesi, uzun yıllar boyunca "faili meçhul" perdesi arkasında bırakılmak istendi. Oysa kamuoyunun hafızasında bu dosya hiçbir zaman sıradan bir adli vakıa olmadı. İhmallerin, çelişkilerin ve cevapsız bırakılan hususların gölgesinde, adalet beklentisi her geçen gün daha da güçlendi. Şimdi dosyanın yeniden açılacak olması, hukukî sürecin yeniden işlemesi

kadar, hakikatin üzerindeki sis perdesinin aralanması açısından da tarihî bir fırsattır. Gerçek adalet, dosyaların rafa lardan indirilmesinden ziyade, bütün yönleriyle aydınlatılmasıyla tecelli eder. Biz, bu sayımızda meseleyi bütün boyutlarıyla yeniden ele alıyoruz. Hadisenin arka planını, bugüne kadar göz ardı edilen ayrıntıları ve cevap bekleyen soruları yeniden gündeme taşıyoruz. Çünkü kanaatimiz odur ki bu, faili meçhul değil, faili meşhur bir cinayettir. Hakikatin üzerini örten perdeler ne kadar kalın olursa olsun, adalet arayışı onları yırtacak kudrete sahiptir. Bu dosya, geçmişle hesaplaşmanın yanı sıra, sürekli yeni olduğu vurgulanan Türkiye'nin geleceği adına verilecek bir vicdan imtihanıdır.

Aylık Baran Dergisi'ni nasıl temin edebilirsiniz?

Bizi **0533 166 20 50** telefondan arayabilir veya Whatsapp hattımıza isim, soy isim ve adresinizi göndererek satış işlemini yapabilirsiniz.

SİTEMİZDEN

TEMİN EDEBİLİRSİNİZ

Aylık Baran dergisinin yeni ve eski sayılarını online satış sitemiz www.aylikbaran.com'dan satın alabilirsiniz.

ABONE OLARAK

TEMİN EDEBİLİRSİNİZ

Aylık Baran dergisine abone olmak için 0533 166 20 50 irtibat numaramıza isim, soyisim ve adresinizi gönderebilirsiniz. Bir senelik abonelik ücreti kargo dahil 1900 TL'dir.

KİTAPÇILARDAN

TEMİN EDEBİLİRSİNİZ

Gölge Kitabevi: Ali Kuşçu, Büyük Karaman Cad. 4A, 34083 Fatih/İstanbul 0212 511 0065

Kökler Kitabevi: Hırka-i Şerif, Kadı Sok. No:14, 34091 Fatih/İstanbul 0535 574 2226

Ağaç Kitabevi: Akşemsettin, Şehitkubilay Sok. No:6, 34010 Fatih/İstanbul 0212 415 2241

İnkılap Kitabevi: Fevzipaşa Caddesi, Şehitkubilay Sok. No: 6/A-B Fatih-İstanbul 0212 524 4499

Mephisto Kitabevi: Kuloğlu, İstiklal Cad. No:125, 34435 Beyoğlu/İstanbul 0212 249 0687

Sahhaflar Kitap Sarayı: Sahhaflar Çarşısı No:24-26 Bayezid İstanbul - 02125281978

Ankara Birleşik Kitabevi: Tuna caddesi Bulvar Pasajı, D: no:3/3, Çankaya/Ankara 0543 694 0815

Gaziantep Akyol Kitabevi: Şahinbey, 44002. Bedesten Sok. No:15, 27410 Şahinbey/Gaziantep 0542 484 8948

Kitap Dünyası: Muzaffer Cad. No: 22 Meram/Konya 0332 353 4811

Kitap Dünyası İlahiyat Şubesi: Aşkan

Mah. Aşkan Cad. No: 22/1 0332 323

8899 Meram/Konya 0332 323 8899

DERNEKLERDEN

TEMİN EDEBİLİRSİNİZ

Büyük Doğu Akıncıları Derneği Genel

Merkezi: Zeyrek Mah. Fazilet Sok.

No:31, 34080 Fatih/İstanbul 0530

664 9772

Büyük Doğu Akıncıları Derneği An-

kara İl Temsilciliği: Kahramanlar Sok,

No: 9 Hamamönü Altındağ/Ankara

0546 142 117

Büyük Doğu Akıncıları Derneği Konya

İl Temsilciliği: Ulubatlıhasan, Akbey

Sok. No:4C, 42050 Karatay/Konya

0506 516 7454

Temsilciliklerimiz

Yeşilyurt/Malatya

Süleyman Adil 05423288614

Etimesgut/Ankara

Mehmet Nâzım 05459680561

Trabzon

Yavuz Arslan 05306492388

Osmangazi/Bursa

Rüstem Pehlivan 05530929870

Devrek/Zonguldak

Hasan Emrah Mekik- 05398110811

Kars

Ergin Bulut 05424701873

Adapazarı/Sakarya

Oğuzhan Kulaksız 05531130943

Kütahya

Numan Gökçimen 0505 625 5397

AYLIK BARAN

YIL: 4 SAYI: 54
AĞUSTOS 2026

SAHİBİ VE SORUMLU YAZIŞLARI MÜDÜRÜ

MAHMUT BİLAL İNCİ

YAYIN KURULU

KAZIM ALBAY
ÖMER EMRE AKCEBE
İBRAHİM TATLI

İDARE YERİ

MİMAR SİNAN MAH.
İMAM NASIR SOK. NO:14/12
(VALİDE-İ CEDİD CAMİİ
YANI)
ÜSKÜDAR/İSTANBUL

İRTİBAT

0533 166 20 50
0216 343 16 32

barandergisi@gmail.com

ABONELİK

6 AYLIK ABONE BEDELİ
(KARGO DAHİL) 950 TL

1 YILLIK ABONE BEDELİ

(KARGO DAHİL) 1900 TL

ABONE OLMAK İÇİN

05331662050 HATTIMIZA
İSİM, SOY İSİM VE ADRESİNİZİ
GÖNDEREBİLİRSİNİZ.

ONLINE SATIŞ SİTEMİZ

www.aylikbaran.com

MİZANPAJ

YAVUZ ARSLAN

BASKI

AKADEMİ
GÜVEN SAN. SİT.
C BLOK NO: 230
TOPKAPI/İSTANBUL
0212 493 24 68

YAYIN TÜRÜ

YAYGIN, SÜRELİ

WEBSITE

www.aylikbaran.com
www.barandergisi.net
www.aylikdergisi.com

ISSN:

2822-6186



9 772822 618008
ISSN: 822-6186

BİR ÂLİMİN PORTRESİ: CİHAT RUHU, ŞEHİTLİK ŞUURU



Kerim Kulu

Şehit Bayram Ali Öztürk cinayeti, aradan geçen yirmi yılın ardından yeniden hukuk ve kamuoyu gündemine taşınıyor. Şehit Bayram Ali Öztürk Platformu ile dosya üzerinde çalışan hukukçular, yaklaşık 3 bin 600 sayfalık evrakı, HTS kayıtlarını, çelişkili ifadeleri ve bugüne kadar araştırılmadığı belirtilen bağlantıları yeniden inceleyerek İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına kapsamlı bir müracaatta bulunmaya hazırlanıyor. Yirmi yıldır «bir meczubun münferit eylemi» denilerek karanlıkta bırakılan cinayetin bütün yönleriyle aydınlatılması isteniyor.

Fakat bugün önümüzde duran mesele, yalnızca bir cinayetin ardındaki kişi ve yapıları ortaya çıkarmaktan ibaret değil. Asıl soru şu: Kendisine yönelen tehditlere rağmen kürsüsünden, ilminden ve davasından taviz vermeyen bir âlim, hayattayken neden yalnız bırakılmış; şehadetinden sonra dosyasına neden yirmi yıl boyunca gereği gibi sahip çıkılmamıştır? Bu sorunun cevabı bizi doğrudan şehitlik şuuruna, daha doğrusu bu şuurun yokluğunda ortaya çıkan korku, taviz ve sahipsizlik meselesine götürüyor.

ŞEHİTLİK ŞUURU NEDİR?

Şehitlik şuuru, ölümü aramak yahut hayatı değersiz görmek değildir. Yalnızca

cephede bulunan muhariplere mahsus bir cesaret hâli de değildir. Şehitlik şuuru; insanın hayatını, rahatını ve emniyetini hakikatin önüne geçirmemesi, davanın gerektirdiği bedeli daha yolun başında kabul etmesidir. Hakikat ile can emniyeti karşı karşıya geldiğinde, canını kurtarmak uğruna imanından, şahsiyetinden ve davasından vazgeçmemektir.

İBDA Diyalektiği'nde, "imanın hakikatinin Allah rızası için can vermekten ibaret olması" ölçüsüyle işaretlenen mânâ budur. Buradaki can verme, yalnızca bedenî ölümle sınırlı değildir. Nefsin menfaatlerinden, rahatından, itibar ve emniyet hesaplarından vazgeçebilmek; canı kendisine ait mutlak bir mülk değil, Allah'ın emaneti olarak görebilmektir. Mümin hayatını korur; fakat hayatını korumak için kendisini Müslüman kılan hakikatleri satmaz. "Davanın 'öleceksin' dediği yerde bunu göze alabilmek", imanın keyfiyetini gösteren ölçülerden biridir.

Bu şuur kaybolduğunda önce ölüm korkusu hâkim olur. Ölüm korkusunu taviz, tavizi idare-i maslahatçılık, onu da eğilip bükülme takip eder. İnsan bir anda bütün davasından vazgeçmez; önce küçük bir susmayı, sonra küçük bir geri çekilmeyi makul gösterir. Nihayet korunmak

istenen şey can olmaktan çıkar; makam, çevre, itibar ve dünyalık hâline gelir. Bu bakımdan şehitlik şuuru, yalnız ölmenin değil, şahsiyetli yaşamamanın da şuurudur.

CİHAT RUHU:

HER SINIFIN ORTAK AHLÂKI

Her Müslüman fiilen asker değildir; herkesin vazifesi, kabiliyeti ve bulunduğu cephe başkadır. Âlim ilmiyle, mütefekkir fikriyle, sanatçı eseriyle, iktisatçı kurduğu nizam ve ölçüyle mücadele eder. Fakat vazifelerin farklılığı hiç kimseyi cihat ve şehitlik şuurundan muaf kılmaz. Çünkü cihat ruhu, yalnız silah taşıyanların değil, Allah ve Resûl'nün davası karşısında mesuliyet duyan her Müslümanın ortak ahlâkıdır.

İlmî, fikrî veya sanatsal cihattan elbette söz edilebilir. Ne var ki bu ifadeler, fiilî mücadelenin varlığını ve meşruiyetini inkâr etmek için kullanıldığında bir vazife tarifi olmaktan çıkar, kaçış bahanesine dönüşür. İnsan kendi sahasında mücadele ederken başka bir cephede bedel ödeyenleri küçümseyemez; hiç değilse onların varlığını kabul eder, duasıyla ve imkânıyla yanlarında durur. Riskten bütününü arındırılmış, insana yalnız huzur ve emniyet vadeden bir din anlayışı, İslâm'ın mücadele ahlâkını taşıyamaz.

İmam Ahmed bin Hanbel'in mihne devrindeki tavrı, bunun ilmî sahada ki en berrak misallerindendir. Ondan "Kur'an mahlûktur" demesi istendiğinde, baskıya, hapse ve işkenceye rağmen geri adım atmadı. Muharip sınıftan değildi; fakat ilim haysiyetinin gerektirdiği yerde bedeli göze aldı. Demek ki cihat ruhu, insanın hangi işi yaptığıyla değil, hakikat karşısında nerede durduğuyla ilgilidir.

Bayram Ali Hoca, ulema sınıfındandı; fakat ilmi, hayatın dışına çekilmiş emniyetli bir meşgale olarak görmedi. Onun nazarında ilim, hakikati bilmek kadar o hakikatin gereğini yerine getirmek, gerektiğinde onu müdafaa etmektir. Mektûbât-ı Rabbânî'ye olan derin vukufiyeti sebebiyle "Mektubatçı Bayram Hoca" diye tanındı; eseri yalnızca nakleden değil, devrin meseleleri içinde anlayan ve anlatan bir hoca oldu. Mahmud Efendi'nin bulunmadığı zamanlarda dersleri sürdürmesi ve Şerhu'l-Mevâkıf gibi ağır eserleri okutabilmesi, ilmî seviyesini göstermeye yeter.

Fakat onu farklı kılan, bu birikimi kürsünün emniyetine hapsetmemesiydi. İslâm'ı bilinmesi gereken hükümler toplamı değil, yaşanması, korunması ve uğrunda bedel ödenmesi gereken bir dava olarak görüyordu. Bu sebeple çağın Müslümana teklif ettiği "bil fakat yapma" çizgisindeki tesirsiz din anlayışına karşı çıktı. Ona göre vaaz, dinleyenin hoşuna giden sözler işitmesi için değil, karar vermesi için yapıldı: "Şu vaaz niye yapılıyor biliyor musunuz? Karar almak için yapılıyor." Dinlemek bir iradeye ve harekete dönüşmüyorsa, tek başına kıymet taşımıyordu.

"İnsan davasının arısı olmalı, sineği olmamalı" derken de aynı ölçüyü koyuyordu: Davaya mensubiyet, onun etrafında görünmek değil, onun adına bal yapabilmektir. Şiilik ve dinler arası diyalog gibi meselelerde dönemin hâkim rüzgârlarına kapılmadı. Mektûbât'tan Şiilikle ilgili kısımları tercüme ederek Taraf dergisine ulaştırması, ilmî kanaatini müşahhas bir desteğe dönüştürdüğünü gösteriyordu.

Kendisine yönelen tehditleri biliyor, buna rağmen kürsüsünü ve sözünü terk etmiyordu. "Davası için yaşamayanın yaşamaya hakkı yoktur" sözü, onun için bir hitabet cümlesi değil, yaşama ölçüsüydü. Bu bakımdan Bayram Hoca'nın şehitlik şuuru, şe-

hit edildiği sabah ortaya çıkmadı; o sabah, yıllarca söylediği sözlerin, aldığı tavrın ve geri çekilmeyişinin son halkasıydı.

ŞEHİDİ SEVMEK İLE ŞEHİDE SAHİP ÇIKMAK ARASINDAKİ FARK

Şehitleri sevmek kolaydır; çünkü şehadetlerinden sonra onların sözleri menkıbeye, mücadeleleri hatıraya, taşıdıkları yük ise başkalarının anlatacağı bir hikâyeye dönüşür. Asıl güç olan, henüz hayattayken tehdit edilen, yalnız bırakılan ve bedel ödeyen insana sahip çıkmaktır. Şehitlik şuuru bu sebeple yalnızca kişinin gerektiğinde kendi canını ortaya koyabilmesi değil, kendisi adına mücadele edenin yükünü paylaşabilmesidir.

Dini, insanı her türlü tehlike ve mesuliyetten uzak tutan bir huzur sahasına indirgemek, bu şuurun önündeki en büyük engellerden biridir. Burada tenkit edilen tasavvuf değil; tasavvufu dünyadan kaçışa, risksiz bir teselliye, sohbet dinleyip rahatlamaya ve sorumluluğu başkasına bırakmaya dönüştüren tavidir. Sohbet insanı harekete geçirmiyor, intisap kişiye bir dava mesuliyeti yüklemiyor, maneviyat bedel ödememenin mazereti hâline geliyorsa, ortada terbiye değil nefsin daha ince bir biçimde korunması vardır.

Bayram Ali Hoca, Hızır Hoca'nın şehadetinin ardından cemaatine seslenirken bu sahipsizliği şu sarsıcı sözle ifade etmişti: "Ben senin için öldüm. Sen ne yaptın benim için?" O gün başka bir şehidin ardından sorulan bu soru, birkaç yıl sonra Bayram Hoca'nın şehadetiyle Müslümanların önüne yeniden geldi.

Bayram Ali Hoca'ya bugün sahip çıkmak, yalnızca onu rahmetle anmak veya sohbetlerinden parçalar paylaşmakla sınırlı kalamaz. Şehadetinin üzerindeki karanlığın kaldırılmasını istemek, onun hatırasına karşı yerine getirilmesi gereken müşterek bir vazifedir. Çünkü ortada kapanmış ve bütün soruları cevaplanmış bir dosya değil; platformun ve hukukçuların tespitlerine göre yaklaşık 3 bin 600 sayfalık evrak içinde hâlâ araştırılmayı bekleyen ciddi çelişkiler bulunmaktadır.

Dosya üzerinde çalışan avukatlar; HTS ve baz istasyonu kayıtlarıyla bazı emniyet ve savcılık ifadelerinin birbiriyle örtüşmediğini, Mustafa Er-

dal'ın cinayeti tek başına işleyen bir "meczip" olarak gösterilmesini tartışmalı hâle getiren bağlantı ve emareler bulunduğunu ileri sürmektedir. Bunlar henüz hukuk tarafından kesin hükme bağlanmış neticeler değildir; fakat tam da bu sebeple, bugünün teknik imkânlarıyla yeniden incelenmesi gereken hususlardır. Olay gününe ait görüntülerin yüz tanıma sistemleriyle değerlendirilmesi, HTS kayıtlarının yeniden karşılaştırılması ve daha önce bilgisine başvurulmayan kişilerin dinlenmesi talep edilmektedir. Bayram Hoca'nın dosyasına sahip çıkmak, şehitlik şuurunun bugün bize düşen müşterek mesuliyetidir.

ŞEHİTLİK ŞUURUNUN BUGÜNKÜ İCABI

Şehitlik şuuru, şehitler öldükten sonra onların menkıbelerini anlatmak, isimlerini hürmetle anmak veya yıldönülerinde birkaç cümleyle hatıralarını yâd etmek değildir. Asıl mesele, onların hayat-tayken taşıdığı yükü paylaşmak, uğrunda bedel ödedikleri hakikate sahip çıkmak ve şehadetlerinin üzerindeki karanlığın kalıcı hâle gelmesine razı olmamaktır.

Bayram Ali Hoca, kendisine yönelen tehditleri bildiği hâlde kürsüsünü terk etmedi; sözünü yumuşatmadı, devrin hâkim rüzgârlarına göre istikamet değiştirmede. İlim ehli olmayı susmanın, tasavvuf ehli olmayı kenara çekilmenin, tedbiri ise tavizin gerekçesi hâline getirmede. Hayatı boyunca Müslümanın yalnız dinlemesini değil karar almasını, yalnız mensup olmasını değil davası adına bir eser ortaya koymasını istedi. Şehadeti de bu tavrın dışında gelişmiş arızî bir hadise değil, taşıdığı şuurun nihai şahididir.

Bugün bize düşen, onun ardından yalnızca rahmet okumak değildir. Dosyasının bütün yönleriyle aydınlatılmasını istemek, cevapsız bırakılan soruların peşini bırakmamak ve adalet talebini diri tutmaktır. Bayram Ali Hoca geri adım atmadı; onun davası ve şehadeti karşısında geri adım atmamak, şehitlik şuurunun bize düşen en asgarî icabıdır.



Bayram Ali Hoca, kendisine yönelen tehditleri bildiği hâlde kürsüsünü terk etmedi; sözünü yumuşatmadı, devrin hâkim rüzgârlarına göre istikamet değiştirmede. İlim ehli olmayı susmanın, tasavvuf ehli olmayı kenara çekilmenin, tedbiri ise tavizin gerekçesi hâline getirmede.

ŞEHİT BAYRAM ALİ ÖZTÜRK HOCA KİMDİR?

Ehli Sünnet vel Cemaat mevzuunda pür dikkat davranırdı; Şehit Bayram Hoca, bu hak yolun yılmaz savunucularındandı. Ehli Sünnet vel Cemaat yolunun inceliklerini bilir ve Şii'ler başta olmak üzere her türlü sapık mezheb ve fırkaya karşı şiddetle ve iman hiddeti ile mücadele vermiş nadir hocalardandı.

Şehit Bayram Ali Öztürk Hoca, 1 Mart 1952 tarihinde, aslen Trabzon'un Of ilçesindeki Sivri-oğulları sülalesine mensup bir ailenin çocuğu olarak Sakarya'nın Karasu ilçesine bağlı Kona-cık köyünde dünyaya geldi. Babası Mehmet Ali Öztürk'ü henüz beş aylıkken kaybetti. Annesi Hatice Hanım'ın yeniden evlenmesinin ardından babaannesi ile halası Kâniye Hanım'ın yanında büyüdü. On iki-on üç yaşlarından itibaren şehirde tahsil görebilmek için amcası Hacı Bilâl Öztürk'ün yanında kaldı. Çocukluğu ve ilk gençlik yılları Sakarya'da geçti. İlk ve orta tahsilini burada tamamladı; İmam-Hatip Lise-sini dışarıdan bitirdi. Üniversiteye başlamadan önce Adapazarı'nın Kuruçeşme köyünde vekil imamlık yaptı.

1971 yılında Fatma Hanım ile evlendi. 1973'te Erzurum Yüksek İslâm Enstitüsü'ne girdi ve 1978 yılında başarıyla mezun oldu. Üniversite yıllarında Ehl-i Sünnet çizgisine bağlı, Osman-lı'ya muhabbet besleyen ve İslâmî faaliyet-lerde öncülük eden bir talebe olarak tanındı. Ahmet Vanlıoğlu, Ruhi Özcan, Mehmet Tavas-lıoğlu, İsmail Cerrahoğlu ve M. Tayyib Okıç gibi hocalardan istifade etti. Lisans tezini "Giritli Sırrı Paşa ve Tefsir İlmindeki Yeri" başlığıyla hazırladı.

Farsça, Arapça, Os-manlıca, İngilizce ve Fransızca öğ-rendi; hukuk sa-hasında da tahsil gördü.

Üniversiteyi bi-tirdikten sonra yurt dışında doktora yapma ve akademik çalışma

imkânlarını değerlendirdi. Bununla beraber, çok sevdiği üstadı Mahmud Efendi'ye bir mek-tup yazarak bundan sonraki hayatına dair ne yapması gerektiğini sordu. Mahmud Efendi, Bayram Hoca'yı İstanbul'a, kendi yanına çağırdı. Bayram Hoca, akademik kariyer imkânlarını bir kenara bırakarak İstanbul'a geldi. İsmailağa Kur'an Kursu'nda ders vermeye, aynı zamanda medrese ilimlerini baştan tahsil etmeye başla-dı. Küçük bir pazar mescidinde kısa bir müddet vekil imamlık yaptıktan sonra 1978-1985 yılları arasında Şehzadebaşı Damat İbrahim Paşa Camii'nde kadrolu imam olarak vazife yaptı.

Caminin lojmanı bulunmadığından eviyle cami arasında yaklaşık üç kilometrelik bir mesafe vardı. Bayram Hoca bundan hiçbir zaman şikâyet etmedi. Evinde teheccüd namazını eda ettikten sonra sabah namazını kıldırarak için yürüyerek camisine gider, sabah namazıyla başladığı vazifesini yatsı namazıyla tamamlardı. Gün boyunca ibadet, tedrisat ve ilim tah-siliyle meşgul olurdu. Askerlik vazifesini ise 2 Mart-2 Temmuz 1981 tarihleri arasında Bur-dur'da yedek subay olarak yerine getirdi.

Otuz yaşına geldiğinde hafızlığını tamamladı. Medrese ilimlerini de aldıktan sonra İsmailağa'da Mektubat dersleri verdi. Büyük İslam âlimlerinden İmam Rabbani'nin mektuplarından oluşan Mektubat-ı Rabbani kitabını ezberleyen Bayram Hoca, şehit edilene kadar her pazar sabahı İsmailağa Camii'nde cemaate sohbet verdi. Bayram Hoca yıllarca Mahmud Efendi'nin halkasında sohbetlere katıldı; Sad-reddin Yüksel, Halil Gönenç ve Mehmet Savaş gibi hocaefendilerle de teşri-ki mesaisi oldu.

"BENİM YÜREĞİM İSLÂM'I ANLATMAYA DAYANMIYOR"

1990'larda kürsülere çıkması ve gönül-lere su serpmesi ile tanınmaya başla-dı. Aynı dönemde 1990'larda Taraf dergisinde yazıları da yayınlandı. Herkes onun için her daim "Sul-tan" dediği üstadının kerametini fısıldayan bir lakap ile hitap etmeye başladı: "Mektubat-cı Bayram

Hoca". "Benim yüreğim İslâm'ı anlatmaya da-yanmıyor" derdi. Bir kitaptan kaynak vereceği zaman sahifesi sahifesine verir, aşktan bahset-tiği zaman gönüllerde o heyecanı hissettirirdi. Hatta bazen dayanamaz onla birlikte ağlardı.

MEKTUBAT'IN İNCELİKLERİNİ BİLİYORDU

Bayram Hoca'nın hatipliği ve bir şeyi izahında-ki sarıhlik ilim ehli tarafından takdirle karşıla-nırdı. Mahmud Efendi Hazretleri'nin Bayram hocaya Mektubat-ı Rabbani'nin inceliklerin-den anlamasından ötürü ayrı bir alakası vardı. İmam-ı Rabbani Hazretleri'nin "Mektubat"ı-nı okuyup, şerh etme işini bu sebepten ona vermişti; Mahmud Efendi minbere çıkmadığı vakitler dersleri Bayram Hoca sürdürürdü. Mektubat üzerine konuşacak sayılı birkaç ilim adamlarından birisiydi ki, burada "Mektu-bat" eseri üzerine bir vurgu yapmamız lazım geliyor. Büyük Doğu Mimarı Üstad Necip Fa-zıl Kısakürek, sadeleştirdiği "Mektubat" isim-li eserinde şöyle diyor: "Allah ve Resulünün kitaplarından sonra dinin en büyük eseri. ... Mektubat-ı İmam-ı Rabbani... Eser sahibi, İkin-ci Bin Yılın Yenileyicisi Şeyh Ahmed-i Faruk-i Serhendî (İmam-Rabbani) Hazretleri de, re-suller, nebiler ve sahabilerden sonra ümmet kadrosunun en büyük ferdi..." Bayram Hoca, böyle ehemmiyetli bir eser üzerine olan vukû-fiyetinden ötürü "Mektubatçı Bayram Hoca" diye tanınırdı ki bu aslında büyük ve şerefli bir lakaptır! Ayrıca Doğu ve Batı'nın nadide eserleri üzerine olan vukûfiyeti, medreselerde okutulan, takip edilen eserler üzerine de bir ilim adamı sıfatı ile derin bilgisi ile nadir ho-calarımızdandı. Öyle ki, bu devirde her hoca-nın dersini veremeyeceği Şerhu'l-Mevakif gibi eserlerin dersini verirdi.

YÜRÜYEN KÜTÜPHANE

Yirmi sekiz bin ciltlik kitabın olduğu zengin bir kütüphaneye sahipti. Tefsir, hadis, tasavvuf, akaid, fıkıh gibi dini eserlerin yanında; felsefe, psikoloji, sosyoloji, mantık, coğrafya, edebi-yat, tarih gibi alanlarda da kitapları vardı. Müt-hiş bir aşkı vardı kitaplara karşı... Bir günde bin sahife okurdu. Hafızası son derece kuvvetliydi. Bundan dolayıdır ki, Mahmud Efendi Hazret-leri ona "yürüyen kütüphane" derdi. Kitapları sayfası ve satırına kadar bilirdi. Okuduğu bir şeyi bir daha unutmazdı. Kitap hediye etmeyi de severdi.

Oğlu Mahmud Öztürk kitaplarıyla olan ilişkisini şöyle tanımlıyor: "Ba-bamın hiç boş vakti olmazdı. Eğer vakit bulursa da kütüphaneden çıkar Sultanahmet'te kitapçıları gezerdi. Bir de



sıla-i rahim yapar, akrabalarını ziyaret ederdi. Sakarya'da annesini, amcasını ziyaret eder, kalmadan gelirdi. Tatile gitmezdi. Bir kere ben 15-16 yaşlarındayken Armutlu'daki kaplıcalara gitmiştik, ayrıca Umre ve Hacca gitti. Onun 'tatili' kitap okumaktı. Namaz ve sohbet vakitleri dışında evde olduğu her vakti kütüphanede geçiriyordu. Çocukluğundan beri öyleymiş, hiç değişmedi. Namazı kıldırır gelir hemen kütüphaneye inerdi. Çalışmalarına devam ederdi."

HER KİTABI TAVSİYE ETMEZ, HER SÖZÜ HERKESE SÖYLEMEZ

Her kitabı tavsiye etmez, her sözü herkese söylemezdi; vaazlarında ümmetin birliği için dert yanar, Siyonizme, Yahudilere şiddetli bir şekilde muhalefet ederdi; bu toprakların, Anadolu topraklarının çok ehemmiyetli olduğunun altını çizer, İslam davasının bu topraklardan fıskırarak bir nidâ ile kurtulacağını söylerdi. Hakikatleri söylemekten, İslâm davası neyi emrediyorsa onu söylemekten imtina etmez, bunları adeta su içer gibi tabii bir şekilde yapardı; bu samimi hâli sebebi ile ömrünün son yıllarında çok sıkıntılar çekmiş ve cami cami sürgüne gönderilmişti emekli olana kadar. İsmailağa'daki daimi yılları emekli olmasından sonradır. Çocukluğundan beri hep çile çekti ve bu çilelerini her daim nimet olarak gördü, bir sıçrama tahtası bildi.

DİYALOGCULARA EN BAŞINDAN BERİ KARŞI DURDU

Bayram Hoca, ılımlı İslâm anlayışına da, Dinlerarası Diyalog faaliyetlerine de her zaman karşı durdu ve Fetullah Gülen'in birçok itikadi sıkıntılarını ve onların Hristiyan gibi hayat sürdürüklerini de her zaman dile getirdi.

Bayram Hoca, "Diyalog süreci diyorlar... Diyalogun başını çekenler, bizim ile sizin aranızdaki ortak noktaya gelin âyet-i kerîme-i duydukları zaman, ta 100 yıl evvel, biz bu âyetlere çağırıldığımız zaman yanaşmadılar da şimdi siyasi ve ekonomik bakımdan çok güçlü oldukları şu zaman diyalog sürecini başlattılar. Bunlar çok mu düşkün imana, İslâm'a ki bizimle diyaloga girmek istiyorlar. İhtiyacı da yok. Silâh onda, teknoloji onda... Derdi ne? Şunu unutma: Batı, tarihin hesabını görmek istiyor! Ne gerekiyorsa yapacak. Hocaları kullanacak, onu kullanacak, bunu kullanacak... Ne taktikler, ne taktikler!..

Fetullah Hoca'nın ilmi tam değildir. Benim hocamın da medreseden arkadaşıdır. Tamam ufku, muhakemesi, felsefesi büyük olabilir... Çok sakatları var! Hoca'nın yaptıklarından hesaba çekilmeyeceği kanaati o cemaati birtirmiştir. Buradan bu cemaat gidecek, kesinlikle... Hitabetiyle herkesi büyülemiştir. Siyasi ve ekonomik lobileri güçlü. O gücünü bu sefer davada da haklıyız anlamına çekiyorlar... Aynı Hristiyanlar gibi..." demiştir.

TERCÜMELERİ TARAF DERGİSİ'NDE YAYINLANDI

Ehli Sünnet vel Cemaat mevzuunda pür dikkat davranırdı; Şehit Bayram Hoca, bu hak yolun yılmaz savunucularındandı. Ehli Sünnet vel Cemaat yolunun inceliklerini bilir ve Şii'ler başta olmak üzere her türlü sapık mezheb ve fırka-

ya karşı şiddetle ve iman hiddeti ile mücadele vermiş nadir hocalardandı. Ehli Sünnet vel Cemaat yolunun bayraktarlığını yapan İBDA'cılara, Şiilere karşı destek vermek maksadıyla Taraf Dergisi için Mektubat-ı Rabbanî'den bu meseleyle alakalı yerleri aslından tercüme ederek yazmış, yayınlanması maksadıyla Taraf Dergisi'ne iletti. Bayram Ali Hoca'nın tercüme ettiği bu kısımlar Taraf Dergisi'nde yazı dizisi olarak yayınlanmıştı.

ÖMRÜ BOYUNCA FİTNELERE KARŞI MÜCADELE VERDİ

Cemaat içine karışmış münafık tipler Mektubat'tan parçaları okumamasına dâir Bayram Hoca'nın defalarca önünü kesmiş, o ise bunlara aldırmayarak, Şia ve benzer sapıklara karşı cihad ve gazâ etmekten geri durmamıştır; bu münafık tipler İsmailağa sokaklarından İbda'cılar tarafından kovalanmış ve gereken dersler verilmiştir.

İslam dâvâsının özünde "kendini fedâ" vardır; nitekim Abdülhakîm Arvasi Hazretleri, "Dini işlerde bid'atlerin türemesi öyle bir fitnedir ki, zararı bütün mahlûkları sarar. Bunlardan biri de cihad ve gazâda gevşeklik ve tembelliktir. Burada bir nükte vardır ki, münafıklığın alame-ti olmaya kadar gider. O da şehitlik nimetinden kaçınmak... Şehitlik, İslâm'ın kuvvet bulması yolunda can vermektir. Her mümin fert, bu yüksek makamı kalb ve zevk yolu ile benimsemeye, istemeye memurdur. Bu sır icabı olarak Resul ve nebilerin birçoğu, sahabiler ekserisi ve Peygamber evladının hepsi şehadeti arzulamış ve o yolda ruhlarını teslim etmişlerdir." buyuruyor. Ömrü boyunca fitne ve bid'atlere karşı mücadele vermiş şehit Bayram Hoca'nın ömrü cihad ve gazâ ile geçmiş, bu yolda gevşeklik göstermemiştir. O günümüzün sıradan "Hoca tipi"nin aksine ilmini kavga ile süslemiş ve davanın saflarında nasıl durulması gerektiğini hayatı ile de göstermiştir; neticede mukafat olarak da şehadet şerbetini içmiştir. Şehadetinden sonra evdeki eşyalarının arasında bulunan bir notu, cihad içinde geçen ömrünü de adeta özetliyor:

"İnsan davasına ana hasretiyle şakiyan bülbül gibi olmalı, insan davasına canını öyle bir açmalı ki bedeni ruhuna ve canına yetişememeli... Dava adamı devamlı hedefe bakacak; cambazlar iplerinde marifet gösterdiğinde daima ileri bakarlar, asla yere bakmazlar... Yere bakan cambazın düşmesi çok yakındır. Vücudunun kaçta kaçına sana ait, söyler misin?"

HIZIR HOCA ÜZERİNDEN BAYRAM HOCA TEHDİT EDİLMİŞTİ

FETÖ'cüler tarafından 17 Mayıs 1998'de Mahmud Efendi Hazretleri'nin damadı olan Hızır Ali Muratoğlu Hoca Çukurbostan Camii'nde kurşunlanarak şehit edildikten sonra Zaman gazetesi bu haberi "İsmi B ile başlayan zat vurulacaktı yanlışlıkla H ile başlayan zat vuruldu" diye sunmuştu. Bayram Hoca adeta tehdit edilmiş, gözdağı verilmişti. Bayram Hoca daha o tarihlerde hedefe konulmuştu ve cemaat içindeki birtakım münafık tipler de hoca hakkında iftira ve karalama kampanyalarına girişmişlerdi. İsmailağa'da, Bayram Hoca öncesin-

de Mahmut Efendi'nin damadı Hızır Ali Murat Hoca şehit edilmiş ve hâdisenin üzeri örtbas edilmişti; Hızır Hoca'nın katili, hadiseden üç yıl sonra yakalanmış ve cinayet hakkındaki tüm karanlık noktalar ortada dururken mahkeme kararı ile "akıl hastası" olarak görüldüğünden cezâi ehliyet taşımadığına kanaat getirip serbest bırakılmış ve dosyanın üstü örtülmüştü.

BIÇAKLANARAK ŞEHİT EDİLDİ

Bayram Hoca 3 Eylül 2006 Pazar sabahına kadar hiç kimseden çekinmeden hakikatleri söyledi. Bu sırada hem cemaate dışarıdan enjekte edilen münafıklar, hem de dışardaki Fener Rum Patriği ellerinden geldikçe hocaya saldırdı. Bayram Hoca bir yandan maddî sıkıntılar, bir yandan da fitneler, iftiralar ve tehditler üzerine gelmesine rağmen yılmadı, sohbetlerine hiç korkmadan devam etti. Bayram Hoca öldürülmekten, şehid olmaktan korkmuyor ve her zaman şöyle diyordu "Paranın zekâtı, para vermektir, malın zekâtı mal vermektir, aşkın zekâtı ve bedeli can vermektir, can!" Ve işte 2 Eylül Pazar sabahı aşkın bedelini ödemeye gitti İsmailağa Camii'ne... Sohbetini verdi, dua ederken yanına gelen Mustafa Erdal isimli bir şahıs tarafından tek hamlede kalbine saplanan bıçak ile şehit edildi. Bayram Ali Öztürk Hoca'nın şehit edildiği gün İsmailağa Camii'nde bulunanlar, o gün en ön safta hiç tanımadıkları simaların olduğunu, tüm uyarılara rağmen katilin orada linç edilerek öldürüldüğünü, Bayram Hoca'nın hastaneye yetiştirilmesine de arbede çıkarmak suretiyle bunların engel olduğunu belirtiyor. İlimli İslâm ve Dinlerarası Diyalogu her fırsatta yerden yere vuran Bayram Ali Öztürk Hoca'nın şehit edilmesi davasına bakan yargı mensuplarının neredeyse tamamının FETÖ'cü çıkması ise hâdisenin arkasında kimin bulunduğu dair en önemli ipuçları verse de 2016'da tekrar raftan indirilen dosyada bir gelişme kaydedilemedi. Hoca'nın katilleri ve katillerin ortaklarına gereken cezalar verilmedi.

İBDA'CILAR HER ZAMAN YANINDA OLDU

Şehadetinin haberi ile İbda'cılar İsmailağa'ya hareket etmişler ve sair zamanlarda görüş-tükleri hocalarına sahip çıkmışlardı; ertesi günkü Hürriyet gazetesi İstanbul eski Emniyet Müdürü Celalattin Cerrah'ın fotoğrafını İBDA işaretleri arasında ve "Cerrah'ın Önünde İBDA-C Şov" diye vermiş, "tekbir getirerek intikam yeminleri" atıldığı yazılmıştı gazetelere. Sonrasında Fatih Camii'ndeki cenaze namazı esnasında 22 İbda'cı gözaltına alınmış İstanbul Emniyet Müdürlüğünden Fatih Adliyesine sanki bir cürümleri varmış gibi sevk edilmişler, cumhuriyet savcısı tarafından sorgulanmışlardı. Suç isnadı ise "Terör örgütü propagandası yapmak" ve "görevli memura mukavemet" idi. Aslında düzenin kimden ve neden korktuğu da bu gözaltılar vesilesi ile ortaya çıkmıştı... Yolu yolumuz olan Bayram Hoca'yı şehadetinin sene-i devriyesinde rahmet ve hasretle yâd ediyor ve Kumandan Salih Mirzabeyoğlu'nun duasıyla, "Ya Muntakim Allah, bizi intikamına memur et!" diyoruz.

AV. HAMZA UÇAN:

BAYRAM HOCA CİNAYETİNİN ARKASINDA HÜCRE TİPİ BİR YAPI BULUNUYOR



Geçtiğimiz yıl yapılan yayınların ve yürüttüğünüz hukukî girişimlerin ardından Bayram Ali Öztürk dosyasında hangi somut gelişmeler yaşandı?

Bayram Ali Öztürk Platformu olarak altı yıldır, Bayram Hoca'nın karanlıkta kalan cinayetinin aydınlatılması için hukukî faaliyetler yürütüyoruz. Özellikle son bir yıl içerisinde çalışmalarımıza büyük bir ivme kazandırdık. Akın Gürlek'in Adalet Bakanı olmasının ardından, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma Dairesi kuruldu. Kamuoyunda büyük yankı uyandırmasına rağmen faili meçhul kalan bazı cinayet dosyaları hakkında peş peşe çalışmalar yürütüldü ve önemli neticeler alındı. Bu gelişmeler toplum vicdanında da olumlu bir karşılık buldu. Çünkü faili meçhul bir cinayetin karanlıkta kalması, toplumun farklı kesimlerini hem bireysel hem de müşterek olarak bu cinayetin muhatabı hâline getirir. Hukuk düzeni, toplumun tamamını ilgilendiren bir zemindir. Kısa süre önce TVNet'te bir yayın gerçekleştirdik. Bunun yanında Yeni Şafak, Akit TV ve Akit Gazetesi'nde haberler yayımlandı, çeşitli görüşmeler yaptık.

Bilhassa TVNet'teki yayının ardından, Bayram Ali Öztürk dosyasını temelden ilgilendiren ve olumlu anlamda sarsıcı olarak nitelendirebileceğimiz bazı gelişmeler yaşandı. Bürokrasiden olumlu cevaplar aldık ve birtakım temaslarda bulunduk. Elhamdülillah, gelecek hafta İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına, faili meçhul durumda bulunan Bayram Ali Öztürk cinayetinin aydınlatılmasına elverişli bir zemin oluşturacak dilekçemizi sunacağız. Bu noktada TVNet ailesine ayrıca teşekkür ediyoruz. Yayın ülke genelinde geniş bir ilgiyle takip edildi ve programa toplumun farklı kesimlerinden destek mahiyetinde yorumlar yapıldı.

Platform olarak yürüttüğümüz altı yıllık mücadelenin ve Bayram Hoca'nın şehadetinin üzerinden geçen yirmi yılın ardından hukukî anlamda böyle bir gelişmenin yaşanması, bizim açımızdan son derece sevindiricidir.

Bayram Ali Öztürk cinayetinin yirmi yıldır bütünüyle aydınlatılamamasını hangi siyasî ve bürokratik etkenlerle açıklıyorsunuz?

Bir avukat olarak yıllardır şu soruyla karşılaşıyorum: "Cinayetin üzerinden

20 yıl geçtiği hâlde bu dosya neden çözülüyor?" Bu soruyu muhafazakâr kimlikli insanlar da seküler dünya görüşüne sahip müvekkillerim de soruyor. Neticede ortada işlenmiş ve hâlâ bütünüyle aydınlatılamamış bir cinayet bulunmaktadır. İnsanlar, yıllardır muhafazakâr bir parti iktidarda olduğu hâlde bu cinayetin neden çözülmediğini anlamaya çalışıyor.

Bu noktada iktidar ile bürokrasi arasındaki farkın doğru anlaşılması gerekir. Cumhuriyetin ilk dönemlerinden itibaren baskı ve zulümle karşılaşan insanımız, iktidarın mahiyetini ve sınırlarını tam anlamıyla kavramakta güçlük çekmiştir. Bu mesele, Recep Tayyip Erdoğan'ın verdiği mücadelenin kıymetini de ortaya koymaktadır.

Toplumda bürokrasi çoğu zaman trafik polisi, mübaşir, emniyet müdürü, vali veya bakanlık seviyesindeki görevliler üzerinden tanımlanıyor. Bunlar doğrudan bürokrasinin unsurlarıdır. Bununla birlikte Türkiye'de atipik özellikler taşıyan bir de dolaylı bürokrasi müessesesi bulunmaktadır. Bunu, belirli yönleriyle derin devlet kavramıyla ilişkilendirmek mümkündür.



Dolaylı bürokrasi, doğrudan bürokrasiyi meydana getiren ve onun insan kaynağını sağlayan yapıdır. AK Parti'nin iktidara gelmesinin ardından muhafazakâr kimliğe sahip insanlar bürokrat ve memur olarak devlet kademelerinde daha fazla yer almaya başlamıştır. Muhafazakâr kimliğe sahip insanların devlet kademelerinde görev alması, geçmişte Kemalist zihniyetin haksız engellemeleri sebebiyle mümkün olmuyordu. Daha sonraki dönemde ise benzer engellemeler FETÖ'cü unsurlar eliyle sürdürüldü. Dolaylı bürokrasinin içerisinde cemaatler, tarikatlar, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, finans çevreleri ve medya organları bulunmaktadır. Ne var ki sahip olunan bürokratik güç ve akıl, zihnî iktidarın kurulması istikametinde yeterince kullanılamadı. Bürokratik güç ile bürokratik akıl bir araya getirildiğinde zihnî hâkimiyetin sağlanması mümkündür. Ancak menfaat merkezli tutumlar sebebiyle bu imkândan gereken ölçüde faydalanılamadı. Bayram Hoca cinayetinin 20 yıl boyunca niçin çözülemediğini anlayabilmek için Türkiye'nin yakın tarihindeki güç ilişkilerine bakmak gerekir. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kurulan Darbeleri ve Muhtıraları Araştırma Komisyonunun raporu, farklı siyasî partilerin mensupları tarafından imzalanmış ve dönemin maddî olguları kayıt altına alınmıştır. Rapora yansayan hadiselerden biri, Ahmet Albayrak ile Aydın Doğan arasında geçen görüşmedir. Aydın Doğan, kendi şahsı hakkında ağır yazılar kaleme alan bir yazarın uyarılmasını Ahmet Albayrak'tan istemiştir. Ahmet Albayrak ise yazıların belgeye ve hakikate dayanması hâlinde müdahale etmeyeceğini, ancak bu hassasiyeti yazara ileteceğini belirtmiştir. Ardından kendisi de Emin Çölaşan'ın İslâm'a ve Müslümanlara yönelik hakaretlerinin durdurulmasını istemiştir. Kendi şahsıyla ilgili yazılara müdahale edilmesini talep eden Aydın Doğan, İslâm'a yönelik hakaretler söz konusu olduğunda yazarına hiçbir şekilde müdahale etmeyeceğini söylemiştir. Bu örnek, dolaylı bürokrasinin ve medya gücünün nasıl kullanıldığını göstermesi bakımından önemlidir.

15 Temmuz 2016 sonrasında bürokraside yaşanan değişimlerin dosyanın seyrine nasıl yansıdığını düşünüyorsunuz?

Özellikle 15 Temmuz 2016'dan sonra FETÖ'cü kadroların bürokrasiden tasfiye edilmeye başlanmasıyla Bayram Ali Öztürk dosyasında yapıcı gelişmeler yaşandı. Medya organlarının ilgisi ve son dönemde ortaya çıkan yeni hadiseler, cinayetin aydınlatılması bakımından elimizi önemli ölçüde kuvvetlendirdi. Platformumuz adına, Bayram Ali Öztürk dosyasına ilgi duyan ve yıl-

lardır bu cinayetin aydınlatılması için mücadele eden herkese çağrıda bulunuyorum. Türkiye Cumhuriyeti Devleti güçlü bir devlettir. Recep Tayyip Erdoğan güçlü bir liderdir. Bürokrasimiz ve sivil toplum kuruluşlarımız doğru bir koordinasyon içerisinde, fitne ve fesattan uzak biçimde hareket ettiğinde bu dosyanın çözülmemesi için hiçbir sebep bulunmamaktadır. Şehit Muhsin Yazıcıoğlu dosyasında son dönemde yaşanan hareketlilik bunun önemli bir örneğidir. Adalet Bakanlığının yürüttüğü çalışmalarda teknolojik verilerin etkili biçimde kullanılması bizi ümitlendirmiştir. FETÖ'cü kadroların bütünyle temizlendiğini söyleyemeyiz; ancak 15 Temmuz'dan sonra devletine, bayrağına ve vatanına ihanet eden unsurlara karşı daha güçlü bir mücadele zemini oluşmuştur. Bize sürekli, cinayetin üzerinden 20 yıl geçtiği, delillerin karartıldığı ve dosyanın yeniden canlandırılmasının mümkün olmadığı söyleniyor. Hâlbuki teknolojik veriler, Bayram Ali Öztürk dosyasının yeniden ele alınmasına son derece elverişlidir. Dilekçemizde de bu hususa ayrıntılı biçimde yer vereceğiz.

Cinayetin işlendiği dönemin siyasî ve bürokratik şartları dosyanın değerlendirilmesi bakımından neden önem taşıyor?

Bayram Hoca, şehit edileceğini biliyor ve aldığı somut tehditleri çevresine anlatıyordu. Abdülmetin Balkanlıoğlu Hoca da bu uyarıları sonradan kamuoyuyla paylaşmıştır. Cinayetin yaşandığı 2006 yılı, FETÖ ve Ergenekon arasındaki güç mücadelesinin yoğunlaştığı bir dönemdi. Bu sebeple dosya, dönemin siyasî ve bürokratik şartlarıyla birlikte değerlendirilmelidir. Mustafa Erdal'ın bağlantılı olduğu dernek, soruşturmanın temel noktalarından biridir. Bazı şahıslar camide ve dernekteki bağlantılarını reddetse de telefon görüşmeleri, HTS kayıtları ve belgeler bu beyanlarla çelişmektedir. Günümüzün yüz tanıma, HTS ve baz istasyonu imkânlarıyla dosya yeniden incelenebilir. Radoslav Petkov Radev'in kimliği, Türkiye'deki bağlantıları ve bazı şüphelilerin kamu görevlilerince korunup korunmadığı da araştırılmalıdır. Bayram Hoca cinayetinin münferit bir eylem olmadığı, dış bağlantıları bulunan ve hücre sistemiyle hareket eden bir yapı tarafından gerçekleştirildiği kanaatindeyiz. Hazırladığımız dilekçenin ardından önemli gelişmeler yaşanacağına inanıyor ve herkesi bu hukuk mücadelesine destek vermeye çağırıyoruz.

Cinayetin bir meczubun münferit eylemi olmadığı yönündeki kanaatinizi hangi bulgu ve bağlantılara dayandırılıyorsunuz?

Bayram Hoca cinayetinin, bir meczubun münferit eylemi olarak değerlendirilmesini kabul etmemiz mümkün değildir. Dosya kapsamında yaklaşık 3 bin 600 sayfalık belge toplanmıştır. Bunun yanında, cinayetin aydınlatılması talebiyle toplumun farklı kesimlerinden yaklaşık 30 bin imza topladık. Bu imzaları da sunacağımız dilekçeye ekleyeceğiz. Mustafa Erdal, cinayetin işlendiği gün İsmailağa Camii'ne tesadüfen veya ilk defa gelmiş bir kişi değildir. Daha önce de camiye gelmiş ve uzun süredir belirli bir dernekle irtibat hâlinde bulunmuştur. Bayram Hoca'nın şehit edildiği gün söz konusu derneğin çok sayıda mensubunun camide bulunması dikkat çekicidir.

Üstelik Bayram Hoca'nın maruz kaldığı saldırı, 3 Eylül 2006'daki suikastla sınırlı değildir. Daha önce Tekirdağ'da da kendisine yönelik bir suikast teşebbüsü yaşanmıştır. Dosyada, hayatın olağan akışıyla bağdaşmayan ve açıklığa kavuşturularak araştırılması gereken çok sayıda gelişme bulunmaktadır.

Üstelik Bayram Hoca'nın maruz kaldığı saldırı, 3 Eylül 2006'daki suikastla sınırlı değildir. Daha önce Tekirdağ'da da kendisine yönelik bir suikast teşebbüsü yaşanmıştır. Dosyada, hayatın olağan akışıyla bağdaşmayan ve açıklığa kavuşturularak araştırılması gereken çok sayıda gelişme bulunmaktadır.

Radoslav Petkov Radev'in dosyadaki konumu nedir ve bu şahısla ilgili hangi hususların araştırılmadığını düşünüyorsunuz?

Bunlardan biri de Rus pasaportu taşıyan Radoslav Petkov Radev isimli şahıstır. Mustafa Erdal'ın irtibatlı olduğu derneğin önde gelen isimlerinden biri, cinayetin işlendiği gün saat 04.58'de Radev ile bir telefon görüşmesi gerçekleştirmiştir. Buna rağmen dosyada Radev'e ait pasaport dışında hemen hiçbir bilgi bulunmamaktadır. İlgili savcılık bu şahsı çağırma, görüşmenin mahiyetini sormamış ve bilgisine başvurmamıştır. Baz istasyonu verilerine göre Radev, telefon görüşmesinin yapıldığı sırada Levent'tedir. Cinayet, pazar sabahı trafiğin oldukça sakin olduğu erken bir saatte işlenmiştir. Bu şartlarda Levent'ten İsmailağa Camii'ne araçla ulaşım süresi yaklaşık 10 dakikadır. Bu sebeple Radev'in cinayet sırasında camide bulunmuş olabileceğini düşünüyoruz. Bu ihtimalin soruşturma makamlarınca ayrıntılı biçimde araştırılması gerekmektedir.

Dosyada Radev'in Türkiye'de nerede ikamet ettiğine, ülkeye ne zaman

Bayram Hoca, şehit edileceğini biliyor ve aldığı somut tehditleri çevresine anlatıyordu. Abdülmetin Balkanlıoğlu Hoca da bu uyarıları sonradan kamuoyuyla paylaşmıştır. Cinayetin yaşandığı 2006 yılı, FETÖ ve Ergenekon arasındaki güç mücadelesinin yoğunlaştığı bir dönemdi.

giriş yaptığına ve burada kimlerle temas kurduğuna dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Radev'le görüşen, Mustafa Erdal'ın bağlantılı olduğu derneğin üst düzey mensubu ile bu kişinin amiri konumundaki şahıs arasında da telefon trafiği tespit edilmiştir. Bu sebeple söz konusu irtibatların sıradan veya tesadüfi görüşmeler olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Tekirdağ'daki suikast teşebbüsü, HTS kayıtları ve dosyadaki diğer veriler birlikte incelendiğinde, 40-50 kişilik bir grubun Bayram Hoca'yı sürekli takip ettiği yönünde ciddi emareler ortaya çıkmaktadır. Bu şahısların bir kısmının ifadeleri önce emniyette, üç gün sonra ise savcılıkta alınmıştır. İlk ifadesinde Nakşibendi tarikatına mensup olduğunu ve Mustafa Erdal'ı tanıdığını söyleyen bir kişinin, daha sonraki savcılık ifadesinde farklı beyanlarda bulunduğu görülmektedir. Dolayısıyla ifadeler arasındaki çelişkilerin, telefon irtibatlarının ve şahıslar arasındaki hiyerarşik bağların yeniden incelenmesi gerekmektedir.

Bayram Ali Öztürk, İsmailağa Camii'nde yaklaşık üç bin kişinin bulunduğu bir sırada şehit edildi. Cinayetin ardından kolluk kuvvetleri ve yargı makamları hızlı biçimde harekete geçerek Mustafa Erdal'ın evinde arama yaptı. Arama sırasında katile ait 60 sayfalık kişisel not tutanak altına alındı.

HTS kayıtları ve telefon trafiği, Mustafa Erdal'ın çevresindeki kişiler arasında nasıl bir irtibat ağı bulunduğu işaret ediyor?

Bir de cinayet günü camide bulunduğunu düşündüğümüz 40-50 kişilik grubun bir çekirdek kadrosu var. Bu kişilerin Bayram Hoca'nın şahadetinden önceki üç aylık HTS kayıtları incelendiğinde sürekli yan yana oldukları görülecektir. Bayram Hoca'nın kızı, babasını şehit eden Mustafa Erdal'ı cina-

yetten kısa süre önce evlerinin önünde gördüğünü ifade ediyor. Tekstil işçisi olarak bilinen Mustafa Erdal'ın ciplerle hareket eden bir grupla düğüne gittiğine dair veriler de bulunuyor. Düğünün tarihi, kime ait olduğu ve katılan kişiler belli. Aynı kişilerin cinayet günü İsmailağa Camii'nde bulunması, soruşturmanın çözümü bakımından son derece önemlidir. Üstelik Bayram Hoca, şehit edildiği gün Mustafa Erdal'la bağlantılı bir kişiyle görüşeceğini kendi notlarına kaydetmiştir. Bu dosyanın aydınlatılması yalnızca aile ve platform açısından değil, hukuk düzeni bakımından da zaruridir. Dilekçemizi sunduktan sonra kamuoyu desteğine daha fazla ihtiyaç duyacağız. Farklı siyasi görüşlerden insanların bize ulaşarak destek verme-

si son derece kıymetlidir. Önümüzdeki dönemde gerekli izinlerin alınmasının ardından bir yürüyüş gerçekleştirmeyi de planlıyoruz. Gelen tepkilerde özellikle Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a çağrıda bulunulması isteniyor. Dosyanın çözümü için günümüz teknolojisi önemli imkânlar sunuyor. Olay gününe ait görüntüler yüz tanıma sistemleriyle yeniden incelenebilir. HTS ve baz istasyonu kayıtları karşılaştırılabilir, daha önce ifadeye çağrılmayan kritik isimler sorgulanabilir. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına sunacağımız dilekçenin, dosyanın bütün karanlık noktalarını gösterecek bir mahiyette olacağına inanıyoruz. Rus pasaportu taşıyan Radoslav Petkov Radev'in kimliği ve bağlantıları da mutlaka araştırılmalıdır. Dosyada yalnızca pasaportunun bulunması kabul edilemez. Karartıldığı düşünülen bazı belgelerin adli emanette veya kurumların arşivlerinde bulunması mümkündür. Ayrıca MİT ve Emniyet istihbaratın tuttuğu gölge dosyalar ile kayıtların da talep edilmesi gerekir. Dosyada adı geçen iki şahsın bazı kamu veya istihbarat görevlileri tarafından korunup kollandığına ilişkin ciddi şüphelerimiz bulunmaktadır. Bütün teknik veriler ve kurumsal kayıtlar birlikte incelendiğinde cinayetin arkasındaki yapının açığa çıkarılabileceğini düşünüyoruz.

Emniyet ve savcılık ifadeleri arasında hangi çelişkiler bulunuyor ve bu çelişkiler soruşturmanın seyri bakımından ne ifade ediyor?

İlk ifadesinde "Nakşibendi tarikatı mensubuyum" diyen bir şahıs, üç gün sonra savcı huzurunda "Tarikat mensubu değilim" şeklinde beyanda bulunuyor. Aynı kişi, "Derneğimiz tüzüğüne göre yönetilir" ifadesini kullanıyor. "Tüzük" gibi hukukî bir terimin bu bağlamda özellikle tercih edilmesi, ifadelerin bir veya iki avukat tarafından yönlendirilmiş olabileceği yönünde ciddi şüphe doğuruyor. Bu hususun ayrıca araştırılmasını istiyoruz. Aralarında menfaat çatışması bulunabilecek birden fazla şüphelinin aynı avukat veya avukatlar tarafından yönlendirilmesi hukukî açıdan ciddi bir meseledir. Bu kişilere nasıl bir ayrıcalık tanındığı ve ifade süreçlerinin hangi şartlarda yürütüldüğü açıklığa kavuşturulmalıdır. Buna rağmen şüpheliler, aralarındaki bağlantılar yeterince araştırılmadan serbest bırakılmıştır.

Soruşturmayı başlangıçta yürüten savcının çalışmalarının engellendiğini düşünmenize yol açan gelişmeler nelerdir?

Dosyanın ilk savcısının mesleğini hakkıyla yapan, hukukun gereklerine bağlı

ve olayın üzerine cesaretle giden bir isim olduğunu düşünüyoruz. Bunu, ilgili kurumlara gönderdiği yazılardan ve soruşturmayı yürütme biçiminden anlayabiliyoruz. Böylesine kapsamlı ve kamuoyunda büyük yankı uyandıran bir dosyayla görevlendirilen savcının, soruşturmaya yoğunlaşabilmesi için iş yükünün azaltılması gerekir. Çünkü bu dosyada yüzlerce kişinin ifadesinin alınması ve çok sayıda bağlantının araştırılması söz konusudur. Buna rağmen savcıya peş peşe yeni dosyalar gönderilerek iş yükü bilinçli biçimde artırılmıştır. Kanaatimizce bu yöntemle Bayram Ali Öztürk soruşturmasının ilerlemesi engellenmiş, dosyanın üzerine yeterince gidilmesinin önüne geçilmiştir. Bu müdahalenin arkasında ise FETÖ yapılanmasının bulunduğunu düşünüyoruz.

Cinayetten 19 gün sonra, 22 Eylül 2006 tarihinde Savcı Mehmet Ergül, soruşturmayı yürüten savcıya bir yazı gönderdi. Yazıda, başta İBDA-C olmak üzere cinayetle bağlantılı olabilecek örgütler hakkında ifade veren kişilerin bulunup bulunmadığı soruluyor ve mevcut ifadelerin gönderilmesi isteniyordu. Kanaatimizce bu girişim, cinayetin gerçek faillerini araştırmak yerine dosyayı başka bir yapının üzerine yönlendirme çabasıydı. Mehmet Ergül'ün daha sonra meslekten ihraç edildiğini ve Balyoz iddianamesini hazırlayan isimler arasında yer aldığını biliyoruz. Dosya üzerindeki FETÖ etkisi bununla da sınırlı kalmadı. Bir soruşturmayı fiilen savcı yürütse de dosyanın dağıtım ve denetimi başsavcivekillerinin sorumluluğundadır. Bayram Ali Öztürk dosyasında sırasıyla Süleyman Pehlivan, Salim Duran ve Cihan Kansız görev aldı. Kanaatimizce bu isimlerin yürüttüğü süreç, dosyayı esas bağlamından kopardı ve soruşturmanın faili meçhul vaziyette bırakılmasına hizmet etti. Dosyada gizlilik kararı ancak cinayetten bir hafta veya 10 gün sonra alındı. Oysa böyle hassas bir soruşturmada gizlilik kararının en başta verilmesi gerekirdi. Gecikmeli biçimde alınan bu karar da soruşturmanın sağlıklı yürütülmediğini gösteren unsurlardan biridir. Bununla birlikte, "Bu dosyayı yalnızca FETÖ kararttı" şeklindeki bir değerlendirmeyi de yeterli bulmuyoruz. Bayram Ali Öztürk, 28 Şubat döneminde İsmailağa'nın en önemli faaliyetlerinden biri olan pazar sohbetlerini yürüten ve Batı Çalışma Grubu'nun hedefinde bulunan bir isimdi. Bayram Hoca, insanlara dinlerini yaşamalarını tavsiye eden ve kendi hayatında da inancının gereklerini titizlikle yerine getiren bir âlimdi. Adı hiçbir zaman para, kadın veya Müslümanlığına zarar verecek herhangi bir meseleyle anılmadı. FETÖ'nün ya da



başka yapıların güdümüne girmedi, onlardan çekinmedi ve programlarına katılmadı. Bu tavrını yalnızca FETÖ'ye karşı da göstermedi. İslâm'ı hedef alan ve Müslümanların dinlerini yaşamalarını engellemeye çalışan bütün yapılara karşı açık bir duruş sergiledi.

Mustafa Erdal'ın evinde ele geçirildiği belirtilen 60 sayfalık evrakın dosyada bulunmamasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bayram Ali Öztürk, İsmailağa Camii'nde yaklaşık üç bin kişinin bulunduğu bir sırada şehit edildi. Cinayetin ardından kolluk kuvvetleri ve yargı makamları hızlı biçimde harekete geçerek Mustafa Erdal'ın evinde arama yaptı. Arama sırasında katile ait 60 sayfalık kişisel not tutanak altına alındı. Bu işlemi gerçekleştiren polis memurunun adı, soyadı ve sicil numarası da kayıtlarda mevcuttur. Tutanakta tarih olarak cinayetin işlendiği 3 Eylül 2006 günü yer almaktadır. Buna rağmen söz konusu 60 sayfalık evrak bugün dosya içerisinde bulunmamaktadır. Avukat olarak dosya suretlerini talep ettiğimizde bu belgeler tarafımıza verilmedi. Yakın zamanda yürüttüğümüz çalışmalar neticesinde ise bu evraka ulaşma imkânının bulunduğunu gördük. Bugüne kadar belgenin yok edildiğini düşünüyorduk; ancak son gelişmeler, evrakın tamamen ortadan kaldırılmadığına işaret ediyor. Bize yıllarca "Karşınızda meczup bir katil var; bunu kabul edin ve dosyayı kapatın" denildi. Bu yaklaşımı kabul etmemiz mümkün değildir. Kanaatimizce Bayram Ali Öztürk cinayeti, tek bir kişinin veya grubun gerçekleştirdiği münferit bir eylem değildir. Birden fazla grubun ve yurt dışı bağlantılarının bulunduğu, hücre sistemine dayalı kapsamlı bir cinayet organizasyonundan söz ediyoruz. Cinayet günü caminin üst katındaki kapıların kilitlenmesi de araştırılması gereken temel hususlardan biridir. O esnada üst katta kimlerin bulunduğu ve kimlerin oradan çıkarıldığı mutlaka açığa kavuşturulmalıdır.

Tutuklanması talep edilen şahıslarla olay yerinde bulunan kriminal deliller arasında nasıl bir bağlantı tespit edildi?

Rus pasaportu taşıyan Radev'in kim olduğu, kimlerle bağlantı kurduğu ve katilin mensup olduğu dernekle ilişkisi, dosyanın aydınlatılması gereken önemli noktalarındandır. Biz Radev hakkında yalnızca pasaport bilgisine ve iki kişiyi yaptığı telefon görüşmelerine sahibiz. Türkiye'de ne kadar kaldığını, kimlerle temas kurduğunu ve hangi yapılarla irtibatlı olduğunu bilmiyoruz. Kanaatimizce bu bilgiler

soruşturma sürecinde karartılmıştır. Ancak bu durum, Radev'in kimliğinin ve bağlantılarının bugün ortaya çıkarılamayacağı anlamına gelmiyor. Teknolojik imkânlar, bilhassa HTS ve baz istasyonu verileri, yüz tanıma sistemi, cinayetin aydınlatılması için son derece elverişli bir zemin sunuyor. Dosyada karartılmamış bazı evrak ve veriler de bulunmaktadır. Bu düğümlerden birinin çözülmesi hâlinde Bayram Hoca cinayetinin aydınlatılabileceğine inanıyoruz. Cumhuriyet savcısı, soruşturmayı şüphe üzerinden yürütür. Şüpheli emniyette ifade verir, ardından savcı bu ifadeyi ve diğer delilleri değerlendirerek tutuklu veya tutuksuz yargılama yoluna başvurur. Bu dosyada savcı, iki kişi hakkında kuvvetli şüphe edinerek tutuklama talebinde bulunmuştur. Bu şüphenin kaynağı, cinayet günü camiye bulunan iyi niyetli bir kişinin, hareketlerinden şüphelendiği bir şahsı tarif etmesidir. Söz konusu şahıs zorla savcılığa getirilmiş ve ifadesi alınmıştır. Ancak savcının sorularına karşı son derece küstah ve kendinden emin bir tavır sergilemiştir. Bu tavır, tutuklanmayacağından emin olduğu izlenimini doğurmaktadır. Bu kişinin kimliği bellidir. Ancak kamuoyunda infiale yol açma ihtimali bulunduğu için şimdilik herhangi bir isim açıklamıyoruz. Cumhuriyet savcısı başlangıçta bu şahsı tutuklamak istiyor ancak elinde tutuklama için yeterli delil bulunmuyor. Çünkü şahıs, olay sırasında camiye olmadığını ileri sürüyor. Cinayetin ardından camide büyük bir kargaşa yaşanıyor. Bir tarafta organize biçimde hareket eden kişiler, diğer tarafta ise şok içindeki cemaat bulunuyor. Bu esnada bazı kişilerin cübbeleri, sarıkları ve çorapları yere düşüyor. Savcılık ve emniyet birimleri bu eşyaları kayıt altına alarak kriminal incelemeye gönderiyor. Yapılan kriminal inceleme sonucunda, savcıya karşı son derece küstah ve kendinden emin tavırlar sergileyen şahsın DNA'sıyla olay yerinde bulunan delillerden biri arasında uyum tespit ediliyor. Bunun üzerine kendisine, "Olay yerinde olmadığınızı söylemişsiniz" denildiğinde önceki tavrını değiştirerek camide bulunduğunu kabul etmek zorunda kalıyor ve farklı bir açıklama yapmaya çalışıyor. Savcı da bu gelişmenin ardından şahsı tutuklamaya sevk ediyor. Savcının tutuklamaya sevk yazısında adı geçen iki kişinin kamu kurumlarıyla bağlantılı olduğunu düşünüyoruz. Kanaatimizce bu şahıslar, kamu içerisindeki bazı isimler tarafından kullanılmış, kendilerine açılan alan sayesinde bir çeşit dokunulmazlık zırhına kavuşmuş ve Türk yargısının elinden ka-

çırılmıştır.

Kalabalığın organize bir grup tarafından yönlendirildiği yönündeki kanaatinizi hangi somut olaylara dayandırıyor sunuz?

Bayram Hoca şehit edildikten sonra bir şahıs dirseğiyle caminin camına vuruyor. O sırada cemaat dua ediyor ve Bayram Hoca'nın duasına "âmin" di-yordu. İnsanlar bir anda alışılmış hâllerinin dışına çıkarılarak büyük bir şoka sürüklendi. Camın kırılmasıyla dışarıdan da bir saldırı olduğu düşüncesi oluşturuldu ve cemaat, organize hareket eden 40-50 kişilik grubun yönlendirmesine açık hâle geldi. Cinayetin polislerin var-dıya değişim saatinde işlenmesi de dikkat çekicidir. Bayram Hoca şehit edildikten sonra camiye gelen ilk polis, yaklaşık 3 bin kişilik bir kalabalıkla karşılaştı. Katilin ölmediği yönünde yayılan fısıltılar üzerine bazı kişiler caminin içine yöneldi. Kanaatimizce bu hareketlilikte de söz konusu grubun yönlendirmesi vardı. Katilin bulunduğu yer değiştirilerek olay mahallindeki delil düzeni bozuldu. Önce dışarı çıkarıldı, öldüğü kontrol edildi ve ardından merdivenlerin başına bırakıldı. Böylece oradan geçenlerin cesede vurmasının önü açıldı. Her gelenin cesede vurmasıyla yüzü tanınmayacak hâle getirildi. Biz bunun, Batı Çalışma Grubu'nun güdümünde hareket ettiğini düşündüğümüz çevrelerin oluşturmak istediği algıya hizmet ettiğini düşünüyoruz. Verilmek istenen mesaj şuydu: "Tarikatçı, cemaatçı ve Müslüman olarak tanımladığınız insanlar devletin yargılama yetkisini reddetti, kendi cezalarını kendileri verdi ve hunharca bir cinayet işledi." Böylece Bayram Hoca'nın şehit edilmesinin arkasındaki yapı geri plana itilerek bütün dikkat camide yaşanan linç görüntüsüne çevrildi.

Cinayetin ardından medyanın "camide linç" söylemine yoğunlaşması soruşturmayı ve kamuoyu algısını nasıl etkiledi?

Cinayet 3 Eylül 2006 tarihinde işlendi. Böyle büyük yankı uyandıran bir hadisenin ardından medyadan beklenen, Bayram Hoca'yı kimlerin şehit ettiğini, cinayetin arkasında bir organizasyon bulunup bulunmadığını ve

Bayram Ali Öztürk cinayeti, yaşandığı dönemin siyasî şartlarından bağımsız biçimde ele alınamaz. Hrant Dink ve Rahip San-toro cinayetleri, Cumhuriyet mi-tingleri, 27 Nisan e-muhtırası ve 22 Temmuz seçimleri gibi hadiselerin meydana geldiği süreci bütüncül biçimde değerlendirmek gerekir.



Ortada suikasta uğramış bir insan ve 20 yıldır bütünüyle aydınlatılmamış bir cinayet vardır. Bu dosya, şahsî ve grupsal hesapların ötesinde ele alınmalıdır. FETÖ'nün CIA güdümünde hareket eden bir istihbarat yapılanması olduğunu düşünüyoruz.

bu yapının kimler tarafından yönlendirildiğini araştırmasıydı. Bayram Ali Öztürk cinayeti, yaşandığı dönemin siyasî şartlarından bağımsız biçimde ele alınamaz. Hrant Dink ve Rahip Santoro cinayetleri, Cumhuriyet mitingleri, 27 Nisan e-muhtırası ve 22 Temmuz seçimleri gibi hadiselerin meydana geldiği süreci bütüncül biçimde değerlendirmek gerekir. Bir hadiseyi doğru anlayabilmek için dönemin şartlarını göz önünde bulundurmamak mecburiyetindeyiz. Aksi hâlde hainlerin kahraman, kahramanların ise hain olarak gösterilmesi mümkündür. Buna rağmen ülke medyası 22 Eylül'e kadar cinayetin arkasındaki yapıyı araştırmak yerine, Mustafa Erdal'ı camide kimin öldürdüğü meselesine yoğunlaştı. İsmailağa cemaatinin kendi içinde bir devlet kurduğu, kendi mahkemesini oluşturduğu, yargıya ve emniyete

güvenmeyerek devletin cezalandırma yetkisini gasbettiği yönünde bir algı meydana getirildi. Böylece asıl cinayet ve cinayetin arkasındaki muhtemel organizasyon geri plana itildi. Bize sık sık, camide yaklaşık 3 bin kişi bulunduğu hâlde 40-50 kişilik bir grubun bu kalabalığı nasıl yönlendirebileceği soruluyor. Bayram Hoca'nın sohbetlerine katılan insanlar, İstanbul'un farklı bölgelerinden ve şehir dışından, yalnızca sohbeti dinlemek ve manevî bakımdan istifade etmek amacıyla gelmişlerdi. Aralarında örgütlü biçimde suç işlemek üzere bir araya gelmiş bir yapı bulunmuyordu. Buna karşılık, bizim dört ayrı grup hâlinde hareket ettiğini düşündüğümüz yaklaşık 40 kişilik ekip ne yapacağını biliyordu. HTS kayıtları incelendiğinde bu yapılanmanın ortaya çıkarılabileceği kanaatindeyiz. Ne yapacağını bilmeyen ve ani bir saldırı karşısında şoka giren 3 bin kişiyi, planlı hareket eden 40 kişi rahatlıkla yönlendirebilir.

Dosyaya yeniden dönecek olursak, cinayetin işlendiği 3 Eylül 2006'dan itibaren kamuoyunun dikkati "camide linç" söylemi üzerine yoğunlaştırıldı. Böylece cinayetin arkasındaki yapı ve azmettiriciler geri plana itilirken süreç belirli çevrelerin kontrolü altına alındı. Bayram Hoca'nın cenaze töreninde yetkililer, ailesine ve kamuoyuna devletin bu cinayetin üzerine kararlılıkla gideceğini söyledi. Ancak dosyada daha sonra yaşanan gelişmeler, bu

beyanların gereğinin yerine getirilmediğini gösteriyor. Cinayetin ardından 19 gün boyunca, 28 Şubat zihniyetini taşıyan medyanın yönlendirmesiyle kamuoyunun asıl meseleden uzaklaştırıldığını düşünüyoruz. Ardından dosyaya FETÖ mensubu yargı unsurlarının müdahalesi başladı.

"Alın hocanızı başınıza çalın" sözünü söylediği belirtilen kişinin dosyada ifadesinin bulunmamasını nasıl yorumluyorsunuz?

"Alın hocanızı başınıza çalın" diyen kişinin kimliği bellidir; ancak dosyada bu yönde alınmış herhangi bir ifade bulunmamaktadır. Soruşturmanın yeniden canlandırılması hâlinde, söz konusu şahsı ve sarf ettiği cümleyi tespit edebilecek kişiler tanıklık yapmaya hazırdır.

Bu meselenin üzerinde ısrarla duruyoruz. Çünkü bu sözü söyleyen şahsın sakallı, cübbeli ve İsmailağa mensubu olarak bilinen biri olduğunu iddia ediyoruz. Dolayısıyla içeriden bir bağlantının söz konusu olabileceği kanaatindeyiz.

Son dönemde ulaştığınız ve soruşturmanın seyrini değiştirebileceğini düşündüğünüz yeni bulgular nelerdir?

Cinayeti gerçekleştiren yapı uzun yıllar kendisini güvende hissetti. Ancak son dönemde ortaya çıkan veriler sebebiyle artık aynı rahatlıkta olmadıklarını düşünüyoruz. Bayram Hoca'nın kendi el yazısıyla hazırladığı görüşme takviminde önemli bir kayıt bulduk. Şehit edilmeseydi, cinayetin işlendiği gün saat 13.00 ile 17.00 arasında Mustafa Erdal'la doğrudan bağlantılı bir kişiyle görüşecekti. Mustafa Erdal'ın "Başkânım" diye hitap ettiği bu kişinin dosyada sağlıklı bir ifadesi bulunmuyor. Bu bağlantının araştırılması, cinayetin aydınlatılması bakımından büyük önem taşıyor. İsim açıklamaktan kaçınıyor, sürecin devletin yetkili makamları eliyle yürütülmesini istiyoruz. Kimsenin tahriklere kapılmaması, tehdit hâlinde ilgili kurumlara başvurusu ve yalnızca doğrulanmış bilgilere itibar etmesi gerekir. Bizim maksadımız herhangi bir grubun propagandasını yapmak değil, cinayetin bütün yönleriyle açığa çıkarılmasını sağlamaktır. Dosyada yabancı bağlantı ihtimalini gösteren unsurlar da bulunmaktadır. Radev ismi bunlardan biridir. HTS kayıtları ve diğer teknik veriler ayrıntılı biçimde incelendiğinde başka bağlantıların da ortaya çıkabileceğini düşünüyoruz.

Yabancı bir istihbarat yapısının cinayete en küçük müdahalesi dahi Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin egemenlik hakkına yönelik bir saldırdır. Dosyada 41 sabıka kaydı bulunan kişilerin caminin ön saflarında yer aldığı, buna rağmen gerekli tutuklama ve kriminal inceleme süreçlerinin işletilmediği görülüyor. Ayrıca cinayet sırasında kapatılan bir cami kapısından kimlerin çıkarıldığı da hâlâ açıklığa kavuşmuş değildir. Bayram Hoca camide suikasta uğradığı gibi, kanaatimizce dosyası da adliye sürecinde karartılmıştır.

Dilekçenin sunulmasının ardından hangi hukukî adımları atmayı planlıyorsunuz ve kamuoyundan beklentiniz nedir?

Adalet Bakanlığı Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma Dairesinin yürüttüğü çalışmaların "göstermelik" olduğunu söyleyenler var. Biz bu yaklaşımı kabul etmiyoruz. Bayram Ali Öztürk dosyasının aydınlatılması toplumun ortak talebidir. Burada herhangi bir siyasî tarafın veya grubun peşinde değiliz; hakikatin ve hukukun peşindeyiz. Bir avukat olarak benim için insanların dünya görüşü, mezhebi veya hayat tarzı belirleyici değildir. Ortada suikasta uğramış bir insan ve 20 yıldır bütünüyle aydınlatılmamış bir cinayet vardır. Bu dosya, şahsî ve grupsal hesapların ötesinde ele alınmalıdır. FETÖ'nün CIA güdümünde hareket eden bir istihbarat yapılanması olduğunu düşünüyoruz. 15 Temmuz öncesinde devleti ve milleti tehdit eden bu yapı karşısında toplum nasıl teslim olmadıysa, Bayram Hoca dosyasının karartılmasına da boyun eğmemelidir. Bu ülkenin insanı, dış bağlantılı yapılardan ve onların bürokrasi içerisindeki uzantılarından daha güçlüdür. Bizim mücadelemiz herhangi bir grubu güçlendirmek için yürütülüyor. Dünya görüşü ne olursa olsun, bu cinayetin aydınlatılmasını isteyen herkese ihtiyacımız var. "Sen yoksan bir kişi eksiğiz" diyerek toplumun bütün kesimlerini destek vermeye çağırıyoruz. TVNet'teki son yayının ardından bürokratik ve hukukî bakımdan olumlu gelişmeler yaşandı. Hazırladığımız dilekçeyi ilgili makamlara sunacağız. Bayram Ali Öztürk'ün katillerinin ve cinayetin arkasındaki yapıların ortaya çıkarılacağına inanıyoruz. Hiç kimse Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin gücünü sınamaya kalkmamalıdır.

Teşekkür ederiz.

Ben teşekkür ederim.

AV. KERAMİ ÖZDEMİR: KAYIP DELİLLER, İNCELENMEYEN HTS KAYITLARI BU DOSYA YENİDEN AÇILSIN



Aylık Baran olarak, Şehit Bayram Ali Öztürk Hoca'nın hâlâ karanlıkta kalan cinayetini Avukat Kerami Özdemir'e sorduk. Özdemir, kayıp deliller, incelenmeyen HTS kayıtları, çelişkili ifadeler ve gelişen kriminal imkânlar ışığında dosyanın yeniden açılması gerektiğini belirterek, "Bu olay aydınlatılsın ki kamu vicdanı rahatlasın" dedi.

Avukat Kerami Özdemir:

Kanaatimce bu dosya, sıradan bir cinayet soruşturması değildir; kaybolan deliller, incelenmeyen HTS kayıtları ve birbiriyile çelişen ifadeler, olayın kökünün tahminlerin ötesine uzanabileceğini göstermektedir. Bu sebeple dosya, yeniden ve bağımsız biçimde ele alınması gereken ciddi bir adalet meselesidir. Katilin evinden çıktığı iddia edilen 60 sayfalık notların akıbeti açıklanmadan, teknik veriler eksiksiz incelenmeden ve dosyadaki çelişkiler giderilmeden "soruşturma tamamlandı" denilemez. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının dosyayı arşiv kayıtları, HTS verileri ve yeni kriminal imkânlarla yeniden soruşturmaya açması gerektiği kanaatindeyim. Bu olay ay-

dınlatılsın ki kamu vicdanı rahatlasın.

Şimdi şöyle bir şey var, değerli kardeşim. Birleşik Devletler'de 1972 yılında birbirine yakın iki mıntıkada, yani aralarında 600-700 metre mesafe bulunan iki yerde, iki kadın cesedi bulunmuş. Tabii, o dönemde kriminal incelemelerde, yani suç bilimi alanında kullanılan genelgeçer tekniklere göre bu iki cinayet çözülememiş. Dosyalar da kapatılmış. 1972 yılından tahminen 2020-2022 yıllarına kadar o dosyalar hiç açılmamış. O yıllarda bir adam şöyle demiş:

"Elimizde daha önceden kalmış faili meçhul dosyaları, yani 40-50 yıllık eski dosyaları, bir daha ele alalım. Teknik imkânlar gelişti. Özellikle kriminolojide, adli tıpta ve DNA teknolojisinde olağanüstü gelişmeler oldu. Dosyaları bir de o yönden tekrar araştıralım."

Bunun üzerine araştırmaya başlamışlar. Dosyadaki delilleri teknolojinin ulaştığı son aşama itibarıyla tekrar incelemeye başladıklarında çok ilginç bir gerçekle karşılaşmışlar. 1972 yılında tespit edilemeyen katili çok basit bir şekilde tespit etmişler. Ben bunu hem haberlerde izlemiştim hem belgeselini seyretmiştim. Yani kan testleri, DNA testleri ve DNA'daki sınıflandırmalar sayesinde adamı 50 yıl sonra elleriyle koymuş gibi buldular. O kişi ceza aldı; ben de süreci takip etmiştim. Hapiste öldü.

İşin özü şu: Belirli bir dönemde çözülemeyen şifreler, sonraki teknolojik gelişmeler sayesinde çok daha kolay bir şekilde çözülebiliyor. Yeter ki soruşturmayı yürüten iddia makamı temsilcisi, yani savcı veya savcılık, bunu istesin.



MEHMET METİNER: BAYRAM HOCA SORUŞTURMASI YENİDEN AÇILMALI

Aylık Baran'a konuşan AK Parti eski İstanbul Milletvekili Mehmet Metiner, Bayram Ali Öztürk Hoca cinayetinin yeniden soruşturulması çağrısında bulundu.

AK Parti eski İstanbul Milletvekili Mehmet Metiner:

Bayram Ali Öztürk Hoca cinayetinin çözülememiş olması, adalet tarihimize sürülmüş bir utanç lekesidir.

Katilin evinden çıktığı iddia edilen bazı kritik notların ve evrakın dosyada bulunamaması ise hukuk adına kaygı verici bir durumdur.

Şayet bu iddia doğruysa üstü birilerince örtülmek istenen bir cinayetle karşı karşıyayız demektir. Bu adalet adına asla kabul edilebilir bir durum değildir.

O yüzden adalet adına ne kadar duyarlı olduğunuzu bildiğim Adalet Bakanımız değerli Akın Gürk'ün konuya yeniden el atmasını, katilin ve arkasındaki güç odaklarının bulunması konusunda soruşturmayı yeniden açmasını özellikle salık veririm.

İnanıyorum ki değerli Bakanımız soruşturmanın yeniden açılması konusunda gerekli hassasiyeti gösterecektir.





BAYRAM ALİ HOCA'NIN SOHBETLERİNDEN...



(...) İslâmiyet aynı zamanda babamdır benim, bizim babamızdır. İnsanın babasının katiliyle dost olmaması lazım. İnsan baba katiline 'Selâmün aleyküm' diyemez. Hatta baba katili olan bir evladın miras alması bile câiz değildir. Babasını öldüren bir çocuk, mirastan mahrum edilir.

Günümüzde insanlarımız baba katili oldu. İslâmiyet'i katletmiştir. İslâmiyet'ten ona miras kalan hiçbir şey yoktur. Bana bak, babana benzeyeceksin. Sen de ben de kadınlar da hepsi. Ufak büyük fark etmez. Babaya benzeyeceğiz. Baba ne? Dîn-i Mübîn-i İslâm. Eğer babana benzemeyeceksen, babanı özlemeyeceksen git ormandaki ağaca, kalamaz benzer.

Kaldı ki o ağaç ne mübarektir ne muhteremdir, değil mi? O ağaçlarda ne kimyasal dozlar var. O ağaç ne muazzam bir enerji ve oksijen kaynağıdır. Keşke ona benzeyip de o kadar olabilsek. Ama ağaç mutsuz olmakta sana dava açacak ahirette. "Ben hırsız mıyım abi?" diyor.



(...) İstanbul, İstanbul! 1925-26'larda İstanbul'da beş yüz yetmiş altı tane tekke yıkıldı. İstanbul'da tekke kalmadı. Birçok şey tarihe mâl oldu, gitti. Hatta ve hatta ecdadın mezar taşları bile kalmadı. Görkemli, mümtaz, güzel yapılmış olan mezarlıkları bile satılığa çıkardılar. İstanbul'da bir Eyüp Sultan, bir de Karaca Ahmet mezarlıkları kaldı. Büyük insanların gömülmüş olduğu yerler! Oradan bile nice yerler yüksek fiyatlarla birilerine satıldı. Şu son seksen yıl içerisinde birçok büyüklerin mezar taşları bile kayboldu. Bir mezarlığa hiç dokunmadılar. O da Üsküdar'daki, Bülbülderesi'ndeki dönemlerin mezarlarıydı. Mezarlar şu ülkeye kimin hâkim olduğunun tapusudur. Bu kadar mezar taşı kaybolduğunda birilerine dokunmuyorlar anla, Türkiye kimindir? Bu hareketin başka bir anlamı yoktur.

Şu an Türkiye'nin rantını, pastasının kaymağını iki yüz elli tane Sabetayist aile yiyor. Onlar ağa, biz ırgat olduk. Bu sömürü düzeni nereye kadar devam edecek?

Onun için Müslüman'ın sahip olacağı ilk müessese camidir. Onun geliştirilmesi. Cami gitti, her şey bitti. Bu yanlışlar yüzünden Kur'an'da gitti, camide gitti, din de gitti gibi oluyor. O bakımdan elimizden geldiğince yardım etmeye çalışalım.

(...) Ecdad bu ülkeyi bize miras bıraktı. Ateiste vatani miras bırakmadı. Onların şu ülkedeki mazileri yüz yıldır. Senin mazin ise bin yıldır. Yüz yıllık mazisi olan kalkıyor, bin yıllık mazisi olana hükmetmeye kalkıyor. Olmaz arkadaş, olmaz. İnsan namusu için yaşar.

Bak! Şu yukarıdaki hanım kardeşlerimiz, bizi adam yerine koyuyorlar, bize umutla bakıyorlar. Ee, ben onun namusunu koruyamazsam artık bana her türlü hakareti yapabilirler. Amerikan piçleri gelecek buraya. Diyeceğim ki ona, "Al! Ne istiyorsun? Kız mı, kadın mı istiyorsun?"

Geçen sene Amerika Türkiye'den kadın istedi. Adana'da, Hatay'da, "Askerlerimi eğlendireceğim. Moral gecesini yapacağım. Bize karı bulun." diyor, Türkiye'ye bu teklifi yapıyorlar. Türkiye'de toprak satılıyor, namus da satılıyor. Sen hâlâ çay kahve pazarlıyorsun. Bu yaşantı neyin yaşantısı?

İnsan, davasının arısı olmalı, arısı. İnsan davasının sineği olmamalı. Ne demek istiyorum? Arı gibi davanın namına bal yapacaksın, bal! Sinek olduğu yeri pisliyor. İnsan davasının sineği olur mu? Ama arıyla sineği birbirine karıştırdık. Arıdan yana olmamız gerekirken, sinekten yana olduk. Bal arısı, böyle baktığında yakışıklı bir şey değildir. Ama bal yapıyor. Eşek arısı ise, çok yakışıklı bir şey, ama bal yapmıyor.



(...) Şu vaaz niye yapılıyor biliyor musunuz? Karar almak için yapılıyor. Gideyim de vaazı dinleyeyim. Yo yo yo yo, sen dinlemek için geldin ama, dinledin ne yaptın? Şimdi

neye karar verdin, söyler misin? Eğer kararın yoksa git arkadaş git, çukur aç, at kendini oraya. Dinlemek yeterli değil.



(...) Hârûn Reşîd'in bir paşası vardı. Yâsîn'i, her hurûfuna, tecvidine uygun bir şekilde, çok güzel okuyordu hayvan. Sen insansın. Farkın nerede? Bana o artıyı gösterebilirsin.

Osmanlı anası, oğlunu savaşa gönderiyor. Delikanlı altı sene sonra geliyor. Kapıdan içeri giriyor. Anası bakıyor, tanıyamıyor. Delikanlı hâlâ anasına bakıyor, anası ona bakıyor. Tanıyamadı. Neyse. Anası bir daha, bir daha derken tanıdı. Çocuğa sözü şu oldu.

— Oğlum sen savaştan mı kaçtın?

Niye? Kadının itikadı o kadar sağlam ki, namusun muhafaza edilmesi gereken yerde, vatanın muhafaza edilmesi gereken yerde, ölmek varken dönmek ne demek oluyor. Alçak, namussuz, çat! Oğluna bir tane (vuruyor).



(...) Bana bak! Harman büyük, amma tane yok. Tamam mı? Ona göre. Bu kapıya adam hocayı vuruyor. Ama her hocayı vurmuyor. Dikkat et, tamam mı? Ben gittim. Zaten haberiniz olsun. Hızır Efendi vuruldu. Ondan sonraki hafta ben burada kürsüye tak tak tak... Ama senin suçun beyefendi. Sen gelip bana, "Hocam bir şeye ihtiyaç var mı?" demedin. Sabahleyin evden camiye

gidiyorum. Ruhsatlı tabanca aldım, 14'lük. Belki atar, birini vururum icabında. Bana gelip bir kere demedin sen, "Hocam bende yanında durayım." diye.

Bizim en büyük zaafımız buysa, ben senin için öldüm. Ben ölürüm senin için. Sen ne yaptın benim için? Sen hak etmiyorsun.

Hiç kimse zafer beklemez. Sen, senin için ölen adama hâlâ sahip çıkmıyorsun. "O zaten böyleydi de o zaten böyle konuşurdu da..." Ben seninle ahirette konuşacağım.

Ama benim Muhammed Mustafa'ya (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) ahdim var. İster gel ister gelme. Son elli yıl içerisinde duyduğum en delikanlıca esir olan delikanlılığı sözü. Allah ganî ganî rahmet eylesin. Ben senin ayağından kalkan tozun zerresine, bir başımı değil evladım, yüz başımı feda ederim.

Ruslar, Çeçen bir çocuğu esir almışlar. Sabun makinasını gösteriyorlar. Diyorlar ki: — Birazdan seni burada sabuna çevireceğiz. — Köpürürsem nâmerdim, diyor. Müslüman'san bunu diyebilme-lisin.

Eğer gerektiğin yerde duramayacaksan git, burada gözükme Allah aşkına, gözükme! Harman büyük amma tane yok, tane yok. İslâm tarihinde cami içerisinde ikinci vurulan insan Hızır Efendi'dir. Bir de Emevîler döneminde ulemâdan birisi vuruldu. İkincisi budur. Ne oldu ondan sonra? Ne

yaptınız peki? Hiçbir şey yapmadık. Git, sahtekâr seni!

Cübben tamam ama hani faaliyetin? Bak, dayanamıyorsun. Eee, ne olacak? İnsanlar, dünyaya sahip oldukları davaları yaşatmak için gelir. O kadar.

(...) Memleketimizde son 80 yıl içerisinde din imajı değiştirilmiştir. Bil fakat yapma çizgisindeki din isteniyor bizden. Veyahut ne kadar veriliyorsa, bununla idare edeceksin. Oysa ki senin dine bir sürahi su içecek kadar ihtiyacın var. Avarelik bitsin artık. Bizden çok daha zengin, bizden çok daha güçlü, yetki ve otorite sahibi ecdada bakıyorsun, adam davası uğruna padişahlığı kimi aldırıyor. Karısı, çocuğu çocuğu gözüne gelmiyor. Yeter ki Dîn-i Mübîn-i İslâm devam etsin, kâinata düzen muhafaza edilsin.

(...) Yav insan buraya takıldığı zaman var ya, kafayı yemesi mümkün değil. Bakma yani biz var ya, gaflet var diye ayakta durabiliyoruz. Yoksa var ya, gafleti bir sıyr, salim kafayla şöyle bir düşün, var ya, bitersin, bitersin, bitersin. Güneşin karşısında eriyen kar tanesi gibi oluyor insan. Cenâb-ı Hakk (Celle Celâluh) ha bu lezzetlerden mahrum eylesin. Cenâb-ı Hakk (Celle Celâluh) bu nimetin kadrini, kıymetini, bilmeyi bizlere muvaffak eylesin. Dâimen ve sürekli olarak bu hale, bu hale sahip olmayı bizleri muvaffak eylesin.

(...) Davası için ölüme hazır olmayan insanın yaşamaya hakkı yoktur. Davası için yaşamayanın yaşamaya hakkı yoktur. Buradan döndükten sonra Mekke'yi ve Medine'yi unutan, lebbeyk ve telbiyeleri unutan, şurada Resûl'e takdim olunan salâtüselâmları unutan insandan hiçbir hayır yoktur.

(...) Edirne'yi Bulgar'lara karşı, Yunanlılara karşı savunan Şakir Paşa, ne muhterem bir adamdı o. Benim liderim odur. Benim davada hızımı sağlayan, benim rüzgârımı kamçılaman adamlardan bi-

risi odur, Şakir Paşa. Adam askerlerine, emrinde bulunan bataryaya diyor ki, "evlatlarım, askerlerim! Düşman Türkiye'ye girdikten sonra, bu topraklara ayak bastıktan sonra vuruşacağız, tabii ki savaşaacağız. Eğer düşman girdikten sonra savaşıp da ben şehit düşersem beni mezara koymayın. Beni atın toprak üstüne, kurtlar, kuşlar gelsinler, yesinler. Memlekete düşman girdikten sonra savaşıp düşeni ben şehit kabul etmiyorum. Ne zaman Türkiye'nin hudutlarını aşarım, düşman cephelerine saldırırım, eğer orada vurulur düşersem o zaman beni mezarıma koyun" diyor. Biz buraya bu duyguları tazelemeye geldik.

(...) Muhammed İkbal, Pakistan'ın milli şairi ne güzel söylüyor: Efendim, hacılar geldi Pakistan'a. Sordum, 'ne getirdiniz?' Herkes diyor ki, 'zemzem getirdik, hurma getirdik' vesaire. Peki dedim 'gittiniz oraya, Resûl-i Ekrem'in (Salallâhu Aleyhi ve Sellem) birinci halifesi Hz. Ebû Bekir'in sadakatini, davadaki samimiyetini getiren yok mu?' Cevap yok. 'Üçüncü halife Hz. Osman'ın (Radiyallâhu Anh) ilmini ve kahrını, edep ve hayâsını getiren yok mu?' Cevap yok. 'Hz. Ali'nin (Kerremallâhu Vecheh) şecaatini getiren yok mu?' Cevap yok. 'Hacılar! Siz ne getirdiniz?' diyor.

Bütün ibadetler yanlış eğitim politikalarından (sebe) hedefinden saptırılmış ve yanlıştır. Namaz saptırılmıştır, oruç saptırılmıştır, hac ve zekât hedefinden saptırılmıştır. Din artık bir folklor görünümüne bürünmüştür. Bizim köyün, bizim memleketin ve yahut da ananın babanın eski örf ve âdeti gibi bir duruma dönüştürülmüştür. Cami, kilise seviyesine getirilmiştir. Hoca, papaz ve haham seviyesine getirilmiştir. Peki, ondan sonra Kur'an-ı Kerim İncil seviyesine getirilmiştir. Din, suyu alınmış, posası kalmış portakal haline getirilmiştir. Allah böyle din göndermedi.

(...) Bir yerde biz İslâm'ın güzelliğini ortaya koymayınca toplumdaki boşluğu karşı taraf dolduruyor. Tabiat boşluk affetmez. Güzelleri eğer İslâm'dan transfer yapamıyorsak, dolduramıyorsak oraları mutlaka karşı taraf dolduracaktır. Diyelim eğer şuraya üç-beş kelime dinlemek için gelmediyse, buraya gelmeyen bu türlü heves etmeyen bir Müslüman mutlaka sonunda Tarkan'ı dinlemek için gazinoya gidecek, Ebru Gündeş'in kliplerini izlemek için mutlaka Maksim'e (gazinoya) gidecek, veyahut da bilmem ne tavernasına gidecek vesaire. Bir Müslüman'ın kimliği bellidir, o kimliğin dışında hareket etmemeli.

(...) Fransa kralı vardı; XIV. Louis (Lui). Bu adam çok sükseli bir adamdı. Bu adam keyfine göre bir saray yaptırmış, keyfine göre dayamış, döşemiş. Bundan birkaç sene önce bir Fransız zengin, servetinin eni boyu belli değil. Bu adam "ne yapayım ben bu servetle?" diyor. Ve aynı Louis gibi ev yaptırmaya karar veriyor. Ve diyor ki; "ben aynı Louis gibi bir ev yaptıracağım, onun gibi dayayıp döşeyeceğim ve o evde Louis gibi yaşayacağım. Bu bana huzur verir" diyor. Adam işe giriyor. Her şey, bütün aksesuar bundan iki yüz sene önceki Louis'in aksesuarına uyuyor fakat Louis'in yatağındaki bitler eksik. Bu bitlerin nesli kesilmiş.

Adam biyologları, zoologları toplayıp bunlara; "bana bu bitleri bulun" diyor. Adamlar; "bu bitlerin nesli kesilmiş" diyor. O da; "o zaman mevcut bitlerden eşleştirin, bir şey yapın ama o bitleri bulun" diyor. Neticede Louis'in yatağındaki bitlerin aynı-sını elde ediyor. Bu bitleri

kendi yatağına koyuyor. Sonra hart-hurt bir kaşınıyor ve "işte şimdi ben XIV. Louis gibi oldum" diyor.

Elin gâvuru buraya varıncaya kadar geçmiştin izinden gitmeyi şeref biliyor. Benim garibim, zavallım da Muhammed Mustafa'dan bahsedildiği zaman esniyor, "saat gece dokuz oldu, bu saatte Muhammed Mustafa'dan mı bahsedilir ya?" gibisinden vurdumduymaz. Yoo, kazın ayağı öyle değil!

(...) İsrail şu an Filistin topraklarını zehirliyor. Kireç tozu gibi bir şeyle tarlaları zehirliyor. Tarlayı eksen bile yetişen mahsul zehirli geliyor. Biz burada ne rahatız, değil mi? İsrail, zalim İsrail! Günahımız o kadar büyük ki kalkmıyor bu zulüm. Çünkü olaylardan ibret almıyoruz. Bu en büyük tehlike. İsrail'in, İslâm âlemi üzerinde oluşturduğu tehlikeden, daha tehlikeli. Allah (Celle Celâluh) uyanmamız için bu kadar elim hadiseleri, gözümüzün önüne getirip gösteriyor. Yine de biz hâlâ gaflet uykusundan uyanmıyoruz. Yaşanmayan bir din tat vermiyor. Tat vermeyince millet İslâmiyet'i yaşamak istemiyor.

Ağzımızın tadı bozuldu. Tıbbın tespitine göre insan dilinde üç bin tane tat alma merkezi var. Eğer dilinde yara-bere varsa alamıyorsun o tatları. Yüz, iki yüz gıda maddesinin tadını alıyorsun. Geri kalan tatlardan mahrumsun.

Şu an İslâmî noktada eksiklerimiz çok olduğundan hasta bir insan konumundayız. İslâm'ın güzelliklerini gereği gibi tadamadığımız için Dîn-i Mübîn-i İslâm'ın hizmetlerini gereği gibi yerine getiremiyoruz. Cenâb-ı Hakk (Celle Celâluh) utandırmasın. Mevlâ (Celle Celâluh) mahrûmünden eylesin. Makbûlünden eylesin.

CUMALİ HİSAR:

BAYRAM ALİ ÖZTÜRK HOCA'NIN DOSYASINI GÜNDEMDE DÜŞÜRMEYECEĞİZ!

Cumali Hisar kimdir?

Cumali Hisar, 2006 yılında İsmailağa Camii'nde şehit edilen Bayram Ali Öztürk Hoca'nın hatırasını yaşatmak ve cinayetin bütün yönleriyle aydınlatılmasını sağlamak amacıyla faaliyet gösteren Şehit Bayram Ali Öztürk Platformu'nun başkanıdır. Platform bünyesinde cinayet dosyasına ilişkin belge, ifade, HTS kaydı ve resmî evrakların incelenmesi, kamuoyu oluşturulması, imza kampanyaları düzenlenmesi ve hukukçularla ortak çalışmalar yürütülmesi gibi faaliyetlere öncülük etmektedir.



Şehit Bayram Ali Öztürk Platformu Şhangi ihtiyaç üzerine kuruldu ve cinayetin aydınlatılması için bugüne kadar ne tür çalışmalar yürütüldü?

Bayram Ali Öztürk Hoca dosyası, 19 yıldır faili meçhul olarak duruyordu. Şimdi ise 20. yıla girmek üzereyiz. 3 Eylül sabahı saat 07.30'da tam 20 yıl dolmuş olacak. Biz, 2025 yılında bu faili meçhul dosyayla ilgili harekete geçtik. O döneme kadar yetkililer tarafından kapsamlı bir çalışma yürütülmemişti. 3 Eylül 2025'te, şehadet yıl dönümünde kabri başında bir imza kampanyası başlattık. Bu kampanya, Bayram Ali Öztürk Hocaefendi cinayetinin aydınlatılması için kapsamlı bir çalışma yürütülmesi talebiyle başlatıldı. Şehit Bayram Ali Öztürk Platformu da bu sebeple kuruldu. "Bu zamana kadar neler yapıldı?" sorusuna gelince: 3 Eylül 2025'te kabri başında çağrımızı yaptık ve aynı gün imza kampanyamızı başlattık.

Ardından İstanbul'un birçok ilçesinde ve Bursa'da imza faaliyetleri yürüttük. Resmî güvenlik ve kolluk kuvvetlerinin gözetiminde stantlar kurduk. Üsküdar Meydanı'nda, Mihrimah Sultan Camii'nin yanında imza faaliyeti yürüttük. Fatih Camii çevresinde, Fatih Sultan Mehmed Han Hazretleri'nin türbesinin bulunduğu alanda imza topladık. Bay-

rampaşa'da, Bağcılar'da, Esenyurt'ta, şehitlikte, Zeytinburnu'nda ve Bursa'da imza faaliyetleri yürüttük. Kadir Gecesi, Berat Gecesi ve Miraç Gecesi gibi mübarek gecelerde de imza topladık. Hayder'in bulunduğu mekânda imza faaliyetlerimizi gerçekleştirdik. İsmailağa'da da imza topladık. Toplumun her kesiminden insanlar bu faaliyete destek verdi, gelip imza attılar. Yaklaşık 20 bin imza topladık. İmza verenlerin adı, soyadı, T.C. kimlik numarası, telefon numarası ve imzaları dilekçelerde yer aldı. Dilekçelerde "Bu olayın aydınlatılmasını ve gerekli araştırmaların yapılmasını istiyoruz," ifadesiyle İçişleri Bakanlığına, Adalet Bakanlığına ve Cumhuriyet Başsavcılığına taleplerimizi ilettik. Bu süreçte birçok avukatımız vardı. Ancak daha sonra avukatımız Hamza Uçan ile bu dosyayı yürütme konusunda karar kıldık. Hamza Bey ile birlikte "Bismillah," dedik ve dosyayı yürütmeye başladık. Yürüttüğümüz faaliyetlerde dosyadaki birincil verileri ve somut delilleri esas aldık. Bugüne kadar kamuoyunda, camiada veya birebir görüşmelerimizde ne konuştuksak bunların tamamını birincil veriler ve somut deliller çerçevesinde değerlendirdik. Hiçbir kulaktan dolma bilgiye dayanmadık. Kulaktan dolma hiçbir husus söz konusu değildir. Her şey birincil veriler ve somut de-

liller üzerinden ilerledi. Şu an geldiğimiz noktada henüz dilekçemizi resmî makamlara teslim etmedik. Hamza Bey ve bir diğer avukatımız dosya üzerinde çalışmalarını sürdürüyor. İnşallah dilekçemizi sunacağız. On dan sonra yetkililerin atacağı adımları bekleyeceğiz. Eğer yetkililer harekete geçmezse yürüyüş gerçekleştireceğiz. Önümüzde önce 3 Eylül programımız var. 3 Eylül'den sonra yürüyüş yapacağız. Fakat yetkililer dosyanın lehine somut bir çalışma başlatır ve olumlu bir adım atarlarsa yürüyüşü gerçekleştirmeyiz. Ama herhangi bir adım atılmazsa bu meseleyi hiçbir şekilde gündemden düşürmeyeceğiz. Sürekli üzerine gideceğiz. Çünkü bize çok sık şunu söylüyorlar: "Dilekçenizi verdiniz, gerisini adli merciler yürütür." Ancak mesele bundan ibaret değil. Zaten bu dosya yedi klasörden ve yaklaşık 3 bin 600 sayfadan oluşuyor. Bu dosya zaten adli mercilerin elinde bulunuyor. Üstelik onların gölge arşivlerinde bizim ulaşamadığımız çok önemli resmî evrakların da bulunduğunu özellikle vurgulamak istiyorum. Bunların tamamı zaten onların elinde mevcut. Yani bunları biliyorlar. Biz ise bununla yetinmeyip avukatımızla, bu işin uzmanlarıyla ve bilirkişilerle birlikte çok ciddi çalışmalar yaptık. Dosyada çok ciddi çelişkiler tespit ettik. Birincil veriler

üzerinden HTS kayıtları ve baz istasyonu incelemeleri yaptık. Örneğin Cumhuriyet Başsavcılığı, bazı kişiler hakkında Cinayet Büro Amirliğine yazı yazarak bu şahısların teknik ve fiziki takibinin yapılmasını istemiş. Aynı zamanda telekomünikasyon kayıtları talep edilmiş ve bu kişilerin HTS kayıtlarının gönderilmesi istenmiş. Bu kayıtların incelenmesi de Cinayet Büro Amirliğine yönlendirilmiş. Cinayet Büro Amirliğine "Bunları inceleyin. Şu kişiler bunlarla görüşmüş müdür?" şeklinde talimat gönderilmiş diyelim. Fakat Cinayet Büro Amirliği bunları inceliyor ve "Yoktur," diye yazı gönderiyor. Savcı da sonuç itibarıyla HTS kayıtlarının bütün ayrıntılarını tek tek incelemesiz. Memuruna güvenir, emniyetine güvenir. En alttaki sonuç kısmını okur ve "Bu kişinin söz konusu kişiyle herhangi bir iletişim trafiğine rastlanmamıştır," şeklindeki rapora göre işlem yapar. Fakat biz HTS ve baz kayıtlarını incelediğimizde tam aksini görüyoruz. Dosyada tam bu noktada bir sümen altı edilme durumu var. Emniyet kanadında dosyanın örtbas edilmesine yönelik bir tablo ortaya çıkıyor. Bu dosyanın karartılması FETÖ'cülerin işine gelmiş olsa da şunu açıkça söylüyorum: Bu cinayeti Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) doğrudan işlemedi. Düşmanım düşmanımdır ama doğru neyse onu söylemek gerekir. FETÖ benim en büyük düşmanlarımdandır. Daha kimse FETÖ'yü tanıımıyorken Bayram Ali Öztürk Hocaefendi, 1996-1998 yılları arasında Cizvit tarikatını anlatıyor, "dinler arası diyalog" projesini bu millete aktarıyordu. Hatta Türkiye'de Cizvit yapılanmasını ve "dinler arası diyalog" meselesini ilk gündeme taşıyan isimlerden biri Bayram Ali Öztürk Hocaefendi'ydı. Bununla ilgili çok güzel bir sohbeti vardır. Daha FETÖ meselesi gündemde bile değilken, 2004 yılında yaptığı bir sohbetinde şöyle diyor: "Senin Amerika'da ne işin var? Gel benimle diyalog yapsana."

Şimdi geriye dönüp baktığımızda hocaımızın o sohbetlerinde vermek istediği mesajları çok daha iyi anlıyoruz. O günlerde birçok kişi bunları anlayamıyordu. Biz de 15-20 yıl önce dinleseydik belki tam kavrayamazdık. Ama bugün olayların bütünü çözdüğümüz için taşlar yerine oturuyor. Şunu özellikle ifade etmek isterim: FETÖ bu cinayeti doğrudan işlemedi. Ancak adliye sürecinde dosya suikast yaptılar. Çünkü bu durum onların işine geldi. Dosya, cinayeti azmettirenlerle yürütülen pazarlıkların konusu hâline getirildi. Bayram Ali Öztürk Hocaefendi'nin dosyasına adliye aşamasında ikinci bir suikast yapıldı. Benim anlatmak istediğim husus budur.

FETÖ'nün cinayeti doğrudan işlemedi-

ğini, fakat dosyanın karartılmasında rol oynadığını ifade ettiniz. Bu değerlendirmeyi hangi bilgi ve delillere dayandırıyorsunuz?

Bu kanaatimizi dayandırdığımız bilgi ve belgeler bulunmaktadır. Cihan Kansız, Süleyman Pehlivan ve Salim Duran gibi isimler FETÖ bağlantılı savcılardır. Bayram Ali Öztürk Hocaefendi dosyasına da bu isimler bakmıştır. Bayram Ali Öztürk Hocaefendi'nin dosyası, bu kişilerin işine geldiği için bir pazarlık konusu hâline getirilmiş ve süreç orada kapatılmıştır. "Küfür tek millettir," sözüne atıfla, kendi aralarındaki menfaat birlikteliğinin bu dosyada da ortaya çıktığını düşünüyoruz. Ancak tekrar vurguluyorum: Bizim tespitlerimize göre FETÖ bu cinayeti doğrudan işlemedi. Bayram Ali Öztürk Hocaefendi, Sultan Alparslan'a atfedilen "Geçmişini bilmeyenin geleceği olmaz." sözünü sıkça kullanırdı. Geçmişini doğru okuyamazsak haini kahraman, kahramanı da hain olarak gösterebiliriz. Bugünü anlayabilmek için geçmişi iyi bilmek gerekir.

Burada, delile dayalı tespitlerimizle şahsi kanaatimi birbirinden ayırmak isterim. Bu cinayetin kimler tarafından işlendiği veya hangi yapılara dayandığı sorulursa bazı hususları teknik olarak açıklayabilirim. Ancak bunların tamamını bugün açık delil olarak ortaya koyamam. Şahsi kanaatime göre bu işin uzantıları İngilizlere kadar gitmektedir. İngiliz istihbaratının temel yöntemlerinden biri, toplumları inanç değerleri üzerinden bölmek, parçalamak ve birbirinden ayırtırmaktır. Mossad'ın çalışma tarzı daha doğrudan ve sert müdahalelere dayanır. Rus istihbaratının ve KGB geleneğinin yöntemi ise gizli suikastlarla anılır.

Her istihbarat yapısının kendine özgü bir çalışma biçimi vardır. Toplumlara bölme ve parçalama faaliyetlerinde İngilizlerin özel bir tecrübesi bulunmaktadır. Bunun tarihî bir sebebi de vardır. Onların dedelerini bu topraklara gömdük. Anzıkları burada mağlup ettik. Bugün onların torunları konuşuyor. O beyaz yakalı çevreler, medya sahipleri ve güç odakları geçmişin hesabını sürdürmeye çalışıyor. Sultan Abdülhamid Han devri çok uzak bir tarih değildir. Yaklaşık 120 yıl önceden söz ediyoruz. Bugün 120 yaşına yaklaşan insanların bulunduğunu düşünürsek tarih aslında bize son derece yakındır. Kanaatime göre geçmişte yaşananların intikamını almaya çalışıyorlar.

Bizden İngilizler intikam alıyor. Bu işler de doğrudan değil, taşeronlar üzerinden yürütülüyor. Konudan bağımsız gibi görünebilir ama aslında bağlantılı bir örnek vereyim. Diyarbakırlı Ramazan Hoca'ya

Allah sonsuz rahmet eylesin. Ben Ehl-i sünnet itikadına sahibim. Kur'an-ı Kerim'i her gün okur, İbn Kesîr tefsirini de takip ederim. Benim ölçüm Resûlullah'ın sünnetidir; hak neyse onu konuşurum. Diyarbakırlı Ramazan Hoca'nın hadisesini de bizzat inceledim. İş yerinde namaz kıldığı tahtadan seccadenin üzeri kana bulanmıştı; her yer, âdeta kurban kesilmiş gibi kan içindeydi. Kur'an-ı Kerim'e kan sıçramıştı. Çorapları sandalyenin üzerindeydi, oraya da kan sıçramıştı. Ortalık âdeta kan gölüne dönmüştü. Namaz hâlindeyken şehit oldu. Kim ne derse desin... "Müminin miracı namazdır." Kulun Allah'a en yakın olduğu an secde hâlidir. Abdestli olarak namazda, kıyam hâlindeyken şehit edildi.

Buna rağmen camianın büyük kısmı sahip çıkmadı. Menzil de dâhil, Mahmud Efendi Hazretleri'nin camiası da dâhil, pek çok çevre sessiz kaldı. Sadece Feyzullah Konyevi Hazretleri, "Bu adam mazlumdur," diyerek açık tavır koydu. Birileri, onun "Ölümlere Fatiha okunmaz," dediğini ileri sürerek bunu gerekçe gösterdi. Demişse demiş. Yanlışsa, yanlış olduğunu söyler ve bunu tartışırız. Ama bundan dolayı bir insanı tamamen dışlayamazsın. Böyle bir durumda kucaklamak gerekir. Peki birlik nerede? Bir insan namazda şehit ediliyor. Ben onun hakkında konuşurken utanırım. Hazreti Ali Efendimiz gibi namaz hâlinde hançerlenmiş bir insandan bahsediyoruz. Allah razı olsun, ben böyle insanların önünde saygıyla eğilirim.

Yaptığınız araştırmalarda Bayram Hoca'nın cinayetinin arkasında örgütlü bir yapının bulunduğu düşünüldüğü bulgular nelerdir?

Şöyle söyleyeyim. Bu cinayet hücre sistemiyle işlenmiş bir cinayettir. Birincisi budur. İkincisi, o gün olay yerinde en az üç ayrı hücre vardı. Üçüncüsü ise bir olayın faili meçhul kalabilmesi için nasıl bir organizasyon gerektiğini araştırdık. Sadece Türkiye'deki değil, dünyadaki faili meçhul cinayetlerin nasıl aydınlatıldığını ve hangi yöntemlerin uygulandığını da inceledik. Hatta şunu çok net söylüyorum: Bugün Şehit Bayram Ali Öztürk Platformu olarak yürüttüğümüz çalışmanın dünyada ikinci bir örneği yoktur. Bu çok iddialı bir cümledir ama bunun arkasındayım. Tarih bunu bir gün kaydedecek ve insanlar bunu daha iyi anlayacaktır. İmza kampanyası başlatıyorsunuz, meydanlarda imza topluyorsunuz. Topladığınız imzalarla birlikte dosyanın bütün içeriğini bilirkişilerle ve uzmanlarla inceliyorsunuz. Yaklaşık elli avukatla toplantılar yapıyor, fikir alışverişinde bulunuyorsunuz. Bütün bu verileri tek merkezde topluyor, ortak bir çalışma ağı oluşturuyorsunuz.



Bu cinayet hücre sistemiyle işlenmiş bir cinayettir. Birincisi budur. İkincisi, o gün olay yerinde en az üç ayrı hücre vardı. Üçüncüsü ise bir olayın faili meçhul kalabilmesi için nasıl bir organizasyon gerektiğini araştırdık. Sadece Türkiye'deki değil, dünyadaki faili meçhul cinayetlerin nasıl aydınlatıldığını ve hangi yöntemlerin uygulandığını da inceledik.

Dünyada bunun benzeri yok. Biz bütün bu çalışmalar sonucunda örgütlü yapılarda faili meçhul cinayetlerin nasıl organize edildiğini de gördük. Bir kişi işi başka birine veriyor, o bir başkasına aktarıyor, zincir bu şekilde ilerliyor. Hücre sistemi tam olarak böyle çalışıyor. Bu sürecin bütün halkalarını biliyoruz. Ancak bugün çıkıp "Şu örgüt, şu kişiler, şu şahıslar, içimize sızmış şu İbn Mülcemler, şu Musa Kâzım Efendiler..." diye isim vermiyoruz. Çünkü böyle bir durumda dosya üzerinden büyük bir infial oluştururlar ve meseleyi sulandırır.

Bugün burada isimlerini tek tek söylemek isteriz. Fakat bizim önceliğimiz infial oluşturmak değil. Asıl endişemiz, Bayram Ali Öztürk Hoca'nın dosyasının zarar görmesi ve aydınlatılmasının önüne yeni engeller çıkarılmasıdır. Biz bu isimleri bugün açıklamıyoruz. Devletimiz gerekli adımları atıp bu kişileri ortaya çıkardığında işte o zaman göğsümüzü gere gere konuşuruz. Çünkü bugün çıkıp "Şu kişiler ve şu örgüt sorumludur," dediğimiz anda meseleyi sulandırır. Onun için programlarda isim veremiyoruz. Anlattığımız diğer hususların tamamını konuşuyoruz. Sadece isim noktasına geldiğimizde duruyoruz. Harun kardeşimizle de bunu uzun uzun konuştuk. Dosyanın içeriğini büyük ölçüde biliyor. Şu anki durumumuz budur.

Cinayet sabahı Radoslav Petkovradev isimli Rus vatandaşıyla kurulan telefon bağlantısının tespit edilmesi ve bu şahıs hakkındaki bilgiler konusunda söylemek istediğiniz bir şey var mı?

Bu konuda da programda söylediklerimizin aynısını söyleyebilirim. Gece saat 04.58'de, Bağcılar'da bulunan bir derneğin önde gelen isimlerinden biriyle Radoslav Petkovradev arasında telefon trafiği gerçekleşiyor. Bu görüşmeden sonra Radoslav Petkovradev ile söz konusu dernek yetkilisi arasındaki irtibatın devam ettiği görülüyor. Şimdi burada şu soruyu sormak gerekiyor: Gece saat 04.58'de kim, kimi ve neden arar? Fakat maalesef toplum olarak

önemli ayrıntıları gözden kaçırıyoruz. Hamza Bey'in programda söylediği çok önemli bir husus vardı. Ben daha sonra YouTube'da ve sosyal medyada yapılan yorumlara baktım. Neredeyse hiç kimse bunun üzerinde durmamış. Hamza Bey, programda sunucuya şu soruyu yöneltti: "Bu kişinin hem Türk vatandaşı hem de Rus vatandaşı olduğunu söylesek, siz nasıl değerlendirirsiniz?"

Aslında dikkat çekmek istediği nokta buydu. Bu kişinin çifte vatandaşlığı üzerinde duruyordu. Fakat insanlar bu vurguyu fark etmedi. Bana göre bu oldukça dikkat çekici bir husus. Biz bugün şunu söylüyoruz: Olayın hücre yapılanmasını çözdük. Hücre yapılanmasını çözmek demek, olayın organizasyon yapısını çözmek demektir. Burada Batı Çalışma Grubu'nun, yani 28 Şubat dönemindeki yapılanmanın taşeron mekanizmasına benzer bir yapı görüyoruz. O taşeron yapı bizim içimize kadar uzanıyor. Şimdi düşünün: Erdal isimli kişi tek başına geliyor, o kadar insanın arasında rahleyi kaldırıp yeniden yerine koyuyor; ardından rahle düşüyor, cübbesiyle önünü kapatıyor ve bıçaklıyor. Bunların hiçbirinin spon-tane geliştiğine inanmıyoruz.

Aslında söylemek istediğim çok daha fazla şey var. Ancak bugün bunların bir kısmını söylemek zorunda değilim, susmak zorundayım.

Peki, Erdal'ın evinde ele geçirildiği belirtilen 60 sayfalık istihare notları ve daha sonra kaybolduğu açıklanan dava klasörleri hakkında neler söylersiniz?

Cumhuriyet Başsavcılığı, olayın hemen ardından emniyete yazı yazarak ev araması yapılmasını istiyor. Bu zaten standart bir uygulamadır. Böyle olaylarda iş yeri aranır, ev aranır, gerekli incelemeler yapılır. Savcının talimatı üzerine Cinayet Büro Amirliği ekipleri eve gidiyor. Evde katilin birinci derece yakınları bulunuyor. Arama usulüne uygun şekilde gerçekleştiriliyor. Ev araması sırasında katilin çekmecesinde son bir haftaya ait, altını özellikle çiziyorum, yaklaşık 60 sayfalık istihare notu bulunuyor. Katil, cinayetten önceki bir hafta boyunca sürekli istihare yapmış ve bunların tamamını yazılı hâle getirmiş. Bu notların tamamı ev arama tutanağına geçiriliyor. Polis memurları bunları tek tek kayıt altına alıyor. Evde bulunan aile fertleri de tutanağı imzalıyor. Ev aramasının usulüne uygun şekilde yapıldığı ve bulunan materyallerin teslim alındığı resmî kayıtlara geçiyor. Bu evraklara ilişkin kayıtlar elimizde bulu-

nuyor. Ancak daha sonra dosyaya baktığımızda bu istihare notlarının ortada olmadığını görüyoruz.

Bizim edindiğimiz bilgilere göre, devlet kurumlarında "gölge arşiv" olarak adlandırılan bir kayıt sistemi bulunuyor. Toplum bunu çok bilmez. Hatta emniyet teşkilatındaki her personel de bunu bilmeyebilir. Bu daha çok istihbarî bir kavramdır. Dosyaya yansımayan birçok belge ve kayıt bu arşivlerde tutulabilir. Biz bu istihare notlarının da bu gölge arşivlerde bulunduğunu düşünüyoruz. Aynı durum hastane kayıtlarında da karşımıza çıkıyor. Hastanede çekilen kamera kayıtlarının dosyaya alındığı görülüyor. Ancak daha sonra "Bu kayıtlar nerede?" diye baktığımızda dosyada bulunmuyor. Biz bunların da gölge arşivlerde muhafaza edildiğini değerlendiriyoruz.

Buna benzer çok sayıda örnek var. Mesela telefon görüşmeleriyle ilgili kayıtlar... Bayram Ali Öztürk Hocaefendi'nin bir şahısla tam 86 kez görüştüğü tespit edilmiş. Yaklaşık 40 günlük bir zaman diliminde 86 görüşme yapılmış. Üstelik toplam konuşma süresi yaklaşık 4 bin dakika. Daha sonra bu kişi ifadeye çağırılıyor. İfadesinde, "Ben Samsun'da bir firmada otobüs şoförüyüm. Evet, bu kişi benim. Ancak bu telefon numarası benim kullandığım hat değildir," diyor. Peki o zaman şu soru ortaya çıkıyor: Bir kişi adına kayıtlı telefon hattı kullanılmışsa ve kişi "Ben kullanmadım," diyorsa bunun üzerine neden gidilmiyor? Aksi hâlde herkes başkasının üzerine hat çıkarıp suç işledikten sonra "Bu hat benim değildi," diyerek işin içinden çıkabilir. Bizim kanaatimize göre bu hususun üzerine yeterince gidilmemiş ve konu yine sümen altı edilmiştir.

Yani burada o kişiye "Tamam, sen bu kişi değilsin," deniliyor ama o numarayı kullanan şahsın üzerine yine gidilmiyor. Buna benzer o kadar çok şey var ki... Sayısını şu an tam olarak bilmiyorum. Dosyada kronolojik açıdan çok sayıda eksik ve giderilmemiş husus bulunuyor. Eksik olarak belirlediğimiz kalemlerin sayısı oldukça fazla. Kesin sayıyı şu anda hatırlamıyorum; ancak çok sayıda eksik başlık tespit ettik. Çok fazla eksik ve tutarsız ifade var. İfade veriyor, ifadesinde şunu söylüyor: "Evet, biz Bayram Hoca'yı taşıdık, aşağıya indirdik." Bir de Bayram Hoca'yı yüzüstü bırakıyorlar. O yüzüstü bırakılma meselesi öyle kanıma dokunuyor ki...

Şimdi bu kişi geliyor. Bayram Ali Öztürk Hocaefendi'yi birkaç kişi birlikte aşağıya taşıyorlar. Aşağıya indirdiklerinde



bu şahsın üzerine de hocamızın kanı bulaşıyor. Bu kişiyi ifadeye çağırıyorlar. Üzerindeki pantolona kan bulaşmadığını, fakat pijamasına kan bulaştığını söylüyor. Emniyet de soruyor: "Üzerindeki pantolona kan bulaşmazken pijamana nasıl bulaşıyor? Pijama altta, pantolon üstte. Alta ulaşan kan üstte nasıl ulaşmıyor?" Bunun üzerine tutarsız ifadeler veriyor. "Hatırlamıyordum; şöyleydi, böyleydi. Eşimi de arayıp sorabilirsiniz," gibi şeyler söylüyor. Fakat mesele yine orada kalıyor, üzerine gidilmiyor. Bu söylediğim şahıs, dışarıda hocamızın videosunu çeken ve hastanede "Alın hocanızı başınıza çalın," diyen kişidir. Bir de içeride, olay anında çekim yapan kişi var. Ön tarafta konumlanan insanlar, o gün oraya ait olmayan yabancı kişiler var ya, hepsinin hangi safta ve nerede oturduğunu biliyorum.

Bugün elimizde kamera görüntüsü yok. Fakat yıllarca süren çalışmaların neticesinde kimin nerede konumlandığını, kimin nerede oturduğunu, kimin hangi hareketi yaptığını, ilk telkini kimin verdiğini biliyoruz. Kim "Allahu ekber, Allahu ekber," dedi? Bayram Ali Öztürk Hoca daha ikinci saftayken bıçağı görüp "Bıçak var, bıçak var, bıçak var!" diye ilk kim seslendi? Orada yaklaşık 15 saniyelik bir süreç var. Ancak söz konusu kişi, o süre içerisinde "Bıçak var!" diye bağırmıyor. Bu kişilerin tamamının sosyal medya hesapları da şahsımın takibinde. Bakıyorum, sosyal medya hesaplarını kapatmaya başladılar. Yıllar sonra böyle bir şeyle karşılaşacaklarını görünce hemen geri çekilmeye başladılar. Fakat fark etmez.

Şunu da belirtmek isterim: Bu camiadaki gazetecilerin kalemleri kadar yürekleri de olsun! Hocamızın şehadetinin üzerinden 20 yıl geçmiş, dosya 3 bin 600 sayfaya ulaşmış. Bir kişi çıkıp da "Bizim koskoca İsmailağa heyetimiz var," demez mi? Burada yalnızca bugünkü İsmailağa'dan bahsetmiyorum. Mahmud Efendi Hazretleri'nin bütün camialarını tek bir bütün olarak ele alarak konuşuyorum. Hepsini topla, bu camianın içinde hiç mi dostu, arkadaşı veya yakını yoktu? "Gidelim adliyeye, şu dosya ne durumda bir bakalım. Kim ilgileniyor, neler yapılmış, bir inceleyelim," diyecek kimse yok mu? İnsanın yüreği hiç mi sızlamaz? Hiç mi yok? O zaman yaptığınız işlerle çelişiyorsunuz. Siz mücadeleden bahsediyorsunuz. İki şehit verdik, iki kurban kestik. Biri gidip de bu dosyanın peşine düşmedi.

Hızır Ali Muratoğlu cinayetinin yeterince takip edilmemesinin, Bayram Ali Öztürk cinayetinin işlenmesinde failleri cesaretlendirdiğini mi düşünüyorsunuz? Bu kanaatinizi neye dayandırıyorsunuz?

Bunu yayında açıkça söyledim: Sahip çıkmadılar. Mahmud Efendi Hazretleri hayattayken ilk büyük darbeyi aldı. Toplumun ve camianın büyük kısmı bunu bilmez. Bilenlerin de bir kısmının işine gelmez. Mahmud Efendi Hazretleri'nin bu dünyadaki en büyük iki imtihanından söz edilebilir. Birincisi, Hızır Ali Muratoğlu Hocaefendi'nin şehit edilmesi. Bu hadiseden sonra adeta beli büküldü. İkincisi ise Bayram Ali Öztürk Hocaefendi'nin şehit edilmesi. Bundan sonra dünyaya küstü, sustu ve uzun süre konuşmadı.

Nitekim kendisi şu ifadeyi kullanmıştı: "Bayram'ım gitti, sağ kolum gitti. Diğer kolumu da ihvanlar çürüttü." Herkes bu sözün yalnızca Bayram Ali Öztürk Hocaefendi'ye duyduğu sevgiyi gösterdiğini düşündü. Ancak sözün ikinci kısmı üzerinde durulmadı. Bu söz, camiaya yöneltilmiş çok ağır bir tenkid. Bu söz, camianın bütün hocalarına yeterli bir ikazdır. Buna rağmen birçok kişi hâlâ asıl vazifenin ne olduğunu görmüyor. Kurban organizasyonlarının ve kuyu faaliyetlerinin peşinden koşuluyor. Elbette bunlar da yapılabilir. Ancak bir yangın çıktığında önce kurtarılması gereken candır.

Bayram Ali Öztürk Hoca'nın 2006 yılında Çukurbostan Camii'nde yaptığı bir konuşmadan kısa bir bölüm var. Orada şöyle söylüyor: "Bana bak, harman büyük ama tane yok, tamam mı? Bu kapıya adam hocayı vuruyor ama her hocayı vurmuyor, dikkat et. Ben gittim zaten, haberiniz olsun. Hızır Efendi vuruldu. Ondan sonraki hafta ben yine burada kürsüye çıktım. Ama senin suçun şu beyefendi: Sen gelip bana, 'Hocam, bir şeye ihtiyacın var mı?' demedin. Sabahleyin evden camiye gidiyorum, ruhsatlı tabanca aldım. Bana bir kere gelip, 'Hocam, ben de yanındayım, yanında durayım,' demedin. Bizim en büyük zaafımız budur. Ben senin için öldüm, sen ne yaptın benim için? Sen hak etmiyorsun. Hiç kimse zafer beklemesin. Sen, senin için ölen adama hâlâ sahip çıkmıyorsun. 'O zaten böyleydi, o zaten böyle konuşurdu,' diyorsunuz. Ben seninle ahirette konuşacağım."

Bu konuşma, Hızır Ali Muratoğlu Hocaefendi hakkında söylediklerimizin tamamını doğruluyor. Bayram Ali Öztürk Hocaefendi'nin internette bulu-

nan bütün konuşmalarını 2013 ile 2014 yılları arasında dinledim. Yaklaşık 256 sohbet kaydı vardı ve bunların tamamını dinledim. Hızır Ali Muratoğlu Hocaefendi şehit edildiğinde Bayram Ali Öztürk Hocaefendi, olayla ilgili gazete manşetini büyükçe kesip kütüphanesinin girişine asmıştı. Gelen herkes o manşeti görüyordu. Hızır Ali Muratoğlu Hocaefendi'yi hiçbir zaman gündeminden düşürmedi. Ancak Bayram Ali Öztürk Hocaefendi şehit edildiğinde hiç kimse aynı hassasiyeti göstermedi. O dönemde öyle acılar yaşandı ki, meselenin iç yüzü konuşulsa çok ağır tablolar ortaya çıkar.

Bayram Hoca'ya karşı İsmailağa içerisinde farklı veya mesafeli bir tavır mı vardı? Dosyayla bu kadar az ilgililmesinin sebebi neydi?

Bayram Ali Öztürk Hocaefendi entelektüel bir hocaydı. İki üniversite bitirmişti. Bunun yanında psikiyatri eğitimi almıştı. Yürüyen bir kütüphane gibiydi ve çok geniş bir okuma birikimine sahipti. Farsçayı ana dili gibi konuşuyor, okuduğu eserlerin önemli bir kısmını Arapça ve Farsça asıllarından takip ediyordu. Çok güçlü bir zekâyı ve geniş bir birikime sahipti. Bugün İsmailağa kürsüsünde Bayram Ali Öztürk Hocaefendi'nin dile getirdiği cihat şuuruyla konuşulsa, bunu söyleyen kişiye dahi müdahale edilir. Cihat şuurunun konuşulmasını istemiyorlar. İsmailağa'ya sızmış İbn Mülcemler ve Musa Kâzım Efendiler yok mudur? Elbette vardır. Bayram Ali Öztürk Hocaefendi'den rahatsız olan kişiler de vardı. Bugün de bunların bir kısmı faaliyetlerini sürdürüyor. Ancak biz kimin ne olduğunu çok iyi biliyoruz.

Şimdilik bütün hazırlığımızı 3 Eylül'deki şehadet yıl dönümüne yoğunlaştırmış durumdayız. Yürüyüş yapacağız. Ancak bunun tarihi, yetkililerin atacağı adımlara göre netleşecek.

Çok teşekkür ederiz.

Ben teşekkür ederim.

Bu camiadaki gazetecilerin kalemleri kadar yürekleri de olsun! Hocamızın şehadetinin üzerinden 20 yıl geçmiş, dosya 3 bin 600 sayfaya ulaşmış. Bir kişi çıkıp da "Bizim koskoca İsmailağa heyetimiz var," demez mi? Burada yalnızca bugünkü İsmailağa'dan bahsetmiyorum. Mahmud Efendi Hazretleri'nin bütün camialarını tek bir bütün olarak ele alarak konuşuyorum.



İNKILÂP YOLUNDA FAALİYETLER



● Büyük Doğu Akıncıları Derneği Konya İl Başkanlığı'nda Sami Yıldız tarafından "İslâm ve Devlet" başlıklı konuşma yapıldı. Sohbet, Müslüman toplumun otorite ve devlet ihtiyacı, İslâm devletinin insanın maddî ve manevî varlığını koruma vazifesi, adaletin bütün fertlere ayırım gözetmeksizin uygulanması ve "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın" ölçüsü ele alındı. Şer'î hükümlerin can, akıl, nesil, aile, mal ve toplum emniyetini muhafazadaki rolü; kısas, diyet ve cezaların caydırıcılığı tarihî misaller üzerinden anlatıldı. Batı hukukunun maddî ve değişken yapısıyla İslâm hukukunun fıtrata, dünya-ahiret bütünlüğüne ve ahlâka dayanan esasları karşılaştırıldı. Ayrıca aile müessesesinin korunması, toplumsal güven, emanet, sadakat ve adalet duygusunun devletin temel dayanakları olduğu vurgulandı.



● Müderris-Yazar Mehmet Yalçın Hoca, Büyük Doğu Akıncıları Genel Merkezi'nde "Çağın Vazifeleri" başlıklı bir sohbet verdi. Sohbet, Allah Resulü'nden ümmete intikal eden ilmî, siyasî ve idarî miras; hilafet müessesesi, cihadın ferdî gayretin ötesinde teşkilat ve ıslah şuuruyla yürütülmesi, âlimlerle idarecilerin müşterek hareket etmesinin ehemmiyeti ele alındı. Din, can, akıl, nesil ve mal emniyetinin İslâm idaresinin temel vazifeleri olduğu vurgulandı. Hurafe, bâtil itikat ve şahıs merkezli bağılıklarla mücadelede usul ilimlerinin öğrenilmesinin zarureti anlatıldı. Ayrıca ilmî mirasın ihyası, her yaş ve kesime uygun tedrisat halkalarının kurulması, medya başta olmak üzere çağın bütün imkânlarının İslâm davası için kullanılması gerektiği ifade edildi.



● Hakkı Aka, 18 Temmuz Cumartesi günü Büyük Doğu Akıncıları Derneği Konya İl Başkanlığı'nda "15 Temmuz, Akıncı Halil Kantarcı ve Kurucu Hakikat Davası" başlıklı bir seminer verdi. Sohbet, 15 Temmuz'un sıradan bir darbe girişimi olarak görülemeyeceği, şehitlik şuurunun darbe teşebbüsünü boşa çıkaran temel ruh olduğu vurgulandı. Akıncı şehit Halil Kantarcı'nın hayatı, fedakârlığı ve vazife şuru üzerinden Büyük Doğu-İbda fikriyatının mücadele anlayışı ele alınırken, 15 Temmuz'un bu fikrî mücadelenin önemli cephelerinden biri olduğu ifade edildi. Ayrıca Müslümanların fikirle hayatı birleştirmesi, vazifeyi başkasından beklememesi, şehitlik şuurunu diri tutması ve İslâm nizamı idealini çağın meseleleri karşısında yeniden kuşanması gerektiği üzerinde duruldu.



● İstanbul Sultangazi'de vatandaşlar tarafından protesto edilen Burger King şubesi, belediye tarafından henüz faaliyete geçmeden mühürlendi.



● Elazığ, Mahmud Es'ad Coşan Vakfı'nın düzenlediği Doğu Sabah Namazı ve İşrak İbadeti Buluşması'nda Cumhuriyet Meydanı'nda on binlerce kişi bir araya geldi.



● ODTÜ Mezuniyet töreninde Kur'an-ı Kerim ayetleri yazılı pankartlar açıldı.



● İstanbul'da "Srebrenitsa Boşnak Soykırımı Anma Yürüyüşü" yapıldı.



● Trabzon'un Ortahisar ilçesinde terörist İsrail'in Mescid-i Aksa'ya yönelik saldırılarına tepki gösterildi.



● 15 Temmuz hain darbe girişiminin 10. yıl dönümü vesilesiyle, İstanbul Zaim Üniversitesi'nde, FETÖ'nün din kisvesi altında yürüttüğü tahribat ve bu ihanet şebekesinin ideolojik arka planı masaya yatırıldı.



● Bir grup eylemci Kur'an-ı Kerim ayetinin yazılı olduğu pankartlarla Ayasofya yürüyüşü düzenledi.



● Çin'in Urumçi kentinde 5 Temmuz 2009'da yaşanan olayların yıl dönümünde İstanbul'da toplanan Doğu Türkistanlılar, Çin Başkonsolosluğu önünde baskı politikalarına tepki gösterdi.



● Matematik Olimpiyatları Dünya Finali'nde bronz madalya kazanan Ömer Asaf Karaoğlu, "Madalyalarımı Filistin'deki kardeşlerime armağan ediyorum" dedi.



DEVLET 101

Yavuz Arslan

Devlet, özü itibarıyla, içeriye doğru her çizgisi ve noktası tamam bir dünya görüşünün, eşya ve hadiseler üzerinde tasarruf kurmasını sağlayan muazzam bir vasıta sistemdir. Başka bir deyişle devlet; ruhun maddeyi döve döve şekillendirdiği, keyfiyetin kemmiyete hükmettiği ahlakî ve aksiyonel bir nizâm mekanizmasıdır.



Devlet nedir?

Kulağa basit gibi gelen bu soru, aslında insan aklının kendi içtimaî varoluşunu idrak etmeye başladığı andan itibaren sorduğu en çetin, en esaslı sorulardan biridir.

Akademik terminolojideki bir alana giriş ve en temel kurucu ilkeleri kavrama standardını belirten “101” esprisi, bu metinde devlet mefhumunun özünü ve en temel esaslarını ilk adımda ortaya koymak amacıyla tercih edilmiştir.

Öyleyse, evvela devletin hüviyetini tespit edelim...

Devlet, sıradan rasyonel bir sözleşmenin, kuru bir asayiş mutabakatının bir araya gelişin çok ötesinde bir varlıktır. Mücerred düzeyde devlet; cihanşümul bir nizamın, mülk alemindeki tecellî arayışıdır. Ruhu maddeye, maddeyi de ruha rapteden bir düğüm noktasıdır. Müşahhas düzeyde ise; sokağı tutan kolluk, basılan para ve mahkemedeki infazdır...

Daha detaylı araştırmaya başlamadan önce şu hususu hemen halledelim: Mevcut hükümetler ile devlet mefhumunun birbirinden farklı iki ayrı yapı olduğunu ıskalamamak gerekir. Hükümetler; belirli bir zaman diliminde, konjonktürel dalgalanmaların ve kemmiyet hesaplarının neticesinde idare aygıtının direksiyonunu devralan geçici icra kadrolarıdır. Devlet ise; maziden atıye uzanan, cemiyetin bekâsını, tarihî hafızasını ve cihanşümul nizam gayesini omuzlayan sarsılmaz bir ruhî müessesedir. Hükümetler değişir, yanılır, zaafa düşer ve güncel politikaların sığ sularında yalpalayabilir; fakat devlet, nazarını mutlak ufka sabitleyerek ana omurgayı teşkil eder. Bu hayatî ayrımı es geçmek, geçici idarecilerin şahsî kusurlarını veya ideolojik sapmalarını doğrudan devletin aslî hüviyetine fatura etme garabetine sebep olur.

D-V-L, “STATUS” VE TALİH (FORTUNE)

Meseleyi kelimenin iştikakından yola çıkarak kavramak, kavramın ruhuna nüfuz etmeyi kolaylaştırır. “Devlet” kelimesi, Arapça “d-v-l” kökünden türemiştir; lügatte “elden ele dolaşmak, nöbetleşmek, değişmek, tedavül etmek ve dönmek” manalarına gelir. [1] Bu etimolojik yapı, mülkün ve iktidarın bir fâniden diğerine geçişini, zamanın ve talihin ilâhî irade kudretiyle deveran edişine işaret eder. İslâm tefekküründe talih, kör bir tesadüf dizisi değildir. Aksine talih, ilâhî iradenin mülk âlemindeki riyazî ve hikmetli tecellisidir. Talih, kaderin zaman ve mekân şeridindeki nakşıdır; eşya ve hadiselerin, mutlak kudret eliyle bir halden diğerine evrilmesi, nöbetin liyakat ve hikmet ölçülerıyla el değiştirmesi vetiresidir. Kur’ân-ı Kerîm’deki “Biz o günleri insanlar arasında döndürür dururuz” [2] sırrı, talihin bizzat bu “d-v-l” kökünden zuhur eden bir Sünnetullah olduğuna işaret eder. İnsanın iradesi ile küllî iradenin kesişim noktasında parıldayan talih, cehdin ve imtihanın doğrudan bir meyvesi sıfatıyla varlık sahnesine çıkar. Mülkün elden ele geçişi, talih rüzgârının Hakk’ın muradı istikametinde esmesine sebep olur.

Batı’nın mekanik zihin kodunda ise “fortune” (talih), sıklıkla “tekerleğin kör dönüşü” gibi önce yükselten ve sonra acımasızca ezen belirsiz bir “kader çarkı”dır. Nitekim Rönesans felsefesinin öncülerinden Machiavelli, fortuna’yı (talih) yıkıcı bir nehre ve kaba kuvvetle, cüretle dövülerek ehlileştirilmesi gereken hırçın bir kadına benzetir. Machiavelli’ye göre iktidar, bu kör talihin zorbalıkla dize getirilmesi işidir.

Bu anlayışa karşın mesela bizdeki cemiyetin hafızasına kazınan “başına devlet kuşu kondu” tabiri, sıradan, kör bir şansın ötesinde, doğrudan ilâhî takdirin bir fâniye rücû edişini, omuzlara yüklenen mukaddes bir ikbâl ve mesuliyet yükünü

remzeder. Bizde devlet, Batılıların anladığı manada kaba kuvvetle zincire vurulacak vahşi bir tabiat halini şiddetle reddederek; Hümâ kuşu misali, konduğu yeri şereflendiren ve mülkün nöbetini ilâhî irade istikametinde teslim eden ulvî bir deveran hüviyeti taşır.

Batı dillerindeki “state”, “état”, “Staat” kelimelerinin tamamı Latince “status” kökünden neşet eder. “Status”, durmak, sabit kalmak, donuk ve statik bir nizam kurmak manasını taşır.

PLATON VE İBN HALDUN’DA

Tarihî düzlemde devlet mefhumuna ilk ciddi derinliği kazandıran Platon’dur. Platon için devlet, insan ruhunun makro plandaki suretidir. İnsan ruhunda akıl, cesaret ve şehvet nasıl bir hiyerarşi içinde duruyorsa, devlette de filozoflar, koruyucular ve üreticiler öylece durmalıdır. Platonik adalet, her unsurun kendi varoluş sınırında kalması, keyfiyetini koruması demektir. Platon maddeyi aşarak nazarlarını doğrudan “ideler âlemine” çevirir. [3] Ancak Platon’un açmazı, bu idealler âlemine coğrafi veya topografik bir yer tayin etmeksizin namütenahî-ütopik bir âlemde yer araması, sistemi Mutlak Fikir’in tecellisinden mahrum bırakmasıdır. Onun devletinin, “status” köküne yaraşır biçimde statik bir heykel gibi donması bu bakımdan mukadderdir. Sonuçta bahsi geçen deveranı ve insan aksiyonunu bütünüyle kuşatmaktan uzaktır.

İbn Haldun’da ise, “devlet” kelimesinin kökündeki söz konusu deveran, hakikatini tarihin en çıplak, en kaba somut gerçeğiyle karşılar. Ona göre insan doğası gereği medenîdir; içtimaî bir hayata muhtaçtır. İhtiyaçlar kesrettir, ömür ise kısa... Gel gör ki, bir noktada bir araya gelmek ise zarurîdir. Fakat insandaki hayvanî ve karanlık yön, tecavüzü ve zulmü doğurur. Öyleyse insanları birbirinden koruyacak, onları hizaya getirecek sarsılmaz bir otorite, bir yasakçı şarttır.

Varsayalım ki, yeryüzünden devlete dair bütün müesseseler, kanunlar ve hiyerarşik yapılar bir anda silinip gitti. Sokağı tutan kolluk, hakkı dağıtan mahkeme, sınırı bekleyen ordu tamamen buharlaştı. Böyle bir vasatta, insanın fitratındaki dizginlenmemiş karanlık, saniyeler içinde yeryüzünü devasa bir mezbahaya çevirir.

Modern sinema endüstrisinin sıklıkla işlediği zombi felaketi senaryoları, esasında bu devletsizlik cinnetinin, nizam eksikliğinin şuur altındaki en somut tezahürüdür. Bu kurgularda asıl dehşet ve yıkım, zombilerden ziyade, kolluk kuvvetlerinin bütünüyle çökmesi neticesinde ortaya çıkan ölümcül kaostan beslenir. Otoritenin ve müeyyidenin sıfırlandığı böylesi bir vasatta hayatta kalanlar, canavarlardan çok, nizamı kaybetmiş hemcinslerinin talanından, cinayetlerinden ve dizginsiz vahşetinden sakınmak mecburiyetinde kalır. Böylece güçlünün zayıfı mutlak surette ezdiği, mülkiyetin sadece kaba kuvvetle gasp edildiği, her köşe başında yeni bir eşiya sürüsünün türediği vahşi bir orman kanunu hükümlerini ilan eder. İnsan, kendi sınır tanımaz ihtiraslarının esiri haline gelir; adalet mefhumu kılıcın keskinliğine, merhamet ise zalimin anlık lütfuna terk edilir. Bütün canlar, mallar ve namuslar her an imha edilme tehlikesiyle baş başa kalır. İlim, sanat ve tefekkür bütünüyle çöker; yerini hayatta kalma güdüsünün ilkel çırpınışlarına bırakır. Bu korkunç anarşi ve kaos hali, insanoğlunun kendini acımasızca parçalamasına sebep olur.

Bu vahşet tablosu, devletin sıradan bir sözleşme hüviyetini aşmış, cemiyeti varlık zemininde tutan, insanı kendi yırtıcılığından muhafaza eden bir mecburiyet olduğu gerçeğini bütün çıplaklığıyla ispatlar.

Öte yandan, kâğıt üzerinde bir devletin mevcudiyeti, adalet kılıcı körleştğinde ve müeyyideler felce uğradığında cemiyeti karanlık anarşiden kurtarmakta bütünüyle kifayetsiz kalır. Kanunların tatbikatının rafa kalktığı, kolluğun ve bürokrasinin rüşvete, iltimasa teslim bayrağı çektiği bir “zafiyet devleti”, bizzat devletsizlik kadar tehlikeli bir çürüme bataklığıdır. Böyle bir vasatta otorite boşluğunu anında irili ufaklı mafya grupları, çeteler ve paralel güç odakları istila eder. Hukuk; yoksulu ezen, zengin ve güçlünün karşısında ise dalkavukluk eden bir örümcek ağına dönüşür. Sokaklarda gayri resmî olarak orman kanunu hükmünü icra ederken, milletin adalete olan inancı sıfırlanır ve cemiyet içten içe çürümeye başlar...

Buna mukabil, terazinin diğer kefesinde de insanı ezip geçen, kudreti sınırları aşmış ve icraatı hesap vermekten bütünüyle azade kaba bir “ceberrut devlet” cinneti pusuya yatmıştır. Devletin; hukukun, ahlâkın ve inancın üstüne çıkararak kendini putlaştıran bu yapı, cemiyeti yekpare bir mezara çevirir. Ferdî iradeyi, şahsiyeti ve keyfiyeti bütünüyle imha eden bu despotik ejderha, kendi aleyhindeki her nefesi “hiyanet” yaftasıyla boğar. Yirminci asırda Sovyet Rusya’nın milyonlarca insanı Gulag kamplarında pıhtılaşmış kana çevirmesi, Mao diktatoryasının “Kültür

Devrimi” kılıfıyla koca bir milleti man-kurtlaştırması yahut Ortadoğu’daki cunta rejimlerinin muhalifleri asit kuyularında buharlaştırması, hudutsuz gücün ne denli devasa bir cinayet mekanizması ürettiğini ispatlar.

Aynı asırda, kendi coğrafyamızda da bu ceberrut devlet anlayışının şedid bir tatbikatı Kemalizm maskesiyle sahneye çıkmıştır. Toplumun bin yıllık ruh köküne harp ilan eden bu jakoben zihniyet, “Devrim Kanunları” adı altında kaba bir batıl-laşma mühendisliğiyle millete zorla dayatmıştır. İtiraz eden her sese karşı İstiklal Mahkemeleri’nin sehpaları kurulmuş, şapka takmadığı veya yeni rejime rıza göstermediği için alimler, mütefekkirler ve masum Anadolu insanı pervasızca asılmıştır. Devletin, milletin inancını ve hafızasını kazımak için hukuku bir cellat satırı gibi kullandığı bu devir, nizam tesis etme gayesinin fersahlarca uzağına düşerek zulmün bizzat membaı halini almasına en müşahhas örnektir. Böylesi bir devlet, insanı yüceltmek idealini terk ederek, onu kendi kaba bekası ve ideolojik dogmaları uğruna tereddütsüzce öğütür.

İbn Haldun’a tekrar dönecek olursak, o, bu somut otoritenin yakıtını “asabiyye” olarak açıklar. Asabiyye, kan bağıyla başlayan, ortak ülkü ve inançla çelikleşen grup dayanışmasıdır. [4] “Asabiyye” gücü doğurur. Güç ise “mülk”ü, yani devlet egemenliğini getirir. Haldun’a göre devletler de tıpkı “d-v-l” kökünün işaret ettiği canlılar gibidir; bedevîlikten hadarîliğe (yerleşik hayata) geçer, büyür, lükse gömülür ve kurucu ahlâkını (asabiyyesini) kaybederek nihayetinde çöker.

İbda diyalektiği açısından bu iki kadim damarın terkibi net ve sarsılmazdır: Varlık-Halk âlemi, parçaların üst üste konmasıyla inşa edilmiş mekanik bir taş yığını gibi değildir. Ortada bir “Bütün Fikir” eksiği varsa, parça hakikatlerin zihni inşasıyla bütünlük şuurunun sağlanması imkansızdır. Platon’un ideler arayışı ile İbn Haldun’un asabiyye ve mülk teorisi, ancak ucunu Mutlak Fikir’e bağladığı zaman bir “vasıta sistem” hüviyetini kazanır. Devlet, Platon’un donmuş soyutlamasını da İbn Haldun’un kaçınılmaz yok oluş devarını da aşan, ruhun maddeyi yuğururken kullandığı en büyük tahakküm aygıtı, oluş işinin “manivela deha”sidir. [5]

LEVIATHAN VE PANOPTİKON

Batı tefekkürü, aşkın (müteâl) olanı dışlayıp varlığı katı bir sebep-sonuç ilişkisine hapsedince, kendi devlet canavarlarını üretmek mecburiyetinde kalmıştır. Bu canavarların ilki Thomas Hobbes’un Leviathan’dır. Hobbes, insanı bütünüyle “bencil, korkak ve vahşi bir hayvan” olarak görür. [6] Herkesin herkesle savaştığı sahte “doğa durumu”ndan kurtulmak için insanlar, bütün hak ve hürriyetlerini soyut bir ejderhaya, Leviathan isimli devlete devrederler. Bizde birbirinin “yurdu” olan insan; onlarda daima birbirinin “kurdu”dur!..

Leviathan, korkudan doğan kaba ve mekanik bir aygıttır. Sadece “birbirimizi kesmeme garantisi” sunar. Bizim açımızdan

bakıldığında Leviathan, aslında “yitik insan” tasavvurunun ürünüdür. Hakikati ve ahlâkı kayıp, meşruiyetini kaba kuvvetten ve hayatta kalma güdüsünden alan bu devlet, insanı korumak kisvesi altında onu “tebaa” sıfatıyla köleleştirir. Maddî nesnelere ait icatlar murada uyuyorsa tamamdır; fakat devlet gibi sözlü ve ruhî ilimlerin sahasına giren bir yapıyı sadece tecrübeye dayalı bir zorunluluğa indirgemek, mihraksız tümevarımın zafiyetinden başka bir şey değildir!

Daha yakından bakıldığında modern devletin en hantal, en ruhsuz ve insanı kendisine en çok yabancılaştıran uzvu ise “bürokrasi”dir. İnsanı sayı yığınları arasında boğan, müracaat sahibini bir dosya numarasına ve istatistiğe hapseden “memur” zihniyeti, nazik keyfiyeti daima kaba kemmiyete feda eder. Bürokrasi, “mesele çözmek” aksiyonunu bırakarak kendi varlığını meşrulaştırmak ve büyütmek için çalışan başlı başına bir urdur. Burada şahsiyetin, idrakin ve vicdanın yerini artık soğuk yönetmelik maddeleri ve masadan masaya seken mühürler almıştır...

MODERN ÇAĞ İSE LEVIATHAN’I DAHA RAFİNE, DAHA SİNSİ BİR BOYUTA TAŞIDI: PANOPTİKON...

Jeremy Bentham’ın tasarladığı, Michel Foucault’nun felsefi röntgenini çektiği bu “dairesele hapishane” modeli, modern devletin ta kendisidir. [7] Merkezde görünmeyen bir kule, çevrede ise tamamen ışıklandırılmış, gözetlenen hücreler... Mahkûm, kulenin içindeki gözlemciyi görememesine mukabil her an izlendiğini bilir. Bu vaziyet, dışarıdan dayatılan psikolojik şiddetin, ferdin şuuruna sızarak bünyeleştirilmesidir.

Günümüzün dijital dünyasında Panoptikon, akıllı telefonlardan, e-nabız sistemlerinden, trafik kameralarından ve algoritmalarından müteşekkil görünmez bir ağı haline gelmiştir. Devlet, senin kan değerini de biliyor, saniyeler içinde nereye yürüdüğünü de... Modern seküler devlet, tebaasına sahte bir hürriyet imajı sunarken arka planda onun idrakini iğdiş eder. Ruh çeken dünya, Pavlov’un köpekleri gibi şartlı reflekslerle yönetilen bir kitleye sebep olmuştur. Panoptikon, insanlığı makineleştiren katı bir determinizm cenderesidir. Bugün yaşadığımız şey gibi!..

LIBERALİZM, KAPİTALİZM VE SÖMÜRGEÇİLİK

Batı dünyasının “hürriyet”, “adalet” ve “eşitlik” maskesi altında dünyaya ihraç ettiği rejimlerin içi aslında tamamen boştur. Bu yanılsamaların başında Liberalizm gelir. Liberalizm, “en iyi hükümet en az yönetendir” teziyle ortaya çıkar. Mücerret insan hürriyetine saygı duyduğunu iddia eder. Fakat bu iddia son derece bayatlamış bir safsatadan ibarettir. Liberal devlet anlayışı, insanı ahlâkî ve ruhî muvazenesinden koparıp, başıboş bir hürriyet illüzyonuna terk eder. Bu sistem, hayvan hürriyetiyle insan hürriyeti arasındaki farkı daima hasıraltı eder.

Liberalizmin iktisadî ve fiilî tecessümü olan kapitalist devlet ise, gücü ve sömürüyü kurumsallaştıran devasa bir suç

fabrikasıdır. Kapitalizmde devlet, mülkiyetin urlaşmasına hizmet eden bir asayiş memurudur. Güçlü sermaye odaklarının, lobilerin ve kartellerin hizmetindeki bir muhafızdır. Sermayenin belli ellerde bir ura dönüşmesine sebep olan yegâne mekanizma küresel faiz çarkıdır. Kapitalist devlet, bu faiz sistematiğini kanun zırhıyla koruyarak sömürünün temelini inşa eder. Emeği yok sayan tefecilik ve stokçuluğun yanına küresel faiz nizamını da ekleyen bu yapı, insanı “eşya üzerinde tasarruf sahibi bir özne” vasfından koparıp, pazarın ve makinenin bir parçası, yani “nesne” haline getirir. Kapitalist devlet kendi sömürsünü daima “kamu yararı” ve “hukukun üstünlüğü” kılıfıyla evrenselleştirir. [8] Tıpkı mısır tarlasına girmiş bir domuz gibi, önüne gelen her şeyi talan eden, silip süpüren vahşi bir zihniyetin mekaniği gibi çalışır!..



Allah Resulü'nün şahsında billurlaşan devlet idaresi, Platon'un "filozof kral" hülyasını aşan, vahyi eşya ve hadiselerle nakşeden şanlı ve mukaddes bir aksiyondur. Bu nizamda otoritenin ve meşruiyetin yegâne membaı ilâhî irade'dir.

Bu yapının dışa dönük yüzü ise sömürgeci/emperyalist devlet modelidir. Sömürgeci devlet, kendi iç bünyesindeki krizleri ve artı-değeri yönetebilmek için gözünü dışarıya, mazlum milletlerin coğrafyasına diken bir kan emicidir. Kendini her zaman “demokrasi havarisi” olarak pazarlar. Kendi dışındaki her türlü direnişi ise “terörist” ilan eder. Lanetlenen nefsanîyet zulmünü, hürriyet ve insan hakları maskesiyle tatbik eder. Kültür emperyalizmi yoluyla toplumları içeriden vurur, hafızalarını siler. Kitlelere taklitçiliği aşılar. Dahası, ferdi ve toplumun gönüllü olarak sömürgeleşmeye razı olduğu bir iklim kurar...

ASR-I SAADET: MUTLAK FİKİR'İN YERYÜZÜ TECELLİSİ

Batı'nın inşa ettiği ruhsuz ve sömürgeci canavarların tam zıddında, tarihin şahit olduğu yegâne kusursuz nizam ise şüphesiz Asr-ı Saadet'tir. Asr-ı Saadet, devlet mefhumunun bizzat “Mutlak Fikir” ile ete kemiğe büründüğü, hayatı santim santim fethettiği eşsiz bir devirdir. [9] Medine Vesikası ile temelleri atılan bu nizam, İbn Haldun'un kan bağına dayalı kaba asabiyyesini aşarak yerine inanç ve ulvî bir gaye etrafında çelikleşen “İslâm kardeşliğini” ikame etmiştir.

Allah Resulü'nün Mekke'deki çileli döneminin ardından Medine'de bizzat siyasî bir teşekkül inşa etmesi, devletin İslâm davası bütününde bir mecburiyet vasfı taşıdığını ispatlar. Zira devleti eksik bir din tasavvurunun müşahhas hayata nüfuz edebilme kudretinden mahrumiyeti gayet açıktır. Aksi halde başka otoritelerin tahakkümüy-

le yüzleşilmesi kaçınılmazdır. İslâm, vicdanlara hapsedilmiş bir itikad manzumesi vasfını aşarak; pazarı, sokağı, mektebi ve mahkemeyi bütünüyle tanzim eden muazzam bir hayat nizamı hususiyetini taşır. Hukukun infazı, mazlumun müdafaası ve nizam-ı âlem ülküsü ancak somut bir devlet mekanizmasının kılıcıyla vücut bulur. Nitekim İmam Gazzâlî'nin “Din ve devlet ikiz kardeşler. Din asıldır, devlet ise onun bekçisidir; aslını yitiren bina yıkılır, bekçisini kaybeden mülk ise büsbütün zayi olur” şeklindeki tespiti [15], bu etle tırnak misali bağlılığın en çarpıcı delilidir. Devlet, inanılan dünya görüşünün günlük hayattaki zırhı ve icra organı sıfatını taşır; dolayısıyla inanç ile devlet mekanizması arasında tezatsız bir sistem bütünlüğü bulunması mutlak bir mecburiyettir. Hakiki bir nizam, bütün hikmetlerin her bir devlet uzvuna eksiksiz sirayet etmesiyle varlık sahasına çıkar. Kendi inandığı dünya görüşüne uygun bir devlet nizamından mahrum kalan bir cemiyet, zamanla tahakkümü altında yaşadığı yabancı sistemlerin ahlakını benimsemeye başlar ve bizzat kendi inancına yabancılaşarak feci bir çürümeye uğrar. Asr-ı Saadet, vahyin mukaddes hakikatlerinin, kendisine tam mutabık bir idare cihazıyla yeryüzünü kucaklaması, fikrin ve aksiyonun kusursuz bir ahenk içinde tezatsız bir sistem bütünlüğüne kavuşmasıdır.

Allah Resulü'nün şahsında billurlaşan devlet idaresi, Platon'un “filozof kral” hülyasını aşan, vahyi eşya ve hadiselerle nakşeden şanlı ve mukaddes bir aksiyondur. Bu nizamda otoritenin ve meşruiyetin yegâne membaı ilâhî iradedir. Hukukun ve şeriatın mutlak üstünlüğü esastır; “Kızım Fâtıma dahi hırsızlık yapsa cezasını veririm” ölçüsü, devleti şahsî bir tahakküm aracı olmaktan çıkarıp, mutlak adaletin sarsılmaz kılıcı haline getirmiştir. [10] Asr-ı Saadet, ruhun maddeyi en mükemmel biçimde yuğurduğu, ferdi devlet içinde erimeden, devletin de ferdi ezmeden ilâhî rızaya doğru koştuğu yeryüzünün tek kâmil nizamıdır.

OSMANLI DEVLET MÜESSESESİ

Asr-ı Saadet'teki bu ilâhî mayanın, asırlar sonra tarih sahnesindeki en ihtişamlı ve uzun soluklu tecellisi bambaşka bir vakarla yükselmiştir: Devlet-i Aliyye-i Ebed Müddet. Osmanlı devlet müessesesi, Mutlak Fikir'in ölçülerine sadık kaldığı asırlarda, devleti “Ebed müddet” olan bir “vasıta” sistem olarak telakki edilmiştir. [11] Yani gaye başlı başına bir “devlet” müessesinden öte; ebedî kurtuluş ve yeryüzünde ilahî adaletin (Nizam-ı Âlem'in) tesis edilmesidir.

Osmanlı, kendi altın çağında her iş vahidini, onu saran mücerret oluş cevherine göre değerlendirmeye gayret ediyordu. İman ve aksiyon ruhu, kendine ait olan veya olmayan her meseleye kendi rengini veriyordu. Merkezde padişah, “Allah'ın yeryüzündeki halifesi”

sıfatıyla dururken, onun idare anlayışı ile yumruğu tam bir muvazene içindeydi. Devlet emrinde, fikrî cihaza tabî sarsılmaz bir ordu vardı. Ne zaman ki parça hakikatler bütünden koptu, ne zaman “maymunvarî Batı taklitçiliği” cereyanı bünyeyi sardı; işte o zaman işler değişti. Ölçü kaybedilince, ordu; içerde millete galip, dışarda düşmanına mağlup “fikirsizlik ejderine” dönüştü. Osmanlı'nın büyüklüğü, kalıbında ve yaşında saklı kalarak bütünüyle o şekle yön veren Mutlak Fikir'e olan mutabakatında billurlaşmıştı.

GÜNÜMÜZÜN DEVLET MODELLERİ

Tarihî tecrübelerden sonra, bugün yeryüzünü parselleyen güncel devlet modellerine bakmak, mevcudun halini görmek açısından elzemdir. Bu modelleri dört tipte tertipleme gerekirse ortaya şu manzara çıkar:

Ulus-Devlet: Meşruiyetini homojen bir etnik veya kültürel aidiyete dayandıran, sınırları muhkem yapı biçimidir. Bu model, ortak bir dil ve tarih kurgusu üzerinden içtimaî asabiyyeyi diri tutmaya çalışır ancak özü itibarıyla bu kaba bir kemmiyet (nüfus ve sınır) asabiyyesidir. Ulus-devlet, dünya çapında bir insanlık ideali sunmaktan uzaktır; kaba milliyetçilikle kendi dışındaki düşmanlaştıracak var olur. İçeride ise mahallî ve otonom olan her türlü keyfiyeti standardizasyon ve metrik sistem adına tasfiye eden, insanı tek tipleştiren tam bir modern tornadır.

Sosyal Devlet: Kapitalist sömürünün ürettiği derin uçurumları ve içtimaî patlamaları engellemek için kurulmuş, müdahaleci ve tedbirci devlet biçimidir. Eğitim, sağlık ve asgarî geçim gibi alanlarda vatandaşına güvence verdiğini iddia eder; bilakis bu hamle özünde sistemi kurtarmaya yönelik bir pansuman tedbiridir. Sosyal devlet, insanı ruhî tekâmülden mahrum bırakarak onu devletin dağıttığı maddî refah kırıntılarına bağlar ve uyuşturur. O, işçiye ya bağırmasına izin verilen bir mazlum ya da kıpırdaması yasak bir ölü haline getiren zayıf liberalizmin bizzat “polis” müessesesidir.

Totaliter / Otokratik Devlet: İktidarın tek bir merkezde, şahısta veya şûrada toplandığı, içtimaî hayatın her alanını ham kuvvet ve baskıyla dizayn etmeye çalışan rejim şeklidir. Bu modelde devlet, bütün hak ve hürriyetleri kendi inhisarında eritir; ferdi mutlak bir hiçliğe mahkûm eder. Meşruiyetini aşkın bir adaletten uzakta, çıplak gücün tahakkümünden alır. Böylece totaliter devlet, merkezden kopmuş, sadece nefsanîyet ve zorbalık üreten ruhsuz bir cüsseden, kaba bir despotizmden ibarettir.

Gözetim Devleti (Dijital Leviathan): Teknolojik gelişmeleri, veri ağlarını ve yapay zekâyı kullanarak tebaasını mutlak bir denetim cenderesine alan yeni nesil devlet formudur. Vatandaşına konfor, hız ve sahte bir tüketim hür-



riyeti sunar; perde arkasında yukarıda bahsettiğimiz panoptikon mimarîsini dijital olarak kusursuzlaştırır. Mesele sadece dışarıdan izlemek sınırını çoktan aşmıştır. Küresel sağlık örgütleri, salgın politikaları ve genetik müdahaleler vasıtasıyla devlet, artık insanın fitratına, kanına ve biyolojisine el atmıştır. Bu “Transhümanizm” ve biyo-iktidar çağı, insanı biyolojik bir hammaddeye dönüştürme cinnetidir. Mihraksız tümevarımın zirvesidir; milyarlarca veriyi pürüzsüzce birbirine bağlarken insanın «ben kimim, bu vücut kime ait» sorusunu söküp alan, ruhu tamamen çekilmiş çağdaş laboratuvar zindanının adıdır.

Burada bir parantez açalım...

Teknolojinin ve veri ağlarının bu korkunç tahakkümüne karşı, makineyi toptan reddetmek suretiyle kaba bir iptidailiğe dönmek ahmakça bir safesatadır. Makine ve teknoloji, emrine girdiği ruhun şeklini alan bir unsurdur. İdeal devlet nizamı, teknolojiyi ve yapay zekâyı “eşyayı teshir” sırrıyla ehlileştirir. Dijital aygıtlar, insanı gözetleyen bir panoptikon rolünden çıkarılarak; adaletin hızla tecellisine, bürokrasinin hantallıktan kurtulmasına ve cemiyetin fitrata uygun refahına hizmet eden birer alete dönüşür. Mahremiyet ve insan haysiyeti mutlak bir hukukî zırh ile muhafaza altına alınır.

Bu dört ana modelin fiilî tatbikatını günümüzdeki somut örnekler üzerinden tasnif etmek ise meselenin mahiyetini daha net gösterir:

Amerika Birleşik Devletleri (ABD): Sömürgeci/kapitalist modelin ve gözetim/dijital Leviathan’ın yeryüzündeki baş aktörüdür. “Hürriyet” maskesi altında dünyayı finansal ahtapot gibi sarar; içeride ise Silikon Vadisi algoritmalarıyla vatandaşını dijital bir köleliğe hapseder.

Çin: Totaliter model ile Gözetim Devleti’nin kusursuz ve en korkunç sentezidir. “Sosyal Kredi Sistemi” ve yapay zekâ entegrasyonu ile milyarlarca insanı devasa bir açık hava hapisanesinde, nefes alışlarına kadar fişleyerek güder.

Körfez Otokrasileri (Suudi Arabistan, BAE vb.): Batı kapitalizminin sadık birer acentesi sıfatıyla çalışan, petro-dolar tahakkümünü kaba bir krallık şablonuyla yürüten pespaye yapılardır. Şeriatı basit bir ceza hukuku formuna indirger, inancı bedevî bir şekilcilik hapseder ve küresel sömürü çarklarına entegrasyonlarını “inanç” maskesi altında gizler.

İran: “İslâm devleti” iddiasıyla ortaya çıkmasına mukabil, meşruiyetini bütünüyle Şîi-mezhepçi bir asabiyyeden alan, Pers emperyal reflekslerini dinî bir kılıfla sahaya süren totaliter bir yapıdır. İslâm’ın cihanşümül nizam gayesini kaba bir teo-politik taassuba ve bölgeyi ateşe veren bir nifak ateşine kurban eder.

İsrail: Siyonist, ırkçı ve kaba bir Ulus-Devlet şablonunun, sömürgeci/

emperyalist şiddetle vücut bulmuş halidir. Kendisi dışındaki varlıkları insan dahi kabul etmeyen sunî bir asabiyye ile katliam ve işgal mekanizması olarak çalışır.

Türkiye: Tarihi ve ruhî kodları ile içine hapsedildiği modern ulus-sevlet kalıbı arasında sıkışmış, sancılı bir yapıdır. Geçmişindeki ceberrut ve jakoben reflekslerin izlerini bütünüyle silememiş, “bütün fikir”den mahrum bir şekilde yönünü arayan melez bir bünyedir.

“Gemi” burada battığı için, istikbâlde yeniden su yüzüne çıkacağı yegâne yer de burasıdır; bu hâliyle daima hasretle beklenen ve özlenendir...

Suriye: Totaliter/otokratik devletin Ortadoğu’daki en kaba ve kanlı örneklerindendir. Azınlık asabiyyesine dayalı Baas cuntası, kendi meşruiyetini yığınları katlederek ve şehirleri harabeye çevirerek ayakta tutmaya çalışmıştır. Yeni yönetimle beraber makus kaderi elan değişme potansiyeli taşır.

Mısır: Firavun geleneğinin modern askerî vesayetle birleştiği katı bir Otokratik devlettir. Toplumun hür iradesini tank paletleriyle ezen cunta rejimi, emperyalist kurgunun bölgedeki asayiş bekçiliğini üstlenir.

Ürdün: Sömürgeci güçlerin cetvelle çizdiği sınırlar içine hapsedilmiş, sunî bir Otokratik krallıktır. Kendine ait sahici bir içtimai asabiyyesi yahut medeniyet iddiası bulunmaz; varlığını küresel denge politikalarına borçludur.

Rusya: Güçlü ve tarihi bir merkezî otorite geleneğine yaslanan otokratik-ulus devlet modelidir. Batı’nın liberal ve dijital kuşatmasına karşı kendi jeopolitik bekasını ve gelenekçi devlet refleksini muhkem bir kalkan gibi kullanır.

Fransa: Jakobenizmin ve ulus-devlet fikrinin anavatanıdır. Bugün ise sosyal devlet maskesi takarak, sömürge düzeninden elde ettiği “artı-değeri” kendi vatandaşına refah payı olarak dağıtan ve bu şekilde iç buhranları bastırmaya çalışan bir yapıdır.

İngiltere: Liberal/kapitalist devletin tarihi beşiğidir. Kaba kuvvet kullanmak yerine, asırlık diplomasi, finansal manipülasyon ve görünmez aristokratik ağlarla yeryüzü mülkünde nifak üreten “üst akıl”ın halen merkezidir...

BAŞYÜCELİK DEVLET MODELİ

Şimdi, bütün bu teşhis ve eleştirilerden sonra nihaî menzile, can alıcı soru sorulabilir: Peki devlet özünde nedir ve ideal planda neye tekabül etmelidir?

Devlet, özü itibarıyla, içeriye doğru her çizgisi ve noktası tamam bir dünya görüşünün, eşya ve hadiseler üzerinde tasarruf kurmasını sağlayan muazzam bir vasıta sistemdir. Başka bir deyişle devlet; ruhun maddeyi döve döve şekillendirdiği, keyfiyetin kemmiyete hükmettiği ahlakî ve aksiyonel bir nizâm

mekanizmasıdır.

Bize göre ideal devlet, Büyük Doğu mimarisinin ve İbda hikemiyatının vazettiği “Başyücelik Devleti”nin tâ kendisidir.[12]

Büyük Doğu-İBDA külliyyatının nihaî tezi olan “Başyücelik Devleti”, Batı’nın kaba kemmiyet tahakkümüne ve ruhsuz mekanik aygıtlarına karşı, “keyfiyet” ve hakikatin yeryüzündeki müşahhas tecelligâhıdır. Bu modelde devlet, sadece asayiş sağlayan bir gece bekçisi veya sermayeyi koruyan bir jandarma değildir. Devlet, kâinatı bir bütün olarak izah eden “Mutlak Fikir”in eşya ve hadiselerle tatbik edilme sanatının en muazzam manivelasıdır. Meşruiyetini kalabalıkların manipüle edilmiş oylarından ve konjonktürel rüzgârlardan almaz! Meşruiyetini ezeli ve ebedî hakikat ölçülerinden alan bu nizam, aklın ve irfanın süzölmüş şuurunu merkeze oturtur. Bu yönüyle, parçacı ve pragmatist siyaset anlayışlarını yahut «particilik esnaflığını» kesin bir dille reddederek, «Bütün Fikrin Gerekliliği» prensibiyle hayatın hukuktan iktisada, sanattan eğitime kadar her şubesini tek bir ilahî mihraka bağlayan tezatsız bir ruh mimarisidir.

Bu ulvî mimarinin şahikası, derin ve girift içtimai bir remz olarak tecessüm eden “Başyüce”dir. Başyüce, cemiyetin en mümtaz zekâlarından süzülen “Yüceler Kurultayı”nın vicdanında billurlaşan iradenin icracısıdır. Kurultay, yığınların niteliksiz tahakkümünden öte, idrak sahiplerinin toplumun ruh köküne bağlı ferasetini temsil eder. Bu sistemde hükûmet, Başyüce’ye ve onun şahsında Yüceler Kurultayı’na karşı mesuldür; mektepte fitrattaki halifelik sırrı işlenir, iktisat ahlâka memur edilir ve sokakta mutlak adaletin teminatı tesis edilir. Velhasıl Başyücelik Devleti, insanın varoluş gayesini unutmasına mâni olan, onu “eşya ve hadiseler karşısında ruhun tavrı” ile teçhiz eden Yeni Dünya Düzeni’nin beklenen ve özlenen yegâne nizamıdır.

ONLARDA VE BİZDE

Batı nizamı, adaleti insan aklından türeyen, konjonktüre göre esneyen, güce tapan ve her meclis oylamasında değişebilen bir “Pozitif Hukuk” garabetine indirgemıştır. Adalet bir mahkeme ritüeli, kanun ise güçlünün zayıfa dayattığı metinlerden ibaret kalmıştır. Başyücelik Devleti’nde ise adalet, varlığın oluş gayesidir; Şeriat’ın sarsılmaz gölgesidir. Bu nizamda hukuk, devletin cebri gücüne meşruiyet sağlayan değişmez ilahî ölçüdür. Burada kanun adam kayırmaz, konjonktür filan dinlemez!..

Batı nizamı, adaleti insan aklından türeyen, konjonktüre göre esneyen, güce tapan ve her meclis oylamasında değişebilen bir “Pozitif Hukuk” garabetine indirgemıştır. Adalet bir mahkeme ritüeli, kanun ise güçlünün zayıfa dayattığı metinlerden ibaret kalmıştır

Kapitalizmin devleti bir asayiş memuruna çevirip mülkiyeti azınlığın elinde urlaştırmasına mukabil, ideal nizam "Mülk Allah'ındır" mutlak hakikatini iktisat planında tecessüm ettirir. Devlet, sermayenin tahakkümünü kırarak, servetin belli ellerde tekelleşmesine engel olan bir denge unsurudur. Zekâtı, infakı ve yardımlaşmayı ferdi bir lütuf mefhumundan çıkarıp, nizam ahlâkının ve cemiyet yapısının taşıyıcı kolunu haline getirir. Emeği sömüren tefecilik ve stokçuluğun yanına küresel faiz çarkının tahakkümü de doğrudan devletin kılıcıyla kesilip atılır. Celâl sıfatıyla sokağı ve asayiş tutan bu nizam, Cemâl sıfatıyla da o muazzam "Vakıf" müessesesini merkeze oturtur.

İdeal devlet, modern sosyal devletin vatandaşına uyuşturucu bir sadaka gibi fırlattığı yardımları şiddetle reddeder. O; kurdu kuşu, borçluyu, hastayı, yolda kalmış sarmalayan, devleti soğuk bir vergi tahsildarı olmaktan çıkarıp mülkü rahmete tahvil eden şefkatli bir ana merhametini kuşanır.

Batı mekanizması, insanı devlet karşısında bir istatistiğe, üretim ve tüketim çarkında öğütülen pasif bir nesneye dönüştürür. Başyücelik nizamında ise devlet, ferdi yutarak yok eden bir ejderha tavrının karşısına dikilir. Bilakis, ferdi kaba kitle psikolojisinden kurtarıp, onu "halife" sırrıyla mücehhez bir "şahsiyet" mertebesine yükseltir. Ferdin hürriyeti, başıboş bir nefsanîyet

azınlığı şeklinde değil; Mutlak Hakikate râm olmanın getirdiği en soylu varoluş idrakiyle teminat altına alınır. Devlet, şahsiyetin varlık sahasına tecavüz etmez; aksine onun keyfiyetini koruyan çelikten bir zırh vazifesi görür.

Dikkat edilirse modern biyo-iktidarın ve dijital Leviathan sisteminin ilk saldırdığı cephe ailedir. Ferdi devlete veya küresel sermayeye mutlak bir tebaa kılabilmek için, onu evvela ailesinden, cinsiyetinden ve köklerinden koparmak icap eder. İdeal devlet tahayyülünde ise aile; hudutları ihlal edilemez bir "küçük devlet" olan aile, mahremiyetin ve sükûnetin yegâne sığınağıdır. Başyücelik nizamı, aileyi ifsat eden, insanı cinsiyetsizleştirerek fıtrata savaş açan her türlü akımı devletin bekasına yapılmış bir taarruz kabul eder ve onu demir yumruğuyla ezer.

Devlet sadece kâğıt üzerindeki kanunlar manzumesi değildir. Devlet, aynı zamanda taş, sokağa, şehre yansıyan mimarıdır. Modern kapitalist ve göze-

tim devletinin inşa ettiği devasa gökdenler, insanı ezen beton yığınları ve her köşesi algoritmalarla dikizlenen ruhsuz panoptikon meydanları, kemmiyetin keyfiyete tahakkümüdür. İdeal nizamın şehri ise, merkezinde insanın olduğu, eşyayı ve tabiatı incitmeyen bir inşirah vesilesidir. Bu nizamda devlet, insanın ruhunu daraltan ve parlayan yapıları tasfiye ederek, yeryüzünü ilâhî estetikle yuğuran mekânlar inşa eder.

Batı demokrasilerinin sömürü çarklarını ve lobilerin gölge iktidarını gizlemek için kurguladığı "kuvvetler ayrılığı" illüzyonu, pratik hayatta bürokratik bir kör dövüşüne sebep olmuştur. Başyücelik nizamında kuvvet ve icraat, eylem felcini önlemek üzere merkezde, Başyüce'nin şahsında toplanır. Fakat bu muazzam güç, kaba bir diktatoryaya veya otokrasiye dönüşme imkânından bütünüyle tecrit edilmiştir. Zira iktidarın tepesinde, beşerî ihtirasları gemleyen sarsılmaz bir "Mutlak Ölçü" (Şeriat/Hukuk) bulunur. Yüceler Kurultayı, sıradan bir tasdik makamı hüviyetini reddeder; cemiyetin aklını, irfanını ve vicdanını temsil eden, Başyüce'yi dahi ilâhî ölçülere göre murakabe eden en üstün denetim kalesidir. Batı'da gücün sınırlandırılması mekanik bir kağıt oyunudur; ideal nizamda ise iktidarın denetimi bizzat ahlakî ve sarsılmaz bir nizamın ruhunda gerçekleşir. [13]

Devletin yegâne görevi sokağı tutmak veya sınırları beklemek şeklindeki sığ anlayışı yıkarak; asıl ve en muazzam vazifesini "insan inşası" olarak belirler. Modern ulus-devletlerin eğitim sistemleri, sisteme itaatkâr, tek tip, ruhunu kaybetmiş makine parçaları yetiştiren birer tornadan ibarettir. İdeal devletin en hayatî uzvu maariftir. Mektep, ferdin fıtratındaki mukaddes halifelik istidadını "kendinden zuhur" diyalektiğiyle açığa çıkaran, akli bütünüyle vahyin emrine veren mukaddes bir terbiyegâhtır. Şahsiyet ve liyakat burada harman olur. Bürokrasi canavarının ezdiği silik kitlelere yerine, idarede sorumluluk alacak, irfan ve ahlak zırhını kuşanmış "şövalye" ahlâklı kadrolar bu mektebin fırınında pişir.

SONUÇ

Başyücelik Devleti, en ince mücerret olan "Hâkimiyet Hakkındır" düsturu ile en kaba müşahhas olan içtimâî, iktisadî ve hukukî müesseseleri tek bir mihrakta birleştiren tezatsız bir dünya nizamıdır. Meşruiyet, kalabalıkların manipüle edilmiş oylarından (kemmiyetten) ibaret olan bir düzlemde alınarak ezeli ve ebedî hakikat ölçülerinden (keyfiyetten) devşirilir.

Bu ideal nizamda, "İlahi Adalet" ve "İman Ruhu", devletin tepesindeki "Başyüce" şahsında ve cemiyetin en seçkin zekâlarından süzülen "Yüceler Kurultayı"nda tecessüm eder. Bu nizam, aklın ve irfanın aristokrasisidir; kalabalıkların niteliksiz tahakkümünü bir tarafa bırakıp, yüksek idrak sahiplerinin süzölmüş şuur süzgecini merkeze alır. [14]

Devlet, insanı dünyaya ne varsa silip süpürmeye gelmiş bir hayvan olma zilletinden kurtararak, onu hakikate esaretin en soylu hürriyetine ulaştıran mukaddes bir ocaktır. Başyücelik Devleti, kendi coğrafyasında asayiş sağlayan pasif bir idare cihazı sınırlarını parçalayarak, tıpkı Asr-ı Saadet ve Osmanlı asırlarında tecelli ettiği gibi "Nizam-ı Âlem" davası güden bir tavır alır. Sömürgeci Batı'nın çürümüş küresel tahakkümünün karşısına "Yeni Bir Dünya Düzeni" iddiasıyla dikilen cihanşümül bir aksiyondur.

Tasvir edilen bu kâmil nizam intikal, mevcut çürümüş çarklar arasında makam kapmakla yahut günübirlik siyasetin pansuman tedbirleriyle gerçekleşmez. Statükoyu içten içe kemiren mevcut vasat, bütünüyle bir tasfiyeye muhtaçtır. İnkılap; evvela zihinlerde başlar, pörsümüş mefhumların yerini "Bütün Fikir" aydınlığının almasıyla alevlenir. Kaba kuvvetin kör dövüşünü aşan bu hamle, fikri ve ahlakî kuşanmış bir öncü kadronun (Aydınlık Savaşçıları'nın) eşyaya ve hadiselerle mutlak müdahalesiyle vücut bulur. Bu kadro, asrın idrakine İslâm'ın mührünü vuracak olan hakiki bir şuur taarruzunu omuzlar.

Fikrin aksiyona dökülmesi, mevcut küresel sömürü nizamına karşı bir başkaldırıyı ve yepyeni bir dünya düzenini inşa iradesini mecbur kılar.

Nihayetinde Başyücelik Devleti, Platon'un coğrafyasız ve donuk idealler âlemindeki statik devlet heykelini bütünüyle aşar. İbn Haldun'un bedevîlikten hadarîliğe geçişte lükse batarak çöküşe sürüklenen kaba asabiye devaranını da bertaraf eder. Her iki tefekkürün açmazlarını Mutlak Fikir'in potasında eriterek, ruhu ve maddeyi kusursuzca kaynaştıran muazzam sentezi inşa eder.

Ucunu maddeye hapseden ve kalıbı ruhtan tecrit eden her devlet yapısı çökmeye mahkûmdur.

İstikbâl, bu diyalektiği kuşanmış, keyfiyetçi, soylu ve tavizsiz bir aksiyonun kuracağı Başyücelik Devleti'nin omuzlarında şahlanacaktır.

Farkında olsa da olmasa da bu milletin başına konmuş olan asıl "devlet" işte budur!

Dipnotlar:

- [1] İbn Manzûr, Lisânü'l-Arab, "d-v-l" maddesi. [2] Âl-i İmrân Suresi, 140. Ayet. [3] Platon, Devlet, Çev: Cenk Saraçoğlu - Veysel Atayman, Bordo Siyah Yayınları. [4] İbn-i Haldun, Mukaddime, Çev: Süleyman Uludağ, Dergâh Yayınları. [5] Salih Mirzabeyoğlu, Ideolocya ve İhtilâl, İBDA Yayınları. [6] Thomas Hobbes, Leviathan, Çev: Semih Lim, Yapı Kredi Yayınları. [7] Michel Foucault, Hapishanenin Doğuşu, Çev: Mehmet Ali Kılıçbay, İmge Kitabevi. [8] Pierre Bourdieu, Devlet Üzerine: Collège de France Dersleri (1989-1992), Çev: Aslı Sümer, İletişim Yayınları. [9] Necip Fazıl Kısakürek, Çöle İnen Nur, Büyük Doğu Yayınları. [10] Muhammed Hamidullah, İslam Peygamberi, Beyan Yayınları. [11] Necip Fazıl Kısakürek, Ideolocya Örgüsü, Büyük Doğu Yayınları. [12] Salih Mirzabeyoğlu, Başyücelik Devleti: Yeni Dünya Düzeni, İBDA Yayınları. [13] Salih Mirzabeyoğlu, Kültür Davamız, İBDA Yayınları. (Ayrıca bkz. Salih Mirzabeyoğlu, Aydınlık Savaşçıları, İBDA Yayınları). [14] Necip Fazıl Kısakürek, Ideolocya Örgüsü, "Yüceler Kurultayı ve Başyüce" Bölümleri, Büyük Doğu Yayınları. [15] İmam Gazzâlî, El-İktisad fi'l-İtikad, Çev: Osman Demir, Klasik Yayınları.



Devletin yegâne görevi sokağı tutmak veya sınırları beklemek şeklindeki sığ anlayışı yıkarak; asıl ve en muazzam vazifesini "insan inşası" olarak belirler. Modern ulus-devletlerin eğitim sistemleri, sisteme itaatkâr, tek tip, ruhunu kaybetmiş makine parçaları yetiştiren birer tornadan ibarettir. İdeal devletin en hayatî uzvu maariftir.



AĞUSTOS ŞEHİTLERİMİZ

RECEP SUCU

7 Temmuz

Recep Sucu Kadir Gecesi'nde Kadıköy Fikirtepe'de şehit edildi.

1980



HAYRETTİN DEVECİOĞLU VE NECATİ YILDIRIM

12 Ağustos

Hayrettin Devecioğlu ve Necati Yıldırım, Ankara'da bir kahve baskınında şehit oldular. Raci Ulutaş, Şanlıurfa'da öğretmen iken Dev-Solculardan tehdit almış, ancak Ankara dönüşü Gaziantep Garından faili meçhul bir şekilde suikasta kurban gitmiştir.

1978

1979



KÂMİL DAĞASLANI

26 Ağustos

Kâmil Dağaslanı, Kayseri'de şehit düştü.

1978



CEMAL HAVUZOĞLU -AHMET HATTABOĞLU

28 Ağustos

Gölge Dergisi Libya Temsilcisi Cemal Havuzoğlu ile arkadaşı Ahmet Hattaboğlu, memleketi Mardin'de Kızıl kuyrukçular tarafından şehit edildi.

SALİH KARA

18 Ağustos

Salih Kara'nın Sanayii Mahallesi'nde şehadeti.

1978



1979



AHMET AKTAŞ

28 Ağustos

Bursa İktisadi Ticari İlimler Akademisi öğrencilerinden Akıncı Ahmet Aktaş, Bursa'ya bağlı Soğanlıköy'de İslâm düşmanı bir kasap olan İsmail Hakkı Güleç'in saldırısı sonucu şehit edildi. Güleç ise Akıncı Yakup Çolak tarafından vuruldu.

HASAN GÖKSUN VE HACI KAŞDİBİ

26 Ağustos

Akıncı Hasan Göksun ve arkadaşı Hacı Kaşdibi, Ordu Korgan'da kızıl kuyrukçuların açtığı ateş sonucu şehit edildi.

1979





TYB İSTANBUL ŞUBESİ'NDE MİM KEMAL ÖKE İLE KÜLTÜR SÖYLEŞİSİ YAPILDI

Türkiye Yazarlar Birliği İstanbul Şubesi'nde 11 Haziran 2026 tarihinde gerçekleştirilen kültür söyleşisine tarihçi, akademisyen ve yazar Prof. Dr. Mim Kemal Öke konuk oldu. Aylık Baran Dergisi yazarlarından Handan Özduygu'nun yönelttiği soruları cevaplandıran Öke, modern bilim anlayışından kapitalizme, dijital çağın insan üzerindeki tesirlerinden üniversitelerin durumuna, Filistin meselesinden tasavvufa kadar birçok başlıkta değerlendirmelerde bulundu.

Sohbet geleneğine atıfla konuşmasına başlayan programda Özduygu, içinde bulunulan dönemde teknolojik ilerlemeye rağmen derinleşen ahlâkî çözülmeye dikkat çekti. Modern akademi ile tasavvuf geleneği arasında bir bağ kuran Öke'ye, Muhammedî eğitim metodunun günümüz gençlerine nasıl aktarılabilirliğini sordu.

"MAKAMIN VE ŞÖHRETİN DEĞİL, İLMİN PEŞİNDEN GİTTİM"

Konuşmasına ilim yolculuğunu anlatarak başlayan Mim Kemal Öke, hayatı boyunca makam, servet veya şöhret elde etmek için çalışmadığını, esas arzusunun öğrenmek ve bilmek olduğunu söyledi. Türkiye'nin en genç profesörü olmak gibi bir hedefle hareket etmediğini belirten Öke, beşerî ve sosyal bilimlere yönelmesinin arkasında da ilme duyduğu aşkın bulunduğunu ifade etti. Zaman içerisinde eserden müessire ulaşmak gerektiğini idrak ettiğini söyleyen Öke, bilginin insanı yalnızca dünyaya değil, varlığın hakikatine de götürmesi gerekti-

ğini vurguladı. Öke, ilmin yalnızca veri ve enformasyondan ibaret görülemeyeceğini belirterek, hakiki ilmin irfan ve hikmetle tamamlanması gerektiğini dile getirdi.

"DİJİTAL BİR TAPINMA HÂLINE SÜRÜKLENDİK"

Öke, 21. yüzyılın teknoloji merkezli bilim ve hayat anlayışını "dijital tapınma" olarak nitelendirdi. İnsanların kullandıkları teknolojik araçlara giderek bağımlı hâle geldiğini belirten Öke, dijital sistemlerin yalnızca gündelik hayatı kolaylaştırmadığını, insanın zihnini ve manevî dünyasını da şekillendirdiğini söyledi. Teknoloji, ekonomi ve küresel şirketler arasında karşılıklı bir ilişki bulunduğunu ifade eden Öke, modern insanın bu düzen içerisinde giderek tüketici bir varlığa dönüştürüldüğünü kaydetti. Öke, postmodern ve neoliberal kapitalizmi çağımızdaki birçok sosyal ve ahlâkî problemin temel kaynaklarından biri olarak gördüğünü belirterek, kapitalist sistemin insanı para, tüketim ve haz merkezli bir hayat anlayışına sevk ettiğini söyledi.

"ÇALIŞMANIN YERİNİ TÜKETMEK ALDI"

Kapitalizmin gelişmesinde pozitivizm ve sekülerleşmenin önemli bir rol oynadığını anlatan Öke, metafizikten koparılan insanın bütünüyle dünyevî hedeflere yöneltildiğini ifade etti. Öke, geçmişte çalışmanın ve üretmenin kutsandığı bir anlayış varken günümüzde harcamanın ve tüketmenin kutsallaştırıldığını söyledi. İnsanların nasıl kazandığından ziyade ne kadar harcadı-

ğının önemsendiği bir düzene geçildiğini belirten Öke, modern bilim ve ekonomi anlayışının insanı yalnızca tüketici bir mahlûk olarak tanımladığını dile getirdi. Yaklaşık yarım asırlık akademik hayatında kendi kendisine "Hangi bilimi ve kimin bilimini öğretiyorum?" sorusunu yönelttiğini aktaran Öke, bilimin bütünüyle tarafsız ve masum bir alan olarak kabul edilemeyeceğini belirtti. Batı kaynaklı bilimsel birikimin bilinmesi gerektiğini, fakat bunun yanında Türkiye'nin kendi kültürel ve fikrî kaynaklarından hareketle yeni bir bilim anlayışı geliştirmesinin şart olduğunu belirtti.

"PLATON BİLİNİYOR, FARABÎ BİLİNİYOR"

Türkiye'deki sosyal bilimler eğitimi eleştiren Öke, üniversitelerde Batılı düşünürlerin ayrıntılı biçimde okutulmasına rağmen İslâm düşünce geleneğinin büyük isimlerinin ihmal edildiğini söyledi. Siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler alanlarında insanın çoğunlukla kötü, çıkarıcı ve iktidar peşinde koşan bir varlık olarak ele alındığını belirten Öke, İslâm kültüründeki insan tasavvurunun bundan farklı olduğunu ifade etti.

"Mümin müminin aynasıdır" ve "İnsan insanın dostudur" anlayışını hatırlatan Öke, kendi siyaset ve toplum düşüncesini üretmeyen bir akademik yapının Batı'daki teorileri tekrarlamaktan öteye geçemeyeceğini söyledi. Doçentlik jürilerinde adaylara Farabî'yi sorduğunu ancak çoğu zaman yeterli cevap alamadığını anlatan Öke, "Platon'u biliyorlar, Aristo'yu biliyorlar fa-

kat Farabî'yi bilmiyorlar" sözleriyle akademi-
deki kültürel kopuşa dikkat çekti. Öke,
yapılması gerekenin Batılı düşünceyi bütü-
nüyle reddetmek değil, kendi düşünürleri-
mizi bu birikimin karşısına koyarak muka-
yeseli ve özgün bir ilim anlayışı geliştirmek
olduğunu kaydetti.

İBN ARABÎ VE MEVLÂNA ÜZERİNDEN HİKMET ÇAĞRISI

Beşerî ve sosyal bilimlerin yeniden kurul-
masında varlık meselesinin merkeze alın-
ması gerektiğini ifade eden Öke, İbn Sina,
Muhyiddin İbn Arabî ve Mevlâna Celâled-
dîn-i Rûmî'nin oluşturduğu düşünce çizgi-
sine dikkat çekti. İbn Sina'nın varlık ve ya-
ratılışa ilişkin büyük bir ilmî birikim ortaya
koyduğunu belirten Öke, İbn Arabî'nin bu
birikime metafizik derinlik kazandırdığını
söyledi. Mevlâna'nın ise bu düşünceye aşkı
ekleyerek yeni bir merhale oluşturduğunu
ifade etti. Öke, metafiziğin bütün ilimlerin
çıkış noktası olduğunu belirterek, tasavvuf
hikmetinin yalnızca Müslümanların değil,
çağdaş insanın yaşadığı anlam, yalnızlık
ve ruh bunalımlarına da cevap verebilecek
bir imkân taşıdığını söyledi.

"DİJİTAL CAHİLİYE HİÇBİR ŞEYE İNANMIYOR"

Söyleşide Üstad Necip Fazıl'ın, din üzerin-
deki baskıların sona ermesinin ardından
ortaya çıkan yozlaşmaya işaret eden "Buz-
ları erittik, şimdi geçebilirsen çamurdan
geç" sözü de gündeme geldi. Bu değer-
lendirme üzerinden günümüz toplumun-
daki dünyevileşmeye temas eden Öke, 21.
yüzyılı "dijital cahiliye" kavramıyla tarif etti.
Cahiliye dönemindeki insanların yanlış bi-
çimde de olsa bir inanç dünyasına sahip
olduklarını belirten Öke, bugünün dijital
cahiliyesinde ise inançsızlığın ve anlam-
sızlığın öne çıktığını söyledi. Günümüz
insanının bir dava arayışından önce mana
arayışında olduğunu ifade eden Öke, bu
arayışın yanlış mecralara yönlendirilmesin-
in gençleri büyük bir boşluğa sürükledi-
ğini kaydetti. Kapitalist düzenin kâr krizini
aşmak için suç, haz ve sapkınlık endüstri-
lerini büyüttüğünü ifade eden Öke, genç-
lerin sembollerinden tüketim biçimlerine
kadar geniş bir alanda karanlık kültürlerin
etkisi altına girdiğini söyledi. Öke'ye göre
çağın en büyük tehlikelerinden biri değer-
lerin ortadan kaldırılması değil, değerlerin
içinin boşaltılarak değersizleştirilmesi. Bu
sürecin nihilizmi beslediğini belirten Öke,
millî, dinî ve ahlâkî kavramların yozlaştırıl-
arak toplumun savunmasız bırakıldığını dile
getirdi.

"TEBLİĞDEN ÖNCE TEMSİL EDEBİLMEK GEREKİR"

Müslümanların içinde bulunduğu duru-
ma ilişkin de özeleştirilerde bulunan Öke,
dinin yalnızca sözle anlatılamayacağını,
asıl olanın İslâm'ı yaşayarak temsil etmek
olduğunu söyledi. İyi Müslümanlığın bazı
ifadeleri ezberlemekten ibaret olmadığını

belirten Öke, Hazreti Ebubekir ve Hazreti
Ali'nin hâllerıyla İslâm'ı temsil ettiklerini
hatırlattı. Öke, özellikle Gazze'de yaşa-
nanlar karşısında Müslüman toplumların
sergilediği yetersiz tavrı eleştirdi. Yapılan
bazı gösterilerin ve açıklamaların gerçek
bir mücadeleye dönüşmediğini söyleyen
Öke, Müslümanların önce kendi samimi-
yetlerini ve temsil güçlerini sorgulamaları
gerektiğini dile getirdi.

"ÜNİVERSİTE SİSTEMİ ÂLİM VE BİLGE YETİŞTİRMİYOR"

Söyleşide Türkiye'deki üniversitelerin ve
akademik yükselme ölçütlerinin durumu
da ele alındı. Mevcut sistemin âlim, arif
veya bilge yetiştirmeye elverişli olmadığını
söyleyen Öke, üniversitelerde büyük ölçü-
de küresel düzenin ihtiyaç duyduğu uzman
ve danışman tipinin üretildiğini ifade etti.
Akademik çalışmaların çoğu zaman toplu-
mun, kültürün ve medeniyetin temel mese-
lelerinden uzaklaştığını belirten Öke, "Kral
çıplak" diyebilecek ilim insanlarının sayısın-
ın azaldığını söyledi. Öke, bilgi üretmeyen,
yalnızca yayın ve unvan ölçütlerine bağla-
nan bir sistemin Türkiye'yi fikrî bakımdan
bağımlı hâle getirdiğini kaydetti. Bilgiğin
peşinde olduğunu vurgulayan Öke, bilginin
insanı ve toplumu dönüştürmediği müd-
detçe kuru bir akademik faaliyetten ibaret
kalacağını söyledi.

FİLİSTİN MESELESİNİN GEÇİRDİĞİ DÖNÜŞÜM

Birleşmiş Milletler'in Filistin'le ilgili birimin-
de görev yapan ve 1970'li yıllardan itibaren
Filistin meselesi üzerine çalışan Öke, so-
runun tarih içerisinde geçirdiği dönüşümü
de anlattı. Filistin meselesinin ilk dönem-
de büyük ölçüde mülteciler üzerinden ele
alındığını belirten Öke, daha sonra Filistin
halkının vatan edinme ve devlet kurma
hakkının uluslararası gündeme taşındığını
söyledi. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'n-
da bu yönde kararlar alınmasına rağmen
Amerika Birleşik Devletleri'nin Güvenlik
Konseyi'ndeki vetolarının süreci engelle-
diğini ifade etti. Bağlantısızlar Hareketi ve
Üçüncü Dünya ülkelerinin bir dönem Filis-
tin'e güçlü şekilde sahip çıktığını hatırlatan
Öke, bu ülkelerin Filistin'deki işgali aynı
zamanda eski sömürgeci düzenin devamı
olarak değerlendirdiklerini kaydetti. Filis-
tin Kurtuluş Örgütü'nün zaman içerisinde
devrimci iddialarından uzaklaştırılarak et-
kisizleştirildiğini aktaran Öke, daha sonra
Filistin davasının Hamas tarafından sa-
hiplenilmesinin bazı Arap rejimlerini tedir-
gin ettiğini söyledi. Öke'ye göre bölgedeki
yönetimler, Filistin'deki direnişin kendi ül-
kelerinde benzer hareketlere ilham verme-
sinden çekindiği için mesafeli bir politika
izledi. Filistin içerisindeki siyasi ayrışma-
ların da işgalci İsrail'in elini güçlendirdiğini
belirten Öke, parçalanmışlığın Filistin da-
vasına zarar verdiğini dile getirdi.

"İSRAİL'İN GERÇEK YÜZÜ BATI KAMUOYUNDA DAHA ÇOK GÖRÜLÜYOR"

Gazze'deki katliamlar karşısında Birleşmiş
Milletler mekanizmalarının işlemediğini
belirten Öke, Güvenlik Konseyi'nin Ameri-
kan vetoları sebebiyle işlevsiz bırakıldığını
söyledi. Meselenin Birleşmiş Milletler Ge-
nel Kuruluna taşınabileceğini ifade eden
Öke, burada sağlanacak çoğunlukla Genel
Sekreterlik koordinasyonunda bir barış
gücü oluşturulmasının mümkün olabile-
ceğini dile getirdi. Türkiye'nin bu barış gü-
cünün Gazze'ye gönderilmesi için öncü rol
üstlenebileceğini belirten Öke, böyle bir gi-
rişimin çatışan tarafları ayırmak ve sivilleri
korumak amacıyla gerçekleştirilebileceğini
söyledi. Batılı ülkelerin Libya gibi örnek-
lerde müdahale mekanizmalarını kullandıklarını
hatırlatan Öke, aynı yöntemlerin
Gazze halkı için devreye sokulmamasını
eleştirdi. İşgalci İsrail'in Gazze'de yürüt-
tüğü soykırımın dünyanın gözleri önünde
cerayan ettiğini belirten Öke, İsrail yön-
etiminin İkinci Dünya Savaşı sırasında Ya-
hudilere karşı işlenen soykırımı bugünkü
saldırılarını meşrulaştıran bir kalkan olarak
kullanmasının artık geniş kitleleri ikna et-
mediğini söyledi. Batılı ülkelerde düzenle-
nen Filistin yanlış gösterilere dikkat çeken
Öke, İsrail'in gerçek yüzünün Batı kamu-
oyunda da giderek daha fazla görüldüğünü
söyledi.

"İSLÂM DÜNYASININ TÜRK DÜNYASINA İHTİYACI VAR"

Öke, Türkiye'nin yalnızca coğrafi olarak de-
ğil, medeniyet bakımından da önemli bir
konuma sahip olduğunu ifade etti. Küresel
güç merkezlerinin İslâm'ın içi boşaltılmış
ve parçalanmış biçimlerinden rahatsızlık
duymadığını; asıl olarak Anadolu'da te-
şekkül eden İslâm anlayışını hedef aldığını
söyledi. Maturidî, İbn Sina, Mevlâna, Hacı
Bektaş-ı Velî ve Bediüzzaman Said Nursî
gibi isimlerle temsil edilen düşünce ge-
leneğinin yeniden anlaşılması gerektiğini
belirten Öke, Türkiye'nin kendi aslını ve ha-
kikatini bulmasının zorunlu olduğunu söy-
ledi. Türk dünyası ile İslâm âlemi arasında
güçlü bir dayanışmaya ihtiyaç bulunduğunu
ifade eden Öke, İslâm dünyasının içinde
bulunduğu dağınıklıktan çıkmasında Türki-
ye'nin önemli bir sorumluluk taşıdığını dile
getirdi.

"POPÜLİZM VE AVAMLAŞMA TOPLUMU BİTİRİR"

Programın ilerleyen bölümünde toplumda-
ki popülizm, avamlaşma ve kültürel seviye
kaybı ele alındı. Öke, bilenle bilmeyenin bir
tutulmasının demokrasi veya halkçılık ola-
rak sunulamayacağını söyledi. Osmanlı'nın
son döneminden yakın tarihe uzanan kültür
ve düşünce hayatında İbnülemin Mahmut
Kemal İnal ve Reşat Ekrem Koçu gibi güçlü
isimlerin bulunduğunu hatırlatan Öke, ge-
çmişte ilim ve irfan sahiplerine karşı ciddi

bir hürmet ve edep bulunduğunu ifade etti. Günümüzde ise avamlığın yüceltildiğini ve ne kadar avam bir dil kullanılırsa o kadar makbul görüldüğünü söyleyen Öke, bunun toplumu aşağıya çeken tehlikeli bir süreç olduğunu kaydetti. Her insanın kendisini geliştirmek ve yaratılışındaki değeri yükseltmekle sorumlu olduğunu belirten Öke, popülizmin kaliteyi, liyakati ve fikri derinliği tasfiye ettiğini söyledi.

“SÜPERMARKET TOPLUMUNA DÖNÜŞTÜK”

Modern toplumun kayıtsız ve yalnızca kendi mutluluğuyla ilgilenen bir yapıya dönüştüğünü belirten Öke, insanların başkalarının acılarından uzaklaşmayı bir kişisel gelişim ilkesi gibi benimsediğini söyledi. İdeolojilerin kötülenmesiyle birlikte fikir, dava ve ideal sahibi olmanın da itibarsızlaştırıldığını dile getiren Öke, felsefeden ve idealizmden kopan toplumun popülizme teslim olduğunu ifade etti. Öke, bu yeni toplumsal düzeni “supermarket toplumu” olarak nitelendirdi. Her şeyin tüketilecek bir ürüne çevrildiğini söyleyen Öke, sağcı veya solcu olmasından önce insanın kalitesi, fikir sahibi ve konuşulabilir olması gerektiğini vurguladı.

“MANA OLMADAN DAVA OLMAZ”

Söyleşinin önemli başlıklarından biri de “mana adamı” ile “dava adamı” arasındaki ilişki oldu. Dava sahibi olmanın tek başına yeterli olmadığını belirten Öke, insanın önce mana ile olgunlaşması gerektiğini ifade etti. Kızı Nazlı ile yaşadığı tecrübelerin kendisine manayı öğrettiğini anlatan Öke, “Asıl davayı orada buldum” dedi. Gençlerin dünyanın her yerinde büyük bir anlam arayışı içerisinde olduğunu belirten Öke, İslâm dünyasının bu arayışa kendi büyük irfan birikimiyle cevap vermekte yetersiz kaldığını söyledi. Gençlerin çeşitli mistik hareketlere, kişisel gelişim kamplarına ve sahte maneviyat biçimlerine yöneldiğini ifade eden Öke, bunun sebebinin gençlerin yalnızca yanlış tercihi değil, Müslümanların kendi değerlerini çağın dili ve yöntemleriyle sunamaması olduğunu kaydetti. Sürekli gençlerden şikâyet etmek yerine, onların kalbine ve zihnine ulaşacak yeni vasıtaların geliştirilmesi gerektiğini belirten Öke, manevî atmosferin ancak samimiyet, aşk ve Allah’ın zikriyle temizlenebileceğini söyledi.

KUR’AN’I ANLAMAK İÇİN GÖNLÜN DE AÇILMASI GEREKİYOR

Kur’an-ı Kerim’i doğru anlamının önemi üzerinde duran Öke, Arapça bilmenin ve farklı tefsirlerden yararlanmanın gerekli olduğunu ifade etti. Kelime tercümelerinin Kur’an’daki aslî manayı her zaman tam olarak aktaramayabileceğini belirten Öke, tasavvufi tefsirlerin işaret ettiği derinliğin de dikkate alınması gerektiğini söyledi. Elmalılı Hamdi Yazır ve İsmail Hakkı İz-

mirli gibi isimlerin çalışmalarına değinen Öke, kendisinin tasavvufi tefsirlere özel bir ilgi duyduğunu ve Kuşeyrî tefsirini önemseydiğini dile getirdi. Kur’an’ı anlamak için yalnızca ilmî vasıtaların yeterli olmadığını söyleyen Öke, insanın Kur’an’ın manasını kabul edebilecek açık bir gönle de sahip olması gerektiğini belirtti. Kalbin kapalı olması durumunda ayetlerin insanın içine sirayet etmesinin zorlaşacağını ifade etti.

“DERVİŞLİK MERTLİK VE CÖMERTLİKTİR”

Kendisini “zamane dervışı” olarak tanımlayan Öke, 21. yüzyılda dervişliğin ne anlama geldiğini de anlattı. Tasavvufun yalnızca bir yere intisap etme arzusuyla elde edilemeyeceğini belirten Öke, hakiki aşkın insanı bulduğunu söyledi. Dervişliğin ağır bir sorumluluk olduğunu ifade eden Öke, bunun dünyadan el etek çekmek veya miskinleşmek anlamına gelmediğini kaydetti. Zamane dervişliğinin iki temel vasfını “mertlik ve cömertlik” olarak tarif eden Öke, bu özelliklerin Hazreti Ali’nin ahlâkında toplandığını söyledi. Makam, para ve şöhret peşinde koşmamanın; yetimlere, engellilere ve ihtiyaç sahiplerine hizmet etmenin dervişliğin ayrılmaz parçaları olduğunu belirten Öke, ibadetin sevabını dahi paylaşma şuuruyla hareket edilmesi gerektiğini ifade etti. Öke, öksüz, yetim ve engelli çocuklara yönelik yürüttükleri müzik terapi çalışmalarını da anlatarak, cennetin insanlara hizmet edilen yerde bulunduğunu söyledi.

KÜLTÜR VE SANAT ALANINDAKİ SAMİMİYET PROBLEMİ

Müslümanların müzik, sinema ve dijital medya alanlarında yeterli bir üretim ortaya koyamamasına da değinen Öke, çocuklara yönelik üç boyutlu animasyon filmleri hazırlamak amacıyla geçmişte bir çalışma başlattığını anlattı. Millî ve muhafazakâr olarak tanımlanan iş çevrelerinden bekledikleri desteği bulamadıklarını belirten Öke, kültürel faaliyetler konusunda samimiyet problemi bulunduğunu söyledi. Büyük konserlerin on binlerce genci bir araya getirebildiğini, buna karşılık düşünce ve kültür programlarının sınırlı bir ilgi gördüğünü ifade eden Öke, Müslümanların gençlere ulaşacak sanat ve iletişim dilini geliştirmesi gerektiğini belirtti. Konferans salonlarının boş kalmasına rağmen kültür ve medeniyet adına büyük sözler söylenmesini eleştiren Öke, bu çelişkinin ancak samimi, nitelikli ve çağın vasıtalarını kullanan çalışmalarla aşılabileceğini dile getirdi.

“MEDENİYET SÜFLİDEN LETAFETE YÜKSELMEKTİR”

Medeniyet kavramını “süfliden letafete yükselme sanatı” şeklinde tarif eden Öke, tasavvufun da insanı kaba, nefsanî ve aşağı olandan ince, güzel ve ulvî olana taşıdığını söyledi. Medeniyetin farklılıkları

ortadan kaldırmak değil, onları bir bütün içerisinde buluşturmak olduğunu belirten Öke, vahdet-i vücud anlayışının birlikte yaşama ve barış fikri bakımından büyük bir imkân taşıdığını ifade etti. Down sendromlu kızı Nazlı’nın kendisine farklılıkların nasıl tevhid edileceğini öğrettiğini anlatan Öke, engelli bireyin topluma uymasını beklemek yerine toplumun ona göre hazırlanması gerektiğini söyledi. Öke, vahdet-i vücud düşüncesini barışın metafizik temeli olarak değerlendirdi. İnsanların farklılıklarına riayet ederek bir arada yaşamasının ancak insanı bütün varlıkla irtibatlı gören bir anlayışla mümkün olabileceğini ifade etti.

“BENİ ADAM EDEN NAZLI OLDU”

Kızı Nazlı’nın hayatındaki yerine özel bir bölüm ayıran Öke, 1991 yılında baba olmasının aynı zamanda tasavvuf yolculuğunun da başlangıcı olduğunu anlattı. Nazlı’nın kendisine “Baba, ben niçin böyleyim?” diye sorduğunu aktaran Öke, yıllar sonra bu sorunun cevabını “Benim adam olmam için” şeklinde verdiğini söyledi. Akademik unvanların ve büyük okullarda alınan eğitimin insanı tek başına olgunlaştırmadığını belirten Öke, kızının kendisine insanı, merhameti, farklılığı ve tasavvufu öğrettiğini ifade etti. Tasavvufun sağlam bir iman ve şeriat temeli üzerine kurulması gerektiğini vurgulayan Öke, bu temel bulunmadan ortaya çıkan maneviyat arayışlarının çeşitli sapmalara dönüşebileceğini kaydetti.

“ÜMİTSİZ DEĞİLİM, SON ANA KADAR FİDAN DİKECEĞİZ”

Bütün eleştirilerine rağmen gelecekte ümitli olduğunu belirten Mim Kemal Öke, şartlar ne kadar ağır olursa olsun çalışmaya ve hakikati anlatmaya devam edilmesi gerektiğini söyledi. İslâm’ın korunmak için insanlara muhtaç olmadığını ifade eden Öke, asıl meselenin Müslümanların İslâm’ı temsil etme şerefini kaybetmemesi olduğunu dile getirdi. Batı toplumlarında İslâm’a karşı ciddi bir ilgi bulunduğunu belirten Öke, bazı Batılı araştırmacıların İslâm düşüncesini Müslümanlardan daha derin biçimde inceleyebildiğini söyledi. Müslümanların kendi din ve medeniyetlerine layık bir temsil ortaya koyamamaları hâlinde büyük bir mahcubiyet yaşayabilecekleri uyarısında bulundu.

Program, ilmin insanı Allah’a ulaştırması, insanın kendi kalbinin derinliklerine yönelmesi ve manevî yolculuğunu sürdürmesi gerektiğine ilişkin değerlendirmelerle sona erdi.

Öke, insanın ilmi Allah’a varmak için öğrenmesi gerektiğini belirterek, hakiki Müslümanlığın büyük bir şahitlik ve sorumluluk makamı olduğunu söyledi. Söyleşinin sonunda katılımcılara teşekkür eden Öke, hakikat yolunda istikamet, gönül genişliği ve manevî yükseliş temennisinde bulundu.

MİM KEMAL ÖKE MÜLAKATININ ARDINDAN BİZE KALANLAR...

Handan Özduygu

Okuduğunuz bir kitap, dinlediğiniz hikmetli bir söz veya izlediğiniz bir program sizde iz bırakıyor mu; yoksa o anda, orada uçup gidiyor mu? Hikmeti bulduğunuz an zimmetinize geçirebiliyor musunuz, yoksa o, kalbinize uğramadan geçip giderken ardından bakakalıyor musunuz? Bazen insan yalnızca sezinliyor: Orada iyi bir şeyler var; fakat henüz algıya ya da kavrayışa dönüşmeden geride yalnızca rüzgârı mı kalıyor? İnsanın kendisini takibe alması gereken en önemli hususlardan biri de bu konu sanırım. Ekranlara, mavi ışığa bu denli bağımlı hâle gelmişken mesele; öğrenmek, dinlemek, anlamak, not alıp paylaşmak olunca, bu artık her babayiğidin harcı değil.

Mim Kemal Öke mülakatına, Mevlânâ'nın *Mesnevî-i Şerif*'te dile getirdiği "Bazen söz, söyleyen ve dinleyen bir olurlar..." mısraıyla başlamıştım. Mevlânâ bile ibareye "bazen" ifadesiyle başlamış. Kastedilen birlik sanırım, "Hikmet müminin yitik malıdır; nerede bulsa sahip çıkmalıdır." hadis-i şerifinde bahsedilen mümin için geçerlidir. Öğrenme merakı ve hassasiyeti başka bir şey, mevzuyla magazin olarak bakmak başka...

Ama kabul edelim: Sözün, söyleyenin ve dinleyenin bir olması, bir bütün teşkil etmesi muhteşem bir olay. Bu ibarenin bana çağırıştırdığı mâna, ilk olarak elbette âyet-i kerimeyi ve âyet-i kerimeye ittiba eden müminleri kapsıyor. Âyetin matlaı Allahü Zülcelâl'dir; söyleyen, âyetin ilk muhatabı olarak Efendimiz aleyhisselâmdır; dinleyen mevkiinde ise elbette tüm inananlar vardır. Zaman zaman söyleyen merci her ne kadar Cebrâil aleyhisselâmla yer değiştirse de bu düzenek içinde yer almak doyumsuz bir hâl. İnancın ve duygunun bir saf oluşturması, en güzel şekliyle "Allah kendi yolunda bir duvarın taşları gibi kenetlenip saf tutarak savaşırları sever." âyetiyle âdeta çerçevelenmiş zaten. Allah'ın sevdiğini beyan ettiği saf tutma, ne kadar kıymetli ve güzel bir durumdur! Gönüller bir olduğunda, bir olmanın yaşattığı duyguyla gözler ışıldayıp kalpler mutmain olduğunda, Vedûd esmâsıyla Allah'ın sevgisi tecelli ediyor. Buluşmaların, bir araya gelişlerin ve cemaat olmanın bereketi büyük.

Herkesin kendi köşesindeki okumaları güzel; lakin rûberû görüşmenin ve dinlemenin feyzi bir başka oluyor. "Salihlerle bir arada olun!" âyeti, Efendimiz aleyhisselâmın ashabını meclisler ve sohbetlerle yetiştir-

mesi ve geleneğimizdeki irfan meclisleri zaviyesinden bakınca, bu gibi programlar bizim olmazsa olmazımız. İzleyiciler için de öz güvenin gelişmesi, kişisel gelişimdeki tembelliğin bertaraf edilmesi ve toplu kuvvete vesile olunması açısından önemli.

Bizim de her cuma bir araya gelerek tefsir çalıştığımız, bir duvarın taşları gibi kenetlenip saf tuttuğumuz "Cuma Kızlarımız" var. Elbette mülakatın ardından bize kalanlar üzerine fikir teatisi yapıldı, alınan notlar paylaşıldı ve sevgi dolu geri dönüşler oldu. Satır aralarındaki bazı ifadeler dillere pelesenk oldu, sloganlaştı. Yunus Emre'den o mısra: "Arar idim Allah'ı, buldum ise ne oldu?.." Daha önceleri de bildiğimiz, okuyup geçtiğimiz; fakat aslında üzerinde ne kadar çok tefekkür edilmesi gerektiğini böylece fark ettiğimiz bir ifade. Bu buluş hangi yaptırımlara, hangi değişimlere, hangi ihyalara ve inşalara vesile oldu? Şimdi artık konu ne olursa olsun, paragraf aralarında ya da sözün sonunda, tekerleme gibi bir uyarı cümlesi olarak "Arar idim Allah'ı, buldum ise ne oldu?.." mısraı geçiyor...

Konuşmanın en hazin yeri, tüm kötülüklerin ve musibetlerin temel kaynağı olan kapitalizm ve sekülerizmin diktasıyla dayatılan bilim anlayışına karşı, kendi değerlerimize göre tesis edilmesi gereken eğitim sistemine yapılan vurguydu. Konu buraya geldiğinde önüne geçilemez bir sistemi belirtmek gerekirdi belki de. Zira bilenler bilir; egemen düzene karşı, kendi kültürel genetiğimizden ve envanterimizden neşet etmiş bir sistemi tesis etmesi için kendisine, o zamanlar şahsi ve özel gerekçelerle kabul etmediği Millî Eğitim Bakanlığı teklif edilmişti. Kabul etseydi, bir şeyleri değiştirseydi toplumun genel manzarası kesinlikle çok daha farklı olurdu...

İnsanın bezm-i eleste başlayan hikâyesini; o ilk sahneyi, Allah'ı görüp O'na âşık oluşunu ve Rab oluşunu kabul edişini; orada verilen sözü yaşayıp yaşatmak için esfel-i sâfilîne inişimizi anlatmak; o ayrılık sahnesini kara trenin "çuf çuf" sesiyle remzetmek ve araya bir lahza, ciğerden bir Lafza-i Celâl zikri yerleştirmek, tüm sohbetin en çarpıcı anı gibiydi.

Ayrıca hocanın havayı ısıtmak, bir letafet katmak ve izleyicileri rahatlatmak için arada okuduğu ilahiler ile şarkılar dillerimize takılı kaldı.

En eğitici, uyarıcı cümle ise hocanın şaha-

det kelimesiyle ilgili şu ifadesiydi: "Ürperek söylüyorum, sonra da tövbe-i istiğfar getiriyorum." Her abdest alışımızda, her tahiyatta ve beş vakit ezanda müezzinle birlikte zikrettiğimiz şehadet kelimesi, aslında ilme'l-yakîn, aynel'-yakîn ve hakka'l-yakîn derecelerinde bir imanı ve şahit olmayı ifade ediyor. "Biz emaneti göklere, yere ve dağlara sunduk. Onu yüklenmeye yanaşmadılar. Ondan korktular. Onu insan yüklendi. O, çok zalim ve çok cahildir." âyet-i kerimesindeki taahhüdü, sözleşmeyi, bir nevi yinelemiş oluyoruz. Ama bir yandan da, zulüm ve cehaletin bir göstergesi olarak, verdiğimiz sözü ihlal ediyoruz. Gerçekten de insanın ağzından çıkanı kulağının duymaması; duysa da kalbinin iştirak etmemesi ne büyük gaflet.

Programın muhasebesini ve kritiğini yaparken herkesin farklı bir cümleye takılması, farklı bir mânaya işaret etmesi de ayrı bir güzellik.

Program sonrası bize kalanlar konuşulurken alınan notlar ve konu başlıklarımızdan bazıları...

İntikam alıyorlar...

Medeniyetler savaşı... Korku imparatorluğu kuruyorlar. Hint emperyalizmini, Çin emperyalizmini unutuyoruz.

Bugünkü bilgi üretemeyen üniversite sistemiyle biz yol alamayız.

Metafizik, bütün ilimlerin çıkış noktasıdır.

21.yüzyıl bir dava arayışı değil, mâna arayışıdır...

Biz Müslümanlar, İslâm'a layık mıyız?

Ne kadar avamsanız, o kadar makbulsünüz...

Allah kalbinize aşk cemresi atıyor...

Değerlerin değersizleştirilmesi...

Hız. Ali'nin vasıfları: Mertlik ve cömertlik...

Bedevîlik ve medeniyet ayrımı...

Dava adamı ve mâna adamı...

Müslümanda olması gereken samimiyet karinesi...

Süflî olandan latif olana...

Eserden müessire varmak...

Dijital tapınma...

En büyük ekolojik kirlenme, nefes kirlenmesidir...

SEKÜLER LAİK KESİMİN NASİPSİZLİĞİ VE AHBAP OLAYI

"Yaşa Mustafa Kemal Paşa yaşa
Adın yazılacak mücevher taşa"

Haluk Levent

Murat Akdemir



Kemalizm maskesini yüzlerine taktıkları anda, memleketi her türlü talan edebilme hakkına sahip olduklarını sanıyorlar. Bu çürük ideoloji, onlar için rahatça soygun yapabilmenin, devleti ve milleti sömürebilmenin kullanışlı bir perdesidir.

Toplumsal kriz anlarında kimin kime, nasıl ve hangi saiklerle yardım ettiği, aslında o toplumun ruh haritasını okumak için en net göstergelerden biridir. Son dönemde AHBAP ve Haluk Levent etrafında şekillenen tartışmalar, meselenin sadece bir "fon yönetimi" veya "şeffaflık" krizinden ibaret olmadığını, ortada daha çok bir zihniyet ve "nasip" meselesi olduğunu gözler önüne seriyor.

Tam da bu noktada, peşin fikrimizi verip hadiseye temas edelim: Allah, laik Kemalistlere doğru bir şekilde hayır yapmayı nasip etmiyor. Hayır kapıları bunların suratlarına bir bir kapatılıyor.

Seküler dünyanın anlamakta en çok zorlandığı bu ilahi denklemi bir de şöyle açalım: İslâm inancında iyilik, sadece cebinizdeki parayı bir yere transfer etmek değil, o hayrın doğru menzile ulaşması için Allah'ın size aracı olmayı

lütfetmesidir.

Seküler dünya görüşünün temelinde "dünyevilik" yatar. Aşkın bir yaratıcıya veya ahiret inancına dayanmayan bir vicdan, haliyle eylemlerinin karşılığını bu dünyada, "burada ve şimdi" almak zorundadır. Bu karşılık bazen alkış, bazen beğeni, bazen de toplumsal statüdür.

Türkiye'deki seküler yardımlaşma ağlarının ve bu ağlara destek veren kitlenin anatomisine bakıldığında bu "gösteriş ve aidiyet" motivasyonu açıkça görülür. İnsani bir felaket karşısında sessiz kalabilen seküler vicdan, konu bir sokak hayvanı olduğunda yeri göğü inletebilir. Çünkü oradaki tepki, merhametten ziyade belirli bir yaşam tarzının ve ideolojik kabilenin ritüelidir. Türkiye'de insan odaklı, sessiz ve isimsiz yardım faaliyeti yürüten yüzlerce köklü vakıf ve dernek varken, seküler ve laisist kesimin

bu yapıları görmezden gelip sadece "kendi mahallesinden" gördüğü popüler figürlere yönelmesi tesadüf değildir.

Müslüman derneklerin, doğrudan inançlarından aldıkları güçle insana el uzatması, seküler zihniyette tuhaf bir hazımsızlık uyandırır. Onları asıl rahatsız eden şey, bu yardımların arkasındaki temel motivasyondur: Allah rızası. İşin ucunda Allah'ın adını duymak, O'na dair bir referansla karşılaşmak, seküler bilinci rahatsız eder. Bu yüzden Allah'a dair en ufak bir izi, sesi veya niyeti kamusal alandan silmek isterler.

Burada karşımıza çıkan şey, aslında doğrudan Yaratıcıya karşı takınılan köhne bir kibirdir. Bir "ilahlık taslama" halidir. "Sen yardım etmiyorsun, ben ediyorum" kibriyle hareket eden seküler akıl, yardımı bir ibadet veya insanî sorumluluk olmaktan çıkarıp, bizzat kendi egosunu ve varlığını kutsadığı bir pod-

yum şovuna dönüştürür.

Allah'a ve O'nun rızasını gözeten insan odaklı derneklere karşı duyulan bu nefret, onları kaçınılmaz olarak başka bir sığınağa iter: Sözde hayvansever dernekleri.

İnsanı ve onun eşref-i mahlukat (yaratılmışların en şerefli) oluşunu sindiremeyen seküler dogma, merhametini bilinçli olarak insan dışı varlıklara yönlendirir. Fakat buradaki problem daha da büyüktür; çünkü bu derneklerin kahir ekseriyetinin derdi asla sokaktaki canlılara yardım etmek değildir. Hayvan hakları adı altında kurulan bu yapılar, aslında seküler cenah için hem vicdan rahatlatılan ideolojik bir mevzi hem de arkasında devasa bütçelerin döndüğü birer çıkar kapısıdır.

Mama lobilerinden toplanan kontrolsüz bağışlara, sosyal medya üzerinden fonlanan şaibeli kampanyalara kadar bu dernekler, acı ve sömürü üzerinden beslenen birer ticari işletme gibi çalışır. Hayvan sevgisi, onlar için hem Allah'a karşı kibrin sergilendiği bir aparat hem de sorgusuz sualsiz akan bir rant musluğudur. Günün sonunda, insana sırtını dönenlerin kurduğu bu sahte şefkat endüstrisi, kendi çürümüşlüğüne örtmek için yine o bildik "çağdaşlık" maskesinin arkasına gizlenmektedir.

BİNLERCE HALUK LEVENT VAR

Yaşanan son olaylar, kaderin garip bir cilvesini de ortaya koyuyor. "Biz moderniz, biz çağdaşız" diyerek geleneksel yardım kuruluşlarını tahkir eden bu seküler-laik kesim, yardımlarını ulaştırmak için seçtikleri adreslerde sürekli hüsrana uğruyor. Aslında bu duruma şaşırmamak gerekir. Çünkü bu cenahın en güvendiği, en göklere çıkardığı insan bile en nihayetinde çalışıyor, çırpıyor ve dolandırıyor. Çünkü inançları, ahlakları ve zihniyet kodları bunu gerektiriyor. Türkiye'de hırsızlık, sahtekarlık, düzenbazlık ve yolsuzluk yapmak isteyenlerin sığındığı en konforlu liman Kemalizm'dir.

Kemalizm maskesini yüzlerine taktıkları anda, memleketi her türlü talan edebilme hakkına sahip olduklarını sanıyorlar. Bu çürük ideoloji, onlar için rahatça soygun yapabilmenin, devleti ve milleti sömürebilmenin kullanışlı bir perdesidir. Bu perdeyi çektikleri anda sadece hırsızlıklarını örtmekle kalmazlar, aynı zamanda dine tahkirle saldırma, Müslümanları aşağılama ve kutsal değerlere hakaret etme özgürlüğünü kendilerinde bulurlar.

Kemalizm'de neden ahlâk, değer, inanç, kültür veya tarih aransın ki? Bu ideolojinin bugünkü işlevi memleketi soymak, hırsızlığa meşruiyet kazandırmak ve Batıcı bir hayat yaşayarak milletin değerlerini yağmalamaktan ibarettir. Dolayısıyla bugün karşımızda duran manzara şaşırtıcı değildir. Ortada sadece bir Haluk Levent yok; bu zihniyetle beslenen, aynı maskenin arkasına saklanarak milletin cebini ve ruhunu soyan binlerce Haluk Levent var.

KUMARIN MEYDANA GETİRDİĞİ TOPLUMSAL ÇÖKÜŞ

Faruk Hanoğlu

Kumar, toplumsal dokunun temellerini içeriden çürüten, sevgisizliğin ve benmerkezciliğin en uç noktasını temsil eden derin bir iletir. Bu durum, sadece bireysel bir yıkım olmakla kalmayıp, zamanla kurumsallaşabilen ve toplumsal vicdanı ciddi şekilde yaralayabilen bir yapıya evrilmiştir.

Kumarın en tehlikeli boyutu, meşruiyet kazanmaya başlamasıdır. Genişleyerek ve nüfuz kazanarak bir vakıf gibi toplumsal hayır işleriyle ilişkilendirilebilecek bir büyüklüğe ulaşabilmesi, kötülüğün sıradanlaşmasının ötesinde, yanlışın haklıya dönüştürülmeye çalışılmasını ifade eder. İnsanları kandırma potansiyelini bir kamu yararı maskesi arkasına saklayan bu tür yapılar, kumarın sadece maddi varlığı değil, toplumsal güveni de tükettiğini göstermektedir.

Bir devletin temel görevi vatan-daşını korumak ve toplumsal barışı sağlamak iken, kumar gibi zararlı bir alışkanlığın sadece vergi kaybı üzerinden değerlendirilerek yasaklanması, devletin otoritesini ve niyetini sorgulatır. Bir faaliyetin zararlı kabul edilip yalnızca vergi ödenmediği için yasaklanması büyük bir etik çelişkidir. Devlet, toplumun huzurunu ve sağlığını vergi gelirlerinin üzerinde tutmakla yükümlüdür.

Kumarın meydana getirdiği toplumsal çöküş artık ferdi bir tercih meselesi değil, anayasal bir çerçevede acilen ele alınması gereken sistemsal bir sorundur. Kumarın yasaklanmaması, bütün bir milleti kumar masasına oturtmakla eşdeğerdir ve toplumsal geleceği ciddi bir riske atmaktadır.

Bu yıkımın sorumluluğunu tek bir şahsın üzerine yıkarak sistemin kendi sorumluluğundan sıyrılmasına asla izin verilmemelidir. Kumarın sebep olduğu manevi ve maddi tahribat, temelinde bir insanlık suçu olarak tanımlanmalı ve bu suçun sorumluluğu sistemi denetlemekle yükümlü olanların üzerinde kalmalıdır.

Zira bu tahribat, fertlerin aile kurumunu temelinden sarsarak boşanmaları, intiharları ve cinnet vakalarını adeta sıradanlaştıran sosyal bir salgına dönüşmektedir. Emeğin, alın terinin ve dürüst kazancın itibarsızlaştığı, bunun yerine "kısa yoldan köşeyi dönme" sapkınlığının yegâne yaşam felsefesi olarak kitlelere dayatıldığı bu çürüme iklimi, toplumun ahlaki omurgasını kırmaktadır. Genç nesillerin enerjisini ve geleceğe dair umutlarını dijital ya da fizikî kumar masalarında heba ettiği, toplumsal güven duygusunun yerini şüphe ve borç bataklarının aldığı bu karanlık tablo, sıradan bir yoksullaşmanın çok ötesindedir. Geline son noktada kumar, sokağa, evlerimizin en mahrem köşelerine ve hatta cebimizdeki ekranlara kadar sızarak, bir milleti içten içe kemiren, hissizleştiren ve dayanışma ruhunu felç eden topyekûn bir kitle imha silahı halini almıştır.

"Kumar suçtur" beyanı, bir slogan olarak kalmamalı, toplumsal sağlığın korunması için atılması gereken hayati bir adım olmalıdır. Toplum, ancak değerlerini koruyan ve çürümeye karşı kararlılıkla duran bir devlet yapısıyla geleceğe güvenle bakabilir.

ÖMER FARUK ALTAY:

İSLÂM VE HİLAFET MERKEZLİ OSMANLI DÜZENİNİN TASFİYESİNDE SABATAYCI ÇEVRELER ÖNEMLİ ROL OYNADI

Ömer Faruk Altay kimdir?

1994 yılında İstanbul'da doğdu. Lisans eğitimini İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde tamamladı. Akademik ve mesleki çalışmaları sırasında dünya görüşü ile bilimsel ilgi alanlarının değişmesi üzerine aynı bölümde sürdürdüğü yüksek lisans eğitimini yarıda bıraktı. Hâlen 1918-1922 yılları arasındaki Türkiye siyasi tarihini, özellikle Kemalist kadronun devletleşme sürecinde Müttefik ve Bolşevik devletlerden aldığı desteğin etkileri bakımından araştırmaktadır. Ayrıca İttihat ve Terakki Cemiyeti ile Cumhuriyet Halk Partisi dönemlerindeki tek parti yönetimleri sırasında Türkiye'deki Sabataycıların siyasi teşkilatlanması üzerine çalışmalar yürütmektedir. Bu alanlarda araştırma makalesi ve açıklamalı tarih kronolojisi türlerinde eserler yayımlamıştır.

Eserleri: "İttihat ve Terakki: Az Bilinenler (2026)", "Mustafa Kemal: Az Bilinenler (2026)" ve "Mustafa Kemal, İçki ve Kadınlar (2026)"

Araştırmacı Ömer Faruk Altay ile yaptığımız röportajda, İttihat ve Terakki'nin kuruluşundan Cumhuriyet'e uzanan siyasî dönüşümü ele aldık. Selanik merkezli Sabataycı çevrelerin eğitim, laikleşme ve Türkçülük üzerindeki tesiri, Siyonizm-Kemalizm benzerliği, Hareket Ordusu, Mustafa Kemal'in Yahudilerle münasebetleri ve Lozan'da hilâfetin tasfiyesini konuştuk.

"İttihat ve Terakki Cemiyeti: Az Bilinenler" adlı eserinizde, cemiyetin kuruluşunu ve iktidara gelişini hangi temel zihniyet, kadro ve dış tesirler üzerinden okuyorsunuz? İttihat ve Terakki'yi Osmanlı'nın tabii siyasî şartlarının mı, yoksa daha geniş çaplı bir dönüşüm projesinin mi neticesi olarak görüyorsunuz?

Bahsi geçen eserimizin çerçevesini mümkün olduğu kadar dar tuttuk ve hakikaten az bilinen bir münasebete ışık tutmaya çalıştık: Nüfuzlu Sabataycıların siyasî faaliyetleri ile Selanik Osmanlı Hürriyet Cemiyeti arasındaki münasebet. Osmanlı Hürriyet Cemiyeti, 27 Eylül 1907 tarihinde Paris'teki

Ahmed Rıza Grubu ile birleşerek Osmanlı Terakki ve İttihat Cemiyeti adını alacak, nihayet meşhur İttihat ve Terakki Cemiyeti hâline gelecektir.

Cemiyetin kuruluşuna ait arşiv, Macedonia Risorta Mason Locası'nda muhafaza edilmiştir. Mason locaları, kapitülasyonlar sebebiyle yabancı devletlerin yarı himayesi altında bulunuyordu. Bildiğimiz kadarıyla bu arşiv, o günden bugüne kayıptır. Bu sebeple Osmanlı Hürriyet Cemiyeti'nin kuruluş meselesi, ne yazık ki büyük ölçüde karanlıkta kalmaktadır. Bununla beraber, mevcut birtakım bilgilerden hareketle cemiyetin kurucularının zihniyetini ve teşkilâtın niçin Selanik'te meydana geldiğini takip edebiliyoruz.

Osmanlı Hürriyet Cemiyeti'ni meydana getiren iç ve dış şartlara gelince; cemiyeti teşkil eden mülkî ve askerî kadroların daha ziyade alt-orta ve orta sınıfa mensup oldukları görülmektedir. Bunlar arasında telgraf memurları, Selanik Posta ve Telgraf Şubesi kâtibi, teğmenler, kolağaları ve binbaşılar bulunuyordu. Nitekim Feroz Ahmad'a göre, 24 Temmuz 1908 tarihinde iktidara fiilen ortak olan Jön Türk hareketi bir orta sınıf hareketiydi. Osmanlı Hürriyet Cemiyeti mensupları meşrutiyet taraftarıydılar. İkinci Abdülhamid'in merkeziyetçi idaresinin memleketi felâkete sürüklediği kanaatini taşıyorlardı. Cemiyetin kurulduğu 7 Eylül 1906 tarihinden önceki birkaç yıl içinde Çarlık Rusya, Avusturya-Macaristan, İngiltere, Fransa ve İtalya; Vilâyât-ı Selâse'de, yani Makedonya'da, Hristiyan tebaa lehine birtakım ıslahatları Osmanlı Devleti'ne kabul ettirmişlerdi. Girit ile Doğu Rumeli'deki muhtar idareler de elden çıkmak üzereydi. Makedonya'da ayrılıkçı gayrimüslim teşkilâtların terör faaliyetleri son haddine varmıştı.

Terörle mücadele etmek üzere görevlendirilen Üçüncü Ordu, yıllardır seferberlik hâlindeydi. Ordu yorgundu ve mensupları maaşlarını muntazam alamıyordu. Donanım eksikliği, zabıt ve er yetersizliği, ayrıca adı geçen yabancı devletlerin ve yabancı subayların nezareti altında yürütülen jandarma düzenlemeleri ordunun maneviyatını bozmuştu. Bu şartlar içinde Üçüncü Ordu, vazifesinde arzu edilen başarıyı gösterememişti.

İkinci Abdülhamid idaresinin siyasî

bir çözüm meydana getirmekte tıkanması ve yabancı devletlerin baskısıyla yapılan ıslahatların hükümetin itibarını iyice zedelemesi, muhalif meşrutiyetçilerden meydana gelen koalisyon için bir fırsata dönüştü. Hulâsa, zikretmeye çalıştığımız bu başlıca âmillerin bir araya geldiği Makedonya ve bilhassa Selanik şehri, Osmanlı Hürriyet Cemiyeti'ne beşiklik etti.

Yakın zamanda Gül Tokay'ın "Makedonya Sorunu: Jön Türk İhtilalinin Kökenleri (1903-1908)" adlı eserini okuduk. Bâbîâli, İngiltere ve Avusturya hariciye arşivlerinden faydalanılarak kaleme alınmış, dikkate değer bir kitaptır. Tokay, yukarıda bahsettiğimiz âmillerin harekete geçirdiği muhalif Jön Türk hareketini "Müslüman Muhalefeti" çerçevesinde ele almaktadır.

İngiltere'nin Selanik Konsolosu Robert Graves, "Storm Centres of the Near East" adlı hatıratında, 1903 Ağustosunun son günlerinde beş kişiyle gizlice görüşüğünü yazmaktadır. Bu kişiler Rahmi Arslan, Mehmet Talat, Ahmet Cemal, Mehmet Cavit ve Hacı Adil Arda'dır. Graves'in naklettiğine göre bu beş kişi, Abdülhamid idaresini devirmek için İngiltere'nin desteğini istemişlerdi. Graves, hükümeti devirmek için orduya dayanılması gerektiğini söylemiş; bunun üzerine beş kişi, henüz ordunun desteğini sağlayamadıklarını belirtmişlerdi. Osmanlı Hürriyet Cemiyeti'nin Selanik Ocağı da Mayıs 1908'de, darbenin hemen arifesinde, yabancı devletlerden baskı yapılarak "hükümeti demokratik bir temelde ıslah etmelerini" talep etmişti. Bununla beraber, yabancı devletlerin neşredilmiş arşiv vesikalarında darbecilere doğrudan destek verildiğini gösteren herhangi bir belge veya ibare bulunmamaktadır. Ernest Edmondson Ramsaur'a göre darbe, yabancı devletler için de bir sürpriz olmuştu. Hatta bazı Fransız diplomatları, ansızın gelişen Jön Türk isyanını ve İkinci Meşrutiyet'in ilânını, bir müddet, İkinci Abdülhamid'in tertibi zannetmişlerdi.

Hulâsa, Osmanlı Hürriyet Cemiyeti'nin; Osmanlı memleketlerinin tabii siyasî şartları, milletlerarası Mason teşkilâtının himayesi ve Düvel-i Muazzama'nın dış müdahaleleri neticesinde meydana geldiği kanaatindeyiz.

İttihat ve Terakki kadrolarının Batıcı

ve laik eğitim anlayışının şekillenmesinde Selanik merkezli okulların, yabancı mekteplerin ve cemaat eğitim kurumlarının nasıl bir rol oynadığını düşünüyorsunuz? Bu eğitim çizgisi Cumhuriyet devrindeki inkılaplara hangi kâ-nallardan taşındı?

Gayet geniş çerçeveli sorunuzun asıl erbabı; İttihad ve Terakki Cemiyeti tarihi, çağdaş Türk eğitim tarihi ve Selanik tarihi sahalarında ihtisas sahibi kimselerdir. Bununla beraber, sorunuzu Sabataycı eğitim müesseseleriyle sınırladığımız takdirde, Sabataycılık üzerine yazılmış eserlere olan aşinalığımız nispetinde kanaatimizi ifade edebiliriz:

Selanik'te kurulan Batı tarzı mekteplerin, laik eğitim anlayışının Türkiye'de yerleşip kökleşmesinde hızlandırıcı bir vazife gördüğü kanaatindeyiz. Bu müesseseler, zaman içerisinde kendi kadrolarını da yetiştirmişlerdir.

Norman Stone bu hususta şöyle demektedir: "Selanik'te çok sayıda dönme vardı. Üç yüzyılı aşkın bir süre önce Sabatay Sevi'nin yolundan giderek Musevilikten İslâmiyet'e geçmiş bu insanların gerçek Müslüman sayılmayacakları gibi bir söylenti yaydılar. Laikleşme çabalarının başını bunların çektiği ise tartışmasız bir gerçektir: Selanik'te kendi özel vakıflarını kurmuşlardı."

Mark Mazower, 19'uncu yüzyılın sonlarıyla 20'nci yüzyılın başlarında Sabataycılar için "Avrupa eğitimine kucağı açtı ve kendilerini laik bilgi, siyasal köktencilik ve masonlukla özdeşleştirdiler. Böylelikle, on dokuzuncu yüzyıl sonu Selanik'in imparatorluğun en liberal, ilerici ve devrimci kentine dönüşmesini sağlayanlar, kaderin garip bir cilvesiyle, Yahudi bir mesihin Müslüman izleyicileri oldu." der.

İlber Ortaylı da mevzuya dair şu değerlendirmeyi yapmaktadır: "Açıktır görülmüyor, Musevîlerden önce Batılılaşma ve eğitim ile Sabataycılar durumlarını yükselttiler (émancipé) ve bir yerde Batı Avrupa'da Musevîlerin kendi cemiyetlerine yaptıkları kültürel katkıyı, Türk cemiyetinde Sabataycılar yaptılar."

Sorun ikinci kısmına gelince: Batılılaşma programını Türkiye'de devlet eliyle tatbik eden Mustafa Kemal, Kapanî Sabataycı Şemseddin Efendi'nin cemaat mektebinde talim ve terbiye görmüştür. Yalnız bu hâdise bile, Sabataycı eğitim müesseselerinin başarısını ve bu anlayışın Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e hangi yollardan intikal ettiğini göstermesi bakımından fevkalâde mühim bir ölçüdür. Şemsi Efendi Mektebi'nin başlıca husu-

siyeti, "usûl-i cedid", yani yeni usul üzere eğitim vermesiydi. Dersliğin kara tahta, tebeşir, muallim masası ve talebe sıralarıyla tanziminden müfredatın muhtevasına ve eğitim usullerine kadar her şey Batı tarzına göre şekillendirilmişti. Şemsi Efendi'nin bu tarzı öğrenip benimseyebileceği Selanik'te birçok ecnebi hususî mektep bulunuyordu. Kendisi Fransızca biliyor, ayrıca yurt dışında tahsil görmüş bazı Sabataycı eğitimcilerle, meselâ Selanikli İsmail'le teşrik-i mesai hâlinde bulunuyordu. Cengiz Şişman'ın belirttiğine göre, Selanik'teki Amerikan misyonerlik faaliyetleri de Sabataycılar "Batılı fikirle hayat tarzlarına tedrici olarak sürükleyen etkenlerden biriydi."

Selanik'te kurulan Feyziye ve Terakki mektepleriyle bunların Türkiye'nin muhtelif yerlerine yayılan irili ufaklı şubeleri, Batıcı ve laik eğitim modelinin yerleşip kökleşmesi yolunda faaliyet göstermişlerdir. Nitekim İlber Ortaylı şöyle yazıyor: "Selanik Sabataycılar İstanbul'a göç ettiklerinde benzer mektepleri kurdular ve laik ulusalcı bir Türk eğitim sisteminde öncü oldular."



Türkçülüğün, bir cephesiyle, İttihad ve Terakki Cemiyeti'nin Osmanlı vatandaşlığı ve siyasî İslâmcılık siyasetlerinin iflâsından sonra sıkı sıkıya sarılmak mecburiyetinde kaldığı son tutamak olduğu söy-lenebilir.

Seküler Türkçülük düşüncesinin İttihad ve Terakki içindeki yükselişini nasıl değerlendiriyorsunuz? İslâm ve hilâfet merkezli Osmanlı kimliğinden kopuşta Sabataycı aydınların ve siyasî çevrelerin tesiri hangi ölçüde belirleyici olmuştur?

Seküler Türkçülükten maksat, herhâlde İslâm-sız bir Türkçülük yahut ırk Türkçülüğüdür. Takriben on sene devam eden harb ve darbe devrindeki stratejik mağlûbiyetlerin siyasî dönüşümlere nasıl yol açtığı hususunda kısaca kanaatimi arz etmek isterim.

Türkçülüğün, bir cephesiyle, İttihad ve Terakki Cemiyeti'nin Osmanlı vatandaşlığı ve siyasî İslâmcılık siyasetlerinin iflâsından sonra sıkı sıkıya sarılmak mecburiyetinde kaldığı son tutamak olduğu söylenebilir. Osmanlı vatandaşlığı mefkûresi, Rumeli'nin kaybıyla neticelenen Balkan Harbi'nin ardından altüst olmuştur. Malûmunuz, Rumeli (Makedonya), meşrutiyetçi Osmanlı vatandaşlarının içinde yetiştikleri sallantılı beşikti. Bükreş ve İstanbul muahedelerinin mürekkepleri henüz kurumaktayken, memleketin siyasî hudutları içinde Doğu Trakya, Anadolu, Suriye, Irak ve Arabistan kalmıştı. Türk, Arap, Çerkes ve sair kavimlerden meydana gelen Müslüman vatandaşlar, artık nüfusun ezici çoğunluğunu teşkil ediyordu. Buna rağmen, İttihad ve Terakki Merkez-i Umumîsi içinde Türkçülük kuvvetliydi. Meselâ Türk Ocağı, Merkez-i Umumînin himayesi altında



çalışıyor; yedek subay talimgâhlarında söylenen marşlarda Türk Ocağı'nın mâbed olduğu haykırılıyordu. Fakat elde kalan nüfusun yapısına göre bir siyaset takip etmek de aynı zamanda zaruridi. Bu bakımdan, birçok siyasî görüşün yan yana yürütölmeye çalışıldığı karışık bir muhitten bahsetmek yanlış olmaz.

Kanaatimce İttihad ve Terakki içindeki hâkim Türkçülük cereyanı, İslâmiyet'i modernist bir zaviyeden ele alarak kullanışlı hâle getirmeye çalışan, cemiyetçi ve işlevci bir ideolojiydi. Merkez-i Umumî azasından Mehmet Ziya Gökalp de bu cereyanın ağırlık merkezini teşkil ediyordu. Mehmet Emin Erişirgil, Cihan Harbi esnasında Gökalp'in başında bulunduğu Türkçü grubun, 1916'dan itibaren Mehmet Âkif Ersoy'un başını çektiği "İslâmcı" gruba üstün geldiğini yazmaktadır. Malûmunuz, Şerif Hüseyin İsyanı da Haziran 1916'da başlamıştır. İngilizlerin desteklediği Şerif Hüseyin İsyanı'nı, İttihad ve Terakki'nin Türkleştirme siyasetinin bir yan tesiri ve menfi neticesi saymak mümkündür. Bu hâdise ve benzerleriyle Türk ve Arap kavimleri arasına sokulan nifak, İttihad ve Terakki Merkez-i Umumîsinin bir müddet tatbik etmek mecburiyetinde kaldığı siyasî İslâmcılığı terk etmesine ve Türkçülüğe daha kuvvetle yönelmesine tesir etmiş görünmektedir. İslâm nüfusunun aslı unsurlarından olan Arap kavminin gücendirilmesi bahsinde Cemal Paşa'ya mutlaka temas etmek gerekir. 23 Ekim 1916 tarihli Merkez-i Umumî toplantısında Kara Kemal'in şu sözleri söylediğini okuyoruz: "Arabistan'da Cemal Paşa'nın yaptığı şeyler oraya kin tohumları ektir. Onları (Arabları) da bize temessül değil intibak ettirmeli."

Hüseyin Cahit Yalçın ise Suriye Umum Valisi ve Dördüncü Ordu Kumandanı Cemal Paşa'nın "Garplı kafa"ya sahip olduğunu, memleketin ancak Garplılaşmakla kurtulabileceğini düşündüğünü, "İttihad-ı İslam" politikasından ziyade Türkçülük ve 'Panturanizm' idealine aşık" bulunduğunu ve "Türk Ocakları onun yardımını unutamazlar" diye yazıyor.

Şu misal, sualin ikinci kısmına geçmek için herhâlde güzel bir başlangıç olacaktır: Münevver Ayaşlı'nın bizzat şahadetine göre, Yahudi, bazı kaynak-

lara göre ise Sabataycı asıllı Halide Edip Adivar, Arapları Türkleştirmek maksadıyla Cemal Paşa tarafından gönderildiği Beyrut'ta, mevzuunu Tevrat'tan alan "Kanan Çobanları" adlı 1916 tarihli piyesiyle Siyonist İsrail devletinin kurulacağını müjdelemişti. Hakikaten hayret verici bir hâdise.

"İslâm ve hilâfet merkezli Osmanlı kimliğinden kopuşta Sabataycı aydınların ve siyasî çevrelerin tesiri", kanaatimizce en kuvvetli âmillerden biriydi. Mustafa Kemal'in hilâfeti ilga

etmesi ve Cumhuriyet Halk Partisi'nin Tek Parti istibdadı devrinde tatbik edilen Osmanlı karşıtı nüfus mühendisliği, bu kanaatimizin en esaslı delilidir.

Mustafa Kemal idaresi, İslâm ve hilâfet rejimine ve Osmanlı tecrübesine karşı olan failerin, zümrelerin hâmisî olmuştur. Kaldı ki modernleşmiş, Batılılaşmış ve sekülerleşmiş laik tabakaları bir yana, Sabataycıların Osmanlı Hanedanı'na ve hilâfete karşı tavırlarının, Sabatay Sevi'den bu yana devam eden dinî ve siyasî sebepleri de bulunuyordu.

Sabataycılarla Siyonist teşkilatlar arasındaki münasebetleri hangi tarihî hadiseler ve isimler üzerinden takip ediyorsunuz? Bu çevreler arasında fikrî yakınlık, siyasî dayanışma ve müşterek hedeflerden söz etmek mümkün müdür?

Türkiye Sabataycıları ile beynelmilel Siyonist teşkilatlar arasında münasebet kurulduğunu gösteren herhangi bir somut bilgiye ulaşmış değilim. Bununla beraber, gizli bir irtibat tesis edilmiş olabileceğini düşündüren bir takım veriler ve görüşler mevcuttur.

İlgaz Zorlu, "Tarih ve Düşünce" der-

gisinin 13'üncü sayısında neşredilen makalesinde şöyle yazıyor:

(İsrail'in kurucu başbakanı David Ben-Gurion'un Darülfünun'dan arkadaşı, İsrail'in 2'nci Cumhurbaşkanı İzak Ben-Zwi, Osmanlı İmparatorluğu zamanında Selanik'te bulunmuştur. Burada ve daha sonra Filistin'de Sabataycılarla temasları olmuştur. Benim Sabataycı bir hahamdan aldığım bilgiye göre (kendisi Sofyalı Abdi Efendi soyundan gelmektedir) bizzat Ben Zwi baba tarafından Sabataycı olduğunu söylemiştir. Nitekim tamamen İsrail'de öğrendiğime göre bir dönem İstanbul Barosu'nda başkanlık yapmış olan İsmail Agah (Akkan) isimli bir Sabataycıyı da İsrail'e davet ederek, cemaati tekrar Mukaddes topraklara getirmek istemiştir. (..) Ben Zwi, soy adı olarak Zwi'den gelen anlamında (Ben Zwi) ibaresini almıştır. Nitekim kurulan enstitüde de kendisinin, Sabataycılık konusundaki çalışmaları hakkında bilgiler mevcuttur. Bizzat kendisinin kurumun kütüphanesine hediye ettiği ve İzmirli Edin ailesinden gelen kaynakların varlığını enstitünün nasıl değerlendirdiği merak konusudur. Ben gerekirse tüm belgeleri açmaya hazırım, acaba herkes aynı cesareti gösterebilecek midir? Acaba Türkiye'de görev yapan bazı İsrail konsolosları bizzat Ben-Zwi'nin emriyle onun buradaki Sabataycı akrabaları ile ilişki kurmuşlar mıdır? Tüm bunları açıklayacak olan İsrail Devleti'dir! Rifat Bali'dir."

1956 İstanbul doğumlu, erkek, bankacı, Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşayan, dul, bir kız babası ve Karakaşî kökenli E.A. da kendisiyle yapılan bir mülâkatta şu cümleyi söylüyor: "Türk hükümeti de, İsrail hükümeti de bizi bizden iyi biliyor. Kayıtlar her yerde var."

İki taraf arasında fikrî yakınlıktan, siyasî dayanışmadan ve müşterek hedeflerden bahsetmek kanaatimizce mümkündür. Cengiz Şişman'ın aktardığına göre Sabatay Sevi, "20. yüzyıl Yahudi milliyetçi tarihçileri tarafından ilk Siyonist olarak görülür."

Gazeteci Rafael Sadi de Sabatay Sevi'yi "ilk Siyonistlerden biri" sayıyordu. Sadi'ye göre Sabatay, "İsrail'e gidip orada cemaati ile bir Yahudi devleti kurmak" maksadıyla Devlet-i Âliye'den izin almaya çalışmıştı.

Yine Cengiz Şişman'ın belirttiğine göre, kendisini Mesih ilân eden Sabatay Sevi, Mayıs 1665'te: "Zımmilere şehir içinde ata binme ya da beyaz ve yeşil gibi belirli renkler taşıyan giysiler giyinme yasağı olmasına rağmen, at üzerinde ve yeşil giysiler içinde, kenti yedi kez tavaf ettikten sonra, Kudüs'e

krallar gibi, muzafferane bir giriş yaptı. Kudüs'te, bir grup destekçisiyle bir araya geldi ve onları, İsrail'in On İki Kabile'sinin simgesel makamlarına atadı; onların, bu kabilelerin temsilcileri ve kralları olduğunu ilan etti. Bundan böyle takipçileri, onu, ('Efendimiz ve Kralımız, makamı yüce olsun' anlamına gelen) 'Adoneinu Malkenu yuram hodo'nun akronimi olan ve Arapça 'emir' terimi ile de alakalı olan 'Amirah' diye adlandıracaktır."

Sabataycı asıllı Siyonist İlgaz Zorlu'nun şu cümlesi de mühimdir: "Eğer Sabatay Sevi deli ise Herzl, Ben Gurion, Golda Meir hepsi en büyük delidir. Biz o delilerin sayesinde bugün kamplarda değil Eretz Israel'deyiz... (Yahudi Yurduyuz)"

Son olarak Peter Edel'in değerlendirmesi, Hilâfet Hükümeti'nin tasfiye edilmesi ve onun yıkıntıları üzerinde laik millî devletlerin kurulması hâdisesi bakımından hayli dikkat çekicidir: "(Siyonistlerin) Sabatayistlerle aralarındaki ortak nokta olarak, laisizmin desteklenmesi konusunda bir dayanışmanın varlığını vurgulamak yerinde olur."

Türkiye'nin laik bir rejimle idare edilmesi uğrunda Siyonistler ile Sabataycıların teşrik-i mesai ettikleri kanaatindeyim. Bununla beraber, Ortodoks Yahudilerin Sabataycıları "mamzer" olarak gördüklerini de unutmamak gerekir. Aralarında ayrılığa yol açan bu ve benzeri meseleler de sayı ve mahiyet itibarıyla küçümsenmeyecek derecededir.

Kitabınızda Siyonizm ile Kemalizm arasında "kan ve zihniyet ortaklığı" bulunduğunu ifade ediyorsunuz. Bu ortaklığın din, millet, laiklik, devlet anlayışı ve toplum mühendisliği sahalarındaki tezahürlerini nasıl açıklıyorsunuz?

Bu sualde ortaya konulan mesele, bir faraziye hâline getirilerek başlı başına tetkik edilmeye ve hakkında müstakil bir eser kaleme alınmaya lâyıktır. Bununla beraber, mülâkatin çizdiği hudutlar içinde kalarak bir benzerlik üzerinden meseleyi açmak herhâlde mümkün ve isabetli olacaktır: Kemalist Türkiye ile Siyonist İsrail ulus devletleri.

İsrail'in kurucu başbakanı David Ben-Gurion'un Mustafa Kemal'e hayranlık duyduğu anlaşılıyor. Ben-Gurion, başbakanlıktan istifa ettikten sonra, 16 Haziran 1963 tarihinde bir Türk gazetesinin talebi üzerine Mustafa Kemal hakkında bir makale kaleme almıştır. Bu makalede şu cümleleri okuyoruz:

"Mustafa Kemal Atatürk, şüphesiz



Kemalistlerin "iç düşman" olarak gördüğü unsur, Hilâfet Hükümeti, onun ricali ve ona tâbi olan halktı. Bu "iç düşman"ın milletin hafızasından da uzaklaştırılması gerekiyordu. Bu ise düşük yoğunluklu bir savaş mânâsına geliyordu.

20. asırda İkinci Dünya savaşıdan önce yetişen en büyük devlet adamlarından biri, hiçbir millete nasip olmayan cesur ve büyük bir inkılâpçı olmuştur... Askerî bir deha, cesur ve ileri görüşlü bir devlet adamı olan Atatürk; fedakâr fakat aynı zamanda ihtiyatlı bir liderdi. Milletinin istiklâli ve ilerlemesi uğrunda hiçbir engel karşısında yılmamış, kazandığı başarı ve zaferlerin başını döndürmesine izin vermemiştir. O, milletinin hürriyet ve vatanının bütünlüğünü tehdit eden düşmanı yok etmesini ve düşmandan intikam ve kin hislerine kapılmadan bir dost ve müttefik yapmasını bilen kudretli bir savaşçı, tek başına bütün dünyaya karşı direnmekten korkmayan sadık ve hakiki bir vatanperverdi... Türk milletinin itimadını ve desteğini kazanan büyük lider, memleketinin istiklâl ve bütünlüğünü muhafaza etmiş, milletini ortaçağın çürümüş geleneğinden kurtararak onu, içte ve dışta ileriye götürecek emin ve parlak bir yol çizmiştir."

Ben-Gurion, İslâmiyet'i ve dolayısıyla Hilâfet Hükümeti rejimini "Ortaçağın çürümüş geleneği" şeklinde vasıflandırmaktadır. Bu tabir, Kemalistlerin öteden beri kullandıkları "Ortaçağ zihniyeti" sözüyle bütünüyle örtüşmektedir.

Kudüs Notre Dame Üniversitesi öğretim üyesi Gabriel Mitchell de Mustafa Kemal ile David Ben-Gurion'u şöyle mukayese ediyor: "İsrail ve Türkiye, bugün birbirlerinden çok uzakta görünseler de, müşterek tarihî DNA'ya sahiplerdir. İki memleket, Birinci Cihan Harbi sonrası laiklik, emperyalizm aleyhtarlığı ve ırkî milliyetçiliğin aynı ateşinde yoğrulmuş ve her ikisi de mühim dahilî ve bölgesel müşkilatla sınanmışlardır. Bilhassa, İsrail'in ve Türkiye'nin kurucuları David Ben-Gurion ve Mustafa Kemal Atatürk, Osmanlı İmparatorluğu'nun kaotik çöküşünün ardından ulusa özgü devlet modelleri geliştirmişlerdir. Bunu, Avrupa modellerinden yararlanarak yapmışlar ve her biri diğerinin muvaffakiyetlerini ve başarısızlıklarını gözlemlemiştir. Her ikisi de ülke toprağına kültürel ve tarihî vurguyla birer anlam yüklemişler ve katı laik değerleri benimsemişlerdir. Nihâî mahsul farklı olsa bile hedefleri aynıydı: İsrail'in Bağımsızlık Bildirgesinde ifade edildiği gibi, kendi mukadderatının efendisi olacak ulus devletler inşa etmek. Sonuç olarak, gayr-ı Arap, laik ve Batı odaklı bu iki Orta Doğu devletinin ilk yılları, yoğun bir stratejik ortaklıkla öne çıkmıştır."

Tel Aviv Üniversitesi Millî Güvenlik Çalışmaları Enstitüsü emekli öğretim üyesi Zaki Shalom, 2025 senesinde "David Ben-Gurion, Kemal Atatürk, and the Shaping of Israeli Security Policy" adlı bir makale neşretmiştir. Shalom, makalesinin hemen başında şöyle yazıyor: "Bir bakıma, Ben-Gurion'un Atatürk'te kendi timsalini ve kendi liderlik tipini gördüğünü söyleyebiliriz."

1948 Arap-Yahudi Harbi'nin dumanı henüz tüterken Ben-Gurion, 1949 yılında Araplar arasından Mustafa Kemal gibi karizmatik bir liderin çıkmasından, Arapları bir araya toplamasından ve Yahudileri bölgeden uzaklaştırmasından büyük bir endişe duyuyordu. Başbakan Ben-Gurion'un şu sözleri, varlık ve yokluk mücadelesi içindeki Siyonistlerin ne yapmaları gerektiğini âdetâ hulâsa ediyor: "Birinci Cihan Harbi'nden evvel Türkiye'de talebeydim ve başarısız Osmanlı rejimini iyi tanıyordum... Yozlaşmış ve umutsuz bir devlet olduğunu düşünüyordum... Ve sonra aniden... halkta yeni bir ruh yükseldi; adını bilmedikleri bir adam ortaya çıktı... ve Türk milletine yeni bir ruh üfledi, galiplerin dayattığı boyunduruğa karşı başkaldırdı ve Yunanları mağlup etti... Binlerce yıldır yaşadıkları Küçük Asya'dan (Anadolu'dan) tüm Yunan nüfusunu ihraç etti... Ve aşağılanmış ve ezilmiş olan Türkler... cesaret buldu ve bağımsız, gururlu ve saygın bir ulus haline geldi."

Diğer bir ifadeyle, varoluşsal düşman araziden çıkarılmalı ve o arazide yaşayan millet "cesur, hür, mağrur ve muhterem bir millet hâline" getirilmelidir.

Son olarak Kudüs doğumlu, Siyonist-Yahudi teşkilâtı "Genç Mizrahi"nin "Nitzan" adlı şubesinin kurucusu, istihbaratçı ve gazeteci David Siton'un şu cümlelerini dikkatlerinize sunmak istiyorum:

"Atatürk'ün öncülük ettiği devrim (...) her şeyden evvel Anadolu'yu yabancı işgalinin yükünden kurtarmayı amaçlıyordu. Memleketin bölünmüş ve parçalanmış olduğu en zor günlerinde bile Türk halkının kalbinde çarpan güçlü millî ruh sayesinde Mustafa Kemal, devleti parçalamayı ve kendi aralarında paylaşmayı planlayan tüm yabancı işgalcileri sınır dışı etmeyi başardı. Atatürk yabancıların sınır dışı edilmesini arzularının zirvesi olarak görmedi. Türk milletinin hayatında, onu tedavi etmek ve güçlendirmek, böylece normal bir millet haline gelebilmesini sağlamak için köklü bir devrim başlatmak istedi. İlk adım olarak ülkesindeki Hilâfet rejimine son verdi. Sultan'ı İstanbul'dan sürdü, din ile devleti birbirinden ayırdı ve bunu yaparak yozlaşmış Osmanlı rejiminin yaratıcıları olan mutaassıp dinî liderlerin etkisini nötralize etti. Atatürk devrimi; kadınların Müslüman aşırıcılığının prangalarından kurtarılması, dilin Arapça unsurlardan arındırılması, Avrupa'da halihazırda yerleşmiş olan iktisadî vetirelerin teessüsü ve kapıların Avrupa kültürüne açılması gibi içtimaî boyutları da kapsıyordu. Tüm bunlar, Türk milletini tedavi etti ve memlekete yeni bir ruh kazandırdı."

Kemalistler, müttefik devletlerin ve Sovyet Rusya'nın yardımlarıyla "dış düşman" olarak gördükleri Yunan kuv-

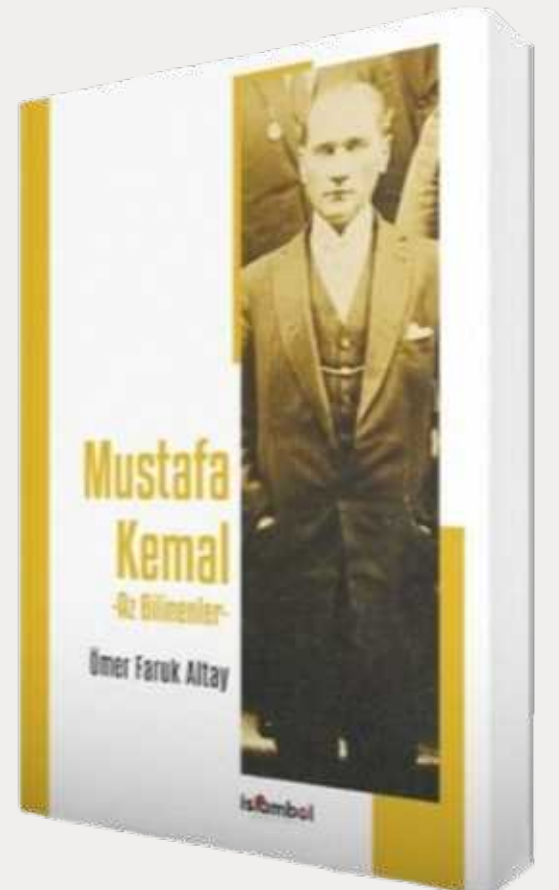
vetlerini birtakım tavizler vererek püskürtmeyi başardılar. Bu muvaffakiyetin meydana getirdiği karizmanın da tesiriyle devlet idaresini bütünüyle ellerine aldılar. Ardından bir "iç düşman" tarif ederek yeni bir mücadele devri açtılar.

Kemalistlerin "iç düşman" olarak gördüğü unsur, Hilâfet Hükümeti, onun ricali ve ona tâbi olan halktı. Bu "iç düşman"ın milletin hafızasından da uzaklaştırılması gerekiyordu. Bu ise düşük yoğunluklu bir savaş mânasına geliyordu.

Bugün Kemalist bir "Türk"ün karşısında Hilâfet Hükümeti'nden bahsedildiğinde, Siyonist bir Yahudi'den daha az korkuya veya öfkeye kapılacağını, daha hafif bir varoluş endişesi duyacağını düşünmüyorum. Her ikisinin de varoluşsal düşman saydığı şey, umumî planda aynıdır. Bundan dolayı din, millet, laiklik, devlet anlayışı ve toplum mühendisliği programları, bu varoluşsal düşman göz önünde bulundurularak tanzim edilmektedir.

Sabataycıların Sultan İkinci Abdülhamid'e karşı yürütülen muhalefet ve 31 Mart hadisesi sonrasında İstanbul'a giren Hareket Ordusu içerisindeki rollerine dair hangi bulgulara ulaştınız?

Selanik Feyziye Mektebi Müdürü Mehmet Cavit —ki Nisan 1909 darbesinden birkaç ay sonra Maliye Nazırlığına tayin edilecektir—; Selanik'te çıkan "Yeni Asır" gazetesinin başmuharriri Yakubî Fazlı Necip —ki o da Nisan 1909 darbesinden sonra Matbuat Umum Müdürü olacaktır—; banker ve tüccar Mehmet Kapanıcı; tüccarlar Mustafa Cezzar, Mehmet Karakaş, Balcı İbrahim, Balcı Ziya, Balcı Mehmet, Kibar Sarım, Kibar Ali, İpekçi



Kâni ve Şamlı Mustafa Mahdumları —bu şahıslar İttihad ve Terakki Cemiyeti Selanik Ocağına para yardımıyla bulunmuşlardır—; Paris Osmanlı Terakki ve İttihad Cemiyeti, yani Ahmed Rıza Grubu azasından Kapanî Doktor Nazım —Temmuz 1908 darbesinin hazırlıkları sırasında İzmir'e giderek askerî birlikler arasında propaganda yapmıştır—; Ohri Kaymakamı Süleyman Kâni İrtem; Kapanî Avukat Celal Derviş Deriş; telgraf memurları İbrahimzade İsmail ve Emin ile Selanik'te neşredilen Kapanî ve Karakaşilerin müşterek mecmuası "Çocuk Bahçesi" bu çerçevede zikredilebilir.

Adı geçen şahısların 31 Mart Vakası'ndan evvel İkinci Abdülhamid'e muhalefet ettikleri sabittir. Hareket Ordusu içinde tespit edebildiğimiz muvazzaf Sabataycılar ise şunlardır: Hareket Ordusu Sol Cenah Kumandanı Binbaşı Remzi Avcı; Selanik Redif Alayı Kumandanı ve Liva Kumandanı Vekili Binbaşı Mehmet Nakiyüttin Yücekök; bir taburda yer aldığı bilinen, fakat rütbe ve mevkiî meçhul olan Ali Ulvi Elöve; kolağası rütbesiyle Taşkışla kıtline iştirak eden Mehmet Nuri Conker; Mürettep Fırka Erkân-ı Harbiye Reisi Kolağası Mustafa Kemal; çalgıcı Udî Ahmet ve Jandarma Umum Kumandanı Miralay Ali Galip Pasiner. Ali Galip Pasi-

ner, Yıldız Sarayı'nı kuşatmış ve Hareket Ordusu'nun sarayı işgaline zemin hazırlamıştır.

Bununla beraber, geçtiğimiz günlerde "Society for Sabbatean Studies"nin kurucu başkanı Sayın Uluç Özüyener; Marc David Baer ile Cengiz Şişman'ın bu hususta hata ettiklerini ve Ali Galip Pasiner'in Sabataycı kökenli olmadığını tarafıma ifade etmiştir.

Enver Paşa ve Cemal Paşa'nın İttihad ve Terakki içindeki konumlarını Talat Paşa'dan hangi yönleriyle ayırıyorsunuz? Birinci Dünya Harbi'ne giriş, tehcir siyaseti ve Harb Kabinesi'nin kararları bakımından bu üç ismin mesuliyetleri nasıl tasnif edilmelidir?

Evvelâ Enver ve Cemal askerî, Talat ise mülkî birer faildir. Bu sebeple dünya görüşleri ve siyaset tarzları daha başlangıçta birbirinden ayrılmaktadır. İttihad ve Terakki, 23 Ocak 1913 Bâbîâli Darbesi ve Mahmut Şevket Paşa'nın katledilmesinin ardından hükümeti bütünüyle ele geçirmiş; cemiyet içindeki kuvvet dengesi siyasî şartlara göre zaman zaman farklı kliklere kaymıştır. Talat, cemiyetin denetleme iktidarı devrinde son derece nüfuzlu iken Harb yıllarında ağırlık daha ziyade Enver'in tarafına geçmiştir.

Osmanlı Devleti'nin Cihan Harbi'ne girişinde İngiltere'nin Osmanlı dretnotlarına el koyması, Çanakkale ile Basra'yı abluka altına alması ve İtilâf devletlerinin ittifak tekliflerini reddetmesi gibi dış tahrikler mühimdir. Bununla beraber Talat ve Cemal'e nispetle en büyük mesuliyetin Enver'e ait olduğu söylenebilir. Edward J. Erickson, Alman Hükümeti'nin Enver'e birkaç milyon altın lira gönderdiğini; Doğan Avcıoğlu da bu yardımın ardından savaşa girilmesini mânidar bulduğunu belirtmektedir. Harbe girilmesinden sonra askerlerin hükümet üzerindeki nüfuzu giderek artmış, Talat Paşa dahi hükümet kudretinin büyük ölçüde askerlerin eline geçtiğini ifade etmiştir.

Sevk ve İskân Kanunu'nun tatbikinden mesul makamın başında Dahiliye Nazırı Ta-

lat Paşa bulunduğu için tehcir siyasetinin uygulanmasındaki birinci dereceden mesuliyet ona aittir. Cemal Paşa ise 1914-1917 yılları arasında Dördüncü Ordu Kumandanlığı ile Suriye, Filistin, Hicaz ve Kilikya Umum Valiliğini yürütmüş; daha ziyade Suriye ve Sina-Filistin Cephesi'nde bulunmuştur. Bu sebeple Cemal Paşa'nın karar verici olmaktan ziyade tatbik edici bir mevkiide kaldığı kanaatindeyiz.

"Mustafa Kemal Az Bilinenler" isimli eserinizde de Mustafa Kemal'in Yahudilerle olan yakın münasebetlerine dair bilgileriniz nelerdir?

Nuyan Yiğit'in aktardığına göre Mustafa Kemal, 1905'te Şam'daki Beşinci Ordu'ya tayin edildikten sonra Filistin'e yaptığı seyahatler sırasında Kudüs'te Eliezer Ben-Yehuda ile tanışmıştır. İbraniceyi yeniden ihya etmeye çalışan Ben-Yehuda ile alfabe meselesini konuşmuş, ona Latin harflerine geçmesini tavsiye etmiş; Ben-Yehuda'nın "Siz niçin Arap harflerini terk etmiyorsunuz?" suali karşısında cevap veremediğini söylemiştir. İsaiah Friedman da Mustafa Kemal'in Kudüs'te Siyonist Maccabi Kulübü mensuplarıyla futbol oynadığını ve Filistinli Yahudilerden müsbet surette etkilendiğini nakleder. Rifat Nesim Bali'nin İtamar Ben-Avi'den aktardığına göre Mustafa Kemal, evlerinde eski bir Tanah bulunduğunu, çocukluğunda Karaî bir muallimden Tanah okumayı öğrendiğini ve bazı İbranice ibareleri hâlâ hatırladığını ifade etmiştir.

Avram Benaroya, Mustafa Kemal'in Edirne'de bulunduğu sırada Başhaham Haim Becerano'nun evine sık sık gittiğini ve burada çeşitli meseleler üzerine sohbet ettiğini yazar. Nesim Benbanaste de Sofya'daki ataşemiliterliği sırasında Yahudi cemaati mensuplarıyla kurduğu münasebetlerin Mustafa Kemal üzerinde iyi bir tesir bıraktığını belirtir. Benbanaste'nin naklettiği bir başka hâdiseye göre, Millî Mücadele yıllarında Ankara'da içki satışı yasaklandığında Musevi cemaatinin dinî merasimlerde şarap kullanma talebine hemen müsaade edilmiştir. Avram Galanti ise Atatürk'ün 1935

yılında İstanbul Eşkenazi Cemaati Hahamı Doktor Marküs ile Florya Köşkü'nde beş saat boyunca felsefe, filoloji, Ahd-i Atik, Yahudilik ve Yahudiler üzerine konuştuğunu kaydetmektedir.

Orfa Bengio, Yahudilerin Atatürk'ü koruyucuları olarak gördüklerini ve ona Ladino dilinde "Ulu" mânasına gelen "El Gadol" adını verdiklerini belirtir. Rifat Nesim Bali de Atatürk'ün Filistin'deki militan Araplara karşı dostane hisler beslememesinin Yahudilerin ona yakınlık duymasında tesirli olduğunu yazar. Sami Günzberg ve kız kardeşleri Alexandrina ile Lili'nin Atatürk ve ailesiyle yakın münasebetleri bulunduğunu, Atatürk'ün onların hazırladığı yemeklerden yediği ve kız kardeşlerin Makbule Atadan'ın evinde ağırlandığı da çeşitli hatıralarda nakledilmektedir. Bali'nin aktardığına göre Atatürk, Yahudilerin Türk ırkına mensup olduklarına dair kendine has bir nazariyeye de sahipti. Bütün bu bilgi ve hatıraların, Mustafa Kemal'in Yahudilerle münasebetlerini daha kapsamlı biçimde ele alacak müstakil çalışmalara zemin hazırlaması temenni edilmektedir.

Eserinizde Lozan'a dair incelemelerinizde önemine binaen aktarmak istediğiniz neler var?

Kanaatimce burada asıl ehemmiyet taşıyan husus şudur: Mustafa Kemal'in 16/17 Ocak 1923 tarihlerinde İzmit Kasrı'nda topladığı kendisine yakın gazetecilere verdiği şu beyanat, Lozan'daki Yakın Doğu İşleri Konferansı'nda Şeriat-ı Muhammediye'nin ve dolayısıyla Hilâfet Hükümeti rejiminin tasfiyesinin bir sulh şartı olarak ileri sürüldüğüne dair son derece kuvvetli bir delil teşkil etmektedir: "Adlî kapitülasyonları lağvettirmek hususunda müşkilât çekiyoruz. Herifler (İtilaf Devletleri temsilcileri) diyorlar ki; sizin yapacağınız kanûnlar fıkıh kitabı vs. dir. Bugün Lozan konferansında ve cihanda Yeni Türkiye'nin bir kredisi varsa o da şekl-i sabıkı ilgâdan, imhâdan neş'et etmektedir."

Teşekkür ederiz.

Ben teşekkür ederim.



KÜFÜR TEK MİLLETTİR



İNGİLTERE

British Museum'da bazı harita ve sergi panolarında yer alan "Filistin" ifadeleri değiştirildi. Daha önce "Filistin kökenli" şeklinde tanımlanan kimi eserlerde "Kenan kökenli" ifadesi kullanılmaya başlandı.

İSRAİL

Kudüs'te Mescid-i Aksa'ya yönelik provokasyonlar yeni bir safhaya taşındı. İsrail polisinin yoğun koruması altında 2 bin 300'ü aşkın Yahudi işgalci, Mescid-i Aksa'nın avlularına baskın düzenledi.

ABD

ABD'li sapkın milyarder Jeffrey Epstein'in fuhuş ve cinsel istismar ağıyla bağlantılı isimlerden biri olarak gösterilen ve "model avcısı" olarak bilinen Daniel Siad, Fransa'daki evinde ölü bulundu.

Bill Gates ve vakıf yöneticilerinin Jeffrey Epstein ile yıllar içinde yaklaşık 30 kez bir araya geldiğini ortaya çıkardı.

GÜNEY KIBRIS RUM YÖNETİMİ

Kıbrıs Barış Harekâtı'nın 52'nci yıl dönümü, Doğu Akdeniz'deki Türk varlığını hedef alan küresel şer odaklarının ortak saldırısına sahne oldu. Yunanistan, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) ve İsrail, eş zamanlı açıklamalarla Türkiye karşıtı bir şer cephesi kurduklarını ilan etti.

BANGLADEŞ

İslam karşıtı politikalarıyla bilinen devrik Bangladeş Başbakanı Şeyh Hasina Vecid, idam edilme kararına rağmen Bangladeş'e döneceğini söyledi.

ARNAVUTLUK

İsrail ile Arnavutluk arasında derinleştirilen savunma iş birliği kapsamında Tiran yönetimine topçu sistemleri ve insansız hava araçları sağlanacak, ülkede İsrail teknolojisine dayalı savunma sistemlerinin üretimi ve montajı yapılacak.

ÇİN

Çin'in işgali altındaki Doğu Türkistan'da bulunan Tarım Petrol Sahası'ndan Çin'in doğu eyaletlerine taşınan doğal gaz miktarı 400 milyar metreküpü aştı. Doğu Türkistanlı kuruluşlar ise bölgenin enerji kaynaklarının yerli halk yerine Pekin yönetiminin çıkarları doğrultusunda kullanılmasına tepki gösteriyor.

YUNANİSTAN

Terörist İsrail ve Yunanistan orduları, İran ile çatışmaların durulmasının ardından Ege Denizi'nde ortak askeri tatbikatlara yeniden başladı. Türkiye'ye karşı geliştirilen stratejik işbirliğinin bir parçası olan bu tatbikatta, İsrail hava kuvvetlerinin Yunan F-16'larına yakıt ikmali yaptığı belirtildi.

LÜKSEMBURG

İnsan hakları ve ifade özgürlüğü denince mangalda kül bırakmayan Avrupa'nın iki yüzölçümü bir kez daha ortaya çıktı. Lüksemburg'da bir okulda öğretmenlik yapan Fatıma isimli Müslüman kadın, sosyal medya hesabından Gazze'de işgalci İsrail ordusu tarafından şehit edilen çocukları paylaşınca işinden kovuldu.

JAPONYA

Maddenin ve mekanikliğin esiri olmuş, ruh kökü kurutulmuş modern dünya, bunalımlarına çare arayacağına kurtuluş reçetesine düşmanlık etmeye devam ediyor. Bunun en bariz misali, halkı maneviyatsızlıktan ve dinsizlikten kırıkan, her türlü başıboşluğun ve mekanikliğin pençesinde kıvranan Japonya'da yaşandı. Fujisawa şehrinde yapılması planlanan ilk cami projesi, içindeki ruh boşluğunu İslam düşmanlığıyla örtmeye çalışan bir grubun protesto suna sahne oldu.

İRLANDA

Bir grup İslâm düşmanı şahıs, İrlanda'nın Dublin kentindeki bir mescide saldırı girişiminde bulundu.

MAŞERİ VİCDAN



DÜNYA

Filistin destekçileri, İsrail'e yapay zeka ve bulut bilişim desteği sağladığını öne sürdükleri Amazon CTO'su Werner Vogels'in Cenevre'deki "AI for Good" Zirvesi'ndeki sunumunu protesto ederek, Nimbus Projesi'nin iptal edilmesini istedi.

Filistin'de yaşanan soykırıma dikkat çekmek amacıyla farklı ülkelerden sivil toplum temsilcileri ve gönüllüleri bir araya getiren Filistin Konvoyu, ilk toplanma noktası olan Srebrenitsa'ya doğru yola çıktı.

İRLANDA

İrlanda, işgal altındaki Filistin topraklarında bulunan yasa dışı Yahudi yerleşim birimlerinden ithalatı yasaklama kararı aldı. 20'den fazla ülkeden katılımıyla Filistin Konvoyu yola çıkacak.

MOĞOLİSTAN

Gazze'de işledikleri vahşi katliamlarla dünyanın dört bir yanında nefretle karşılanan terörist Yahudiler, Moğolistan'da baltalı saldırıya uğradı. Korkudan şikayet bile edemeyen katiller, dünyanın hiçbir yerinde huzur bulamayacaklarını bir kez daha anladı.

İSPANYA

2026 FIFA Dünya Kupası'nı kazanan İspanya Milli Takımı'nın Madrid'deki şampiyonluk kutlamalarına milyonlarca taraftar katıldı. Kutlamalar sırasında sosyal medyaya yansıyan görüntülerde bazı İspanyol taraftarların yere serdikleri İsrail bayrağını ayaklarıyla ezdiği ve üzerinden araçlarla geçtiği anlar kameraya yansdı.

İNGİLTERE

Londra'da düzenlenen Filistin'e destek yürü-

yüşünde İşçi Partisi lideri Andy Burnham'a 'İsrail'e kapsamlı yaptırım uygulaması' çağrısında bulunuldu.

MALEZYA

Malezya Başbakanı Enver Ibrahim, ülkesinde tespit edilecek Yahudi vatandaşlarının derhal sınır dışı edileceğini açıkladı.

ALMANYA

Berlin'de binlerce kişi sokağa çıkarak Rheinmetall'in İsrail'e silah tedarikini protesto etti. Polisin sert müdahalesinde çok sayıda gösterici gözaltına alındı.

HOLLANDA

Gazze'ye insani yardım götürülen Küresel Sumud Filosu'na katılan Hollandalı aktivistler, gözaltında maruz kaldıkları işkence ve cinsel saldırılar nedeniyle İsrail askerleri hakkında Hollanda Savcılığına suç duyurusunda bulundu. Aktivistler, sorumluların yargılanmasını talep etti.

FRANSA

Paris'te düzenlenen gösteride, İsrail'in Gazze'de 1000 gündür sürdürdüğü soykırımda şehit edilen Filistinliler yâd edildi.

İSKOÇYA

2026 FIFA Dünya Kupası'nda birçok taraftar, terörist İsrail'i protesto edip Filistin'e destek gösterileri düzenlerken, stadyumlarda Filistin bayrakları açıldı ve "İsrail FIFA'dan atılsın" çağrıları yükseldi.

AVRUPA

Avrupa'dan Tunus'a birçok ülkede düzenlenen Filistin gösterilerinde terörist İsrail'e destek veren hükümetler protesto edilirken, Gazze'deki saldırıların durdurulması çağrısı yapıldı.

MEYHANE, AHIR, DEPO, SİNEMA YAPILAN VE SATILAN CAMİLER!

Cumhuriyetin ilk yıllarında dine ve Müslümanlara yönelik zulüm ve baskılardan biri de cami ve mescitlere karşı girilen kıyımdı. Bu yazıda, 1935 tarihli kanunla ibadete kapatılan, satılan ve yıkılan; depo, ahır, hapishane, CHP ocağı, mey-hane ve sinema hâline getirilen camiler, resmî kararlar, arşiv kayıtları ve şahitlikler üzerinden anlatılmaktadır. Millet'in imanına, mukaddesatına ve tarihî mirasına yönelen bu tahribatın Anadolu'daki örnekleri ortaya konulmaktadır.

Halifelîğin kaldırılmasıyla bir-likte Şer'îye ve Evkaf Vekâleti (Diyanet ve Vakıflar Bakanlığı) kaldırılmış, yerine Vakıflar Genel Müdürlüğü kurulmuş. Bunun üzerine vakıf malları tasfiye edilmeye başlandı. Bunun için ilk adım olarak cami, medrese, tekke gibi dini kurumlardan kurtulmak(!) gerekiyordu. Ve bu tasfiye cumhuriyetin ilk yıllarından 1970'lerin sonuna kadar devam etmiştir.

15 Kasım 1935'te "Cami ve Mescitlerin Tasnifine ve Tasnif Harici Kalacak Cami ve Mescit Hade-mesine Verilecek Muhassasat (Maaş, Ödenek) Hakkında Kanun" çıkarıldı. 2845 numaralı bu kanun-da "Tasnif harici tutulan cami ve mescitler usul ve mevzuata göre kendilerinden başkaca istifade edilmek üzere kapatılır." hükmü yer almaktaydı.

29 Haziran 1927 tarihli Akşam gazetesinde şöyle bir haber yer almıştır:

"İstanbul'da işe yaramayan ve cemaatsizlik yüzünden boş kalan bazı camilerin kapatılarak bütçeye gelir sağlanması uygun görülmüş-tür. Diyanet İşleri Başkanlığı'nca İstanbul Müftülüğü'ne gönderilen tebligatta bu hususta incelemeler yapılarak camilerin tasnifi emredilmiştir. İstanbul'da yüzlerce cami ve mescit bulunmaktadır. Bazen bir mahalleye 5-6 cami isabet etmekte ve bu camilerin yanında da birçok mescide rastlanmaktadır. Birçok caminin böyle cemaatsiz açılıp kapandıkları öğrenilmiştir. Bundan dolayı Diyanet İşleri Başkanlığı özellikle bütçeye gelir sağlanması amacıyla bu tür camilerin kapatılmasını emretmiştir.»

Bu yazı üzerine 1927'den itibaren 23 yıl boyunca yüzlerce cami ibadete kapatılmıştır. II. Dünya Savaşı bahane edilerek camilere el konmuş ve askariyenin emrine verilmiştir. Bazı camiler buğday deposu olarak, bazıları asker alma dairesi, bir kısmı ise askariyenin atları için ahır olarak kullanılmıştır.

4 Mart 1949 tarihli Bakanlar Kurulu kararında Bolu'daki Karakadı Camii'nin bakım ve onarım giderleri devlet bütçesinden karşılanmak şartıyla kitaplık olarak kullanılmak üzere Millî Eğitim Bakanlığı'na devri kararlaştırılmıştır. Bursa'da



Kara Şeyh Camii ibadete kapatılarak çocuk kütüphanesi yapılmıştır.

Afyon'da Atatürk'ün sağlığında Paşa Camii olarak anılan Umur Bey Camii yıkılarak yerine tenasül uzuvları da belli olan bir heykel dikilmiştir.

1942'de Kayseri'de silâh altına alınan askerler Çukur Camii'nde toplanarak orada bir müddet yatırılıp İstanbul'a sevk edilmişler, İstanbul'da da o dönemde askeri kışla olarak kullanılan Sultanahmet Camii'nde barındırılmışlardır.

İstanbul Aksaray Küçük Langa'da yaptırılan Bostan Camii 1937 tarihinde hiçbir sebep yokken yıktırılmıştır.

Sultan İkinci Mustafa zamanında yaptırılmış olan Eminönü, Balıkpazarı Tekkesi Mescidi, 1936 yılında yıktırılmıştır.

O yıllarda camilerin at ahır, ambar, depo yapıldığı ve askariyenin işgalı altında olduğu bütün askeri ve diğer kaynaklarda mevcuttur.

İnönü devrinde Diyarbakır'da bir Ulucami, Ramazan'dan önce ambar yapılarak ibadete kapatılmıştır. Nerede namaz kılalım, diye soranlara da evlerinde kılınsınlar, denmiştir.

1935'te Muş'ta Murat Paşa Camii dinamitle havaya uçurulmuştur. Sıddık Çeşmidil adlı vatandaş 12

Mart 1976 tarihli Sebil dergisinde yayınlanan bir hatırasında "Dellal yarım saat sonra caminin yıkılacağını haber verdi. Dinamitlenen minarenin, eksenini etrafında son zikrini yaparcasına daireler çizerek cami harabesinin üzerine uzanışını elemle, biraz da utanarak seyrediyorduk." diye anlatmıştır.

ADIYAMAN'DA KAPATILAN VE SATILAN CAMİLER

Şu anda Adıyaman Alaybey (Musalla) Camii adıyla ibadete açık olan cami benim çocukluğumda kapalı ceza ve tevkif evi olarak kullanılıyordu. Hatta ilkokula gittiğim yıllarda her gün önünden geçerek okula gider gelirdim. Boş vakitlerimde de harçlığımlı çıkarmak için gardiyanlardan izin alarak mahkûmlara gazoz satardım.

T.C. Başbakanlık Kararlar Dairesi Müdürlüğü Karar sayısı: 3 / 9154

O yıllarda satılan camiden Adıyaman Alaybey (Musalla) Camii'nin Bakanlar Kurulu 02.07.1938 tarihli satış kararı:

Kararname: Adıyaman'daki Musalla vakfından harap caminin satılması; Vakıflar Umum Müdürlüğü'nün 30/6/938 tarih ve 15663/12 sayılı tezkeresiyle yapılan teklifi üzerine Vakıflar kanununun 10. maddesine tevfikân icra vekilleri Heyetince 2/7/938 tarihinde onan-

mıştır. 2/7/938 Reisicumhur K. Atatürk

Kararda imzası olanlar: Reisicumhur K. Atatürk, Başvekil Celal Bayar, Adliye Vekili Şükrü Saracoğlu, Müdafaa-i Milliye Vekili Kazım Özalp, Dahiliye Vekili Şükrü Kaya, Hariciye Vekili Tevfik Rüştü Aras, Maliye Vekili Fuat Ağralı, Maarif Vekili Saffet Arıkan, Nafia Vekili Ali Çetinkaya, İktisat Vekili Şakir Kesenir, Sıhhiye ve Muaveneti İçtimaiye Vekili Hüsnü Alataş, Gümrük ve İnhisarlar Vekili Ali Rana Tarhan, Ziraat Vekili Faik Kurdoğlu.

Büyüklerimiz Adıyaman Eskişaray Camii'nin de kadınlar hapishanesi olarak kullanıldığını ve ibadete kapatıldığını, Adıyaman Ulu Camiinin de tahıl ambarı olarak kullanıldığını söylerlerdi.

Adıyaman'da H. Süleyman Camii (Yeşil Cami) 1950'li yıllara kadar jandarma karakolu olarak kullanılmıştır. Hacı Abdulgani Camii (Çarşı Camii) de satılığa çıkarılmış, Adıyaman eşrafından dört kişi bu camiye ortaklaşarak satın alarak tekrar ibadete açmıştır.

Benim doğduğum köy olan Adıyaman'ın Artan (Pınaryayla) köyünün camisi de tahıl ambarı, üstadımız Mehmet Said Hoca da cami imamı olması münasebetiyle ambar memuru yapılmıştı. Çevre köylerde insanların karasabanla sürüp elleriyle ekip orakla biçtikleri ve

dövenle dövüp malayla ayırdıkları tahıllarına devlet ücretsiz olarak el koyuyordu. Herkes hasat ettiği ekini getirip camiye döküyor, karşılığında da bir teslim makbuzu alıp gidiyordu. Bu durum memleketin her tarafında böyleydi.

TAHİL AMBARI YAPILAN CAMİLER

Cami düşmanlığı Cumhuriyetin erken döneminde başlamıştır. 15 Kasım 1935 tarih ve 2845 numaralı kanunla ödenek dışında tutulan cami ve mescitlerin kapatılacağı veya başka bir şekilde istifade edileceği belirtilir.

Çorum, Amasya, Tokat, Kütahya, Kırşehir, Adana, Eskişehir'deki birçok cami ya kapatılır ya da başka bir amaçla kullanılır.

Tokat'ta Kâbe Mescidi uzun bir süre tuz deposu olarak kullanılır. 10 yıl sonra vatandaşlar tarafından satın alınır ve tekrar ibadete açılır.

İnönü döneminde başka amaçlarla kullanılan ve yıkılan cami sayısı 900 civarındadır. Bunların bir kısmı depo, samanlık, ahır, işyeri, han, CHP ocağı ve meyhane olarak kullanılmıştır.

Kırşehir Çarşı Camii önce yıkılmak istenmiş, Kırşehir halkının tepkisi üzerine yıkılmadan dört yıl ibadete kapalı tutulmuştur. Bir süre de tahıl ambarı olarak kullanılmıştır.

Bunlar güya, Türkiye savaşa girerse, diye tedbir olarak yapılıyordu. Fakat Türkiye, İkinci Cihan Harbi'ne girmedi. O sırada Türkiye'de olduğu gibi Yunanistan'da da büyük bir kıtlık baş göstermişti.

İsmet Paşa Yunanistan'a elli bin ton buğday taahhüt etmişti. Halktan toplanan bu tahılları insani yardım olarak gemilerle Yunanistan'a gönderiyordu. Hatta bu gemilerden birinin de Marmara Denizi'nde yükü ve mürettebatıyla beraber battığı tarihi kaynaklarda yer almıştır. Ancak o günlerde Türkiye'de de kıtlık yaşıyor. Tarımda çalışabilecek nüfusun büyük bölümü savaşın başlarında askere alınmış, yiyecek stokları, savaş ihtimaline karşı, orduyu beslemek üzere ayrılmış ve seferberlik ilan edilmişti. 17 Aralık 1941'de Türkiye genelinde, ekmeğin karne ile dağıtılmasına karar verildi. Karne ile ekmeğin dağıtımına ocak ayında başlanırken; aile reislerinden alınan beyannamelere göre herkese, adından düzenlenmiş bir ekmeğin karne verilmişti. Kurtuluş vapuru adlı bu gemi son yükünü taşıırken 20 Şubat 1942'de saat 9.15'de Marmara Adası'nın kuzey kayalıklarında yaklaşık 2 bin ton gıda ile sulara gömülmüştü. Halktan karşılıksız olarak zorla toplanan bu buğdaylar denizlere gömülürken halk kıtlık içinde kıvranıyordu. Köylerden toplanan tahıllar yine üretici tarafından hayvanlarla şehirlere getirilerek mal müdürlüklerine teslim ediliyordu. Üstadımız Artan Mehmet Said Hoca da topladığı tahıllı hayvanlarla Adıyaman'a getirip makbuz mukabilinde maliyeye teslim etmişti. Birkaç ay sonra köye gelen jandarma, hocamızın topladığı buğdayı teslim etmediğini, bu nedenle şehre gelerek ifade vermesi gerektiğini ve kendisine zimmet çıktığını söyler. Hocamız da teslim makbuzlarını alarak mal müdürlüğüne gitmiş ve tahılları teslim ettiğini bellemiştir. Hatta mal müdürü kendisine, "Vallahi sen bu evrakla bizi hapse attırabilirsin." demiş ve evraklarda yanlışlık olduğunu söyleyerek durumu düzeltmişti.

Çorum'da Abdibey Camii de CHP döneminde kapatılan camilerdendir. Bir süre kapalı tutulduktan sonra tahıl ambarı olarak kullanılmıştır.

ÇORUM'DA DEPREMİN YIKAMADIĞI CAMİ YIKILMAK İSTENMİŞ

Çorum'da Anadolu Selçuklu sultanı Aladdin Keykubat tarafından yaptırılan Alaaddin Camii yıkılmak istenmiş fakat vatandaşların karşı çıkması üzerine yıkılmaktan kurtularak kapalı tutulmuştur.

1509'da depremde Çorum Ulu Camii yıkılmıştı. Ondan daha eski olan Alaaddin Camii yıkılmamıştı. Ancak CHP'li idareciler camiyi yıkmak istemişlerdi.

Bursa'da Sarı Camii, cemaati olmadığı gerekçeyle 1939'da jandarma nezaretinde yıktırılmıştır. Bu caminin yerinde şu anda çeşitli dükkânlar vardır.

CHP İL BİNASI YAPILAN CAMİLER

İstanbul'da Mihri Şah Sultan tarafından yaptırılan Anadolu Hisarı'ndaki Göksu Mescidi 1941'de CHP ocağı yapılmış ve caminin giriş kısmına CHP'nin altı oku asılmıştır. İstanbul Göksu'da bulunan Göksu Camii satıldıktan sonra Cumhuriyet Halk Partisi Göksu teşkilatının binası yapılmış, kapısına partinin altı oklu afişi asılmıştır.

Adana'daki Alidede Camii de 7 yıl CHP'nin il başkanlığı binası olarak kullanılmıştır.

Adana'da bulunan Siyavuş Paşa Camii önce yıkılmak istenmiş fakat daha sonra vazgeçilerek han olarak kullanılmasına karar verilmiş.

Gaziantep'te Mehmet Paşa, Konya'da Alaattin camileri de belirli bir süre ahır olarak kullanılmışlardır.

Ben 1966-1969 yıllarında Gaziantep Öğretmen okulunda öğrenci iken bu cami müze olarak kullanılmakta idi. Müze olarak kullanılan bu camiyi gezdiğimizi bu günkü gibi hatırlıyorum.

Divriği'deki Cedit Mustafa Camii de CHP döneminde hapishaneye dönüştürülen camilerdendir. Minberin önüne de mahkûmlar için tuvalet yapılmıştır.

MEYHANE VE PAVYON YAPILAN CAMİLER

İstanbul'da Kâtip Mustafa Camii kadro dışı bırakıldığı için 1931'den itibaren kapalı tutulmuş, 1941'de satılmıştır. Daha sonra da yıkılmış ve bir bina yapılmış, binanın giriş katı meyhane olarak kullanılmıştır.

Sirkeci'deki Merzifonlu Kara Mustafa Camii de CHP döneminde kapatılmıştır. Bu cami Anadolu Saz Evi adındaki bir şirkete kiraya verilmiş, bu şirket tarafından da uzun süre saz evi ve pavyon olarak kullanılmıştır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 15 Teşrinisani 1935'te çıkardığı 2845 numaralı Camiler Hakkında Kanunla bazı camilerin açık tutulup, diğerlerinin kapatılmasına karar verilmiştir. Kanunun birinci maddesi şöyledir:

Madde 1- Evkaf Umum Müdürlüğü'nce, cami ve mescidler hakiki ihtiyaca göre tadilen ve zaman ve mekân itibarıyla birleştirilmesi kabil olan vazifeler birleştirilmek ve hizmetlerin icaplarına göre lazım gelen nakiller yapılmak suretiyle hademe kadroları tesbit olunur.

Tasnif harici tutulacak cami ve mescidler usul ve mevzuata göre kendilerinden başkaca istifade edilmek üzere kapatılır.

Kapatılan cami ve mescid hademesinin vazife ve tahsisatları yeni bir vazifeye tayinlerine kadar nısıf ve bunlardan yaşı elli ve yanı zamanda hizmet müddeti yirmi yılı doldurmuş olanların vazife ve tahsisatları tam olarak verilir.

Kanunun çıktığı tarihte Anadolu ve Trakya'da,

birbirine yakın binlerce cami ve mescit vardır. Sanat kıymetlerine bakılmaksızın bu cami ve mescitler haraç mezat satılırlar. Bu kanunla Sadece İstanbul Suriçi'nde üç yüze yakın cami ve mescit yok edilmiştir.

Kanun gereği birbirine beş yüz metre mesafede olan iki cami ya da mescitten birinin yıkılması gerekmektedir.

Bu dönemde Vakıf malları "hayrat" ya da "akar" olduğuna bakılmaksızın satılmışlardır. Halbuki dükkân, bağ, bahçe, zeytinlik gibi gelir getiren yerlerin gelirleriyle vakıflar ayakta durmuştur.

1926 ile 1972 yılları arasında üç bin civarında cami, mescit ve cami ya da mescit arsası satılmıştır.

Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün Başbakanlığa yazdığı 28.1.1937 tarih ve 201537/10 sayılı yazısında, ülke genelinde mevcut camilerin %50 oranında ibadetlere kapatıldığı belirtilmiştir.

Bu yıllarda resmi kayıtlara göre 494 cami arsası, 722 mescit arsası, 598 cami ve 995 mescit satılmıştır. Satışın en az olduğu şehir bir mescit ile Yozgat, en çok olduğu şehir ise 386 eserle İstanbul'dur.

Yine resmi rakamlara göre kadro haricine çıkarılan 914 camiden 81'i satılmıştır. İstanbul'dan sonra en çok Bursa (209 adet) ve Aydın (208 adet) da cami ve mescitler kapatılarak satış işlemi gerçekleştirilmiştir.

Bu satışlarının %84'ü İsmet İnönü'nün cumhurbaşkanı olduğu 1938-1950 yılları arasında gerçekleşmiştir. %16'sı da 1950-1972 yılları arasında satılmıştır.

İstanbul'da bulunan Balaban Mescidi yıkılarak yerine gazino yapılmıştır. İstanbul Çamlıca yakınındaki Şeyh Selami Ali Efendi Camii'nin arsası da yazlık sinema yapılmıştır. İstanbul Dolmabahçe Camii, 1960 darbesinden sonra askerler tarafından Yassıada İrtibat Bürosu yapılıncaya kadar da müze olarak kalmıştır. İstanbul'un fethinden önce yapılan Rumelihisarı içindeki cami de yüzyıllar boyunca bir mahalle camisidir. Rumelihisarı'nın restorasyonu sırasında harap halde olan bu caminin temeli ve minaresi kalmıştı. Vakıflar Genel Müdürlüğü bu camiyi de satmıştır. Yıllarca Rumelihisarı'nda verilen konserler hep bu mescit temeli üzerinden yapılmıştır.

Konya'da Selçuklu eseri İplikçi Camii ibadete kapatıldıktan sonra müze yapılmıştır. Sivas'ta Oğlançavuş Camii, Şeyh Çoban Camii; Bursa'da Elmalık Mescidi, Tavukpazarı Mescidi, Nilüfer Hatun Mescidi, Hoca İlyas Mescidi, Zağferanlık Mescidi, Sürmeli Mescidi, Hoca Yunus Mescidi, Hoca Menteşe Mescidi, Hoca Turgut Mescidi, Simitçi Mescidi, Aşık Yunus Mescidi, Karamanlı Mescidi, Mizanoğlu Mescidi, Oruç Bey Mescidi, Yiğit Cedit Camii gibi cami ve mescitler talan edilen, yıkılan veya satılanlardan sadece bir kısmıdır.

Yine aynı tarihlerde Urfa'da 45 camiden 38'i satılmıştır. İzmir Tire'de 44, Edirne'de 100'ün üzerinde cami ve mescit, Antalya Elmalı'da 4 cami ve 8 mescit, Gaziantep'te Kara Yusuf Mescidi, Fırfır Mescidi, Kazancı Mescidi, Çırçır Mescidi, Harap Mescit, Ahi Baba Camii, Tabakhane Mescidi başta olmak üzere 35 cami ve 42 mescit satılmıştır.

Mardin'de, Erzurum'da, Adana'da, Edirne'de ve memleketin daha nice yerlerinde birçok cami ve mescit satılmış, yıkılmış veya han, depo vb. amaçlarla kullanılmıştır.

Bu topraklar tarih boyunca pek çok istilaya da

uğramış ancak hiçbir istilada bu dönemdeki kadar tahribata yol açmamıştır.

O dönemin ve günümüzün önemli gazetecilerinden merhum Mehmet Şevket Eygi, Bedir yayınlarından çıkan "Yakın Tarihimizde Cami Kiyımı" adıyla bu yıkımları kitaplaştırmıştır. Kitabın arka kapak yazısı şöyledir:

"Yakın tarihimizde, Selçuklular, Beylikler ve Osmanlılar devrine ait; on bin kadar cami, mescit, tekke, medrese, imaret, türbe ve sıbyan mektebi gibi, hepsi tek tek çok önemli birer kültür mirası olan milli varlıklarımız yok edilmiştir.

O eserlerin binden fazlasına dair bilgiler ve belgeler var... Bu vatan topraklarımızın bize ait olduğunu gösteren o hüccetler, o tapu senetleri acaba niçin yok edildiler? Niçin binlerce cami kapatıldı, satıldı veya kiraya verilerek, gayesi dışında, yanlış hatta çirkin işlerde kullanıldı? Depo, sevkiyat merkezi, düğün salonu, CHP ocağı, spor kulübü lokali, saz evi, ahır, hatta meyhane haline getirildi? Bu eserler, titizlikle bakılmaları, korunmaları ve restore edilmele-ri gerekirken, niçin kıyım tabi tutuldular? Bu kıyım 1950-60 arasında da devam ederek, yol açma bahanesiyle nice tarihi caminin temelle-rine kadar yıkılmasına sebep olur?

KONYA'DA DEPO VE MÜZE YAPILAN CAMİLER:

Sultan Alaaddin Camii: Önce depo, sonra da ahır olarak kullanılmıştır. İplikçi Camii: Müze, Kışla Camii: Depo, Battallar Camii: Depo, Paşa Camii: Depo, Cıvıllıoğlu Camii: Depo, Kapu Camii: Depo, Sultan Selim Camii: Depo, Sahibata Camii: Depo, Sadreddin Konevi Camii: Depo, İnce Minareli Camii: Depo ve Müze, Havacı Camii: Depo, Karadayı Camii: Depo.

ANTAKYA'DA SATIŞA ÇIKARILAN CAMİLER

23 Temmuz 1940 tarihli Antakya Yenigün gazetesine bir ilan verilmiş ve ilanda Antakya'da satışa çıkarılan camilerin listesi ve fiyatları şu şekilde verilmiştir:

Kurmalı Mescit 120 lira, Kantara Camii 50 lira, Şeyh Mehmet Camii 50 lira, Tüveyr Oğlu Mescidi 100 lira, Şeyh Kubbe Tekkesi 50 lira, Sofular Camii 50 lira, Halil Ağa Mescidi 20 lira, Sadık Efendi Mescidi 100 lira, Şeyh Ali Camii 60 lira, Halebî Osmaniye Camii 400 lira.

MEYHANEYE ÇEVİRİLEN CAMİ

1590 yılında Kâtip Mustafa Çelebi tarafından yaptırılan ve Beyoğlu Kâtip Mustafa Çelebi Mahallesi Çukur Çeşme sokağındaki vakıf malı olan Kâtip Mustafa Çelebi Camii, Vakıf malları, ancak vakfedildikleri amaç doğrultusunda kullanılabilir, şeklindeki kanun maddesine rağmen, tek parti döneminde (1931) kasıtlı olarak ödenek verilmediği için kadro dışı bırakılmış ve 10 yıl sonra 4 bin 10 liraya Şükrü Bıkmaz adlı şahsa satılmıştır. Caminin yerine meyhane ve gece kulübü inşa edilmiştir. Bu bina hala meyhane ve gece kulübü olarak faaliyettedir. Adı da İstiklal Meyhanesi'dir. Yüzyıllarca cami olarak kullanılan bu mekânda şu anda dansöz oynatılmakta ve içki içilmektedir.

Taksim İstiklal Caddesi'nde bulunan ve 350 yıl içerisinde ibadet edilen bu cami İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanı olduğu dönemde, 11 Ağustos 1941 yılında dört bin lira karşılığında Şükrü Bıkmaz adlı şahsa satılmıştı. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nde satışla ilgili belgeler gazetelere de yansımıştı. Bu yıllarda cami binası yıktırılmış, yerine üç katlı betonarme bina yapılmış.

Bu bina 2005 yılında İstiklâl Meyhanesi'ne dönüştürülmüş. 15 Ocak 1985 tarihinde, caminin bulunduğu bina pavyon olarak işletilmiş. Pavyona çevrilen Kâtip Mustafa Çelebi Camii, 2005 yılında da İstiklâl Meyhanesi'ne dönüştürülmüştür.

Ayrıca Devlet Arşivlerinde yaptığım araştırma sonucunda yurt genelinde bilhassa 1929-1937 tarihleri arasında satılan yüzlerce cami ve mescit ve bunlara ait arsanın satıldığı yayınlanmıştır. Bu arşivlere e-devlet üzerinden herkesin ulaşması mümkündür.

Satıldığı belirtilen camilerden bazıları:

Denizli: 4.12.1929, Karaman Camii, Küçük Karaman Camii ve iki adet mescit, Edremit: 19.02.1930 Bir Cami ve arsası, Gümüşhane: 26.04.1930 Şekerci Pilav Camii, Hacı Paşa Mescidi, Çorum: 18.11.1934 Çanakçı Mescidi, 24.10.1934 Alaybey Mescidi, Hacı Hasan Mescidi, 27.11.1929 Piri Baba Camii, Divrik: 25.03.1931 Kara Mehmet Ağa Camii, Bayburt: 12.11.1933 Hakkı Efendi MescidiÇankırı: 27.02.1934 Orta Bucağı Kır Camii, Ankara: 07.02.1935 Tülüce Mescidi, Elâzığ: 27.07.1935 Harput Ahmet Bey Kale Meydanı Camii, Mehmet Ağa Mescidi, Bursa: 14.08.1935 M. Kemalpaşa Balibey Mescidi, Malatya: 08.08.1935 Arapkir Çoban Süleyman Çavuş Mescidi, Bursa: 19.08.1935 Bursa Alaca Mescidi, Çanak-kale: 25.03.1936 Bazı(?) Cami ve Mescitlerin satılması. Maraş: 25.03.1936 Bazı(?) Cami ve Mescitlerin satılması, İstanbul: 01.04.1936 Babıali'deki İbrahim Paşa Camii ve arsası, Karagömrük Apardı Muslihiddin Tekkesi ve mescidi, 29.09.1936 Yavaşça Şahin Camii ve Tekke arsası, 10.03.1937 Galata Yeni Cami arsası, 02.04.1937 Tophane Gülşeni Tekkesi, 02.03.1936 Bazı cami ve mescitlerle bunlara ait arsaların satılması, 11.06.1936 Bazı cami ve mescitlerle bunlara ait arsaların satılması, 14.08.1936 Bazı cami, mescit binaları ve arsalarının satılması, 04.09.1936 Bazı Cami, Mescit ve arsalarının satılması, Zile: 29.09.1936 yedi adet cami, Niksar: 29.09.1936 beş adet cami, Bergama: 29.09.1936 dört mescit, 15.10.1936 Bazı cami ve mescitlerle bunlara ait arsaların satılması, Havza ve Akhisar: 02.02.1937 Bu ilçelerdeki camilerin satılması, Ordu: 2.04.1937 Fatsa Medrese Camii, 24.04.1937 yirmi parça cami ve mescidin satılması, Adıyaman: 02.07.01938 Musalla Camii, Kütahya: 19.07.1939 Zeyran Camii ve bitişindeki arsa.

Yıkılmaktan kurtulan camilerden biri de 1864'te yapılan Kırşehir Çarşı Camii'dir. Yıllarca ibadete kapatılan cami, birçok cami gibi tahıl ambarı olarak kullanılmıştır. Çarşı esnafından 5 kişi 50'er lira vererek camiyi satın almış, D.P.'nin iktidara geldiği yıllarda yeniden ibadete açılmıştır. Daha sonra CHP'li Kırşehir Belediyesi eski başkanlarından Kemal Hotamaroğlu tarafından yeniden yıkılmak istenince, vârislerden Hasan Yüceer camiyi 'kırlangıç tavan' olmasından dolayı âsâr-ı atika raporu çıkararak yıkıktan kurtarmıştır.

Kırşehir Kale Camii de tahıl ambarı olarak kullanılan camilerdendir. O yıllarda Kırşehir'de yaklaşık 20 cami ile birlikte 1 bedesten ve 1 medrese yıkılmıştır.

Anadolu Selçuklu hükümdarı Alaattin Bey adına 1236'da yaptırılan Eskişehir'deki Alaattin Camii'nin de kapısına kilit vurulmuş, 20 yıl boyunca depo, cezaevi, marangozhane, sevkiyat yeri olarak kullanılmıştır. Daha sonra da askerler tarafından barınak olarak kullanılmıştır.

Adana Siyavuşpaşa Camii de CHP tarafından önce ibadete kapatılmış sonra satılmıştır. Bu cami halen han olarak kullanılmaktadır. Yine Adana Yeşil Mescit, yıllarca ahır olarak kullanılmış, 1952 yılında yeniden ibadete açılmıştır.

1945 yılında Maraş Türkoğlu'ndaki Ulucami kapatılmış, caminin açık kalan kapısından içeri giren hayvanlar burasını ahır haline getirmişlerdir.

Antalya'da Selçuklu eseri olan Yivli Minare Camii ve Osmancık ilçesindeki Akşemseddin Camileri de ahır olarak kullanılmıştır.

Bingöl'ün tek camisi olan İsfahan Bey Camii buğday deposu ve hayvan tavlasi haline getirilmiştir.

İzmir Seferihisar'da bulunan Hereke köyündeki II. Bayezid zamanından kalma bir tarihî cami tahrip edilmiş ve ahır haline getirilmiştir. Medrese ve kütüphanesi de yıkılarak taşları ve diğer malzemeleri inşaatlarda kullanılmıştır.

İstanbul'un Silivrikapı semtinde Sitti Hatun Camii Vakıflar İdaresince kiraya vermiş, kiralayan kişi de camiyi ahır olarak kullanmıştır.

Diyarbakır İbn-i Sina Camii satılarak çeltik fabrikasına dönüştürülmüştür.

AYASOFYA CAMİİ

Fatih Sultan Mehmet, 1453 yılında İstanbul'u fethetmiş, Bizans'ın en büyük mabedini camiye dönüştürmüştü. Sonradan caminin güçlendirilmesi için de 4 adet minare eklenmişti. Ayasofya sadece bir cami değil, aynı zamanda bir külliye idi. Etrafında padişah türbeleri, zengin kütüphaneler ve birçok sosyal tesis vardı. Osmanlılar fethin nişanesi olarak Ayasofya Camii'ne Fatih Sultan Mehmed Han'dan itibaren büyük özen göstermiş, camiyi eskisinden çok daha sağlam bir yapıya kavuşturmuştur. Bilhassa Mimar Sinan'ın Ayasofya'ya yaptığı eklemeler ve düzenlemeler, bu insanlık mirasının bugün hâlâ ayakta kalmasında çok büyük rol oynamıştır.

Dünya kamuoyuna yaranmak için 1935'te ABD'den gelen Bizans araştırmaları uzmanı arkeologların çalışmaları sonucu Ayasofya, ibadete kapatılmıştı. Yıllar süren çalışmadan sonra Ayasofya "Müze"ye dönüştürülmüştü. Kumkapı'da bulunan Küçük Ayasofya Camii de müze yapılmak istenmiş hatta bir gece yarısı minaresi de yıkılmıştır.

Ayasofya ibadete kapatılırken on binlerce Osmanlıca kitap yağmalanmış veya yok edilmiştir. Fatih Sultan Mehmet Ayasofya için 360 civarında dükkânı bulunan çarşının gelirini, çok sayıda köy arazisinin gelirini Ayasofya vakfına bağışlamıştı. Fetihle birlikte camiye dönüştürülen ve 481 yıl cami olarak hizmet veren Ayasofya, 1930'lu yıllarda restorasyon çalışmalarının başlamasıyla halka kapatılmıştır. Ardından, 24 Kasım 1934 tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla müzeye dönüştürülmüştür.

Danıştay, 10 Temmuz 2020 tarihinde söz konusu Bakanlar Kurulu kararını iptal etmiştir. Hemen ardından Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan imzası ile yayımlanan 2729 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle Ayasofya yeniden ibadete açılmıştır.

Kemalist Devrimlerin Analizi - Ebubekir Aytekin, Kayhan Yayınları, s. 249-269

Kemalist rejim günlüğü

YAHUDİ’NİN “SÖZCÜ”LERİNDEN MÜSLÜMANLARA HAKARET

Suriye’deki zulmün sona ermesine öncülük eden ve Müslümanların rahat nefes almasına vesile olan Ahmed Şara’ya yönelik Kemalist kin sürüyor. Esed’in kadın çocuk demeden işlediği katliamlar karşısında susan bu medya çevreleri, Suriye halkının hürriyetine kavuşmasından rahatsızlık duyarak Ahmed Şara’ya “kravatlı terörist” iftirası attı. Gazze’deki soykırım karşısında üç maymunu oynayan, Hamas’ın direnişini yıllardır “terör” söylemiyle hedef alan gâvurun “Sözcü”leri; bugün de Batılı emperyalist merkezlerin diliyle konuşarak İslam coğrafyasındaki mücadeleyi karalamaya çalışıyor. Müslüman Anadolu’nun inancına ve vicdanına yabancı bu yayıncılık anlayışı, milletin değerlerini küçümsemeyi sürdürüyor.

İSTANBUL’UN GÖBEĞİNDE SİYONİSTLERE VIP SAĞLIK HİZMETİ SKANDALI

Gazze’de soykırım bütün vahşetiyle sürerken, İstanbul’da Siyonistlere VIP sağlık hizmeti sunulduğu ortaya çıktı. Bahçelievler, Bağcılar, Şişli ve Antalya’da şubeleri bulunan Dentakay isimli diş kliniğinin İbranice reklamlar yayımladığı, İsrailli müşterilere özel içerikler hazırladığı ve siyonist bağlantıları bulunan personeller çalıştırdığı belirtildi. Gazze’de hastaneler vurulup sağlık altyapısı imha edilirken, İstanbul’un ortasında Siyonistlere konfor sağlanması vicdanları yaralayan büyük bir rezalettir. Yetkililer söz konusu işletmeyi derhal denetlemeli, Siyonist unsurlarla bağlantılı çalışanlar ve bu organizasyona zemin hazırlayanlar hakkında hukuki süreç başlatılmalıdır.

Çin’in tasmalı muhabiri, Doğu Türkistan’daki zulmü yok saydı

Türkiye-Çin Dostluk Vakfı’nın davetiyle 12-19 Temmuz tarihlerinde Çin’e giden İsmail Saymaz, Pekin yönetiminin kendisine gösterdiği kontrollü manzarayı hakikat gibi sunarak Doğu Türkistan’daki zulmü perdelemeye çalıştı. Ürümcü, Kaşgar ve Yenihişar’da önceden hazırlanan güzergâhı takip eden Saymaz, birkaç cami ve şehir görüntüsünden hareketle “Camiler açık, ibadetler engellenmiyor” dedi. Gösterilmeyenleri araştırmak ve

mağdurların sesine kulak vermek yerine Çin’in propaganda tablosunu tekrarlayan Saymaz, gazetecilikten ziyade Pekin rejiminin propaganda memurluğuna soyundu. Yıllardır zulüm altında yaşayan Doğu Türkistan’ın feryadı ise birkaç vitrin görüntüsüyle örtülmeye çalışıldı.

MUHACİRLERE ZULMEDEN GÖÇ İDARESİ’NDE 4 GENEL MÜDÜR GÖREVDEN ALINDI

Mazlum Müslüman muhacirlere uyguladığı zulüm ve insanlık dışı muamelelerle Türkiye’nin mazlumlara hami olma itibarını zedeleyen Göç İdaresi’nde dört genel müdür görevden alındı. 17 Temmuz 2026 tarihli Resmî Gazete kararına göre Yaşar Aksanyar, Ozan Gazel, Bayram Yalınsu ve Fatih Ayna’nın yerine Ahmet Dalkıran, Mehmet Yüzer, Mustafa Güney ve Özge Kaplan getirildi. Geri Gönderme Merkezlerinde yaşanan keyfî gözetimler, sınır dışı uygulamaları ve bürokratik işkenceler uzun süredir büyük tepki topluyordu.

VESAYET ARTIĞI KOKONANIN DİNMEYEN MÜSLÜMAN NEFRETİ!

Boğaziçi Üniversitesi’nin mezuniyet töreninde Müslüman aileleri ve öğrencileri hedef alan Tijen Mergen isimli mürteci yobaz; çarşafı öğrencilerden, başörtülü annelerden ve takkeli babalardan duyduğu rahatsızlığı “daha çağdaş bir portre görmek isterdim” sözleriyle ortaya koydu. ÇYDD ve Aydın Doğan Vakfı projelerinde yer alan Mergen’in bu çıkışı, 28 Şubat’ın vesayetçi ve halkına yabancı zihniyetini yeniden hatırlattı. Hoşgörü söylemlerinin ardına saklanan laik-Kemalist çevrelerin Müslüman kimliğe yönelik tahammülsüzlüğü bir kez daha açığa çıktı. Anadolu insanı, kendi yurdunda hor görülmesine izin vermeyecek ve inancını her alanda savunmayı sürdürecektir.

YALOVA’DA İŞKENCE ALTINDAKİ MUHACİR ÇOCUKLAR ANNELERİNE KAVUŞTU

Asılsız iftiralarla kapatıldıkları devlet yurdunda işkence gören 11 muhacir çocuk nihayet annelerine kavuştu. Ancak bu geç gelen karar, çocukların ruhunda ve bedeninde bırakılan geri dönüşüme ağır travmaları telafi etmeye yetmez. Müslüman’a kin kusan devlet kurumlarındaki

gaddar Kemalist yapılanma kökten tasfiye edilene dek bu hesap kapanmayacak!

KEMALİST DOKTOR, CİBUTİLİ AİLEYİ EVİNDE TACİZ EDİYOR!

İstanbul Başakşehir’de 20 yılı aşkın süredir yaşayan Cibutili Ali F. ve ailesi, komşuları doktor İlteriş Y. ile eşi Duygu Y.’nin ırkçı ve İslam düşmanı tacizlerine maruz kaldı. Ailenin 7 yaşındaki çocuğunun “Biz Müslümanız, domuz eti haramdır” demesi üzerine küçük çocuğa hakaret edildiği, ailenin ise “Burası Atatürk’ün Türkiye’si” ve “Çocuklarınızı sizden aldıracağız” sözleriyle tehdit edildiği aktarıldı. Bir aylık uzaklaştırma kararına rağmen tacizlerin sürdüğü belirtilirken, yetkililerden doktor hakkında soruşturma açılması ve görevden el çektilmesi istendi.

TEKEL BAYİSİ DUALARLA AÇILDI: SİZ DİNLE ALAY MI EDİYORSUNUZ?

Tekirdağ’da bir tekel bayisinin dualarla açılması, helâl ile haramın nasıl birbirine karıştırıldığını bir kez daha gösterdi. Açılışa yapılan duaya katılımcıların “âmin” dediği görüntüler tepki toplarken, din görevlisi iş yerinin tekel bayisi olduğunu sonradan fark ettiğini açıkladı. İl Müftülüğü konuyla ilgili inceleme başlattı. Batıcı-seküler düzen içerisinde dinin hayatı tanzim eden bir ölçü olmaktan çıkarılıp sembolere indirgenmesi, sevap ile günah arasındaki çizgiyi silikleştiriyor.

MUKADDESATA SALDIRAN BU P.Ç KURULARINA MİLLETİN SABRİ TAŞTI!

Kocaeli’de Alikahya İmam-ı Rabbani Camii avlusunda alkol alan ve uygunsuz davranışlarda bulunan bir çift, kendilerini uyan imamı defalarca darp etti. Cami avlusunda sergilenen bu arsızlık ve din görevlisine yönelen saldırı, mukaddesata karşı tahammülsüzlüğün ulaştığı vahim noktayı gösteriyor.

KAYSERİ’DEKİ FORUM AVM’DE PEÇE HAZIMSIZLIĞI!

Kayseri’de, peçeli bir hanımefendiden güvenlik kontrolü sırasında yüzünü açması istendi; mahremiyet icabı kadın görevli eşliğinde izole bir ortam talep eden kadına, güvenlik amiri F. Y. giriş yasağı koyup polis çağırma tehdidinde bulundu.

KEMALİZM'İN GÖNÜLLÜ KÖLELERİ: BEDENİNİ PAZARA ÇIKARAN MODERN OBJELER



Türkiye'nin seküler ve Batıcı mürtecileri tarafından on yıllardır topluma dayatılan "Modernizm kadını özgürleştirdi, Osmanlı'nın karanlığından ve kölelikten kurtardı" masalı, kapitalizmin dijital vitrinlerinde acı bir şekilde çöktü.

İslâm'ı ve Osmanlı'yı, kadını eve hapseden, haklarını elinden alan karanlık bir çağ olarak resmedip şeriata iftiralara atan bu zihniyet, kendi icat ettiği sözde özgürlük-çü sistemde kadını devasa bir pazarın en ucuz metası haline getirdi. Yıllarca "Bir erkeğin dördüncü karısı değiliz" naralarıyla

la geleneksel değerlere savaş açanların, bugün vahşi kapitalizmin çarkları arasında kadın bedenini sadece bir pazarlama aracına, reyting ve tıklanma malzemesine dönüştürmesi, "ilericilik" maskesinin ardındaki korkunç riyakarlığı tüm çıplaklığıyla gözler önüne seriyor.

Sözde çağdaşlaşma projesinin geldiği son nokta, "dijital özgürlük" adı altında meşrulaştırılan ve kadının kendi rızasıyla bedensel mahremiyetini satışa çıkardığı yeni nesil bir kölelik düzenidir. Sosyal medya platformlarında "özel abonelik" sis-

temleriyle, 79.99 TL gibi trajikomik aylık bedeller karşılığında bedenlerini teşhir eden popüler kültür figürlerinin durumu, Antik Roma arenalarını ve Pompei'nin yozlaşmış sokaklarını aratmıyor.

Geçmişin en ağır kölelik sistemlerinde dahi efendinin ilişemediği bir insanlık haysiyeti ve manevi bir sınır varken, bugün algoritmaların, beğeni butonlarının ve sınır tanımaz bir teşhir arzusunun kölesi olan bu sefih guruh, ardında ne namus ne de onur kııntısı bırakıyor. Dijital fuhşun modern bir yaşam tarzı gibi sunulduğu bu sanal pazar yeri, Batıcı ahlaksızlığın vardığı en dip noktadır.

Asıl büyük rezalet ise, bedenini üç kuruşluk aboneliklerle dijital tezgahlara süren bu yozlaşmış figürlerin, hiçbir şey olmamış gibi ekranlara çıkarak Türk halkına ahlâk, kadın hakları dersi verme cüretini göstermesidir.

İslâm'ın kadına Batı'dan asırlar önce mülkiyet, miras ve ticaret hakkı verip onu baş tacı ettiği gerçeğini kasıtlı olarak gizleyen bu kitle, Batı'nın Ortaçağ engizasyonlarındaki kadın düşmanlığını utanmadan ecdada yamamaya çalışıyor.

Tarihteki Osmanlı kadınının varlığı, zarafeti ve kurduğu vakıflarla topluma yön veren saygın duruşu ortadayken, bugünün seküler-Kemalist sistem kadına layık gördüğü yegâne rol, onun etinden, cazibesinden ve mahremiyetinden para kazanılan bir sömürü çarkı olmaktan öteye gidememiştir.

Seküler dogmalarla ambalajlanıp "özgürlük" diye topluma yutturulan bu çürümüş düzen, tarihi bir ilerleme insanlık onuruna yapılmış alçakça bir suikasttır. Eğer bu yaşananlar küresel bir proje değilse, tarihin gördüğü en büyük ahlâkî felakettir. Yok eğer bir proje ise, çok daha tehlikeli bir kültürel soykırımdır.

Sodom ve Gomora'ya anımsatan bu çürümeye sarmalı dijital platformların parlak ışıkları altında sıradanlaştırılırken, inanca ve tarihe saldıranların aslında kendi içlerindeki dipsiz ahlâkî çukuru gizlemeye çalıştıkları netleştiriyor.

Tekrar ifade edelim: Kemalizm, kadını zincirlerinden kurtarmadı. Aksine ona, fiyat etiketini kendi eliyle boynuna astığı, haysiyetsiz ve görünmez yeni bir zincir vurdu.

BU MU "AİLE YÜZYILI"?

Sözde "kültür-sanat" faaliyeti adı altında düzenlenen ve çıplaklık ile beden teşhirciliğini öne çıkaran "Manifestoval", bu yıl da iğrenç görüntülere sahne oldu. Müslüman Türk aile yapısını ve toplumun ahlâk anlayışını hedef alan organizasyona 45 bin kişi katıldı. Sosyal medyada yayılan görüntülerde çıplaklığın ve teşhirciliğin normalleştirildiği görülürken, bazı şüursuz anne ve babalar bu bataklığa konsere giderek çocuklarını da alet etti.

Sanatçı kisveli birtakım figüranların da destek verdiği bu organizasyona yönelik dert sahibi vatandaşlar haklı tepkilerini dile getirdi. Çıplak bir şekilde danslar ederek adeta teşhirciliği meşrulaştıran bu tür organizasyonların artık denetlenmesi gerektiğini, toplumun ciddi derecede bundan rahatsız olduğunu ve hiçbir şekilde ahlaka uygun olmadığını söyledi. Ayrıca anneler-babalar çocuklarının bu tür çukurlara düşeceğinden dolayı da endişeli.

Bu Ahlâksızlık Akımı Çocukları da Etkiliyor

Kültürel yozlaşma konser ve festival alanlarıyla sınırlı kalmıyor. Sosyal medyaya yayılan bir görüntüde, yaşı küçük bir erkek öğrencinin "Manifest" grubunun şarkısı eşli-

ğinde adeta bir kadın gibi dans ettiriliyor. Bir başka görüntü ise grubun çocuklar üzerindeki tesirini daha açık biçimde ortaya koyuyor. Küçük bir çocuğun, Manifest konserine bilet alabilmek amacıyla sokakta oyuncaklarını sattığı görülüyor. Çocukların beden teşhirciliğine ve ahlâkî yozlaşmaya özendirildiği bu kültürel ortam, genç zihinlerin nasıl kuşatma altına alındığını gösteriyor.

"Aile Yüzyılı" Derken Memleketi Çıplaklar Kampına mı Çevireceksiniz?

Bir taraftan "Aile Yılı" ilan edilirken, diğer taraftan aile yapısını tahrip eden, zinayı, fuhşu ve eşcinselliği normalleştiren organizasyonlara izin veriliyor. Her yıl benzer görüntülerin yaşanması, bu etkinliklerin münferit eğlencelerden ibaret olmadığını, sistemli bir projenin ürünü olduğunu gösteriyor. Gençlerin alkol, sigara, uyuşturucu ve farklı kötü alışkanlıklarla ilk kez bu tür ortamlarda karşılaştığı biliniyor. Sanal kumar, dijital bağımlılık ve madde kullanımının gençliği kuşattığı bir dönemde, beden teşhirciliğinin de "sanat" ve "özgürlük" adı altında pazarlanması toplumsal çöküşü hızlandırıyor.

Devlet nerede?

Bu tür faaliyetlerin hiçbir sınır ve yaptırım olmadan sürdürülebilmesi, nesillerin göz göre göre ifsada sürüklenmesini devlet görmüyor mu? Millet, her kritik dönemde devletin

ve mukaddesatının yanında saf tutarken, Müslümanların kendi öz yurdunda kültürel ve toplumsal talepleri neden görmezden geliyor? Bu toprakların inancına, ahlâkına ve aile yapısına kast eden yapılar göz göre göre hâlâ müsamaha gösteriliyor.

Soruyoruz: Bu ifsat faaliyetleri memleketi açık bir teşhir alanına çevirirken sivil toplum kuruluşları nerede? Devlet yetkilileri nerede? Her fırsatta vatan, millet ve ahlâktan söz eden medya kuruluşları nerede?

Yirmi dört yılı aşkın süredir iktidarda bulunan ve kendisini Müslüman kimliğiyle takdim eden siyasi irade, kültürel iktidar sahasında ne yapmaktadır? Bir taraftan televizyon kanallarından aileye, ahlâka ve kültürümüze zehir saçan yayınlar akıyor; diğer taraftan medya, konser ve festival adı altında çocukların zihinlerini iğdiş eden görüntüler memleketin dört bir yanında sergileniyor. Aile çöküyor, gençlik savruluyor, çocuklar göz göre göre bu bataklığa sürükleniyor. Bu kadar acziyet ve beceriksizlik kabul edilemez. Aile elden gidiyor, uyuyor musunuz?

Aileyi, gençliği ve toplumun geleceğini hedef alan bu organizasyonlara festival adı altında alan açılmasına son verilmeli, sanat kisvesi altında yürütülen beden teşhirciliğine ve ahlâkî yozlaşmaya karşı caydırıcı tedbirler vakt kaybetmeden alınmalıdır.

KUMAR ESARETİ VE AÇGÖZLÜLÜK

Taha İnci

Dostoyevski'nin unutulmaz eseri *Kumarbaz*'ın başkarakteri Alexei Ivanovich, ruhunda açılan devasa uçurumu, o korkunç hiçlik buhranını ve çaresizliğini, rulet çarkının dönüşündeki sihir ve vehimle boğmaya çabalayan trajik bir deliydi. Onun bu hastalıklı kumar tutkusunda, kadere kafa tutan, sakat bırakılmış bir haysiyet gizliydi. Bütün varını yoğunlu masada bıraktığında o mutlak 'sıfır'ı sükunetle kucaklar; parayı bir gaye olarak değil, yalnızca o hummalı "oyun anında" nefes alabilmeye, varoluşunu ispat etmeye yarayan adi bir vasıta olarak görürdü. Velhasıl o, masaya oturduğunda küflü ceplerini altınla doldurma hülyasına kapılmış bayağı bir servet avcısı değildi! Hâlbuki günümüzün kumarbaz karakterine ve onların etrafında örülen o çarpık çıkar ağlarına baktığımızda, bu büyük trajedinin yerini, çok daha sefil bir karanlığın, hudutsuz ve tatmin bilmez bir "açgözlülüğün" hüküm sürdüğünü görüyoruz.

Bugün gözlerimizin önünde cereyan eden hadiseler, kumarın ruhu baştan aşağı esir alan bir yığma, katlama ve asla doymama hastalığına dönüşüğünü ayan beyan ortaya koyuyor. Bu hazin çöküşün en çarpıcı tarafı ise, şöhretin ve paranın zirvesindeyken adı durmaksızın borçla anılan, elindekiyle yetinmeyip daima daha fazlasını isteyen, her aldığını kumara yatıran Haluk Levent vakasıdır. Onun o dipsiz ihtirası, sadece kendi kazancını eritmekle kalmamış; "kripto para" hülyalarıyla çevresinden akıl almaz paralar sızdıran devasa bir dolandırıcılık girdabına dönüşmüştür. Nitekim iş adamı Esin Önder Çağlayan'ın "70 milyon dolar borç verdim" ifadesi, bu karanlık çarkın ne boyutta döndüğünün en açık ispatı. Zira hiç kimse bir başkasına sadece kara gözü için bu büyüklükte bir servet akıtmaz. Peyderpey teslim edilen milyonlar ve ödenemeyen borçlar karşılığında el değiştiren taşınmaz mülkler gösteriyor ki, bu kirli tiyatrodaki borç veren de aslında masadaki kumarın bir parçası. Verilen borç, geri alınacak daha büyük bir kazancın zararını atmaktan başka bir şey değildir. Yani kumarbaza borç veren de adeta kumar oynamaktadır. Bu tablo, hafızalarımızda henüz tazeliğini koruyan ve bütün bir toplumu hayretler içinde bırakan Seçil Erzan vakasını hatıra getiriyor. Maddî hiçbir endişesi olmayan, milyonlarca dolarlık servetlerin üzerinde oturan zengin tayfa, ne idüğü belirsiz hayali fonlara neden çuvallar dolusu nakit taşıdı? Zaten fazlasıyla zengin olan bu insanların derdi neydi? Soru-

nun cevabı tek bir kelimedede düğümleniyor: Açgözlülük! "Bir verip beş almak", hiçbir alın teri dökmeden, tek bir değer üretmeden, servetlerine servet katlamak hülyası... Bu insanlar da aslında kapalı kapılar ardında bir kumar oynuyorlardı ve onlara bu kumarı oynatan güdü, doymak bilmeyen hırslarıydı.

Peki, toplumun en üst tabakasından alt tabakasına kadar sirayet eden bu "1 verip 5 alma" furyasının psikolojik altyapısında ne yatıyor? İşte bu noktada karşımıza "faiz sarmalı" ve sistemin bizzat kendisi çıkıyor. Özellikle Türkiye gibi enflasyonist ve yüksek faizli ekonomilerde, paranın üretimden ziyade paradan para kazanma (rant) döngüsüne girmesi, toplumsal ölçekte devasa bir kumara teşvik değil de nedir? Bankaya yatırılan bir anaparanın, hiçbir fizikî emek veya üretim riski barındırmadan, yıl sonunda %50, %60 gibi oranlarla geri döndüğü bir sistem, insan zihnine "havadan para kazanma" tadını aşılamıyor mu? Faiz mekanizması, parayı bir üretim aracı olmaktan çıkarıp kendi kendini doğuran bir illüzyona çevirir. Faizden o zahmetsiz kazanç tadını alan beyin, zamanla mevcut oranlarla yetinmeye başlar ve daha yüksek getiri sağlayan, daha risksiz(!) görünen ama aslında devasa bir rulet masası olan spekülasyon alanların (kripto, ponzi sistemleri, yasadışı fonlar) içine çekilir. Faiz sarmalının içine düşen kişi, bir süre sonra daha büyük kumarların pençesinde kıvranan bir açgözlüye dönüşür.

Kısacası; faizden zahmetsiz kazanç uman insan, daha yüksek getiri için kripto spekülasyonlarına, hayali fonlara, saadet zincirlerine ve kumara yönelir. Bu bakımdan kumar, üretimi küçümseyen, riski başkasına yükleyen ve serveti rakamlar üzerinden çoğaltmayı marifet kabul eden finansal zihniyetin daha çıplak ve pervasız biçimidir.

Tüm bu manzaranın toplumsal açıdan en yıkıcı sonucu, insan onurunu ve toplumsal aidiyeti ve ahlâkı inşa eden, helal yoldan ticaret anlayışının içinin tamamen boşaltılmasıdır.

Medeniyetimizin temelini oluşturan, alın teriyle kazanılmış helal lokma düsturu ile ahlâkî kurallara bağlı dürist ticaret anlayışı, yerini modern finansal manipülasyonlara bıraktı. Kendilerini dinî hassasiyetlerin, helal-haram sınırlarının dışında konumlandıran, dinî değerleri gerilik olarak gören mürteci seküler-laik çevrelerin, iş kolay yoldan zenginleşmeye geldiğinde her türlü alengirli

ve karanlık işlere sapmakta hiçbir sakınca görmemesi bu çürümeyi bizlere gösterdi.

İnanç dünyasından ve ahlâkî pratiklerden kopuk bu seküler zihniyet, emeksiz kazancı ve başkalarını sömürmeyi modern finansal başarı kılıfı adı altında ve modern yağmacı pozisyonunda tüm açgözlülüğüyle arzı endam ederken, ısrarla soralım; neden hâlâ toplumsal bir illet olan kumar ciddi bir biçimde ve kökten yasaklanmıyor? Güya kanunen yasak olan, fakat öte yandan devlet eliyle ya da yasal izinlerle piyango, iddaa ve benzeri isimler altında meşrulaştırılan bu aletler, insanımızı kumara teşvik etmekten başka neye hizmet ediyor?

Kumarı ortadan kaldırmak yerine lisanslama, reklam düzenlemesi ve vergilendirme yoluyla yönetmeyi tercih etmek de kumar düzenine hizmet değil midir? Bilinmiyor mu, devlet onaylı platformlarda ilk bahis deneyimlerini yaşayanlar, kayıplar ya da kazançlar arttıkça daha yüksek oranlar ve daha büyük kazanç vaatlerine yöneldiklerini? Her yasal bahis oynayan kişinin yasa dışı ağlara geçeceği anlaşılmıyor mu? Yoğun reklam, sponsorluk faaliyetleri ve kolay erişim imkânı kumarın normalleşmesine katkı sağlamıyor mu? Bu geçiş için elverişli bir zemin oluşturmuyor mu?

Bir yandan bu bataklığın kapılarını sonuna kadar açık bırakıp, diğer yandan o girdaba kapılarak iradesini kaybetmiş bağımlı birer hastaya dönüşen kurbanları tutuklamak açık bir tezat teşkil etmiyor mu? Halbuki insanımızın ruhunu, ahlâkını ve yuvasını bozan her türlü pisliği ortadan kaldırmak, vatandaşın bu zehirli sarmallardan korumak devletin en temel asli görevi değil midir? Yoksa birileri bu kokuşmuş bataklıklara ortak mı?

Dostoyevski'nin kumarbazı Alexei, masadan beş parasız kalktığında bile ruhundaki o acı verici özgürlük hissiyle bir nebze haysiyet taşıyordu. Fakat modern çağın açgözlü kumarbazlarının ve onlara daha fazla kazanma hırsıyla para akıtanların masasında ne ruhi kriz ne ihtiyaç ne de yardım var. Sadece hırs var, açgözlülük var, kendi sonunu hazırlayan marazî bir bağımlılık var.



Bir yandan bu bataklığın kapılarını sonuna kadar açık bırakıp, diğer yandan o girdaba kapılarak iradesini kaybetmiş bağımlı birer hastaya dönüşen kurbanları tutuklamak açık bir tezat teşkil etmiyor mu?



İSKİLİPLİ ATIF HOCA ANIT MEZARI VE KÜLLİYESİ

Mehmet Osmanoğlu

“Müminlerden öyle erler vardır ki Allah’a verdikleri sözü yerine getirdiler; kimi adağını ödedi (canını verdi), kimi de beklemektedir; (verdikleri sözü) hiçbir şekilde değiştirmediler.” (Ahzâb, 23) Zulüm ve haksızlığın ayyuka çıktığı, adaletin mumla arandığı “karanlık bir dönemin” en önemli mağdur ve mazlumlardan biri olan merhum İskilipli Atıf Hoca’nın anıt mezar projesi, medeniyet tasavvurumun ve hissiyatımın hülasasıdır.

İSKİLİPLİ MEHMED ÂTIF EFENDİ: HAYATI, MÜCADELESİ VE ŞEHADETİ (1875-1926)

Türk din âlimi ve yazarı. İskilip’in Tophane (Toyhane) köyünde doğdu. İlim tahsili amacıyla İstanbul’a gitti. 1902’de medrese tahsilini bitirdi ve aynı yıl açılan ruûs imtihanına girerek “İstanbul müderrisliği”ni kazandı; ertesi yıl Fâtih Camii’nde ders vermeye başladı. Bu arada İstanbul Dârülfünunu İlâhiyat Fakültesi’nden 1905’te mezun olarak Kabataş Lisesi Arapça öğretmenliğine tayin edildi. 1910’da medâris müfettişliğine getirildi. Bu arada *Sebilürreşad* ve *Beyânülhak*’ta yazılar yazdı. 1918’den sonra Dârü’l-hilâfet-i’l-aliyye Medresesi kısm-ı âlî tefsîri

şerîf ve Medresetü’l-kudât’ta hikmet-i teşriyye müderrisliğine tayin edildi. 1 Ocak 1919’da da İbtidâ-i Dâhil Medresesi umum müdürlüğü idarî görevine getirildi. 19 Şubat 1919’da Mustafa Sabri Efendi’nin başkanlığında kurulan Müderrisîn Cemiyeti’nin ikinci başkanlığına tayin edildi. Cemiyet, 24 Kasım 1919’da genel kurul toplantısında alınan karar gereğince Teâlî-i İslâm Cemiyeti adını aldı ve Mustafa Sabri Efendi’nin şeyhülislâmlık makamına tayini üzerine başkanlığa Âtîf Efendi getirildi. 1922 yılı Ramazanında huzur derslerine muhatap olarak katılan Âtîf Efendi, *Alemdar* ve *Mahfil* gibi gazete ve dergilerde yazılar yazdı. Cenab Şahabeddin, Ömer Rıza (Doğrul) ve Süleyman Nazif ile itikadî ve fikhî konularda kalem münakaşalarına girişti. Bu arada İstiklâl Savaşı’nda işgal güçlerine karşı mücadele verdi. 1924’te yazıp Maarif Vekâleti’nin ruhsatı ile bastırıldığı *Frenk Mukallitliği* ve *Şapka* adlı risâlesi yüzünden şapka kanununa muhalefetten dolayı 7 Aralık 1925’te tutuklandı ve Ankara İstiklâl Mahkemesi tarafından Giresun’a sevk edildi. 1926 yılı başlarından itibaren Ankara İstiklâl Mahkemesi tarafından tutuklu olarak yargılandı. Sav-

cı Necip Ali’nin iddia makamı olarak istediği üç yıllık kürek cezasına karşılık mahkeme heyetince idama mahkûm edildi. 4 Şubat 1926’da Ankara’da eski meclis binası yakınlarındaki Karaoğlan Çarşısı’nda Babaeski müftüsü Ali Rızâ Efendi ile beraber idam edildi.

Onu idam sehpasında görenlerden biri de yakın arkadaşı Tahirü’l-Mevlevî’dir. Mahkemeden beraat eden Tahir Bey, o gün Ankara’da kaldığı otelde geceyi üzüntüyle geçirir. Sabah namazından sonra dışarı çıktığında eski Meclis binasının önüne gelince ciğer parçalayan manzaraya o da şahit olur. Gerisini kendi kaleminden takip edelim:

“Birdenbire gözüme ilişen bir manzara, beni olduğum yere mıhladı. Evet, eski Meclis önündeki meydanın ortasına iki tane sehpa dikilmiş, onların arasına da beyazlar giydirilmiş iki vücut çekilmişti. Yüzleri diğer tarafa müteveccih olan (yönelmiş) bu cesetlerden birinin Atıf Efendi olduğu, boyunun uzunluğundan ve hâlâ görünen metin vaziyetinden anlaşılıyor; o refi (yüksek) vaziyetiyle merhum, hayatındaki hâinden yüksek görünüyordu.

Bilâ ihtiyar (elinde olmadan) gözle-

rimden yaşlar akarken dudakla-
rımdan da meşhur bir mersiye-
nin matlaı (taziye konulu kaside beyti)
olan 'Uluvvün fi'l-hayati ve fi'l-me-
mat le-hakkun ente ikdü'l-mucizat'
(Sen hayatta da ölümünde de yü-
cesin. Gerçekten sen mucizeler-
den birisin.) beyti döküldü."

KÜLLİYE GENEL TANITIMI

İskilipli Atıf Hoca Anıt Mezarı ve
Külliyesi, İskilip ilçe merkezindeki
Gülbaba Mezarlığı'nda 784,00 m²
arsa üzerinde Osmanlı-Selçuklu
mimari tarzında inşa edilen,
toplam 186,85 m² bina alanına
sahip küçük bir külliye olup
beş ayrı bina ve yedi bölümden
müteşekkildir: Anıt Mezar (55,70
m²), Vakıf İdare Odası (16,76 m²),
Hanım Mescidi (16,76 m²), Erkek
Mescidi ve Misafir Kabul Odası
(60,43 m²) ile Abdesthane ve
WC'ler (37,20 m²).

Geleneksel mimarimizde hâkim
olan simetri ve denge ana tema-
sıyla kurgulanan külliye, mer-
kez aksındaki iki sütun üzerinde
yer alan mütevazı taç kapıdan
girilmekte; girişin tam karşısında
anıt mezar yer almaktadır. Girişin
her iki yanında, Çorum yöresinde
hâkim olan Selçuklu ve Osmanlı
mimarisini hatırlatan tarzda pen-
cere, söve, silme ve motiflerle
süslü simetrik yapılar olan kadın
ziyaretçi mescidi ve vakıf idare bi-
nası bulunmaktadır. Külliye'nin yol
cephesindeki bahçe duvarında,
her iki yanda dörder olmak üzere
toplam sekiz bahçe penceresi yer
almakta; bu pencerelerde üstte
kabartma kemerler ile Osmanlı
mimarisinde sıkça görülen söve
ve ferforje korkuluklar dikkati çek-
mektedir.

Külliyeye bahçesindeki güllerin hâ-
kim olduğu peyzaj, bir yandan Hz.
Peygamberimizi remz ederken di-
ğer yandan Atıf Hoca'nın annesinin
Mekkeli oluşunu hatırlatmaktadır.
Bahçe içindeki yürüme yollarında
serbest formu kayrak taşlarının
derzlerinden fışkıran çimlerle ta-
mamen doğal bir doku elde edi-
lerek mezar çevresinin tabiatla
bütünleşmesi amaçlanırken öte
yandan anıt çevresinin temizlik ve
bakımı kolaylaştırılmakta, görsel
kirliliğin de önüne geçilmektedir.

Bahçede solda kadın ziyaretçi

mescidi, sağda ise vakıf idare
odası yer almaktadır. Bahçenin ön
cephesinin en sağında erkek ziya-
retçi mescidi ve misafir kabul yeri
binası, en arkada ise abdesthane
bulunmaktadır. Böylece külliye'nin
simetrik yerleşim algısı korunur-
ken bahçe bütünlüğü de sağlan-
maktadır. Aynı zamanda erkek zi-
yaretçi mescidinin yol cephesinde,
yörenin meşhur Hacı Ali kaynak
suyunun akacağı bir sokak çeş-
mesi tasarlanmıştır. Şadırvan-WC
binası revaklarla gizlenerek gi-
rişleri yan cephelerden verilmiş;
bahçe yönündeki üç revakın altına
yerleştirilen ahşap banklarla ziya-
retçilere oturma ve dua mekânları
oluşturulmuştur.

Külliyeye bahçesinden açılan bir
kapıdan geçilerek Atıf Hoca'nın
şehadet yaşına karşılık gelen 51
basamaklı merdivenle mezarlığa
adını veren Gül Baba Türbesi'ne
ulaşılmaktadır.

Mezarlık duvarlarındaki görsel
kirlilik, kökleriyle duvara zarar ver-
meyen servi ağaçları duvar kenar-
larına yerleştirilerek gizlenmeye
çalışılmıştır. Bahçe genelinde tabii
çimlendirme yapılmış; on beş ayrı
yerde yediveren güllerden oluşan
düzenlemeler, iki yarım daire oturma
bankı ve üç kemer biçimli oturma
bankıyla ziyaretçilerin oturarak
dua edip Kur'an okuyabilecekleri
yerler oluşturulmuştur. Yarım dai-
re oturma banklarının her iki yanına
biri çınar ağacı dikilerek göl-
gelenmeleri sağlanmıştır.

PROJE BAŞLANGICI

2009 yılı sonlarında İstanbul'daki
bir inşaat firmasının sahipleri, bir
anıt mezar projesi hazırlanmasını
talep ederek bu hususta Akabe
Vakfı Başkanı Mustafa İslamoğlu
ile görüşmemiz gerektiğini söy-
lediler. Kararlaştırılan gün Akabe
Vakfı'na gidilerek kendileriyle gö-
rüşüldü. Talep edilen projenin ma-
hiyeti hakkında ön bilgiler alındı.
Projenin konusu, merhum âlim İs-
kilipli Atıf Hoca'nın anıt mezarının
yapılmasıydı. Böylece süreç başla-
mış oldu.

İskilipli Atıf Hoca'nın anıt mezarı
konusu daha en baştan beni
heyecanlandırmıştı. Akabinde
hemen işe koyulup farklı birkaç
tasarım üzerinde çalışarak tercih

belirlemek üzere vakıf başkanıyla
görüştük. Neticede bunlardan,
pratikte hayata geçirilen tasarıma
yakın olanı seçilerek nihai karara
varıldı. Müteakiben kesin proje
tasarımına başlandı.

Tasarıma başladığımızda muhata-
bımız âlim ve fazıl zat, gerçekten
hayatını İslâm'a vakfetmiş ve bu
uğurda canını feda etmiş bir Allah
dostuydu; onun hatırasını yaşatma
vazifesinin bize tevcih edilmesiyle
şerefyâb olmuştuk. Bu vazifeyi
mesleki bilgi, tecrübe ve mahare-
timizle mücessem bir esere dö-
nüştürmek arzusundaydık. An-
cak bu eser, muhatabına yakışır
şekilde olmalı ve

klasik türbe gelene-
ğini takip eden, üstü
örtülü bir bina ol-
mamalıydı. Toprak
yağmurla buluşma-
lıydı. Bunun daya-
naklarından biri şu
hadis-i şerifti: "Câbir
radiyallahu anh şöyle
dedi: Resûlullah
(s.a.v.) kabrin kireç-
lenmesini, üzerine
oturulmasını ve ka-
bir üzerine bina ya-
pılmasını yasakladı."
(Müslim, Cenâiz 94.
Ayrıca bk. Tirmizî,
Cenâiz 58; Nesâî,
Cenâiz 96, 98; İbn
Mâce, Cenâiz 43.)
Bir diğeri ise şu ha-
dis-i şerifti: "Pey-
gamber Efendimizin hastalığı anın-
da hanımları Ümmü Seleme ve
Ümmü Habîbe, Habeşistan'a hicret
ettiklerinde orada gördükleri 'Mâri-
ye' adındaki bir kilisenin güzelliğini
ve içindeki kıymetli tasvirleri Pey-
gamberimizin öteki eşlerine anla-
tıyorlardı. Bunun üzerine Efendimiz
başını kaldırarak, 'Habeşliler öyle
kimselerdir ki onlardan aziz bir
kişi ölünce kabri üzerine bir mes-
cit yaparlar; o kişinin resmini de o
mescide korlar. Bunlar Allah katın-
da halkın en şerhileridir.' buyurdu."
(Buhârî, Cenâiz 71.)

İslâm ulemasınca bu ve benzer
hadisler sebebiyle kabirler
üzerine veya kabirlerin hemen
yanı başına mescit inşa edilmesi
hoş karşılanmamıştır. Özellikle
kabirlerin cami ve mescitlerin



**İskilipli Atıf Hoca
Anıt Mezarı ve
Külliyesi, İskilip
ilçe merkezindeki
Gülbaba
Mezarlığı'nda
784,00 m²
arsa üzerinde
Osmanlı-Selçuklu
mimari tarzında
inşa edilen,
toplam 186,85 m²
bina alanına sahip
küçük bir külliye
olup beş ayrı bina
ve yedi bölümden
müteşekkildir.**



kıblesine gelecek tarzda olması çirkin bulunmuş, kabirlerin üzerine kubbe veya türbe yapılması da uygun görülmemiştir. İmam Ebû Hanîfe ve Ebû Yûsuf bunun mekruh olduğunu kabul ederler. İmam Nevevî, *"Yapılan bina ki-*

şinin kendi mülkü üzerinde ise mekruh, umuma ait bir kabristanda ise haramdır." der. Şâfiî'nin görüşünün de böyle olduğunu söyler. Zâhirî İmam İbn Hazm, kabir üzerine her çeşit bina yapmanın mutlak haram olduğuna kânîdir. Bununla birlikte meşhur âlimlerin, meşâyih ve velîlerin kabirleri üzerine onları ziyaret edenlerin istirahatı için türbe veya kubbe yapılmasını selef ulemâsı câiz görmüştür.

Peygamber Efendimizin mezarlar üzerine bina yapılmasını uygun bulmayan emirleri, yol haritamızın temelini oluşturuyordu. Projeye başladıktan sonra derinlemesine tefekkür edince bu işin, bir projeyi aşan bir çalışma olması gerektiğini idrak ettik. Eser, insanların hür bir şekilde konuşamadığı, fikirlerini açıklayamadığı ve memleket çapında meydana gelen haksızlıkları dile getiremediği bir

dönemde, adaleti ters yüz eden bir kararla zulmen idam edilen bir İslâm âliminin şehadeti üzerinden mevcut rejimle hesaplaşmayı mimarlık diliyle ifade etmeliydi.

Projenin ana teması, memleketin yarı açık bir hapishaneye dönüşürülmeye başlandığı o dönemdeki haksızlıklara, zulme ve insan hak ve hürriyetlerini sınırlandıran İstiklâl Mahkemelerinin hukuksuz kararlarına mimarlık diliyle cevap vermektir.

Projede birkaç ana unsur öne çıkmalıydı. Birincisi, adaletsizliği, zulmü ve haksızlığı dile getiren aykırılıklar esere yansımalıydı. İkincisi, bir sağanak hâlinde yaygınlaşan keyfî idamlar anlatılmalıydı. Üçüncüsü, bir mazlumun inanç disiplininin kaynaklanan direnişini ve İslâm'ın zulme karşı mücadelesini içermeliydi. Son olarak da müminlerin ve şehitlerin varacağı durağın, altlarından ırmaklar akan cennetler olacağı müjdesini yansıtmalıydı.

HİKMETİN MÜCESSEMLEŞTİRİLDİĞİ ARKA PLAN

Proje, İslâm mimarisinin hikmet boyutunun ifadesi olan "Mimaride Tevhid" temelli bir tasarım ana teması üzerine kurgulanmıştır.

Anıt mezar iskeletini oluşturan sekiz sütunun araları ve kubbesi, ferforje korkuluklarla bezenmiştir. Yatay ve düşeydeki şeffaflı-

ğıyla kapalı bir mekân algısı oluşturmadan iç-dış ortam farklılığını tevhid eden yapı, "ötelere ötesi-ne açılan" derinliğiyle üç boyutlu mekân algısı oluştururken dış ortama açıklığını korumaktadır.

Bir yandan yakın geçmişte yaşanmış tarihî ve hazin hadiseleri yansıtan sembolik mesajlar taşıyan eser, öte yandan İslâm'ın beşeriyete katmış olduğu derinliği ve mesuliyeti kuşanmış; toprağın yağmurla buluştuğu, tabiatın hüsnünü muhafaza eden ve çevresinde dua edilen abidevî bir yapı olarak tasarlanmıştır. Tabii zeminden başlayan, içe müteveccih eğimli sütunların kasnak aracılığıyla kubbeye aktarılması ve nihayetinde en tepedeki tek bir noktada (âlemde) birleştirilmesi; parçaların anlamlı bir hiyerarşik bütünlükle bire ulaşması, "mimarideki tevhid anlayışının" tezahürüdür.

Anıt formu tasarlanırken, İslâm muarızlarıyla hesaplaşacak izzetli bir duruşun yanında ait olduğu medeniyetin ruhuna uygun mütevazı oluşu da yansıtacak "paradoksal denge" öngörülmüştür. Uzaktan bakıldığında âdeta miğferini takmış bir mücahidi andıran anıt mezar, sekizgen form üzerine yerleştirilen ve "sekiz cennetin yansıması" olan sekiz sütundan oluşmaktadır. Merkeze, içe doğru eğimli bu sütunların sonsuza yönelimi; şehitlik, ölümsüzlük, Rab-



Projenin ana teması, memleketin yarı açık bir hapishaneye dönüştürülmeye başlandığı o dönemdeki haksızlıklara, zulme ve insan hak ve hürriyetlerini sınırlandıran İstiklâl Mahkemelerinin hukuksuz kararlarına mimarlık diliyle cevap vermektir.

bin katına ulaşma ve sonsuzluk hissiyatını mücessemleştirerek mekâna aksettirmektedir.

Kubbeyi birleştiren kademeli geniş kasnak kirişi, Atıf Hoca'nın mahkemede dahi çıkarmayı kabul etmediği 'sarığı'; metal kubbe ise mücadelenin sembolü olan 'miğferi' temsil etmektedir.

Kubbeyi taşıyan sütunlar, alışılmış formlar ve statik şartlar tepetaklak edilmesine küçük kesitten büyüğe doğru biçimlendirilerek o dönemdeki ceberut yönetim anlayışının adaleti ve ilmî hakikatleri akıl almaz ölçüde ters yüz ettiğini tebarüz ettirmektedir.

Ferforje korkulukların içine yerleştirilen metal daireler, dönemin infazlarındaki çoklu darağaçlarını; kubbe zirvesindeki hilâl başlıklı pirinç âlem ise İslâm'ın izzetini ve yegâne kurtuluşun hilâlin gölgesinde olacağını temsil etmektedir.

Anıtın sekiz sütununun arasını çepeçevre kuşatan ferforje korkuluklar, yerleşik ideolojinin o dönemde ülkeyi yarı açık bir hapis haneye dönüştürmesini ve temel hak ve özgürlüklere vurulan 'prangayı' ifade etmektedir.

Anıt giriş kapısı olarak tasarlanan demir parmaklıklı bölüm ise Atıf Hoca'nın idam gömleğiyle sonsuzluğa/cennete yürüyüşüne açılan kapıyı, darağacında asılı bekletildiği günleri ve şehadetini temsil etmektedir.

Tasarımda yer almakla birlikte tatbik edilmeyen kısımlardan olan anıt mezarın arkasındaki botanik şelale ile "müminlerin altlarından ırmaklar akan cennetlere konulacağı" ilahî müjdesi vurgulanmaktadır.

Anıt mezarın yalın beyaz renkli taştan yapılması, Atıf Hoca'nın Anadolu insanının kalbinde akladığına ve efkârı umumiye nezdinde suçsuz olduğuna delalet etmektedir.

Tasarımın peyzajındaki hâkim unsur olan güller, Peygamberimizi remzetmekte ve Atıf Hoca'nın anne tarafından Mekkeli oluşuna atıfta bulunmaktadır.

Bu bölüme ait ilginç bir dipnotu da iletelim: Burada, proje tasarım ve inşaa sürecinde karşılaşmış olduğum ve hikmetini Allah'ın bileceği iki farklı alandaki tevafuk silsilesinden bahsedeceğim:

Birincisi: Atıf Hoca şehit edildiğinde 51 yaşındaydı. İnşaa sonrasında basamaklar sayıldığında, anıt mezardan Gül Baba Türbesi'ne 51 basamakla ulaşıyor olmasıdır. Aynı dönemde proje mi-

marı da 51 yaşındaydı.

İkincisi ise aynı isimle müsemma dört zatın iştirak ettiği bir tevafuk zinciriydi: Şehit Mehmet Âtîf Hoca, naaşı bulan Mehmet Sılay, Mimar Mehmet Osmanlıoğlu ve projenin hâmisî Belediye Başkanı Mehmet Numan Sezer. Dördünün de adı Mehmet ile başlıyordu.

NAAŞIN BULUNMASI, DEFİN VE İNŞA SÜRECİ

Eski Milletvekili Mehmet Sılay'ın kabrin bulunuş hikâyesi de en değme film senaryolarına taş çıkartacak cinsten. 1999 yılında ilk defa İskilip'i ziyaret eden Sılay'ın Atıf Hoca ile ilgili tüm soruları cevapsız kalır. Hiçbir akrabası kabrinin yerini bilmediği gibi kimse Atıf Hoca'nın adını dahi ağzına alamıyordu. Sılay, Ankara'ya döndüğünde merhumun idam edildiği Ulucanlar Cezaevi müdürünü ziyaret eder. Cezaevi arşivinden İskilipli Atıf'ın mezar yerini tespit etmeye çalışır. Ancak cezaevi arşivinde çıkan isyan ve yangınlar sebebiyle tek sayfa yazılı belge kaldığını görür. Buna rağmen Mehmet Sılay, mezarı bulmak için pes etmez. Çorum, Konya, Ankara, İstanbul ve Kırıkkale'den katılan gönüllü uzmanlarla on yıl süren ciddi bir gayret sonucu hedefine ulaşır. İskilipli Atıf Hoca'nın kabri, bir zabıt kâtibinin oğluna vasiyeti ile ortaya çıkar. Mahkemede görevli kâtibin haksızlığa şahit olup oğluna vasiyet ettiği mezar yerine dair bilgiler, kabrin yerinin bulunmasını sağlar. Başkâtibin oğluna ulaşan Sılay ve ekibi, naaşın yerini tespit ettikten sonra eski Mamak Semt Kabristanı'nda, şimdiki adıyla Şafaktepe Parkı'nda kazı yapar. Şehidin kemikleri bulunarak özel bir ambalajda muhafaza edilir.

Önceden İskilip'e bağlı olup günümüzde Bayat'a bağlı Toyhaneköyünde yaşayan yeğenleri ve yakın akrabalarından alınan materyallerle yapılan DNA testi sonucunda naaşın Atıf Hoca'ya ait olduğu kesinleşir. Merhumun naaşı, şehit edilişinden (4 Şubat 1926) 82 yıl sonra, 2008 yılında İskilip'e taşınır. Cenaze namazı kılındıktan sonra geçici olarak İskilip Gülbaba Mezarlığı'nın kenarına, şimdiki mezarın 8-10 m yakınındaki bir yere defnedilir. Bütün bu gelişmeler, şartların olgunlaşması beklendikten sonra ancak 2010 yılı başında kamuoyuna açıklanır.

14 Ocak 2010'da başlayan proje çalışmaları, aynı yılın sonlarında tamamlanır. Anıt mezar ve külliye inşaatı, yaz

kış demeden bizim kontrol ve nezaretimizde, dönemin İskilip Belediye Başkanı M. Numan Sezer ve ekibi ile İTO'dan bazı iş insanlarının katkılarıyla çeşitli imkânsızlıklar altında, çok zor şartlarda ikmal edildi.

Halkın büyük takdirleriyle karşılaşan projenin inşaatına Ocak 2012'de başlandı ve 2013 yılı başlarında bugünkü hâliyle tamamlandı.

Projenin ardından inşaa sürecine başlandı. İnşaatın tamamlanmasını müteakip şehidimizin naaşı geçici kabrinde alındı, kemikleri şimdiki yerine tek tek dizildi ve İslâmî usullere göre ikinci kez defin merasimi yapılarak ebedî istirahatgâhına tevdi edildi.

Bu tarihî ana şahit olmanın teessür ve bahtıyarlığını bir arada yaşamış olduk. Naaşın ilk defnedildiği yerden çıkarılması ve taşınması esnasında ya da başka sebeplerle şehidin kemiklerinden bazılarının eksik olduğu görülüyordu. Şehadetinden 86 yıl sonra (2012), günümüze kadar kafatasından ayağına kadar sağlam kalan kemikleri dizilmiş ve şehit toprağına tekrar avdet etmişti. Nihayetinde toprağına verilerek defin işlemi tamamlandı.

İskilip Belediye Meclisinin 5 Nisan 2012 tarihli ve 34 sayılı kararıyla, anıt mezarın yapımında emeği geçen üç kişiye: Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç'a, Atıf Hoca'nın kayıp mezarını yıllarca araştırarak bulan ve İskilip'e getirilmesini sağlayan Hatay eski Milletvekili Mehmet Sılay'a ve Anıt Mezar Projesi'ni çizen Mimar Mehmet Osmanlıoğlu'na fahri hemşehrilik beratı verilmesine ilişkin karar oy birliğiyle kabul edildi.

Tamamlanan İskilipli Atıf Hoca Anıt Mezarı ve Külliyesi, dönemin Başbakan Yardımcısı ve Hükümet Sözcüsü Bülent Arınç ile devlet erkânının iştirakiyle 29 Nisan 2012'de açıldı ve şehidimize 86 yıl 84 gün sonra iade-i itibar edilmiş oldu. Yukarıda adı geçen üç kişiye açılış esnasında beratları takdim edildi. Mevlâm, katkıda bulunan tüm müminlerden razı olsun. Şehidimizin ruhu şad olsun. Allah (c.c.), bizleri Efendimizin (s.a.v.) ve şehitlerimizin şefaatine nail eylesin.

Not: Bu makalenin kısaltılmış şekli, küçük değişikliklerle 2019 yılında *Sebilürreşad Dergisi*'nde yayımlanmıştır.

EŞ-ŞİRAZÎ'NİN DÜSTÜRÜ'L-VÜZERÂ ESERİNE DAİR

Ömer Faruk Sakin

Devlet fikrinin bir ruh ve nizam meselesi hâlinde kavrandığı eski dünyamızda, vezirlik makamı kuru bir memuriyet kademesi sayılmazdı. Padişahın yanında duran vezir, bir devletin hafızasını, vakarını, tedbirini ve adalet duygusunu temsil ederdi. Bu bakımdan vezir, saltanat kapısında görünen bir isimden ibaret kalmaz; milletin huzuru, ordunun intizamı, hazinenin ölçüsü, reayanın sükûnu ve padişahın basiretiyle alakalı ağır bir mesuliyet taşırdı.

Alâî b. Muhibbî eş-Şîrâzî'nin *Düstûrû'l-Vüzerâ* isimli eseri, işte bu mesuliyet ikliminden doğmuş mühim bir Osmanlı siyasetnâmesidir. "Vezirlere Kılavuz" mânasına gelen eser, XVI. asrın fikir ve devlet dünyasında kaleme alınmış, vezirin nasıl bir ahlâka, nasıl bir akla, nasıl bir edebe ve nasıl bir tedbire sahip bulunması gerektiğini anlatmıştır. Kitapta vezaret, sır saklamayı, istişareyi, sabrı, cömertliği, din ve takva hassasiyetini, padişaha karşı edebi, halka karşı merhameti ve düşmana karşı basireti bir araya getiren bir devlet terbiyesi olarak işlenir.

Eserin müellifi Alâî b. Muhibbî eş-Şîrâzî, Sultan II. Selim devrinde yaşamış bir âlimdir. Kaynaklarda adı Alâüddin Alî b. Muhyiddin Muhammed olarak geçer. Kendi eserinde ise adını Alâî b. Muhibbî eş-Şîrâzî eş-Şerîf diye kaydeder. Nisbesinden hareketle Şirazlı olduğu tahmin edilir. Arapça ve Farsçaya bu dillerde şiir yazacak kadar vâkıf olduğu, Mevlevî tarikâtına mensubiyeti ve bir dönem Mesnevîhânlık yaptığı belirtilir. Kur'ân ilimleri, kelâm, mantık, Arap dili, tasavvuf ve siyaset sahasında eserler vermiştir.

Şîrâzî, *Düstûrû'l-Vüzerâyı* hicrî 966, miladî 1558-59 yılında, Kanûnî Sultan Süleyman'ın oğlu Şehzade Selim'in lalası olan Mustafa Paşa'ya sunmak üzere kaleme almıştır. Devrinde vezirlerin ve İslâm emirlerinin hayatlarını Türk diliyle anlatan yeni ve faydalı bir eserin bulunmadığından yakındır. Arapça ve Farsça kitaplardan konuya dair incileri seçmiş, kendi fikrî mahsulünü de bu malzemeye eklemiş ve eseri Türkçe meydana getirmiştir. Bu tercih, Osmanlı ilim ve idare çevresinde Türkçenin taşıyıcı bir fikir dili hâline geldiğini göstermesi bakımından ayrıca mühimdir.

Bugün elimizdeki neşir, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı tarafından yayımlanan *Düstûrû'l-Vüzerâ*, Vezirlere



Kılavuz adlı inceleme ve tenkitli metindir. Eserin özgün dili Osmanlı Türkçesi olarak belirtilmiş, neşir Emrah Dokuzlu tarafından hazırlanmıştır. Kitap, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı yayınları arasında Tarih ve Toplum Bilimleri Serisi'nin 44. kitabı olarak Aralık 2025'te İstanbul'da basılmıştır.

Bu neşrin ilmî kıymeti, eserin yazma nüshalar üzerinden karşılaştırılarak kurulmuş olmasından gelir. Müellif nüshasına ulaşılamamış; araştırma neticesinde Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi'nde iki nüsha tespit edilmiştir. Bunlardan ilki Hekimoğlu Ali Paşa 788 numarada kayıtlı nüshadır. Bu nüsha, aynı müellife ait Kitâb-ı Âdâbu'l-Mülûk adlı risale ile aynı ciltte yer alır ve 90b-123b varakları arasındadır. Müstensihi Sâlih b. Abdülkerîm b. Sâlih'tir. İstinsah tarihi hicrî 1112, miladî 1700'dür. İkinci nüsha ise Yazma Bağışlar 4421 numarada kayıtlıdır. Müstensihi bilinmeyen bu nüsha hicrî 1123, miladî 1711 tarihinde istinsah edilmiştir.

Hazırlanan tenkitli metinde daha eski tarihli ve okunmaya elverişli olan Hekimoğlu Ali Paşa nüshası esas alınmış, Yazma Bağışlar nüshasıyla mukayese edilmiştir. Hekimoğlu Ali Paşa nüshası "HAP", Yazma Bağışlar nüshası "YB" kısaltmasıyla gösterilmiş; nüshalar arasındaki farklar dipnotlarda belirtilmiştir. Derkenar kayıtları, şekiller, lafız izahları, yazım hataları ve nüsha farkları dikkatle işlenmiş, metinde tam transkripsiyon yerine yarı transkripsiyon usulü takip

edilmiştir. Böylece eser, hem aslına sadakat hassasiyetiyle hem de bugünün okuyucusunun takip edebileceği bir tertiple ilim dünyasına kazandırılmıştır.

Düstûrû'l-Vüzerâ, bir mukaddime, üç bâb ve bir hâtîme üzerine kuruludur. Mukaddimede "vezir" kelimesinin mânası ele alınır. Vezirin padişah ve memleket için taşıdığı ehemmiyet anlatılır. Bu kısımda sır saklamak, istişare etmek, padişaha karşı edebi muhafaza etmek, vakti ve hâli gözetmek, ölçsüz sarftan kaçınmak gibi başlıklar öne çıkar. Şîrâzî, bu bahisleri kuru tariflerle geçmemiştir. Hadisler, dört halifenin sözleri, İslâm büyüklerinden nakiller, Erdeşîr-i Bâbek, Behrâm-ı Gûr, Nûşîrevân, Aristoteles ve Gazzâlî gibi şahsiyetler üzerinden hikâyelerle zenginleştirir.

Birinci bâb, vezirde bulunması gereken ahlâkî vasıflara ayrılmıştır. Burada sadakat, bez-i mâl yani cömertçe ihsan, ibadet, takva, affedicilik, şefkat, adalet, orduyu bütün tefferruatıyla bilmek, ehil kimselerle istişare etmek, sabır ve tahammül gibi konular işlenir. Şîrâzî'ye göre iyi bir vezirin aklı tecrübeye kemale erer. Tecrübesiz kimselerin sözüyle iş görülmez, işin ehline danışılır. Bu kısımda Hipokrat, Eflâtun, Erdeşîr-i Bâbek, Nûşîrevân, Büzürcmihr ve Murad-ı Hudâvendigâr'ın söz ve hikâyelerine yer verilir.

İkinci bâb, geçmişte yaşamış vezirlerin güzel huyları ve iftihara layık davranışları üzerinedir. Yahyâ b. Hâlid-i Bermekî, Hasan b. Muhalled, Nizâmülmülk, Ebû Abbâd ve Ebû'l-Fazl b. el-Amîd gibi devlet adamlarının hayatlarından parçalar sunulur. Şîrâzî bu kısmı kısa tutar. Zira geçmiş vezirlerin her birini tafsilatıyla anlatmaya kalksa risalenin hacmi büyüyecek, ayrı fasıllar ve bâblar açmak gerekecektir.

Üçüncü bâb, dualar, ayetler, şekiller ve bazı manevî ilimlere temas eden bahislerle örülmüştür. Bu bölümde hacetlerin temini, düşmana karşı galebe, sultandan gelecek korkuyu yenme, zalimin zulmünden korunma, işlerin kolaylaşması ve bereketlenmesi gibi maksatlara dönük dualar zikredilir. Bir kısmı hadislerde geçen, bir kısmı Hz. Ali'den ve İslâm büyüklerinden rivayet edilen bu dualar, eserin yalnız idare ahlâkına dair bir metin olarak kalmadığını, devrin manevî ilim tasavvurunu da yansıttığını gösterir.

KÜLTÜREL İŞGALİN İSTATİSTİKLERE YANSIYAN TABLOSU

TÜİK tarafından yayımlanan 2025 yılı verileri, kültürel erozyonun boyutlarını rakamlarla ortaya koyuyor. Verilere göre, Türkiye’de sosyal medyada vakit geçirenlerin oranı son on yıl içinde iki kat artış göstererek 2025 yılında yüzde 71,7 seviyesine ulaşıyor. Aynı dönemde gazete, dergi ve kitap okuma oranlarının yüzde 39,4 seviyesinden yüzde 20,1’e gerilemesi, genç zihinlerin derinlikli düşünceden koparak yüzeysel tüketime yönelmesine sebep oluyor.

Dijital 2026 raporu, 81,9 milyon aktif mobil hattın bulunduğu Türkiye’de 62,3 milyon sosyal medya kullanıcısının varlığını kayda geçiriyor. Yetişkin internet kullanıcılarının yüzde 92,1’i sosyal medya platformlarında aktif olarak vakit harcıyor. Küresel popüler kültürün taşıyıcılığını yapan Instagram’ın 62,3 milyon, TikTok’un ise 40 milyon üzerinde kullanıcıya ulaşması, Batı merkezli dijital tekelin zihinleri nasıl formatladığını gösteriyor. Bu devasa ekran bağımlılığı, gençlerin milli ve manevi referanslarını kaybederek Batı’nın seküler yaşam tarzını benimsemesine sebep oluyor.

ANKETLERE YANSIYAN ZİHNİYET DÖNÜŞÜMÜ VE BATI ALGISI

Sosyal medya üzerinden pompalanan sah-

te cennet tasavvurları, gençlerin kendi coğrafyalarına ve kültürlerine yabancılaşmasını beraberinde getiriyor. İPM-Mercator tarafından yayımlanan gençlik araştırması, eğitim ve istihdam süreçlerinin dışında kalan gençlerin büyük bir bölümünün Avrupa’da yaşama arzusunu taşıdığını belgeliyor. Kendi topraklarına dair aidiyet hissini yitiren bu kitle, Batı’yı mutlak bir kurtuluş adresi sıfatıyla konumlandırıyor.

TÜİK’in İstatistiklerle Gençlik 2025 raporunda gençlerin mutluluk kaynakları arasında sağlığın ardından başarı ve paranın öne çıkması, materyalist kültürün içselleştirildiğini gösteriyor. Ulvi gayeler ve cemiyet fedakârlığı gibi kavramlar yerini “bireyci haz” arayışına bırakıyor. Batı’nın dayattığı bu algı yönetimi, idrak yollarını tıkayarak toplumun bünyesinde derin yaralar açıyor. Yabancı ideolojilerin eğitim ve dijital medya aracılığıyla zihinlere sızması, köklerini ve hedeflerini kaybeden bir yığın oluşmasına sebep oluyor...

Dijital çağın getirdiği bu kuşatmayı aşarak gençliğimizin fikri bağımsızlığını kalıcı kılmak, dinî, millî ve ahlaki temeller üzerine inşa edilmiş bir eğitim vizyonunu gerektiriyor; bu yolda her alanda topyekûn bir kültürel seferberlik başlatmak tarihî bir mecburiyet!..

Hâtime kısmında ise kader, sebep, ilahî irade ve harp tedbiri etrafında kelâmî bir müzakere yürütülür. Şîrâzî, işlerin meydana gelişinde zahirî sebeplere tutunmanın lüzumunu hatırlatır. Savaş ve mücadelelerin kendine mahsus şartları bulunduğunu, bu şartlara riayetle zaferin mümkün hâle geldiğini söyler. Tâlût ile Câlût kıssasına, eski Yunan hükemesinin harp bilgilerine ve Hz. Peygamber’in savaşlardaki riayetine temas eder. İlm-i vefk, cıfr, tıbb-ı ruhânî, istihrac-ı esmâ, kıyafet, firâset, riyâfet, ihtilâc ve ilm-i kef gibi garip ilimlerde maharet sahibi olduğunu da bu bölümde kaydeder.



Eserin kaynak dünyası son derece geniştir. Şîrâzî, düşüncesini Kur’ân ayetleriyle temellendirir, hadis-i şeriflerle kuvvetlendirir. Hadisler arasında Suyûtî, Buhârî, Ahmed b. Hanbel, Taberânî ve Tirmizî’den nakiller yer alır. Dört halifenin sözleri, Nizâmülmülk ve İmam

Gazzâlî’den iktibaslar, bilhassa Gazzâlî’nin İhyâu Ulûmi’l-Dîninden alınan parçalar eserin ana damarını besler. Bunun yanında Ahterî-i Kebîr lügatinden yapılan açıklamalar, Arapça kelimelerin Türkçe karşılıklarını verme gayretini gösterir.

Kitapta geçen şahıs kadrosu da bir siyasetnâme için dikkat çekici derecede geniştir. Hz. Peygamber, Hz. Musa, Hz. Harun, Hz. Yûsuf, Hulefâ-i Râşidîn, Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali metinde mühim yer tutar. Hz. Ali, kimi yerde sözleriyle, kimi yerde rivayet edilen dualarla eserin her bâbında anılan isimlerin başında gelir. Hızır, Tâlût, Câlût ve Firavun gibi Kur’ân kıssalarından gelen şahıslar da eserin hikmet ve ibret dünyasına dâhil edilir.

Tarihî şahsiyetler arasında Haccâc b. Yûsuf, Hâlid-i Bermekî, Yahyâ b. Hâlid-i Bermekî, Nizâmülmülk, Murad-ı Hudâvendigâr ve Lala Mustafa Paşa öne çıkar. Gazzâlî, Ca’fer-i Sâdık, Abdurrahman b. Avf, Abbas b. Abdilmuttalib, Abdullah b. Mübârek, Ömer b. Abdülaziz, Cüneyd-i Bağdâdî, Mervân b. Muhammed, Necmeddîn-i Kübrâ ve Vefâzâde

gibi isimler de eserde farklı vesilelerle zikredilir. Ayrıca Ebu’l-Fazl b. el-Amîd, Şeyh Zeynüddîn Alî Kelâyî Şîrâzî ve Ebû Abbâd gibi isimler de metnin şahıs kadrosunda yer alır.

Şîrâzî’nin metni, klasik İslâm edebiyatının ayet, hadis, kelâm-ı kibâr, hikâye ve şiir örgüsüyle ilerler. Arapça vecizeler, Farsça şiirler, tarihî hikâyeler ve sembolik anlatımlar esere edebî bir zenginlik katar. Bu üslup, Sa’dî-i Şîrâzî’nin Gülistânı ve Ferîdüddin Attâr’ın Mantiku’t-Tayrî gibi eserlerde görülen hikmetli anlatı gele-

neğiyle aynı iklimi paylaşır. Kinaye sanatının sık kullanılması, metnin hem siyasî hem edebî cepheden okunmasına imkân verir.

Düstûrû’l-Vüzerâ, devlet idaresini ahlâk, hikmet, sır, tedbir, istişare ve adalet etrafında düşünen bir medeniyetin sesidir. Vezirlik üzerinden aslında bütün mesuliyet sahiplerine seslenir. Makamın ziynet kadar vebal, kudretin imkân kadar imtihan, sözün hüküm kadar emanet taşıdığını hatırlatır. Bu eser, geçmişten kalmış bir yazma metnin neşrinden ibaret sayılamaz. Devlet aklının hangi ahlâkî zemin üzerinde yükseldiğini, siyasetin hangi irfanla terbiye edildiğini ve idarenin hangi ölçülerle nizam bulduğunu gösteren canlı bir şahit hükmündedir. Bugünün dağınık ve köksüz idare anlayışına karşı, Düstûrû’l-Vüzerâ bize kadim bir hakikati yeniden hatırlatır. Devleti ayakta tutan asıl kuvvet, kılıçtan evvel ahlâk, hazine den evvel emanet, makamdan evvel mesuliyet şuurudur.

Bizlerin de bu eseri dikkate alma sebeplerinden biri, Nizamülmülk’ün Siyasetname’si gibi bilinmesi ve okunmasıdır. İkinci sebep ise Osmanlıca Türkçesi ile yayımlanan eseri Aylık Baran Dergisi’nde bölüm bölüm, lisanı bozmadan ve o lisana uygun biçimde Türkçeye tercüme etmektir. Gelecek yazımız da eserin 101. sayfasında başlayan Şîrâzî’nin esere yapmış olduğu takdimin tercümesi olacaktır.

Düstûrû’l-Vüzerâ, bir mukaddime, üç bâb ve bir hâtime üzerine kuruludur. Mukaddimede “vezir” kelimesinin mânası ele alınır. Vezirin padişah ve memleket için taşıdığı ehemmiyet anlatılır. Bu kısımda sır saklamak, istişare etmek, padişaha karşı edebi muhafaza etmek, vakti ve hâli gözetmek, ölçüsüz sarftan kaçınmak gibi başlıklar öne çıkar.

SALİH MİRZABEYOĞLU'NUN HİKÂyecİLİĞİ VE SUDA BOĞULAN BALIK

Betül Deniz

Sait Faik'ten Peyami Safa'ya, Sabahattin Ali'den günümüzün modern hikâyecilerine varana kadar birçok ismin hikâyelerini okudum. Genel manasıyla bu isimlerde hadiseler teknik olarak insanın dış yüzüne temas halindeyken Üstad Necip Fazıl'ın ve Mütetekir Salih Mirzabeyoğlu'nun hikâyelerinde insanın iç yüzüne temas edildiğini müşahade ettim. Yani bu iki şahsiyetin hikâyelerinde insan, bunalıyor, ıstırap çekiyor ve iç seslerinin arayışlarıyla yanıp kavruluyor.

Jean-Paul Sartre'in bir sözü var. *"Varolmak arzusu bütün ihtiyaçların menşesinde bulunur ve insanın rahatsızlığı bu arzusunun eseridir. Varolmak arzusunun gayesi ise şuurun tamliğe ermesidir. İnsanın realitesi bir ıstıraptır; çünkü o varamadığı bir tamlıkla taciz edilmektedir."*

Bu noktada Mirzabeyoğlu'nun hikâyeciliği, Sartre'in işaret ettiği varoluş sancısını İslâmî bir ufka taşır. İnsan onun hikâyelerinde arar, arar, arar. Sürekli "ben kimim?" diye sorar. Onun kahramanları, sürekli dürtülür. Sürekli rahatsızdır. Var olmak isteyen fakat kendi tamliğini eşyada, cemiyette ve nefsinde bulamayan insanlardır. Bu yüzden ıstırapları da yakıcıdır. Kuru bir psikolojik hâl değildir.

Salih Mirzabeyoğlu'nun *"Müjdelerin Müjdesi / Mim Mim'in Hikâyesi"* eserinde Adem'in iç sızısı da bu arayışın hikâyeleşmiş şeklidir diyebiliriz. Aslında Mirzabeyoğlu'nun romanları da, fikrî eserleri de insana nasıl ve niçin sürekli şuurunun dürtülmesi gerektiğini ihtar eder mahiyettedir.

"Müjdelerin Müjdesi" de aslında "bütünü görme" usulüyle hazırlanmış hikâyeler dizisidir. Kitap, klasik mânâda ardı ardına dizilmiş bağımsız hikâyeler toplamı olmaktan ziyade; hikâye, fikir, hatıra, rüya, tarih muhasebesi, lügat ve sembol çözümlemesini iç içe yürüten bir "levhalar" bütünüdür. Eserde Takdim'den sonra 1. Levha'da "Görünmez Kaza", "Sevgi ve Korku", "Müjdelerin Müjdesi", "Perdeler", "Paramparça veya Göl Saatleri"; 2. Levha'da "Suda Boğulan Balık", "Bir Adam, Bir Kadın, Bir At", "Küşte"; 3. Levha'da "Tersinden-Düzünden" ve "Kusto Lûgati'nden" başlıklı metinler yer alıyor.

Hani yukarıda insan sürekli şuurunun dürtmelidir dedik ya, Salih Mirzabeyoğlu da bir mütetekir olarak böyle biri. Her şeyden bir şey çıkarma, o şeylerden fikir tüttürme hassasına sahip biri. Bu hikâyelerinde de kendi fikrî ve ruhî macerasının hikâye diliyle görünmesini sağlıyor bir bakıma.

Takdim'de hikâyeyi "olmuş bir hâdise", "bir hâdiseyi anlatmak" şeklinde ele alıyor fakat hâdiseyi dar mânâda günlük vaka olarak sınırlamıyor. Vakıa, hayal ve rüya aynı anlatı alanında birleşir. Böylece hikâye, dış dünya-daki olaydan çok, insan şuurunda yankılanan hakikatin anlatımına dönüşür.

Mütetekirin de ifade ettiği üzere bu eser,

"tarihin hikâyeleştirilmesi" şeklinde okunabilir. Bu ifade eserin anahtarıdır. Tarih dediği de insanın iç tarihi...

Mirzabeyoğlu bu eserde de alışılmışın dışına çıkıyor, klasik Maupassant tarzı "olay hikâyesi" kalıbından kaçıyor. Çehov tarzı durum hikâyesine yaklaşıp da ondan da ayrılıyor. Mesela Üstad Necip Fazıl'ın hikâyelerine de benzemiyor. Çünkü durumun içine sürekli fikir, rüya, metafizik, tarih, lügat ve sembol giriyor. Bir bakıma insanın tüm portresini hikâyelerle önümüze döküyor. İnsanı dış davranışlarıyla anlatmakla yetinmiyor onun ruh kıvrımlarını, idrak çatışmalarını, bunalımını, korkusunu, arayışını ve hakikate yönelen sancısını hikâyenin merkezine yerleştiriyor. Zaten insan da bunlardan müteşekkil değil midir?

"SUDA BOĞULAN BALIK"

"Suda Boğulan Balık", Mirzabeyoğlu'nun hikâyeyi vak'a anlatımından çıkarıp insan, vasat ve kader arasındaki münasebeti yoklayan bir fikir sahasına dönüştürdüğü hikâyelerinden biridir. Hikâye, Adem'in başından gözüne ve kulağına doğru yayılan ağrısıyla açılır. Bu ağrı, ruhun eşya karşısında duyduğu sıkletin, insanın dış dünya ile iç dünya arasında sıkışmasının ilk işareti olur. Pence-renin demir parmaklıkları, grileşmiş gökyüzü, mavi-gri deniz, radyoda çalan türkü, handaki uğultu, yukarı kattaki sesler ve akvaryumdaki balıklar aynı anda Adem'in idrakine dolar. Mirzabeyoğlu'nun peş peşe kullandığı "okunuyor" vurgusu, bütün âlemi okunacak bir metin hâline getirir. Bu bakışta eşya, kendi başına duran cansız bir yığın olmaktan çıkar, insanın ruhuna haber taşıyan işaretler topluluğu hâline gelir. Adem'in durgunluğu da boş bir dalgınlık sayılmaz. İçinde fırtına kopan bir ruhun dışarıya sükûnet şeklinde akseden hâli gibidir.

Osman'ın "Yaşanmış bir hayattan daha canlı bir öğretici hikâye olamaz mı?" sualiyle Mirzabeyoğlu, hayatı doğrudan doğruya hikmetin kaynağı olarak gösterir. Metin Çakmak vakası bu hikmetin acı ve gülünç misalidir. At arabasıyla başladığı işi kamyonlara ve iş makinelerine kadar büyüten, kendi emeğiyle bir düzen kuran bu adam, bir anda karakol ve adliye mekanizmasının içinde "kadın kaçırma" suçlamasıyla karşı karşıya kalır. Sorular, tutanaklar, dosyalar, resmî kavramlar ve soğuk bürokratik dil, yaşayan insanı kavramak yerine onu dosya maddesine çevirir. "Medenî hâlin?" sualindeki resmî soğukluk ile Metin'in halk içinden gelen saf şaşkınlığı arasındaki açıklık, modern sistemin insan karşısındaki yabancılığını gösterir. Adeta insanı bir makine içerisinde kuşatmıştır. İşin aslında, "Çatlak" ile "Çakmak" arasındaki küçük bir kayıtlı yanlış yatmaktadır. Fakat bu küçük yanlış, insanın haysiyetini, huzurunu ve hayatını sarsacak kadar büyür. Bir harf hatası, koca bir adalet mekanizmasını harekete geçirir. Hakikat ortaya çıktığında bile mekanizma hemen

durmaz, insanı kendi hayatının içinde suçlu gibi dolaştırmaya devam eder.

Hikâyenin sonunda akvaryumda çırpınan ıstıvrit, bütün anlatının remzini bir anda görünür kılar. Tatlı suya atılan deniz balığı, suyun içinde nefessiz kalır, ağzını açar, başını sudan çıkarır, yaşaması gereken unsurun içinde can çekişir. Dışarıdan bakıldığında balık sudadır fakat o su onun yaratılışına uygun su değildir. Metin Çakmak da karakol ve adliye düzeni içinde aynı akıbete uğrar. Kendi hayatının, kendi emeğinin, kendi ailesinin ve kendi hakikatının içinde yabancılaştırılır. Mirzabeyoğlu'nun "Suda boğulan balık!" hükmü, bu yüzden hikâyenin en can alıcı noktasıdır. İnsan, fitratına, inancına, kültürüne, diline, ailesine ve ruh iklimine yabancı bir vasata konulduğunda dıştan yaşıyor görünür fakat içten boğulur. Hikâye, modern hayatın en büyük felaketlerinden birini bu sade fakat sarsıcı sembolde toplar: İnsan için hayat veren şey, yanlış vasatta ölüm sebebine dönüşebilir.

Kısacası Mütetekir, paradoks gibi görünen şu soruyu sorar: Balık suda boğulur mu? Cevap verelim: Boğulur! Eğer su kendi suyu değilse, ortam fitratına uygun değilse, hayat vasatı ölüm vasatına dönüşmüşse elbette boğulur. Yanlış çevreye konulan insan da yaşarken boğulur. Kendi mânâ ikliminden koparılan fikir adamı, sanatkar, dava eri veya çocuk da aynı akıbete uğrar.

Nitekim büyük ruhların dramı, çoğu zaman kendi çağlarının kalıbına sığamamalarından doğar. Sokrates'tan Nietzsche'ye, Dostoyevski'den Üstad Necip Fazıl'a ve Salih Mirzabeyoğlu'na kadar nice şahsiyet, yaşadığı zamanın içinde nefes almakta zorlanmış, kendi devrinin en doğru sözünü, en kurucu fikrini, en yakıcı hakikatini taşıdığı hâlde, içinde bulunduğu vasat tarafından boğulmak istenmiştir. Onlar, daha geniş ufukların, daha yüksek idraklerin, daha büyük mekânların insanıydılar. Kendilerine bahşedilen yüce ruhla hayatı seyreden, eşyayı okuyan, insanı tartan ve hakikati bir sanatkar edasıyla gözleyen bu şahsiyetler, sıradan zamanların dar kaplarına sığmadılar. BBu yüzden onların ruhi ıstırapları yalnızca kendi iç arayışlarından doğmadı; içinde yaşadıkları dünyanın darlığı da bu ıstırapı derinleştirdi. Nietzsche'nin "Ben bu kulaklara göre ağız değilim" sözü, çağının idrakine sesini ulaştıramayan büyük ruhların yalnızlığını ifade eder.

Bu hikâye üzerinden bakıldığında eserin bütününe yayılan temel his, görünen hayatın arkasında görünmeyen bir iç dünyanın varlığının sürekli Mütetekir tarafından hatırlatılması. İnsanların basit sandığı hâdiseler, Adem'in nazarında derindir. Ayna, balık, at, ekmek çalan yaşlı kadın, Pargalı İbrahim Paşa, kendi dar çerçevelerini aşarak daha büyük bir mânânın kapısına dönüşür.

Kitapta her bir hikâye ayrı ayrı yazı konusu olacak mahiyettedir. Fakat "Suda boğulan balık" hikâyesinin bende bıraktığı tesirle bunları söylemekle iktifa ettim.



Bugün eğitim üzerine konuşurken yalnızca sınav başarılarını veya müfredat değişikliklerini tartışmak yeterli değildir. Asıl mesele, nasıl bir insan yetiştirmek istediğimizdir.

MÜFREDATIN GÖLGESİNDE KALAN “MİLLÎ VE MANEVÎ DEĞERLERİMİZ”

Eda Topar

Eğitim, bir milletin yalnızca bilgi aktarımını gerçekleştirdiği bir kurum değil, aynı zamanda hafızasını, vicdanını ve istikbal tasavvurunu inşa ettiği en mühim zemindir. Bu sebeple eğitim alanında atılan her adım, yalnızca bugünü değil, yarının toplumunu da şekillendirir. Son dönemlerde eğitim ve öğretim camiasında yürütülen çalışmalar ve bilhassa Millî Eğitim Bakanı Yusuf Tekin’in öncülüğünde öne çıkan “millî ve manevî değerler” vurgusu, bu bakımdan dikkate değer bir istikameti işaret etmektedir. Bir milletin kendi tarihini, kültürünü ve medeniyet birikimini yeni nesillere aktarabilmesi, ancak eğitim vasıtasıyla mümkün olabilir. Fakat burada asıl mesele, bu büyük mesuliyetin hangi usulle ve hangi anlayışla yerine getirileceğidir.

Hiç şüphesiz ki bu süreçte en büyük yük öğretmenlerin omuzlarındadır. Ancak öğretmen yalnızca müfredatı aktaran bir memur olmamalı, öğrencinin zihnini inşa eden, karakterini şekillendiren ve olaylara bakışını etkileyen bir rehber de olmalıdır. Eğer öğretmenin hareket alanı yalnızca kitaplarda yazılanlarla sınırlandırılırsa, eğitim zamanla ezberin ve tek yönlü düşüncenin hâkim olduğu bir yapıya dönüşebilir. Oysa hakiki eğitim, sorgulayan, araştıran ve farklı kaynaklardan beslenebilen fertler yetiştirebilmektir.

Yaklaşık beş-altı ay kadar Millî Eğitim bünyesinde İngilizce öğretmenliği yapma imkânı buldum. Bu süreçteki temel maksadım yalnızca ders anlatmak değildi. Aynı zamanda akademik çalışmalarım için gözlem yapmak, eğitim sisteminin işleyişini yakından görmek ve öğrencilerin öğrenme süreçlerini daha iyi anlayabilmektir. Sınıfta geçirilen her ders, her teneffüs ve öğrencilerle yapılan her sohbet bana kitaplarda rastlanamayacak kadar kıymetli tecrübeler kazandırdı.

Bir taraftan çocuklara yabancı dili daha kalıcı ve etkili biçimde nasıl öğretebileceğimi düşünürken, diğer taraftan onların diğer derslerde nasıl bir öğrenme sürecinden geçtiğini de merak ediyordum.

Çünkü millî ve manevî değerler eğitimi yalnızca Din Kültürü veya Tarih dersinin konusu değildir. Bu değerler, Türkçeden matematiğe, İngilizceden fene kadar bütün derslerin ortak iklimini oluşturmalıdır. Değerler eğitimi, bir ders başlığından ziyade eğitim anlayışının bütünüyle ilgilidir.

Bu sebeple teneffüslerde öğrencilerle sık sık sohbet eder, tarih, Türkçe ve fen derslerinde neler öğrendiklerini dinlerdim. Özellikle tarih dersleri dikkatimi çekiyordu. Çünkü tarih, bir milletin hafızasıdır. Hafızasını doğru inşa edemeyen toplumların geleceğe sağlam adımlarla yürümeleri de güçleşir. Öğrencilerden zaman zaman son dönem Osmanlı padişahları hakkında bildiklerini anlatmalarını isterdim. Bu sohbetlerde, bazı tarihî olayların öğrenciler tarafından kesin hükümler şeklinde ifade edildiğine şahit oldum. O anlarda, tarihî meselelerin farklı araştırmalara, farklı belgelere ve çeşitli yorumlara konu olabildiğini, bu sebeple olaylara tek bir pencereden bakmanın yeterli olmayacağını anlatmaya çalışırdım. Maksadım, çocuklara tarihin araştırılarak öğrenilmesi gereken bir ilim olduğunu hissettirebilmektir.

Benzer bir hadise İngilizce dersinde yaşanmıştı. Öğrencilerden “prefer” kalıbını kullanarak cümle kurmalarını istemiştım. Bir öğrencim, tarihî şahsiyetleri karşılaştıran ve birini diğerine üstün tutan bir cümle kurmuştu. Bunun üzerine yapılan kıyaslamaların dil bilgisi açısından sağlıklı olmadığını ifade ettim. İnsanların tarihî şahsiyetleri sloganlarla değil, kaynakları ve farklı bakış açılarını inceleyerek değerlendirmeleri gerektiğini söyledim. Fakat bu uyarımın ardından bazı öğrencilerin meseleyi bambaşka bir zemine çekerek, kimlikler üzerinden yorumlamaya çalışmaları beni düşündürdü.

İşte tam da burada eğitimin en önemli problemi ortaya çıkmaktadır. Çocuklar henüz hayatın başındayken olayları bütün yönleriyle değerlendirmeyi öğrenmek yerine, zaman zaman keskin ay-

rımların içerisine sürüklenebilmektedir. Oysa okul, ayırıştırıcı değil birleştiren, ötekileştiren değil anlamaya çalışan bir iklim oluşturmalıdır. Millî birlik ve beraberlik, geçmişi yok sayarak değil, ortak bir tarih, ortak bir kültür ve ortak bir gelecek ülküsü etrafında buluşarak güçlenebilir.

Elbette öğretmenlerin gayreti son derece önemlidir. Samimiyetle çalışan binlerce eğitimci, öğrencilerinin yalnızca akademik başarıları için değil, ahlâkî ve insanî gelişimi için de büyük fedakârlık göstermektedir. Fakat öğretmenin çabası tek başına yeterli değildir. Müfredatın dili, ders kitaplarının içeriği, kullanılan kaynaklar ve eğitim anlayışı da aynı istikamette ilerlemelidir. Öğretmen ile müfredat arasında bir uyum bulunmadığında, eğitimde beklenen neticeleri elde etmek oldukça güçleşmektedir.

Kanaatimce eğitim sistemimiz, çocuklara kesin hükümler ezberletmekten ziyade soru sormayı, araştırmayı ve delil üzerinden düşünmeyi teşvik etmelidir. Çünkü hakikatten korkan değil, hakikati araştıran nesiller güçlü medeniyetler kurabilir. Millî ve manevî değerler de ancak böyle bir eğitim anlayışı içerisinde kök salabilir. Aksi hâlde değerler, ezberlenen birkaç cümleden ibaret kalır, vicdana ve hayata nüfuz edemez.

Bugün eğitim üzerine konuşurken yalnızca sınav başarılarını veya müfredat değişikliklerini tartışmak yeterli değildir. Asıl mesele, nasıl bir insan yetiştirmek istediğimizdir. Merhamet sahibi, adalet duygusu gelişmiş, farklı görüşleri dinleyebilen, araştırmayı seven ve millete karşı sorumluluk hisseden nesiller yetiştirmek istiyorsak, eğitim sistemimizi de bu hedef doğrultusunda sürekli gözden geçirmek mecburiyetindeyiz.

Kısacası; millî ve manevî değerlerini koruyan, kendi tarihine ve medeniyetine güvenen nesiller yetiştirmek; toplumsal huzurun, adaletin ve refahın temelidir. Eğitim, çocuğu köklerinden koparmadan çağın imkânlarıyla buluşturmalı, bilgiyle beraber şahsiyet, mesuliyet ve istikamet kazandırmalıdır.

1 Ağustos

1325 - Osman Gazi'nin vefatı.

1571 - Kıbrıs'ın fethi.

1960 - Ahıskalı Ali Haydar Efendi'nin vefatı.

1984 - İbda Yayınları'nın kuruluşu.

1992 - Sırp larla Hırvatların Boşnaklara saldırmaya başlaması.

2 Ağustos

855 - Ahmed b. Hanbel'in vefatı.

1990 - Irak'ın Kuveyt'e girmesi.

4 Ağustos

1914 - I. Dünya Harbi'nin başlaması. İngiltere'nin Almanya'ya savaş ilanıyla başlayan Cihan Harbi, Abdülhamid sonrası denge siyasetinden kopan Osmanlı'yı felakete sürükledi. İttihatçıların Alman eksenine girmesiyle cephelerde büyük kayıplar verildi, hilâfet merkezi çöktü. Savaş sonunda ümmet coğrafyası parçalandı, Lozan'la Anadolu'ya hapsedilmiş dar bir devlet geriye kaldı.

5 Ağustos

1552 - Barbaros'un Ponza Deniz Zaferi.

6 Ağustos

1945'te ABD, Japonya'nın Hiroşima şehrine "Little Boy" adlı atom bombasını attı. Patlama ve radyasyon sebebiyle yaklaşık 140 bin kişi hayatını kaybetti, yüz binlerce insan yaralandı ve yıllarca süren hastalıklara maruz kaldı. ABD, üç gün sonra Nagasaki'yi atom bombasıyla vurdu; burada yaklaşık 70 bin kişi öldü. Saldırı, insanlık tarihinin en büyük nükleer katliamı olarak kayda geçti.

7 Ağustos

1165 - Muhyiddin-i Arabî Hazretleri'nin doğumu.

10 Ağustos

1543 - Estergon Kalesi'nin fethi.

1920 - Sevr Antlaşması'nın imzalanması.

11 Ağustos

1950 - Bulgaristan'ın 250 bin Türk'ü sınır dışı etmesi.

TARİHTE AĞUSTOS

13 Ağustos

1934 - Babanzâde Ahmed Naim'in vefatı.

1961 - Berlin Utanç Duvarı'nın yapılması.

2020 - İbrahim Anlaşmaları'nın ilânı (BAE-İsrail normalleşmesi).

14 Ağustos

1947 - Pakistan'ın bağımsızlığa kavuşması.

1974 - İkinci Kıbrıs Barış Harekâtı'nın yapılması.

2013 - Mısır katliamı.

15 Ağustos

1064 - İbn Hazm'ın vefatı.

1461 - Trabzon'un fethi.

1551 - Trablus'un fethi.

2021 - Taliban'ın Kâbil'i ele geçirmesi.

16 Ağustos

1271 - Hacı Bektaş-ı Velî'nin vefatı.

1995 - Beşiktaş'taki İstanbul 4 No'lu DGM'de yargılanan İbdacıların mahkeme heyetine saldırması, hâkim ve savcığı dövmesi.

17 Ağustos

1553 - Turgut Reis'in Korsika'yı fethi.

1945 - Endonezya'nın bağımsızlık ilânı.

1992 - Gülhane'deki İstanbul DGM'de görülen İBDA-C davasında olaylar çıkması; pankart açan gönüldaşların polisleri dövmesi ve Özgür Gündem Gazetesi'nin hadiseyi "İBDA-C Örgütü'nden Polise Dayak!" başlığıyla duyurması.

1997 - İmam-Hatiplerin önünün kesilmesi amacıyla 8 Yıllık Kesintisiz Eğitim'in Meclis'te kabul edilmesi.

1999 - Merkez üssü Gölçük olan ve on binlerce insanın hayatını kaybettiği Marmara depremi.

19 Ağustos

1966 - Muş-Varto depremi; 6.9 şiddetindeki depremde 2 bin 394 kişinin hayatını kaybetmesi.

20 Ağustos

1543 - Barbaros'un Nice Kalesi'ni fethi.

22 Ağustos

1574 - Şeyhülislâm Ebussuud Efendi'nin vefatı.

1921 - Sakarya Meydan Muharebesi'nin başlaması.

23 Ağustos

634 - Hz. Ebubekir'in vefatı.

1514 - Çaldıran Zaferi; Yavuz'un Safevî ordusunu yenmesi.

24 Ağustos

1516 - Mercidabık Zaferi.

2016 - Türkiye'nin, Mercidabık Zaferi'nin yıl dönümünde Fırat Kalkanı Harekâtı'nı başlatması.

25 Ağustos

1516 - Halep'in fethi.

1859 - Şeyh Şamil'in yaralı olarak Ruslara esir düşmesi.

26 Ağustos

1071 - Malazgirt Zaferi.

27 Ağustos

598 - Hz. Ali'nin doğumu.

28 Ağustos

1995 - Bosna'da Pazar Yeri Katliamı.

30 Ağustos

1516 - Hilâfet'in Osmanlı'ya geçmesi.

2021 - ABD'nin Afganistan'dan tamamen çekilmesi.

31 Ağustos

1876 - Ulu Hakan II. Abdülhamid Hân'ın tahta çıkışı.

1957 - Malezya'nın bağımsızlık ilânı.

2012 - Kumandan Salih Mirzabeyoğlu'nun babası Şerif Muammer Erdiş'in (Kumandan Baba) vefatı.



İNGİLİZ DERVİŞ

MEHMET HASAN BULUT

2016, IQ KÜLTÜR SANAT YAY.



Bu kitap, Türkiye'nin yakın tarihindeki hemen hemen her hadisede yer almasına rağmen adına kitaplarda pek rastlamadığımız İngiliz casus Aubrey Herbert'in hayatını anlatıyor. İttihat ve Terakki liderlerinin ve Lawrence ve Mark Sykes gibi meşhur casusların yakın dostu Aubrey Herbert, Mustafa Kemal'i de evinde misafir etmiş İngiliz bir aristokrat. Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılışında ve Türkiye Cumhuriyeti'nin doğuşunda büyük rolü var; fakat hep perde arkasında kalmayı tercih etmiş. Araştırmacı yazar Mehmet Hasan Bulut, bizim için bu perdeyi aralıyor. Aubrey Herbert'in hayatı; Rothschild Ailesinin, Osmanlı Bankası'nın, İtalya Büyük Doğu mason teşkilatının ve İngiliz-Amerikan petrol şirketlerinin yakın tarihimizdeki rolü, Türk ve Rus ihtilallerinin müşterek tarafları, Ayasofya'nın müze yapılmasına kimlerin karar verdiği, Arap-Yahudi çatışmalarının temeli, Said-i Nursi ve Mehmed Akif gibi kalemlerin çok bilinmeyen yönleri gibi mevzular başta olmak üzere yakın tarihimizde karanlıkta kalan noktalara da ışık tutuyor. Yenilenen bu neşir, Tâhirü'l-Mevlevî'nin el yazısı ile tuttuğu *Mesnevî Şerhi Takriri* notları gözden geçirilerek, önceki baskılarda dikkatten kaçan eksiklik ve hatalardan arındırılmış titiz bir tashih sürecinin ürünüdür.

17. YÜZYILDA İSLÂM ENTELEKTÜEL TARİHİ

KHALED EL-ROUAYHEB

2023, KLASİK YAYINLARI

17. Yüzyılda İslam Entelektüel Tarihi, şimdiye kadar bahse değer bir entelektüel başarıdan yoksun olduğu düşünülen 17. yüzyılın İslam entelektüel tarihindeki konumunu, Osmanlı İmparatorluğu ve Kuzey Afrika bağlamında ortaya koyarak bu yüzyılın bir durgunluk dönemi olduğu görüşüne karşı çıkmaktadır. Genel olarak İslam, özel olarak da Osmanlı entelektüel tarihine



dair çalışmalara yeni bir standart getiren bu kitap, şimdiye kadar keşfedilmemiş, elyazması halindeki eserlerde yer alan teknik argümanlara odaklanarak bunları geliştikleri büyük sistemler içine konumlandırmakta; Osmanlı yönetimindeki geniş topraklarda bilginin yayılmasını incelikli ve metin-odaklı bir anlayışla ele almaktadır. 17. yüzyılda Osmanlı ve Mağrip uleması arasında yaygın olan entelektüel ilgiler ve ilmi akımlar hakkında derinlikli ilk çalışma olma özelliği taşıyan bu kitap, hem coğrafi kapsamı hem de analitik derinliğiyle, “müteahhir dönem” olarak bilinen zaman diliminin entelektüel mahiyetini merak edenler için vazgeçilmez bir başvuru eseri niteliğindedir.



KÜNHÜ'L-AHBAR

GELİBOLULU MUSTAFA ÂLÎ

2020-2024, TÜRKİYE YAZMA ESERLER KURUMU BAŞKANLIĞI

Gelibolulu Mustafa Âlî (ö. 1008/1600), Osmanlı tarihçileri arasında Kühnü'l-Ahbâr adlı eseriyle tanınır. Müellifin, İslâm tarih yazıcılığına yetkinlik kazandırmak maksadıyla kaleme aldığını belirttiği eser dört bölümden meydana gelir.

Birinci rükünde dünyanın yaratılışı, eski hükümdarlar ve Hz. Âdem'den Allah Resûlü'ne kadar peygamberler anlatılır. İkinci rükünde Hz. Peygamber'in hayatı, gazveleri, mucizeleri; Dört Halife, 12 İmam ve sahabeler hakkında bilgiler yer alır. Üçüncü rükünde Emevîler, Abbâsîler, Selçuklular, Memlûkler, Safevîler ve diğer Müslüman haneler ele alınır. Dördüncü rükün dördüncü cildi, Osman Gazî'den Yavuz Sultan Selim'e kadar Osmanlı tarihini; beşinci cildi ise Kanûnî Sultan Süleyman'dan III. Mehmed devrine, 1596 Eğri Seferi'ne kadar olan hadiseleri kapsar. Bu bölümde padişahların saltanatları yanında devrin âlim, sûfi, şair ve idareciilerine dair biyografik bilgiler de bulunur. Kühnü'l-Ahbâr'ın tenkitli metni Doç. Dr. Suat Donuk tarafından hazırlanmıştır.

ÇIKTI

aylıkbaran

aylıkbaran
fikir ve estetik gazetesel

3. CİLT 25-36
2024-2025

4. CİLT 37-48
2025-2026

AYLIK BARAN'IN 3. VE 4. CİLTLERİ ÇIKTI!

Fikir, siyaset, tarih ve kültür sahasında bir dönemin hafızasını taşıyan Aylık Baran Dergisi, yeni ciltleriyle kütüphanelerdeki yerini alıyor. 3. cilt, 2024-2025 yayın dönemine ait 25-36. sayıları; 4. cilt ise 2025-2026 yayın dönemine ait 37-48. sayıları bir araya getiriyor. İki yıllık fikrî birikim, toplumsal meseleler, tarihî değerlendirmeler, röportajlar ve araştırma dosyaları kalıcı bir kaynak hâlinde okuyucuya sunuluyor.

0533 166 20 50 numaradan temin edebilirsiniz.